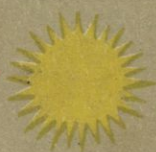

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Δ! Δημοτικού

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 1952

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4095123

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

18268

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δ. ΖΗΣΗ - Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Τετάρτης Δημοτικού

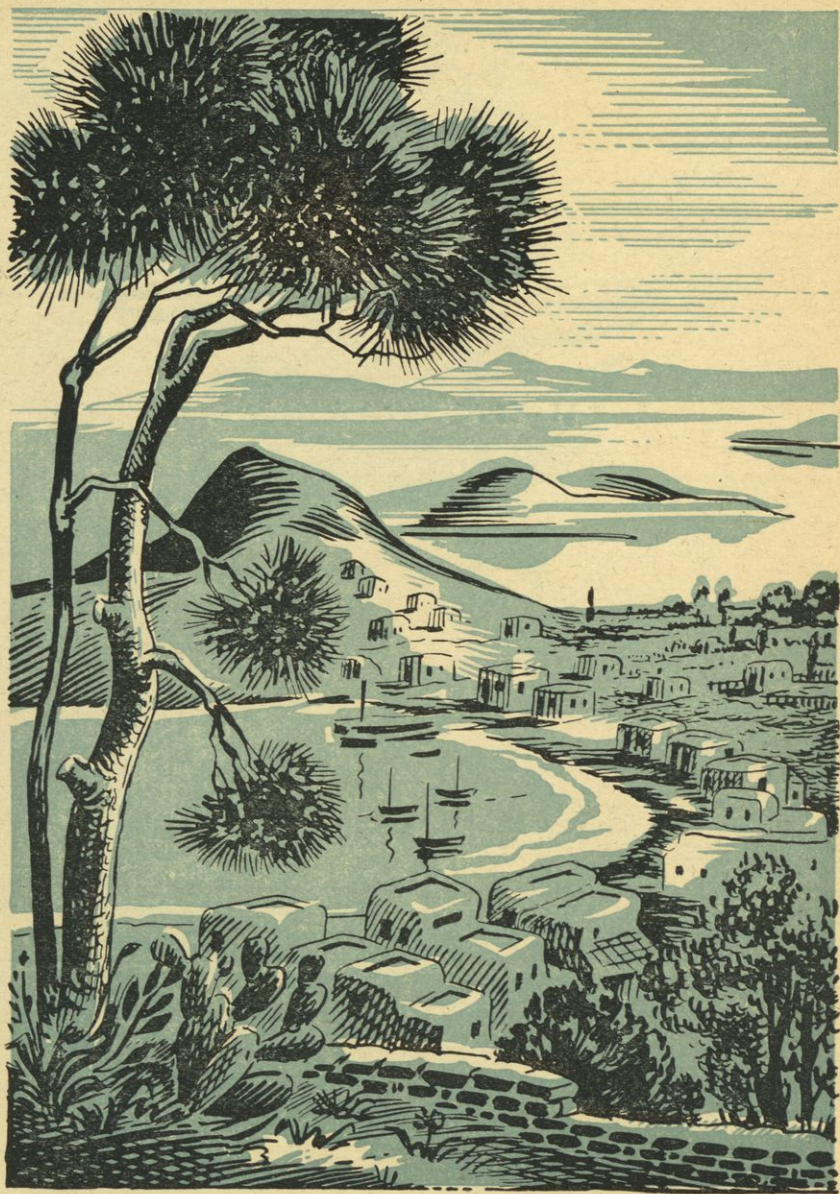

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Π. ΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ 25-ΤΗΛ. 42-72
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1952

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι;
μὴν εἶναι τ' ἄσπαρτα ψηλὰ βουνά;
μὴν εἶν' ὁ ἥλιος της, ποὺ χρυσολάμπει;
μὴν εἶναι τ' ἄστρα της τὰ φωτεινά;

Μὴν εἶναι τ' ἄσπρα της ψηλὰ παλάτια
καὶ τὰ σπιτάκια της τ' ἀραδιαστά;
μὴν εἶν' οἱ δρόμοι της, τὰ μονοπάτια;
μὴν εἶναι τ' ἄνθη της τὰ εὐωδιστά; Α

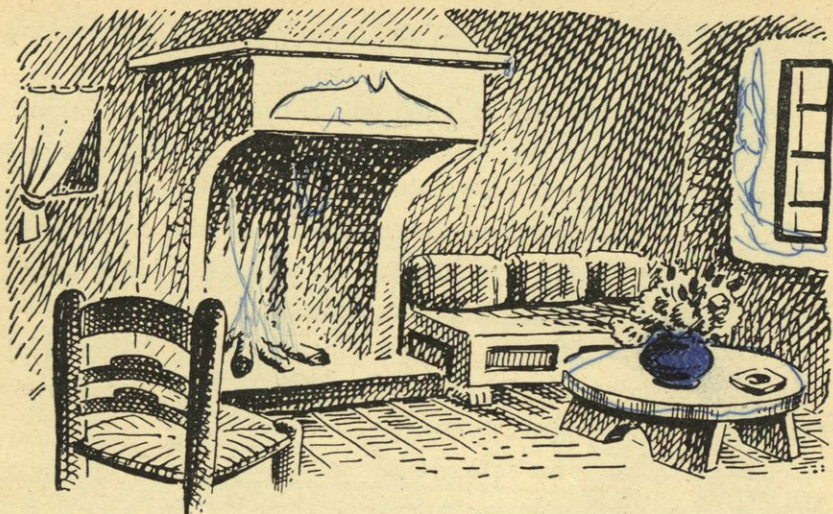
Μὴν εἶναι κάθε της ρηχὸ ἀκρογιαλὶ
καὶ κάθε χώρα της μὲ τὰ χωριά;
κάθε νησάκι της, ποὺ ἀχνὰ προβάλλει,
κάθε της θάλασσα, κάθε στεριά;

Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἐρειπωμένα
ἀρχαῖα μνημεῖα της, χρυσὴ στολή,
ποὺ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μὴ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ;

Ὅλα πατρίδα μας! Κι αὐτὰ κι ἐκεῖνα
καὶ κάτι ποῦχομε μεσ' στὴν καρδιά
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἡλίου ἀχτίνα
καὶ κρᾶζει μέσα μας: Ἐμπρός, παιδιὰ, Ο

Ι. Πολέμης

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Α Μ Ο Ρήγας Νησιώτης από μικρός έφυγε από το χωριό του μαζί με άλλους μετανάστες. Ήταν ένα φτωχό παιδί, χωρίς καμιά περιουσία, κι αποφάσισε να πάη στη Νότιο Αμερική, για να βρῆ καλύτερη τύχη και να μάθη τὸν κόσμο. Α

— "Ας είναι καλὰ τὰ χέρια μου, εἶπε. Θὰ δουλέψω ὅσο μπορῶ, θὰ βοηθήσω τὸ σπίτι μου, θὰ κάνω ἓνα κεφάλαιο καὶ ἔπειτα θὰ γυρίσω νὰ πεθάνω στὴν πατρίδα μου. Ο

Κ Καὶ πράγματι ὁ Ρήγας, μόλις ἔφτασε στὴν ξενιτιά, ρίχτηκε στὴ δουλειά. Μὲ τὸν τίμιο ἰδρώτα του σὲ λίγα χρόνια ἄρχισε νὰ κερδίζει καὶ νὰ στέλνῃ χρήματα στὴ μητέρα του, πάντρεψε τὴν ἀδερφή του, μάζεψε κάμποσα χρήματα κι αποφάσισε νὰ ξαναγυ-

ρίση στο χωριό του. Γιατί τον βασάνιζε μέρα νύχτα η νοσταλγία της πατρίδας του.

— “Ας ξαναγυρίσω στην πατρίδα μου, έλεγε, και ας μου λείπουν όλα τα καλά της ξενιτιάς. Θέλω να αναπνεύσω τον αέρα του χωριού μου. Να πατήσω σ’ ελληνικό χώμα κι ας πεθάνω!

Είχε μεσολαβήσει ο μεγάλος πόλεμος και κάθε αλληλογραφία με τους δικούς του είχε διακοπή. Δε γνώριζε, αν ζούν ακόμη ή αν τους πήρε το ποτάμι της καταστροφής.

— Θα πάω έτσι άξαφνα, έλεγε ο Ρήγας, για να δω αν θα με γνωρίσουν οι συγγενείς και οι φίλοι μου ύστερα από τόσα χρόνια. Θα τους κάνω έκπληξη.

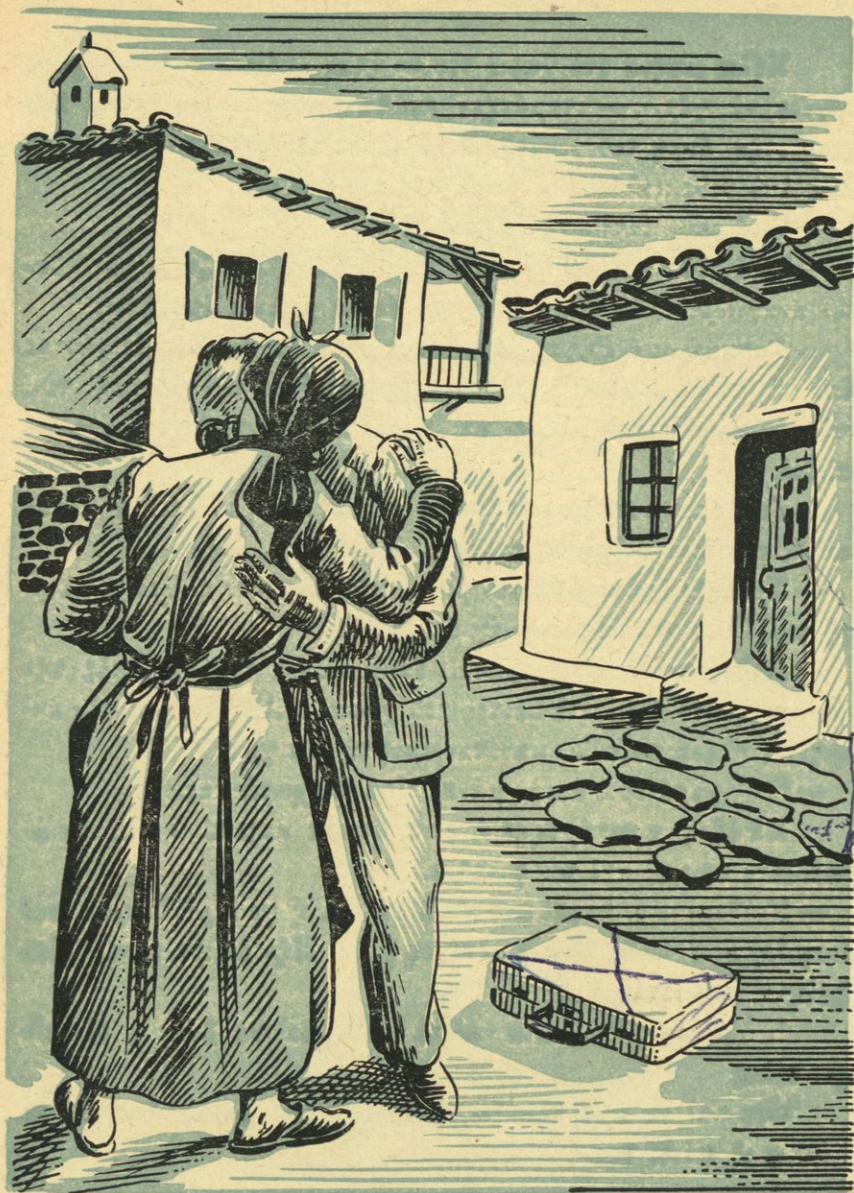
Κι αλήθεια όλοι στο χωριό του τον είχαν λησμονήσει. Νόμιζαν πως δεν υπάρχει πιά, αφού δεν είχε δείξει σημάδια ζωής.

Α Έφυγε λοιπόν ο Ρήγας από τη μακρινή χώρα, για να γυρίσει στον τόπο του. Ταξίδεψε πολλές έβδομάδες στον ώκεανό και τέλος άραξε σ’ ελληνικό λιμάνι. Από κει τράβηξε χαρούμενος ίσια για το χωριό του, χωρίς να δώσει καμιά είδηση.

Από μακριά ξεχώρισε το καμπαναριό του χωριού του, που το είχε εγκαταλείψει τόσα χρόνια, και δυο δάκρυα κύλησαν στα μάτια του.

— Και ποιός θα με γνωρίσει τώρα, έλεγε ο κοσμογυρισμένος ταξιδιώτης, από τους τόσους και τόσους που μ’ αγαπούσαν και μ’ εκτιμούσαν; Έχω αλλάξει τόσο πολύ!

Και πράγματι είχε αλλάξει πολύ. Είχε αφήσει μιὰ μακριά γενειάδα, τα μαλλιά του ήταν κάτασπρα και το άνθηρό του πρόσωπο το είχαν αβλακωμένο βαθείες ρυτίδες. Οι ώμοι του είχαν αρχίσει να καμπουριάζουν από το βάρος των ετών. Και το βάδισμά του ακόμη ήταν γεροντικό. Φορούσε μαύρα γυαλιά, γιατί τα μάτια του δεν άντεχαν στο πολύ φως της πατρικής του χώρας.

✠ Μόλις μπήκε στο χωριό του, — ήταν απόγευμα και ο ήλιος ἄρχισε νὰ γέρνει — σταμάτησε πρώτα πρώτα σ' ἓνα χάνι, πού ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Στὴν πόρτα του στεκόταν ὁ Χατζής ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους παιδικούς του φίλους. ✠

— Γειά σου, πατριώτη! εἶπε ὁ ξένος.

— Γειά σου! ἀποκρίθηκε μὲ ἀδιαφορία ὁ Χατζής, γιατί δὲν τὸν ἀναγνώρισε, ἂν καὶ ὁ ξένος τοῦ ἔκανε μερικές ἐρωτήσεις.

✠ Λυπημένος ὁ Ρήγας προχώρησε μέσα στὸ χωριό. Περνώντας ἀπὸ τὸ παλιό του σπίτι βλέπει στὸ παράθυρο τὴν ἀδερφή του, πού τὴν εἶχε ἀφήσει μικρή καὶ τώρα πιά ἦταν παντρεμένη μὲ παιδιά.

— Γειά σου, κυρά μου! τῆς εἶπε ὁ ξένος. Δὲ μοῦ λές, σὲ παρακαλῶ, πού πάει ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἐκκλησία;

— Τράβηξε ἴσα καὶ θὰ τὸν βρῆς, τοῦ ἀπάντησε ψυχρὰ ἡ ἀδερφή του. Οὔτε καὶ αὐτὴ τὸν ἐγνώρισε. ✠

○ Πολύ στενοχωρημένος καὶ δακρυσμένος τράβηξε πρὸς τὴν ἐκκλησία, πού ἦταν στὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ. Ἀπ' ἐξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, σ' ἓνα πεζούλι, καθόταν σκυφτὴ μιὰ γριά. ○

— Γειά χαρά σου, κυρά-μάννα! εἶπε προχωρώντας.

Μὰ ἔξαφνα πετάχτηκε ἡ γριά, ἔτρεξε κατεπάνω του, τὸν ἀγκάλιασε σφιχτὰ καὶ τὸν φιλοῦσε.

— Παιδάκι μου, χρυσό μου παιδί! ἔλεγε ἡ γριά μὲ δάκρυα καὶ ἀναφιλητά. Καλῶς ὤρισες, ἀφέντη μου! Μὴν ὀνειρεύομαι; Ποῦ βρέθηκες μπροστά μου;

Καὶ τ' ἀγκαλιάσματα καὶ τὰ φιλιὰ καὶ τὰ δάκρυα δὲν εἶχαν τέλος.

Ὅσο καὶ ἂν εἶχε ἀλλάξει, ἡ καρδιά τῆς μάννας ἀναγνώρισε ἀμέσως τὸ πικρίδι της.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΤΥΦΛΩΣΗ

✕

- Γιατί μαδιέσαι, πέρδικα, και κλαίς με τόσο πόνο;
- Πώς νά μὴν κλαίω, κυνηγέ, ὅπου βαστάς τουφέκι,
και θάβρης τὰ παιδάκια μου πού παίζουνε παρέκει;
- Πές τί σημάδια ἔχουνε και δὲ σοῦ τὰ σκοτώνω.

- Ἄμα τὰ δῆς ἀντίκρυ σου, εὐθὺς θὰ τὰ γνωρίσης.
Εἶναι περίσσια ὄμορφα και περπατοῦν με χάρη
ἄλλα περδίκια σὰν αὐτὰ δὲν παίζουν στο χορτάρι.
Σκότωσε τ' ἄσχημα πουλιά, τὰ ὄμορφα μὴν τ' ἀγγίσης.

Δὲ ἄργησεν ὁ κυνηγὸς κοντὰ τῆς νὰ γυρίσῃ.
Εἶχε στὸ χέρι δυὸ μικρὰ περδίκια σκοτωμένα.

- Παιδάκια μου, τί μοῦμελλε τὴν ἔρημη ἐμένα,
νὰ με γελάσῃ ὁ κυνηγὸς και νὰ σᾶς τουφεκίσῃ!

- Μόνη σου φταίς, κι ἡ συφορά, ὦ πέρδικα, σοῦ πρέπει,
γιατὶ πιὸ ἄσχημα πουλιά δὲν εἶδα στὴ ζωὴ μου.
- Τῆς δόλιας, μοῦφυγε ἀπ' τὸ νοῦ, πὼς στ' ἀκριβὸ παιδί μου
ἐγὼ θὰ βλέπω ὁμορφιές, πού ὁ ξένος δὲν τίς βλέπει! ✕

Δ. Βικέλας

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΟΥ

✱ Ἦταν μεσημέρι. Ὁλη ἡ οἰκογένεια καθόταν στὸ τραπέζι καὶ γευμάτιζε. Ὁ παππούς, ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ ὁ μικρὸς Γιαννάκης.○

— "Ἐγραψες τὸ μάθημά σου, Γιαννάκη; ρώτησε ὁ πατέρας, μόλις ἔφαγαν.

— "Ὁχι ἀκόμῃ, εἶπε ὁ Γιαννάκης, θὰ τὸ γράψω τὸ ἀπόγευμα.

— Μὰ γιατί, παιδί μου, ὅλο ἀναβάλλεις τὴν ἐργασία σου; Αὐτὸ εἶναι κακὸ ἐλάττωμα. Τὸ ξέρεις πὼς θὰ γίνῃς τεμπέλης;

— "Ὁχι, πατέρα, εἶπε ντροπιασμένος ὁ Γιαννάκης. Ἄμα μεγάλωσω, θὰ γίνω ταχτικός.

Ὁ παππούς ἄκουσε τὸ διάλογο αὐτό, μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τὸ βράδυ ὅμως, μόλις εἶχε τελειώσει τὸ γράψιμό του ὁ Γιαννάκης, τοῦ εἶπε ὁ παππούς:

— Γιαννάκη, πάμε νὰ κάνωμε ἓνα γύρο στὸν κῆπο. Ἐχῶ νὰ φυτέψω κάτι δέντρα καὶ θέλω νὰ μὲ βοηθήσῃς λιγάκι.

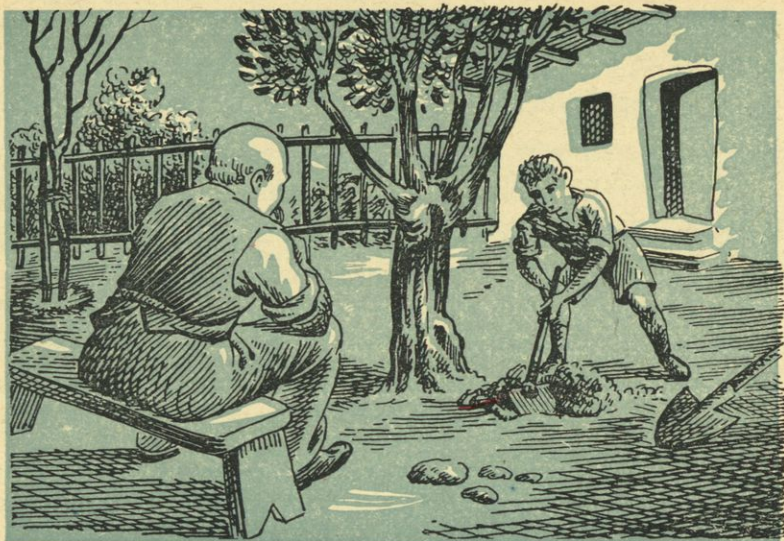
Ὁ Γιαννάκης ἀκολούθησε τὸν παππού του καὶ κατέβηκαν στὸν κῆπο.

— Γιαννάκη, ξερίζωσε αὐτὴ τὴν ἀμυγδαλίτσα νὰ τὴ φυτέψωμε πάρα πέρα.

Ὁ Γιαννάκης μ' ἓνα χτύπημα τῆς ἀξίνας ξερίζωσε τὴ μικρὴ ἀμυγδαλιά καὶ τὴν ἔφερε στὸν παππού του.

— Εὖγε, ὠραία! τοῦ εἶπε ὁ παππούς. Ξερίζωσε τώρα καὶ αὐτὴ τὴ μικρὴ καρυδιά, νὰ τὴ φυτέψωμε στὴ θέση ποὺ πρέπει.

Ἀὐτὴ τὴ φορὰ ἡ δουλειὰ δὲν ἦταν τόσο εὐκόλη, γιατί ἡ καρυδιά εἶχε βαθειὰς ρίζες, κι ἔπρεπε ὁ Γιαννάκης νὰ σκάψῃ βαθιά. Κουράστηκε λιγάκι, μὰ σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ἡ μικρὴ καρυδιά εἶχε μεταφυτευτῇ.Α

‘Ο Γιαννάκης νόμιζε ότι δούλεψε αρκετά, αλλά ο παππούς του είπε πάλι :

Α— Τώρα έχουμε μιὰ ἄλλη ἐργασία νὰ κάνουμε, Γιαννάκη. Τὴ βλέπεις ἐκεῖνη τὴ μηλιά; γέρασε ἡ καημένη. Φρούτα δὲν κάνει πιά καὶ ὁ ἴσκιος τῆς δὲν ἀφήνει τίς τριανταφυλλιές, ποὺ εἶναι ἀπὸ κάτω τῆς, νὰ μεγαλώσουν. Πρέπει νὰ τὴν ξεριζώσουμε καὶ νὰ τὴν κάψουμε στὴ φωτιά. **Δ**— Εγὼ ὅμως εἶμαι πολὺ κουρασμένος. Θὰ καθίσω λιγάκι ἐδῶ στὸν πάγκο καὶ θὰ σὲ κοιτάζω ποὺ θὰ τὴν ξεριζώνης. **Α**

— Ἀστετεύεσαι, παππού; εἶπε ὁ Γιαννάκης. Μπορῶ ἐγὼ νὰ ξεριζώσω ἓνα τόσο μεγάλο δέντρο;

— Δοκίμασε, παιδί μου, καὶ θὰ δοῦμε.

Δ— Ὁ Γιαννάκης ἐπλησίασε στὸ δέντρο, ἔβαλε ὅλα τὰ δυνατά του, μὰ οὔτε κὰν νὰ τὸ κουνήσει μπόρεσε. Θέλησε νὰ σκάψῃ γύρω γύρω, γιὰ νὰ κάνῃ μιὰ τρύπα, μὰ οἱ ρίζες τῆς μηλιάς ἦταν τόσο χοντρές, ποὺ ἡ ἀξίνα του διαρκῶς χτυποῦσε στὶς ρίζες. **Α**

— Δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτε, παππού, εἶπε ὁ Γιαννάκης καὶ σταμάτησε τὴ δουλειά.

— Τότε σπρώξε το δυνατά, γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ στὸν τοῖχο, εἶπε ὁ παππούς.

Ὁ Γιαννάκης δοκίμασε μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Μὰ τοῦ κάκου. Στὸ τέλος πείσμωνσε ἀπὸ τὸ κακό του καὶ κόντεψε νὰ βάλῃ τὰ κλάματα.

Παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ παππούς του, τὸ ξέρω πὼς δὲν μπορεῖς νὰ κάνῃς τίποτε. Μὰ θέλησα νὰ σοῦ δώσω ἓνα μαθηματάκι. Ὅπως ἔχει ριζώσει βαθιὰ αὐτὸ τὸ δέντρο, ἔτσι ριζώνουν μέσα μας καὶ τὰ μικρά μας ἐλαττώματα, ὅταν τ' ἀφήσωμε. Καὶ ἓνα ἐλάττωμα, ποῦ δὲν προσπαθεῖς νὰ τὸ ξεριζώσῃς ἀπὸ μικρός, δὲν ξεριζώνεται πιά εὐκολὰ καὶ θὰ σὲ κάνῃ, ἅμα μεγαλώσῃς, νὰ κλαῖς, ὅπως σὲ κάνει καὶ σήμερα αὐτὴ ἡ μηλιά. A

Ὁ Γιαννάκης κατάλαβε καλὰ τὸ μάθημα καὶ ἀπὸ τότε ἔγινε τὸ ταχτικώτερο καὶ ἐργατικώτερο παιδί. Ἄν δὲν τελείωνε ὅλα τὰ μαθήματά του, τὰ γραφίματά του, δὲν ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νὰ παίξῃ. ΑΟ

Ο ΓΕΡΟΠΑΠΠΟΥΣ

Α Στην καρέκλα τήν παλιὰ
μέ κατάσπρα τὰ μαλλιὰ
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμᾶται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε !

Μουρμουρίζει σιγαλὰ
μέσ' στὸν ὕπνο καὶ γελᾷ.
Μὴ μιλάτε καὶ ξυπνήση,
γιατὶ τ' ὄνειρο θὰ σέήση. Α

Κι εἶναι τ' ὄνειρο γλυκό,
κι εἶναι τόσο μαγικό.
Ὁ παππούς βλέπει λιγάκι
πὼς ξανάγινε παιδάκι.

Ο Τί χαρά του ! ποῦ καὶ ποῦ
βλέπει ἀκόμη ἓναν παππού,
ποῦ τότε κρατεῖ στὰ στήθια
καὶ τοῦ λέει παραμύθια.

Στὴν καρέκλα τήν παλιὰ
μέ κατάσπρα τὰ μαλλιὰ
νά, ὁ γεροπαππούς κοιμᾶται,
μὴ μιλάτε, μὴ μιλάτε ! ΚΟ

Στ. Σπεράντοας

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΦΤΩΧΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Τὰ ἐγγονάκια κάθισαν τὸ ἓνα δεξιά, τὸ ἄλλο ἀριστερά, καὶ ἡ Φρόσω καθισμένη μπροστὰ σὲ σκαμνάκι γύρισε κατὰ τὴ γιαγιά, ἀκούμπησε στὰ γόνατά της τὰ χεράκια της καὶ κάρφωσε τὰ ματάκια της στὰ μάτια τῆς γιαγιάς.

Ἡ γιαγιά διόρθωσε τὰ γυαλιά της καὶ ἄρχισε :

— Ποὺ λέτε, ἔτσι χειμώνας ἦταν καὶ τότε. Ἐγὼ ἤμουν πιὸ μικρὴ ἀπὸ τὴ Φρόσω καὶ μιὰ μέρα μὲ πῆρε ὁ πατέρας μου στὸ βιβλιοπωλεῖο του, δηλαδή τοῦ εἶχα κολλήσει ἐγὼ νὰ μὲ πάρῃ. Καὶ τί νὰ ἔκανε; Μὲ πῆρε.

Ὅ'Εκείνες τὲς μέρες εἶχε δημοσιεύσει στὶς ἐφημερίδες ζητώντας ἓνα παιδὶ νὰ τοῦ πηγαίνει τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο. Τὸ ταχυδρομεῖο ἦταν ὡς ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας μακριὰ ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο μας.

Τὸ παιδί, ποὺ εἶχε γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, τοῦ εἶχε φύγει, κι ἓνα σωρὸ δέματα βρίσκονταν σὲ μιὰ μεριά τοῦ καταστήματος.

2. Ἐκεῖ ποὺ ὁ πατέρας μου κοίταζε τὰ δέματα, μπῆκε ἓνα παιδάκι ὠχρό, κίτρινο. Τὸ προσωπάκι του ἦταν σὰν πορτοκαλάκι μαραμένο, χεράκια καὶ ποδαράκια σὰν κοντύλια. Πάνω κάτω ἔμοιαζε μὲ τὸ Λεωνίδα . . .

— Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀδύνατος . . . διαμαρτυρήθηκε ὁ Λεωνίδας.

Ἦ γιὰ γιὰ τοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά.

— Ὅχι, δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός. Μὰ τὸ παιδάκι ποὺ σᾶς λέω ἦταν ἴδιο καὶ ἀπαράλλαχτο σὰν ἐσένα. Ὅμως ἄφησέ με νὰ λέω.

Λοιπόν, ποὺ λέτε, τὸν ρωτᾷ ὁ πατέρας μου :

— Τί θέλεις μικρούλη ;

— Φαίνομαι, μὰ δὲν εἶμαι μικρούλης. Καὶ δυνατὸς ὅσο παίρνει, κύριε. Πίστεφέ με ! ἦταν ἡ ἀπάντησι.

— Καλά, καλά, μὰ τί θέλεις ;

— Διάβασα, κύριε, πὼς ζητᾶτε ἓνα παιδί, νὰ σᾶς πηγαίνῃ τὰ δέματα.

— Ναί, εἶπε ὁ πατέρας μου. Ἀλλὰ νὰ εἶναι καὶ λίγο δυνατὸ καὶ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πηγαίνῃ στὸ σχολεῖο. Νὰ ἔχῃ τελειώσει τὸ δημοτικόν.

— Δὲν πειράζει, κύριε, ἐξακολούθησε ὁ μικρός. Στὸ σχολεῖο θὰ πηγαίνω, καὶ τίς ὥρες ποὺ μοῦ περισσεύουν θὰ σᾶς πηγαίνω ὅλα τὰ δέματα στὸ ταχυδρομεῖο.

Ὁ πατέρας μου κοίταξε τὸ παιδάκι μὲ συμπόνια καὶ τοῦ εἶπε :

— Μά, παιδί μου, τόσο μικρός, ποῦ νὰ σηκώνῃς τόσα δέματα ;

— Ἐννοια σας, ἔννοια σας, κύριε. Ἐπιτρέψτε μου νὰ τὰ πάρω καὶ νὰ δῆτε πὼς τὰ σηκώνω. Καὶ διπλὰ νὰ ἦταν, θὰ τὰ σήκωνα. Τρέχω καὶ πηγαίνω δυὸ τρεῖς φορές, ἂν εἶναι ἀνάγκη. Ἐπειτα θὰ μὲ βοηθᾷ κι ὁ ἀδερφός μου. Αὐτὸς εἶναι μικρότερός μου, ὅμως εἰ-

ναι χοντρός, νά, τόσος!... ἔκανε τὸ παιδάκι φουσκώνοντας τὰ κίτρινα μάγουλά του.

Κι' ἔπειτα πρόσθεσε μὲ τρεμουλιαστή φωνή παρακαλώντας τὸν πατέρα μου:

— Ἐλάτε, κύριε, δεχτήτε με. Σᾶς παρακαλῶ πολύ, μὰ πάρα πολύ.

Ὁ πατέρας μου δέχτηκε.

— Γιὰ πάρε αὐτὰ νὰ τὰ πᾶς, τοῦ εἶπε, καὶ νὰ ἰδῶ πότε θὰ γυρίσης. Σὲ μιὰ ὥρα κλείνω.

Τὸ παιδάκι τ' ἀγκάλιασε μὲ λαχτάρη, τὰ σήκωσε καὶ βγήκε. Μεγαλύτερος ἦταν ὁ ὄγκος τῶν δεμάτων ἀπὸ τὸ σωματάκι του. Ὅμως ἔβαλε ὅλη του τὴν προσπάθεια καὶ προχώρησε, σὰ νὰ σήκωνε πούπουλα.

3. Πότε πήγε και πότε ήρθε, δὲ θυμῶμαι.

Ὁ πατέρας τὸ πλήρωσε γιὰ τὸν κόπο του.

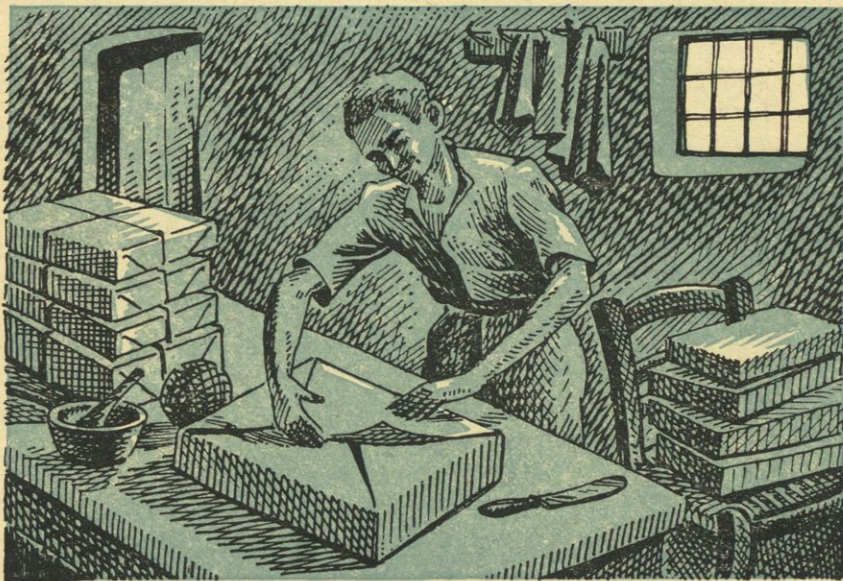
Τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ ἔλαμψαν καὶ τὰ κίτρινα μάγουλά του βάφηκαν κόκκινα.

— Πῶς σὲ λέν, μικρέ ;

— Λεωνίδα !

— "Ακουσε δῶ, Λεωνίδα. Τὴν ἀποθήκη μου τὴν ἔχω στὸ σπίτι μου, ὁδὸς *Πατρ.* ἀριθμὸς . 3 . Τὶς ὥρες ποὺ δὲν ἔχεις σχολεῖο, θὰ ἔρχεσαι νὰ κολλᾷς τὶς ταινίες καὶ νὰ γράφης τὶς ἐπιγραφές. "Ε-
πειτα θὰ πηγαίνης δέματα. "Ακουσες; Τώρα πηγαινε στὸ καλὸ.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε, σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ. Καὶ ὅπως σᾶς εἶπα, θὰ μὲ βοηθᾷ καὶ ὁ ἀδερφός μου ὁ χοντρὸς. Καλὴ νύχτα σας ! εἶπε.

Κι ἔφυγε τρέχοντας.

Ἐρχόταν ὁ Λεωνίδας ταχτικά στὸ σπίτι.

ΚΑΣὰ νὰ μὴν ἔφθαναν ὅμως τὰ δικά του βάρσανα, εἶχε καὶ μᾶς τὰ ζιζάνια. Ἐμένα καὶ τὰ δυὸ ἄλλα ἀδέρφια μου. Τοῦ ζητούσαμε νὰ μᾶς βοηθᾷ γιὰ νὰ ἐτοιμάζωμε πότε τὸ ἓνα παιγνίδι καὶ πότε τὸ ἄλλο. Καὶ ὁ Λεωνίδας ὁ καημένος ἦταν πάντα πρόθυμος. Κοντὰ σὲ μᾶς εἶχε καὶ τὴν μητέρα μου. Πότε τὸν ἔστελνε νὰ τῆς φωνίσῃ κάτι καὶ σχεδὸν κάθε μέρα νὰ μοιράζῃ πιάτα φαγητὸ σὲ μερικὲς φτωχὲς οἰκογένειες. Καὶ ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν ἔδειξε τὴν παραμικρὴ ἀπροθυμία. Ὅλο ἦταν: « ἀμέσως, κυρία! »

○4. Μιὰ μέρα ὅμως τὰ χρειαστήκαμε. Ὁ Λεωνίδας ὅλο ἀδυνατίζε κι ἐμεῖς δὲν τὸ παρατηρούσαμε. Ὅταν γύρισε ἀπὸ κάποιον φώνιο, μ' ὅλη του τὴν προσπάθεια ποὺ ἔβαλε, κλονίστηκε κι ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.○

— Μπα σὲ καλὸ σου παιδάκι μου, εἶπε ἡ μητέρα καὶ ἔτρεξε νὰ τὸν συνεφέρῃ.

Κάποια φορὰ ἀνοιξε τὰ μάτια του. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἔμπαινε κι ὁ πατέρας.

— Τί τρέχει; ρώτησε.

— Μὴ μὲ διώξῃς, κύριε. Δὲν ἔχω τίποτε, θὰ γίνω καλὰ. Μὴ μὲ διώξῃς, σὲ παρακαλῶ!

— Μὰ γιατί νὰ σὲ διώξω παιδί μου. Τί ἔπαθες;...

Ἡ μητέρα μου τοῦ ἔφερε ζουμὶ νὰ πιῇ καὶ κάτι νὰ φάῃ.

— Πήγαινε τώρα, εἶπε ὁ πατέρας μου. Κι ἂν δὲ γίνῃς καλὰ, θὰ φροντίσω νὰ στείλω ἐγὼ τὰ δέματα...

— Μὴ μὲ διώξῃς, κύριε...

— Καλὰ, πήγαινε καὶ θὰ δοῦμε.

Ὁ Λεωνίδας ἔφυγε. Ὁ πατέρας μου κάτι εἶπε στὴ μητέρα μου κι αὐτὴ ντύθηκε καὶ βγήκε ἔξω.

5. Όταν γύρισε, τὰ μάτια της ἦταν κόκκινα. Κάθισε καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν. Πέρασε πολλή ὥρα ὥσπου νὰ μιλήσῃ. Ὁ πατέρας μου τὴν κοίταζε λυπημένος.

— Τί δυστυχία! τί δυστυχία! εἶπε ἡ μητέρα.

Καὶ μὲ τὸ δικό της τρόπο διηγήθηκε πῶς βρῆκε τὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα ἄρρωστο στὸ κρεβάτι. Ἦταν ἐκεῖνος θερμαστὴς σὲ κάποιο πλοῖο, κι ἂν δὲ γινόταν καλὰ, θὰ ἔπαιρναν ἄλλον. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ Λεωνίδα μόλις στεκόταν στὰ πόδια της. Τὰ παιδιά της, ἓνα-δύο ἀγόρια, ἦταν κουκουλωμένα, γιὰ νὰ μὴν κρυώνουν, γιατί δὲν εἶχαν φωτιά. Ἡ μεγαλύτερη κόρη της ἔκανε ἐργόχειρα νὰ τὰ πουλήσῃ. Μὰ τί νὰ πάρῃ; . . .

Ὁ Λεωνίδας, ἀκούτε, τὸ φαγητό, ποὺ τοῦ ἔδινε ἡ μητέρα, γιὰ νὰ τὸ τρώῃ ὁ ἴδιος, τὸ πῆγαινε στὸ σπίτι του. Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο εἶναι, ὅτι τὰ πιάτα, ποὺ ἔστελνε στοὺς φτωχοὺς ἡ μητέ-

ρα μου, ὁ Λεωνίδας ποτὲ δὲν τὰ ἄγγιζε. Οὐτε ποτὲ τῆς εἶπε τὴ δυστυχία, ποὺ τραβοῦσαν στὸ σπίτι τους!

Αὐτὸς μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, παιδιὰ μου, ὁ πατέρας ἐφρόντισε νὰ βρῇ ἐργασία στὸν πατέρα τοῦ Λεωνίδα. Ἡ μητέρα μου βρῆκε ἐργασία γιὰ τὴ μεγαλύτερη ἀδερφή του. **Ο**ἱ ἑμεῖς ἐπάψαμε νὰ τὸν βασανίζουμε. Μερικὲς φορὲς μάλιστα τὸν βοηθοῦσαμε, μὰ αὐτὸς δὲν ἤθελε. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ δυνάμωσε, μεγάλωσε καὶ ἔγινε μέγας καὶ τρανός. **Α**

Β Τί, τί; ρώτησε ὁ μικρὸς Λεωνίδας, μήπως βρῆκε;...

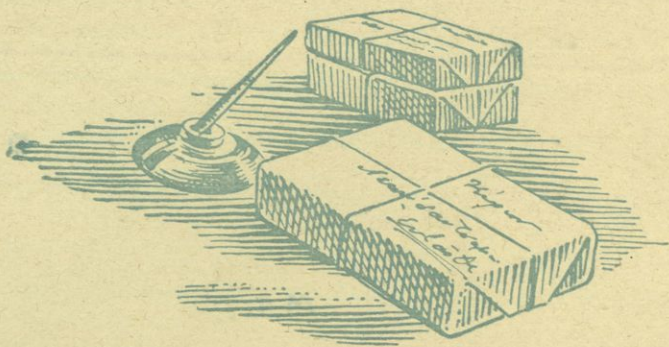
— Νὰ μὴν ἔγινε καθαλλάρης ἢ πολεμιστής; ρώτησε ὁ Νίκος.

— Ἐλα, γιαγιά, πές μας, τί ἔγινε; ρώτησε ἡ Φρόσω, ποὺ σηκώθηκε κι ἀγκάλιασε τὴ γιαγιά της.

Καὶ ἡ γιαγιά:

— Ὁ Λεωνίδας, ποὺ λέτε, ἐγγονάκια μου, σήμερα εἶναι ὁ πατέρας τῆς μητέρας σας καὶ ὁ παππούς ὁ δικός σας.

— "Α! "Α! ἔκαναν τὰ ἐγγονάκια καὶ φίλησαν τὴ γιαγιά. **Κ**

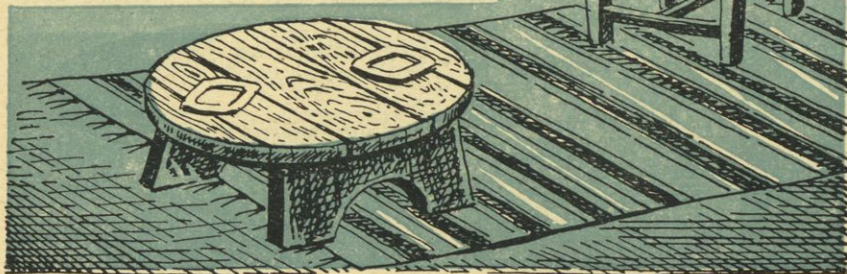
ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

hA Μέσ' στὴ γειτονιά
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιά τὸ δαίλι.
καὶ τὴν ὥρ' αὐτὴ
ἡ γιαιγιά, πιστὴ,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι. A

○ Ἐφτασε ἡ βραδιά.
Τώρα τὰ παιδιὰ,
ἀπὸ τὰ παιχνίδια χορτσμένα,
ἔχουν χωριστὴ
κι ἔχει μαζευτὴ
μέσα στὸ σπιτάκι τοῦ καθένα. ○ h

Μέσ' στὸ σιγαλὸ
βράδῳ, ἓνα δαίλῳ
φῶς φωτᾷ κάθε παραθύρι,
κι ὅλα τὰ μικρὰ
σπίτια μὲ χαρὰ
τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

Μ. Στασινόπουλος

ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΑΣ

1. Όλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μας ἦταν δλοκάθαρα, πρόθυμα κι ἐργατικά. Προσπαθοῦσαν μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη νὰ γίνονται ὅλο καὶ πιὸ καλύτερα.

Ὁ Παναγῆς ὅμως ἦταν σὲ ὅλα πρῶτος. Οἱ μητέρες τὸν εἶχαν γιὰ παράδειγμα. Ἡ κάθε μιὰ ἔλεγε στὸ παιδί της:

— Σὲ θέλω νὰ γίνης σὰν τὸν Παναγῆ.

Ὁ Παναγῆς δὲν εἶχε μονάχα νὰ φροντίζῃ νὰ εἶναι πρῶτος στὰ μαθηματα. Μαζί μὲ τὸν παππού του συντηροῦσε καὶ τὴν οι-κογένειά του. Ἦταν ὁ «μικρὸς πατέρας», ὅπως ἔλεγε ὁ δά-σκαλός μας.

Ὁ πατέρας του, δυὸ χρόνια πρίν, εἶχε πνιγῆ σ' ἓνα τρομερὸ ναυάγιο. Εἶχε ἀφήσει χήρα τὴ μητέρα του, μιὰ μικρούλα κόρη, τὴν Ἀργυρῶ, βρέφος ἀκόμη, τὸ Στάμο πέντε χρονῶν καὶ τὸν Πα-ναγῆ ἑφτὰ χρονῶν.

Ὁ παππούς του, ὁ καπετὰν Παναγῆς, ἦταν πολὺ γέρος. Ἀπὸ πολλὰ χρόνια δὲν μποροῦσε νὰ ἐργαστῇ. Τώρα ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ φαρεύη, καὶ ὁ μικρὸς Παναγῆς τὸν βοηθοῦσε σ' ὅλα.

Ἐπιανε μὲ μικρὴ ἀπόχη ἀθερίνες καὶ γαρίδες, καὶ μάζευε στὴν ἀμμουδιὰ σκουλίκια γιὰ δολώματα. Ἐτοιμάζε μὲ τὸν παπ-πού του τὸ παραγάδι καὶ τραβουσε κουπί, γιὰ νὰ τὸ ρίξουν τὸ βράδυ. Τὸ πρωί πάλι, πρίν νὰ βγῇ ὁ ἥλιος, τραβουσε τὰ κουπιὰ ὁ μικρὸς Παναγῆς, ἐνῶ ὁ παππούς ξαγκίστρωνε τὰ ψάρια.

2. Ὅταν γύριζαν στὸν μικρόν ὄρμο, κοντὰ στὸ σπιτάκι τους, ὁ μικρὸς Παναγῆς ἔπιαιρνε τὰ ψάρια, περασμένα στὰ βουρλα, κι ἔτρεχε νὰ τὰ πουλῇση στὴν ἀγορά.

Τὸ καλοκαίρι, ὅσα καὶ ἂν εἶχε, τὰ πουλουσε στοὺς ξένους, ποὺ ἐρχόταν στὸ δροσερὸ καὶ πευκόφυτο νησί μας. Ἀλλὰ καὶ τὸ

χειμώνα ὁ μικρὸς Παναγῆς πότε — ὅταν ἦταν τρικυμία — θὰ ψά-
 ρευε μὲ τὸ ἀγκίστρι, πότε — ὅταν ἦταν γαληνεμένη ἡ θάλασσα —
 θὰ ἔπιανε καθούρια καὶ ἀχινοὺς καὶ θὰ ξεκολλοῦσε ἀπὸ τοὺς βρά-
 χους ἀχιθάδες, μύδια καὶ πεταλίδες.

Πρόθυμος πάντα νὰ κάνῃ καὶ θελήματα. Ὅταν ἀκουγε τὸ
 ὄνομά του, ἀπαντοῦσε :

— Ἐφτασα !

Ὅταν τὸν ζητοῦσε ὁ παππούς του φουσοῦσε τὸ μεγάλο
 κόχυλα :

— Μποὺ - μποὺ - μπούου ! ἀντηχοῦσε.

Ὅπου νὰ ἦταν τότε ὁ μικρὸς Παναγῆς, ἀπαντοῦσε δυνατά,
 μὲ τὴν καθάρια σὰν ἀηδονιοῦ φωνή του :

— Ἐφτασα, παππού !

3. Σχεδὸν δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, παρὰ ὅταν ἦταν με-
 γάλῃ ἀνάγκῃ. Πολλὲς φορὲς τὸν βλέπαμε νὰ ἔρχεται πολὺ κου-
 ρασμένος, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ὥρες ἐργασία. Ὅσο καὶ ἂν προσπα-
 θοῦσε τότε νὰ προσέξῃ, τὰ μάτια του ἔκλειναν καὶ μερικὲς φορὲς
 τὸν ἔπερνε ὁ ὕπνος ἐπάνω στὸ θρανίο.

— Πιὸ σιγὰ νὰ μιλάτε, μᾶς ἔλεγε τότε ὁ δάσκαλός μας, καὶ
 καμάρωνε τὸν ἄξιό « μικρὸν πατέρα ».

Ὅταν ὁμως ὁ δάσκαλος μᾶς ρωτοῦσε κάτι δύσκολο καὶ δὲν
 ἀπαντοῦσαμε, συνέβαινε καμιά φορὰ νὰ ξυπνήσῃ καὶ ὁ μικρὸς
 Παναγῆς. Ἀκουγε τότε τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπαντοῦσε.

Γι αὐτὸ τὸ εἶχαμε ντροπὴ μας νὰ μὴν κάνωμε ὅ,τι μᾶς ἔλεγε
 ὁ δάσκαλος, ἐμεῖς μάλιστα ποὺ δὲν εἶχαμε οὔτε τόσο πολλὰς οὔτε
 τόσο βαρεῖες φροντίδες.

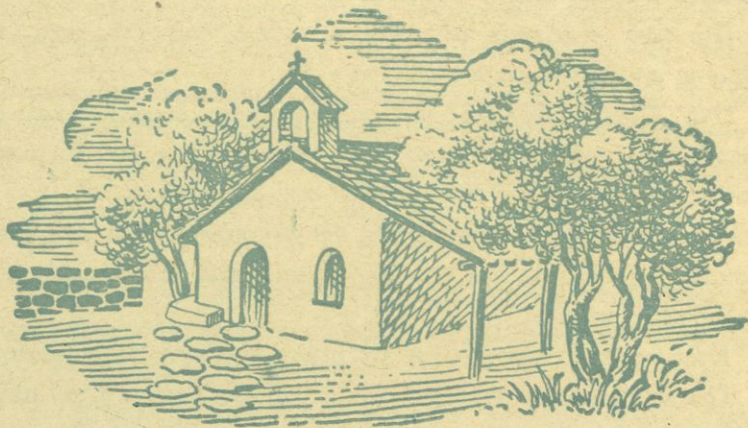
Ἔτσι χρωστοῦσαμε πολλὰ στὸ μικρὸ Παναγῆ, τὸ συμμαθητὴ
 μας. Τὸν ἀγαποῦσαμε πολὺ καὶ τὸν σεβόμαστε, σὰ νὰ ἦταν μεγάλ-
 ος ἀδερφός μας.

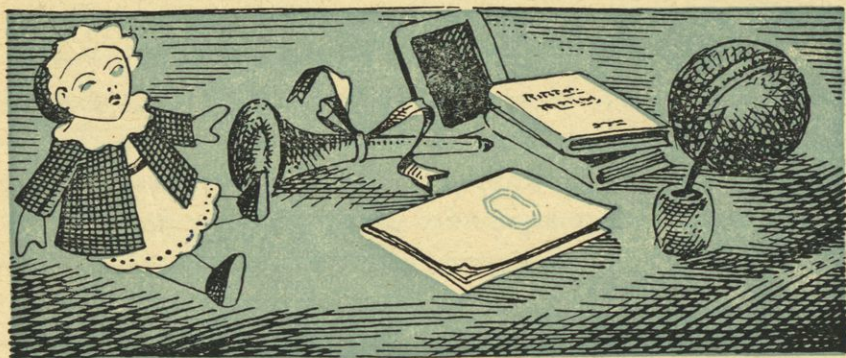
4. Πῶς ὅμως περίμενε ὁ μικρὸς Παναγῆς νὰ ἔρθῃ ἡ Κυριακὴ ἢ καμιά μεγάλη γιορτὴ !

Τότε μὲ τὴν μανούλα του, τὸν παπποῦ του καὶ τὰ ἀδερφάκια του πῆγαινε ν' ἀκούσῃ τὴ θεία λειτουργία καὶ νὰ μείνῃ ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ ἐκκλησιάκι τῆς Παναγίας.

Αἶναι λίγο μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλιν μας. Ἀράζουν παπποὺς καὶ ἑγγονοὺς τὴ βαρκούλα τοὺς σ' ἓναν ὄρμο μὲ καλὴ ἀμμουδιά. Ἀπὸ κεῖ ἀνεβαίνουν ἀνάμεσα ἀπὸ πεῦκα στὸ ἐκκλησιάκι. Ἔχει βυθίσει ἐκεῖ τὸ ἔδαφος καὶ σχηματίζεται ἓνα ἁλώνι. Κοντὰ στὸ βράχο εἶναι τὸ κατάλευκο ἐκκλησιάκι, μικρὸ τόσο, ὅσο νὰ χωρῇ ὁ παπὰς καὶ οἱ ψάλτες. Αὐτὸ ἱερό του μὴ σπηλιά στάζει καὶ τὸ νεράκι μαζεύεται σὲ μιὰ χτιστὴ δεξαμενὴ. Ἐπαιρνε καὶ ἀπὸ μᾶς ὅσους χωροῦσε ἡ μικρὴ βαρκούλα. Α

Νὰ βλέπατε πῶς ἔπαιζε μὲ τὰ ἀδερφάκια του ὁ Παναγῆς καὶ πόσο τὸν καμάρωναν ὁ παπποὺς καὶ ἡ μανούλα του ! Ἄς ἦταν φτωχὴ οἰκογένεια, ἦταν ὅμως ὅλοι τοὺς εὐτυχισμένοι.

Β' ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

1. Τ' ΑΓΡΙΑ ΒΟΥΝΑ

✚✚ Τα παιδιά βρίσκονται σε μια κατασκήνωση επάνω στο βουνό. Μια μέρα πέρασε από εκεί ο δασάρχης και τόσο ευχαριστήθηκε με την όμορφη ζωή, που περνούσαν εκεί τα παιδιά, με τα έργα τους και την προθυμία τους, ώστε τους υποσχέθηκε να τα οδηγήσει την άλλη μέρα στο νεροπρίνο. Εκεί θα έβλεπαν πώς κόβονται και τεμαχίζονται τα μεγάλα δέντρα και γίνονται σανίδια και καδρόνια. ✚✚

○Το άλλο πρωί ήρθε πάλι ο δασάρχης στην κατασκήνωση. Πέντε παιδιά έμειναν να φυλάξουν τις καλύβες και τ' άλλα όλα ξεκίνησαν μαζί του για το μέρος που ήταν το νεροπρίνο. ○

Για να πάν εκεί, πέρασαν από μέρη γυμνά και τραχιά.

Σε κάθε βήμα τους γκρεμίζονταν χαλίκια. Ο αέρας ήταν κρύος και βούιζε. Ο ήλιος δεν έκαιγε.

Ένα ὄρνιο φάνηκε ἀπὸ πάνω τους νὰ σκίζη. ἀργὰ τὸν ἀέρα.

Ὅλοι σήκωσαν τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ κοιτάξουν τὸ μεγάλο πετούμενο, ποὺ ταξίδευε ζητώντας τὴν τροφή του.

Τὸ ὄρνιο γιὰ μιὰ στιγμή ἔκοψε τὴν ὁρμή του καὶ φτεροζυγιάστηκε· ὕστερα χτύπησε πάλι μὲ τὶς φτεροῦγες τὸν ἀέρα καὶ χάθηκε πίσω ἀπὸ τὰ Τρίκορφα...

— Ἐδῶ ἐπάνω εἶναι ἄγρια καὶ περήφανα ὄλα, εἶπε ὁ δασάρχης.

Κι ἀλήθεια ἔβλεπαν, πόσο θεόρατο εἶναι τὸ βουνό, ποὺ φαίνεται ἀπὸ τὴν πόλη σὰ γαλανὸς ἵσκιος.

Πόσους βράχους, πόσα φαράγγια, πόσες ράχες, πόση πέτρα καὶ κακοτοπιὰ ἔχει!

2. Ο ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ

— Τώρα, εἶπε ὁ δασάρχης, θὰ ἰδῆτε καὶ μεγαλύτερο θηρίο, ποὺ μπορεῖ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ βουνό. Νάτο!

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν καὶ κοίταξαν μὲ περιέργεια. Εἶδαν ὅμως, πῶς τοὺς ἔδειχνε τὸν ξεροπόταμο, ποὺ κατέβαινε τὴν πλαγιά γεμάτο ξερὰ χαλίκια.

— Εἶναι ὁ χείμαρρος, τοὺς εἶπε. Οἱ λύκοι, οἱ ἀρκουδες, τὰ λιοντάρια δὲν εἶναι τίποτε μπροστὰ στὸ χείμαρρο. Φέρνουν πολὺ μικρὴ ζημιὰ καὶ δὲν τὰ βγάζουν πέρα πάντοτε μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ χείμαρρος ὅμως κυνηγᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀφανίζει, αὐτὸν καὶ τὴ γενιά του.

Ὅταν γεμίσει νερὸ καὶ κατεβάσει στοὺς κάμπους αὐτὰ τὰ λιθάρια, ποὺ βλέπετε, πνίγει ἀνθρώπους, ἀμπέλια, ζῶα καὶ χωριά δολοκλήρα.

Οἱ ἄνθρωποι χτίζουσιν τοίχους καὶ σηκώνουσιν φράχτες γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσουν, μὰ εἶναι οἱ κόποι τους χαμένοι. Ἕνας μόνον μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μὲ τέτοιο θηρίο. Τὸ δέντρο.

— Τὸ δέντρο! ἔκαναν μὲ ἀπορία τὰ παιδιὰ.

— Νὰ ξέρατε, πόση δύναμη ἔχει ἓνα δέντρο! Αὐτὸ μὲ τὶς ρίζες του κρατεῖ τὸ χῶμα καὶ τὰ χαλίκια σφιχτά, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνουν οἱ βροχὲς καὶ τὰ πηγαίνουν στὸ χεῖμαρρο.

Δὲν ἔχει μόνον τὸ δέντρο αὐτὴ τὴ δύναμη, μὰ καὶ οἱ μικροὶ θάμνοι, οἱ ἀφάνες, τὸ πουρνάρι, ἡ κουμαριά, ἀκόμη καὶ τὸ θυμάρι.

Γι' αὐτὸ οἱ φυτεμένοι τόποι γλιτώνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὶς πλημμύρες.

Ὅταν ὅμως καίμε καὶ ξεριζώνωμε τὰ δέντρα, τότε τὸ χῶμα καὶ τὸ χαλίκι φεύγει ἀπὸ τὶς γυμνὲς ράχες καὶ πηγαίνει στὸ χεῖμαρρο.

Ἐκεῖνος φουσκώνει ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ κατεβάζει μιὰ φοβερὴ δύναμη ἀπὸ χῶμα, λιθάρια καὶ νερό, ποὺ ἀφανίζει, σπίτια, σπαρτά, καὶ ἀνθρώπους. Αὐτὸ πρέπει νὰ συλλογίζεται καθένας, ποὺ πηγαίνει νὰ κόψῃ δέντρο.

Ὁ Μαθιός, συνηθισμένος ἀπὸ τὸ σχολεῖο, σήκωσε τὸ χέρι καὶ ρώτησε:

— Τότε, γιατί δὲν ἐμποδίζουν καὶ τοὺς λοτόμους νὰ κόβουν ξύλα;

— Καλὰ ἔκαμες, παιδί μου, νὰ ρωτήσης, εἶπε ὁ δασάρχης. Οἱ λοτόμοι κόβουν μόνον τὰ δέντρα, ποὺ τοὺς λέμε ἐμεῖς νὰ κόψουν.

🔴 Τὰ δέντρα αὐτὰ εἶναι σαράντα, πενήντα καὶ ἑβδομήντα χρόνων τὸ καθένα. Γέρασαν δηλαδὴ κι ἤρθε ἡ ὥρα τους νὰ δώσουν, ξυλεία, γιὰ νὰ βγοῦν στὴν θέση τους ἄλλα μικρά, ποὺ πάλι θὰ μεγαλώσουν σὰν αὐτά. 🟠

Κοντὰ σὲ κεῖνο ποὺ κόπηκε, βοηθοῦμε ἄλλο δέντρο νὰ μεγα-

λώση, κι ἂν δὲν ἐφύτρωσε μόνο του, τὸ φυτεύομε ἐμεῖς.

Ἔτσι τὸ δάσος ξαναπαίρνει ἐκεῖνο, ποὺ μᾶς δίνει.

Ἄν ὅμως ἀφήσωμε νὰ πέση στὰ δέντρα ὅποιος θέλει καὶ νὰ κόβῃ ὅ,τι θέλει, τὸ δάσος θὰ χαθῇ.

Κι ἅμα λείψῃ αὐτό, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι θὰ πεθάνωμε ἀπὸ τὴ δίψα. Τὸ γιατί θὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα, ποὺ θὰ σταθοῦμε σ' αὐτὴ τὴ βρυσούλα.

3. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΝΕΡΟ

Ἀσταμάτησαν σὲ μιὰ βρυσούλα, ποὺ μόλις ἀκουγόταν τὸ λίγο καὶ κρὺο νερό της.

Ἦξεραν πὼς τόσο κρὺο νερὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ πίνωμε, ὅταν εἴμαστε ζεστοὶ ἀπὸ δρόμο, κι ἔβρεξαν μόνο τὰ χέρια τους.

Ἦταν ταπεινὴ βρυσούλα, ἤσυχη, ποὺ σπάνια ἔβλεπε διαβάτες ἐκεῖ ψηλά. Α

— Ἀπὸ ποῦ νὰ ἔρχεται τοῦτο τὸ νεράκι; ρώτησε ὁ Πάνος.

— Ἀπὸ τὸ βουνό! εἶπαν τ' ἄλλα παιδιὰ.

— Ναί, μὰ πὼς βρέθηκε μέσα στὸ βουνό; ρώτησε ὁ δασάρχης.

Κανένας δὲν ἤξερε ν' ἀπαντήσῃ. Α

Κο — Ἀπὸ τίς βροχὲς καὶ τὰ χιόνια, εἶπε ὁ δασάρχης, τὸ νερὸ σταλάζει σιγὰ μέσα στὸ χῶμα καὶ πηγαίνει σὲ μεγάλες δεξαμενὲς ἀπὸ πέτρα, ποὺ ἔχει μέσα της ἡ γῆ.ο

Ἀπὸ ἐκεῖ βγαίνει μὲ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια.

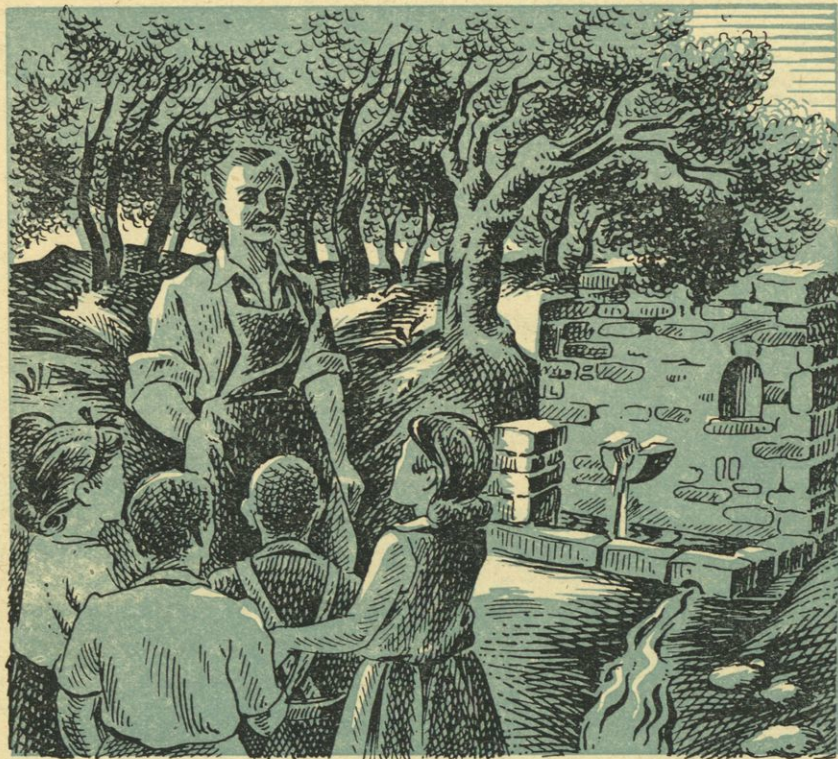
Ἀπὸ τίς βρύσες καὶ τὰ ποτάμια τὸ παίρνουν τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι, τὰ σπαρτά, οἱ μύλοι.

Γιὰ νὰ σταλάξῃ ὅμως τὸ νερὸ καὶ νὰ μπῇ στὴ γῆ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ τόπος φυτεμένος.

Ἄν δὲν ὑπάρχουν χλωρὰ καὶ ξερὰ φύλλα, νὰ τὸ κρατήσουν, τότε τὸ νερὸ πηγαίνει στὰ ξεροπόταμα καὶ χάνεται στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα. κ

Λοιπὸν καὶ τὶς βρύσες ἀκόμη τὸ εὐλογημένο τὸ δάσος μᾶς
 τὶς δίνει.

Ἄν ἀφήναμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ κόψουν τὸ δάσος, αὕτῃ ἢ

βρυσούλα ἐδῶ θὰ στέρευε. Θὰ στέρευαν ὅλες οἱ βρύσες, ποὺ ἀπαν-
 τήσατε ἀπὸ τὴν πόλιν ὡς ἐδῶ, καὶ μαζὶ μ' αὐτὰς καὶ τὸ ποτάμι.

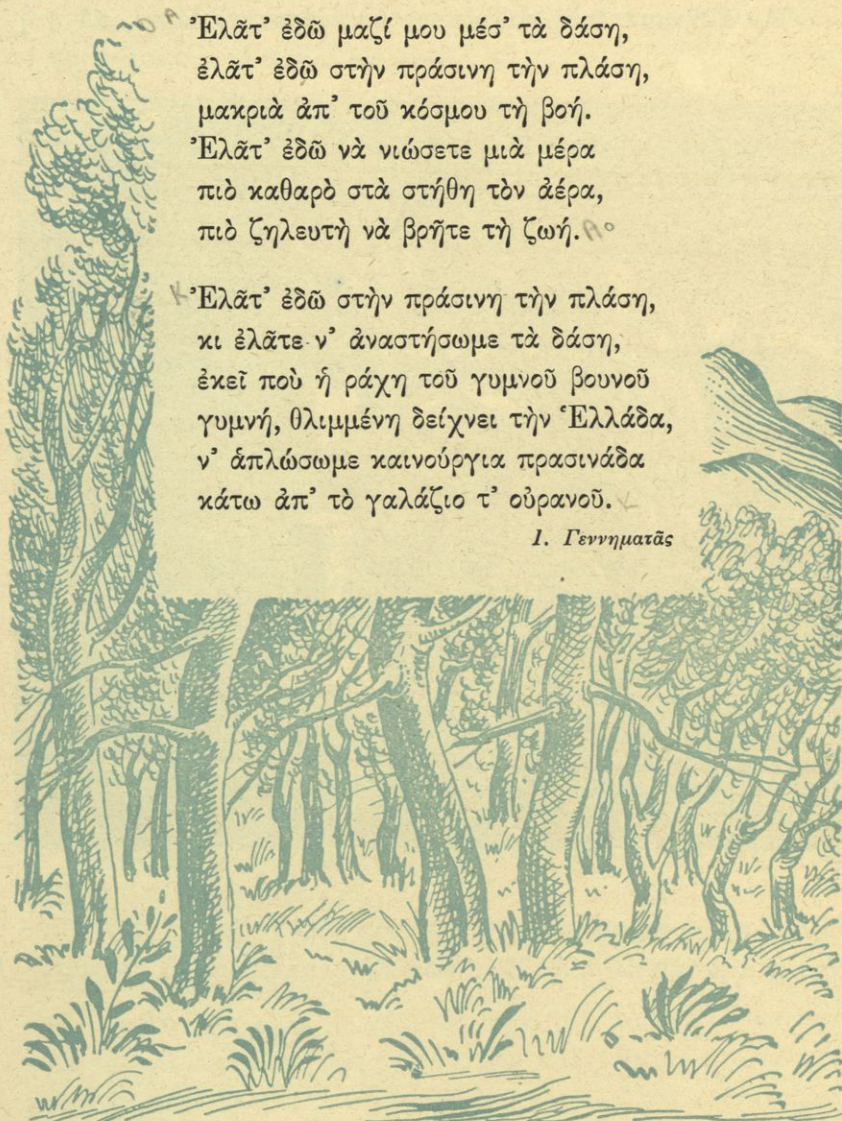
Συνέχεια

ΕΙΣ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἐλᾱτ' ἐδῶ μαζί μου μέσ' τὰ δάση,
ἐλᾱτ' ἐδῶ στήν πράσινη τήν πλάση,
μακριὰ ἀπ' τοῦ κόσμου τῇ βοή.
Ἐλᾱτ' ἐδῶ νά νιώσετε μιὰ μέρα
πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
πιὸ ζηλευτὴ νά βρῆτε τῇ ζωῇ. 10

Ἐλᾱτ' ἐδῶ στήν πράσινη τήν πλάση,
κι ἐλᾱτε ν' ἀναστήσωμε τὰ δάση,
ἐκεῖ ποῦ ἡ ράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
γυμνή, θλιμμένη δείχνει τὴν Ἑλλάδα,
ν' ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
κάτω ἀπ' τὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

1. Γεννηματᾱς

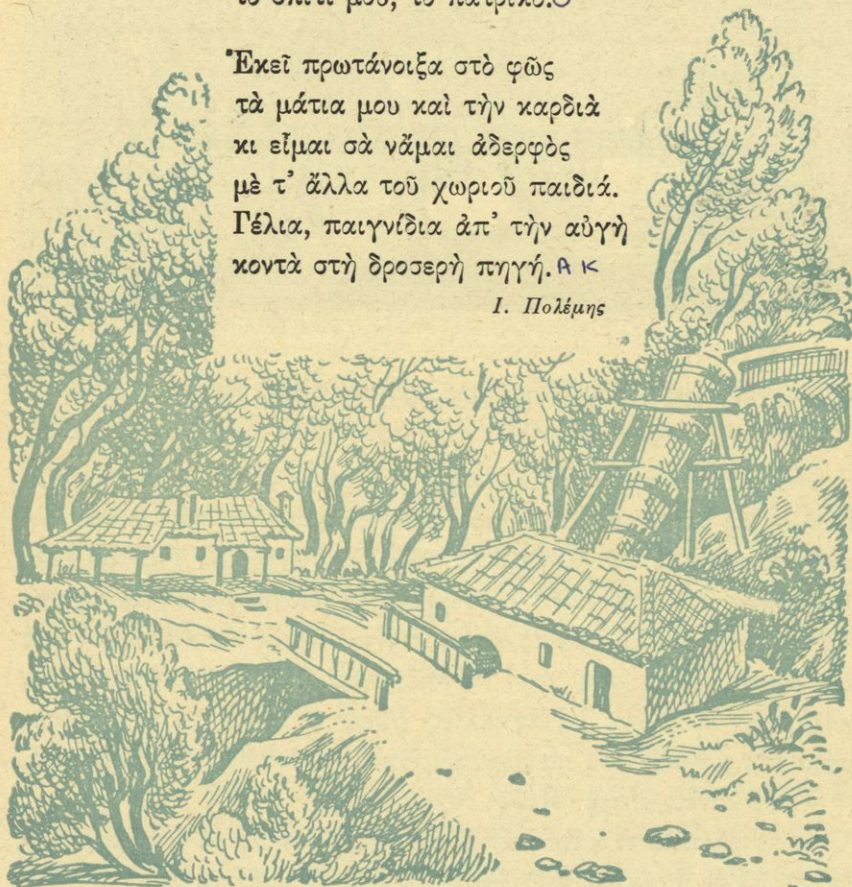

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Ο + Α Πέρα στην ἄκρη τοῦ χωριοῦ,
ποῦ ὁ μύλος μας γοργὰ γυρνᾷ
κι ὁ ἥλιος τοῦ καλοκαιριοῦ
μέσ' ἀπ' τὰ δέντρα δὲν περνᾷ,
ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ φτωχικὸ
τὸ σπίτι μου, τὸ πατρικό. Ο

Ἐκεῖ πρωτάνοιξα στὸ φῶς
τὰ μάτια μου καὶ τὴν καρδιά
κι εἶμαι σὰ νᾶμαι ἄδερφός
μὲ τ' ἄλλα τοῦ χωριοῦ παιδιά.
Γέλια, παιγνίδια ἀπ' τὴν αὐγή
κοντὰ στὴ δροσερὴ πηγὴ. Α Κ

Ι. Πολέμης

ΕΝΑΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

F P Πήγαινα στὸν παιδικὸ κήπο νὰ παίξω μετ' ἄλλα παιδιά.
 Περνώντας ἀπὸ ἓναν ἀπόκεντρο δρόμο, ὅπου εἶχε σταματήσει ἓνα
 κάρο μπροστὰ σ' ἓνα μαγαζί, ἄκουσα νὰ φωνάζουν τ' ὄνομά μου.
 Στράφηκα καὶ τί βλέπω! Τὸ συμμαθητὴ μου Καλούδη μετ' τὴ γα-
 λάζια του φανέλλα καὶ τὸ κοντὸ πανταλονάκι, καταϊδρωμένον μετ'
 ἓνα δεμάτι ξύλα στὸν ὦμο. Ἕνας ἄνθρωπος, ὄρθιος ἐπάνω στὸ
 κάρο, τὸν ἐφόρτωνε μετ' ἀγκαλιὰς ξύλα, κι αὐτὸς τὰ κουβαλοῦσε
 μέσα στὸ μαγαζὶ τοῦ πατέρα του, ὅπου τὰ τοποθετοῦσε βιαστικά. Ακ

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Μένη; τὸν ρώτησα.

O — Δὲ βλέπεις τί κάνω; ἀπάντησε ἀπλώνοντας τὰ χέρια γιὰ νὰ
 δεχτῇ ἄλλη ἀγκαλιὰ ἀπὸ ξύλα· μελετῶ τὸ μάθημά μου. O

Ἐγὼ γέλασα. Αὐτὸς ὁμῶς μιλοῦσε σοβαρὰ καὶ ὅταν φορτώ-
θηκε πάλι, ἄρχισε νὰ λήη τρέχοντας:

«Οὐσιαστικὰ λέγονται οἱ λέξεις ποὺ φανερώνουν.... ποὺ φα-
νερώνουν πρόσωπο.... ζῶο.... ἢ πράμα ἢ...».

Καὶ ξαναγυρίζοντας στὸ κάρο, γιὰ νὰ πάρῃ ξύλα...:

«Τὰ οὐσιαστικὰ εἶναι συγκεκριμένα καὶ... ἀφηρημένα.»

— Τί νὰ κάμω; μοῦ λέει γελώντας. Ἔτσι δὲ χάνω καιρό. Ὁ
πατέρας μου πῆγε σ' ἓνα χωριὸ νὰ παραγγεῖλῃ ξύλα. Ἡ μητέρα
μου εἶναι ἄρρωστη. Ἔτσι εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ξεφορτώσω ἐγώ.
Στὸ μεταξὺ ἐπαναλαμβάνω τὴ γραμματική, ποὺ ἔχομε αὐριο.

Καὶ γυρίζοντας στὸν καροτσέρη τοῦ λέει:

— Ὁ πατέρας μου εἶπε νὰ περάσῃς στὶς ἐφτά, νὰ σὲ πληρώσῃ.
Τὸ κάρο ἔφυγε.

— Ἐλα μὰ στιγμὴ στὸ μαγαζί, μοῦ εἶπε ὁ Καλούδης.

Ἐμπῆκα. Ἦταν ἓνα μεγάλο ἰσόγειο στρωμένο μὲ χῶμα, γε-
μάτο μὲ σωροὺς ξύλα καὶ κάρβουνα καὶ μὲ μιὰ πλάστιγγα στὴν
ἄκρῃ.

ΔΚ Ἡ σημερινὴ ἡμέρα μοῦ πῆγε ἀνάποδα, συνέχισε ὁ Καλούδης.
Κάθε στιγμὴ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ διακόψω τὴ μελέτη μου. Ἐνῶ
ἔγραφα, ἤρθε τόσος κόσμος νὰ φωνίσῃ. Ἐπειτα ἤρθε τὸ κάρο μὲ
τὰ ξύλα. Τὸ πρῶνι πῆγα δυὸ φορὲς κάτω στὴν ἀγορά. Τὰ χέρια
μου εἶναι πρησμένα καὶ τὰ πόδια μου δὲν τὰ νιώθω πιά. Ἄν εἶχα
νὰ κάμω καὶ ἰχνογραφία, θὰ τὰ ἔκανα θάλασσα. **ΑΚ**.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ σκούπιζε τὸ δάπεδο, ποὺ εἶχε γεμίσει
ξύλακια μὲ τὴ μεταφορὰ τῶν ξύλων.

— Καὶ ποῦ γράφεις, Μένῃ; τὸν ἐρώτησα.

— Ὅχι ἐδῶ βέβαια. Ἐλα νὰ δῇς.

○ Καὶ μὲ ὠδήγησε σ' ἓνα μικρὸ δωμάτιο πίσω ἀπὸ τὸ μαγαζί,
ποὺ χρησίμευε γιὰ δωμάτιο καὶ τραπεζαρία μαζί, μ' ἓνα τραπεζάκι
σὲ μιὰ γωνιά, ὅπου εἶχε βάλει τὰ βιβλία του καὶ τὰ τετράδιά του. ○

— Έγραφα τὴν ἄσκησιν, μοῦ εἶπε, καὶ ἄφησα τὴ δεύτερη ἀπάντησιν μισοτελειωμένη: « Μὲ τὰ δέρματα κατασκευάζομε τὰ ὑποδήματα, τὶς σάκκες ... » Τώρα θὰ προσθέσω « ... καὶ τὰ λουριὰ τοῦ ἀλόγου ».

Πῆρε τὴν πέννα καὶ ἔγραφε μὲ τὰ ὠραῖα τοῦ καθαρά γράμματα.

— Εἶναι κανεῖς ἐδῶ; ἀκούσθηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ μαγαζί.

Ἦταν μιὰ γυναίκα, ποὺ ἦρθε ν' ἀγοράσῃ δαδί,

— Ὅριστε! ἀπάντησε ὁ Καλούδης.

Καὶ πῆδῃσε μέσα, ζύγισε τὸ δαδί, πῆρε τὰ χρήματα, ἔτρεξε σὲ μιὰ γωνιά, γιὰ νὰ σημειώσῃ τὴν πούλησιν σ' ἓνα τετράδιο, καὶ ξαναγύρισε πίσω λέγοντας:

— Ἄς δοῦμε ἂν θὰ μπορέσω νὰ τελειώσω τὴν ἄσκησιν.

Καὶ ἔγραψε: «... τὰ λουριὰ τοῦ ἀλόγου, τὰ πορτοφόλια, τὶς ζῶνες...»

— Ἀχ, μοῦ χύθηκε ὁ καφές! φώναξε ξαφνικά, κι ἔτρεξε στὸ τζάκι, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ μπρίκι ἀπὸ τὴ φωτιά.

— Εἶναι ὁ καφὲς τῆς μητέρας μου, εἶπε. Ἀναγκάστηκα νὰ τὸν φήσω ἐγώ. Στάσου νὰ τῆς τὸν πάω μέσα. Ἔτσι θὰ σὲ δῇ καὶ σένα καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ. Εἶναι ἑφτά ἡμέρες στὸ κρεβάτι ἡ καημένη... Νὰ πάρῃ ἡ δόργή! Εἶναι ἡ τρίτη φορά, ποὺ καίω τὰ δάχτυλά μου μ' αὐτὸ τὸ μπρίκι σήμερα.

• Ἄνοιξε μιὰ πόρτα, καὶ μπήκαμε σ' ἓνα ἄλλο δωμάτιο μικρότερο. Σ' ἓνα μεγάλο κρεβάτι ἦταν ξαπλωμένη ἡ μητέρα τοῦ Καλούδη μ' ἓνα μαντήλι ἄσπρο γύρω στὸ κεφάλι. •

— Σοῦ ἔφερα τὸν καφέ, μητέρα, εἶπε ὁ Καλούδης βάζοντας ἐκεῖ κάπου τὸ φλυτζάνι. Ἀπ' ἐδῶ εἶναι ἓνας συμμαθητής μου.

— Ἄ, καλῶς τὸν κύριο! μοῦ εἶπε ἡ γυναίκα. Ἐρχεστε νὰ ἐπισκεφθῇτε τοὺς ἀρρώστους, δὲν εἶν' ἔτσι;

Ὁ Καλούδης ὥστόσο ταχτοποιοῦσε τὰ μαξιλάρια τοῦ κρεβα-

τιού, διόρθωσε τις κουβέρτες, σκάλισε τή φωτιά τοῦ τζακιού κι ἔδιωξε τή γάτα ἀπὸ τὸν καναπέ.

— Θέλεις τίποτε ἄλλο, μητέρα; ρώτησε ξαναπαίρνοντας τὸ φλιτζάνι. Πῆρες τις δυὸ κουταλιές τὸ σιρόπι; Ὅταν τελειώση, θὰ πεταχτῶ μιὰ στιγμή στὸ φαρμακεῖο ν' ἀγοράσω ἄλλο. Τὰ ξύλα τὰ ἔχω ξεφορτώσει. Στις τέσσερις θὰ βάλω τὰ ξύλα στὴ φωτιά, ὅπως μοῦ εἶπες, καὶ ὅταν περάσῃ ὁ γαλατᾶς θὰ τὸν πληρώσω. Εἶναι ὅλα ἐν τάξει, μὴ στενοχωριέσαι διόλου.

— Εὐχαριστῶ, καλὸ μου παιδί, ἀπάντησε ἡ γυναίκα. Τὸ καημένο τὸ παιδί, ἔχει ὅλες τις φροντίδες.

Μοῦ ἔδειξε μιὰ φωτογραφία τοῦ πατέρα του, ποῦ εἶναι ντυμένος στρατιώτης, μὲ τὸ στρατιωτικὸ μετάλλιο τῆς ἀνδρείας, ποῦ πῆρε πολεμώντας στὸν Ἀλβανικὸ πόλεμο. Ἔχει τὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ του, μὲ τὰ ἴδια ζωηρὰ μάτια καὶ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα.

Ξαναγυρίσαμε στὴν κουζίνα.

— Τὸ βρήκα! φώναξε ὁ Καλούδης καὶ πρόσθεσε στὸ τετράδιο: «... κατασκευάζομε καὶ τις σέλες τῶν ἀλόγων». Τὰ προβλήματα θὰ τὰ γράψω ἀπόψε ἀργά. Ἐσὺ εἶσαι εὐτυχισμένος, ποῦ ἔχεις ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μελετᾷς καὶ νὰ πηγαίνης περίπατο.

Γελαστὸς πάντα καὶ βιαστικός, ξαναμπήκε στὸ μαγαζί, ἄρχισε νὰ βάζῃ ἕνα-ἕνα ξύλο ἐπάνω στὸ στήριγμα, κι ἄρχισε νὰ τὸ πριονίζει, λέγοντας:

— Αὐτὴ εἶναι γυμναστική! Ὅχι γυμναστικὴ τοῦ σχολείου! Ὅταν γυρίσῃ ὁ πατέρας μου, πρέπει νὰ τὰ βρῇ ὅλα ἑτοιμα. Θὰ εὐχαριστηθῇ. Τὸ κακὸ εἶναι πού, ὅταν πριονίζω, τὸ λάμδα καὶ τὸ ξι στὸ τετράδιο φαίνονται σὰ φίδια, ὅπως μοῦ λέει ὁ Δάσκαλος. Τί θέλεις ὁμως νὰ κάμω; Θὰ τοῦ εἰπῶ πὼς ἀναγκάστηκα νὰ δουλέψω. Αὐτὸ ποῦ μ' ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι γρήγορα νὰ γίνῃ καλὰ ἢ μητέρα μου. Σήμερα εἶναι κάπως καλύτερα, δόξα τῷ

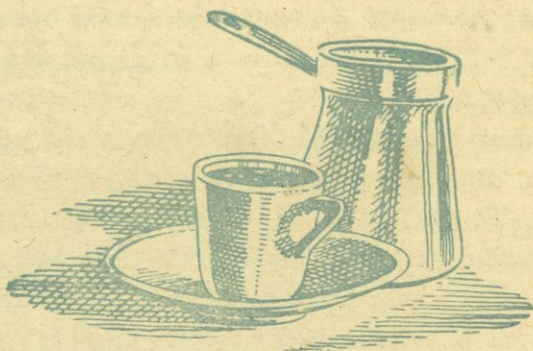
Θεῶ. Τὴ γραμματικὴ θὰ τὴν ξαναπεράσω αὔριο τὸ πρωὶ μὲ τὸ
λάλημα τοῦ πετεινοῦ. "Α, νὰ καὶ τὸ καροτσάκι μὲ τὰ κούτσουρα!
Στὴ δουλειᾷ λοιπόν! ✐

"Ενα καροτσάκι φορτωμένο μὲ κούτσουρα σταμάτησε ἔμπρὸς
στὸ μαγαζί. Ὁ Καλούδης ἔτρεξε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν ἄνθρωπο
κι ἔπειτα ξαναγύρισε μέσα.

— Τώρα δὲν μπορῶ πιά νὰ σοῦ κρατήσω συντροφιά, μοῦ εἶπε.
Γειά σου! "Εκαμες καλὰ πού ἦρθες νὰ μὲ δῆς. Καλὴ διασκέδαση!

✐ Κι ἀφοῦ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι, ἔτρεξε νὰ πάρῃ τὸ πρῶτο κού-
τσουρο κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὸ καροτσάκι στὸ μαγαζί, φορτω-
μένος, μὲ τὸ πρόσωπο δροσερὸ σὰν τριαντάφυλλο, καὶ τόσο ζωη-
ρὸς, πού σοῦκανε χαρὰ νὰ τὸν βλέπῃς. ○

✐ «Εἶσαι εὐτυχισμένος!» μοῦ εἶπε. "Α, ὄχι, Καλούδη, ὄχι!
"Εσὺ εἶσαι ὁ πιὸ εὐτυχισμένος, ἐσύ. Γιατὶ μελετᾷς κι ἐργάζεσαι
περισσότερο ἀπὸ μένα, γιατί εἶσαι ὠφέλιμος στὸν πατέρα καὶ τὴ
μητέρα σου, γιατί εἶσαι πιὸ καλός, χίλιες φορές πιὸ καλὸς καὶ
πιὸ ἱκανὸς ἀπὸ μένα, καλέ μου φίλε. ○

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

☞ Ο Ήμερώνει αύγή δροσάτη
μέ τὸ πρῶτο τὸ πουλί,
λές καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μέ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά. ◊ Α

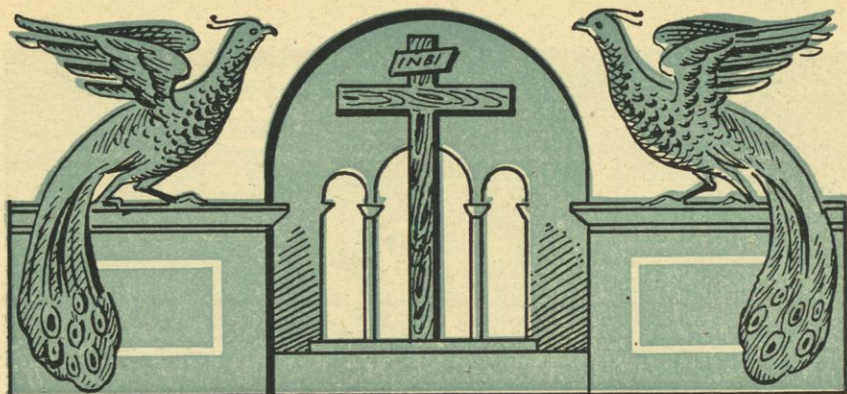
◊ Σηκωθῆτε! Ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπὸ
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
μ' ἓναν ἱδρωτα συχνό.

☞ Πάντα, ναί, τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
εἶν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχή. ◊

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μέ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι, ☜
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

Γ. Μαρκοῦας

Γ' ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

40 Ήταν βράδυ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Στους δρόμους τῆς μικρῆς πόλης φυσοῦσε ἓνα σιγανό, μὰ πολὺ τσουχτερό, βοριαδάκι. Τὸ παγωμένο χιόνι ἔτριζε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν διαβατῶν. Στὴν ἀγορὰ ἦταν μεγάλη κίνηση. Ἔτρεχαν βιαστικοὶ ὅλοι νὰ κάμουν τὶς προμήθειές τους γιὰ τὴν αὐριανὴ μεγάλη γιορτὴ καὶ νὰ γυρίσουν γρήγορα στὸ σπίτι τους, στὴ ζέστα τους. Τὸ σκοτάδι ἄρχισε σιγὰ σιγὰ ν' ἀπλώνεται καὶ σὲ λίγο ἀνάφτηκαν τὰ φανάρια τῶν δρόμων.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἓνα ὠχρὸ κοριτσάκι, ὡς δώδεκα χρονῶν, στεκόταν μπροστὰ σ' ἓνα ἐτοιμόρροπο σπίτι.

5 Φοροῦσε ἓνα λεπτὸ καλοκαιρινὸ φόρεμα, δυσανάλογο μὲ τὸ ἀνάστημά του. Κάποια κυρία θὰ τοῦ εἶχε χαρίσει καὶ τὸ φοροῦσε ὅπως τὸ πῆρε. Τοῦ ἦταν μακρὺ, ἔφτανε ὡς τὶς φτέρνες του

και τὸ ἔκανε νὰ φαίνεται πιὸ μεγάλο. Αὐτὸ ὅμως εἶχε ἀνάγκη ὄχι ἀπὸ μακρὸ φόρεμα, παρὰ ἀπὸ χοντρό, γιὰ νὰ τὸ προστατεύῃ ἀπὸ τὸ κρύο. Αὐτὸ τὸ λεπτὸ φόρεμα μπορούσε νὰ τὸ φορέσῃ τὴν παραμονὴ τῆς Παναγίας, τὸν Αὐγούστο, καὶ ὄχι τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Γι' αὐτό, τὸ κορμί του ἔτρεμε ἀπὸ τὸ ξεροθόρι καὶ τὰ δόντια του χτυποῦσαν δυνατά.^Κ

Μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι καὶ σιγανή, δειλὴ φωνή, παρακαλοῦσε κάθε διαβάτη, ποὺ περνοῦσε:

— Σὲ παρακαλῶ, κύριε, κάμε μιὰ ἐλεημοσύνη γιὰ μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια, ποὺ πεινάει! . . .

Μὰ οἱ διαβάτες περνοῦσαν βιαστικοὶ καὶ ἀδιάφοροι. Χωρὶς ἄλλο θὰ σκέφτονταν: « Δὲ μᾶς φτάνουν τόσα ἔξοδα, ἔχομε τώρα καὶ ἐλεημοσύνες! »

Ἔτσι εἶναι μερικοὶ ἄνθρωποι. Θεωροῦν στὶς μεγάλες γιορτὲς ἀπαραίτητη κάθε πολυτέλεια, ξοδεύουν ἀλύπητα γιὰ τὴν καλοπέρασίν τους, καὶ τὴν ἐλεημοσύνη τὴ θεωροῦν περιττὸ ἔξοδο.

Ἀφοῦ λοιπὸν κανεὶς δὲ φάνηκε σπλαχνικὸς, τὸ κοριτσάκι

ἀπελπισμένο καὶ μὲ τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα γύρισε πίσω καὶ κατέβηκε στὸ ὑπόγειο τοῦ ἐτοιμόρροπου σπιτιοῦ, κάμποσα σκαλοπάτια κάτω.

Μόλις ἀνοιξε τὴν πόρτα, τὴ ρώτησε τὸ μικρὸ ἀδερφάκι της:

— Φωτεινή, ἔφερες τίποτε ;

— "Αχ, τίποτε, Γιαννάκη μου! ἀποκρίθηκε λυπημένο τὸ κοριτσάκι. Δὲ βρέθηκε κανένας σπλαχνικὸς ἄνθρωπος, νὰ μοῦ δώσῃ κάτι τι. Δὲν μπορῶ πιὰ νὰ ζητιανεύω ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ τὴ ντροπὴ.

Τότε ἄρχισε τὰ κλάματα τὸ μικρὸ ἀγοράκι λέγοντας μὲ ἀναφιλητά: «Πεινάω, πεινάω!!...»

Ἡ μητέρα τους κοίτονταν στὸ κρεβάτι ἄρρωστη. Ἦταν χήρα. Ἀπὸ τότε ποὺ πέθανε ὁ ἄνδρας της, ἓνας ἐργατικὸς ἄνθρωπος, προσπαθοῦσε μὲ τὴ δική της ἐργασία νὰ θρέψῃ τὰ δυὸ παιδιὰ της καὶ τὸν ἑαυτὸ της. Ἐγινε πλύστρα. Ἡ δουλειά της ἦταν σκληρή. Κάθε μέρα στὰ νερά, σκυμμένη στὴ σκάφη ἐπάνω, νὰ ξεβρωμίζῃ ξένα ροῦχα! Μὲ ὅση εὐχαρίστηση ἔπλενε τὰ ροῦχα τῶν παιδιῶν της, μὲ τόση βαρυγκόμηση ἔπλενε τὰ ξένα. Μὰ τί νὰ κάμῃ; Καὶ νὰ ἔχῃ καὶ μερικὲς κυρίες ἰδιότροπες νὰ τὴ βρίζουν καὶ νὰ λένε πὼς δὲν πλένει καλὰ καὶ νὰ τὴ φοβερίζουν πὼς θὰ πάρουν ἄλλη πλύστρα! Ὅταν τ' ἀκούγε αὐτά, τῆς λύνονταν τὰ γόνατα. Τί θὰ γίνῃ, ἂν τῆς λείψῃ κι αὐτὴ ἡ δουλειά; Καὶ τίς παρακαλοῦσε τίς Κυρίες μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ τὴ συγχωρήσουν καὶ ὑποσχόταν νὰ προσέχῃ περισσότερο.

Καὶ στὴν ἄλλη πλύση ἔβαζε τὰ δυνατά της νὰ εὐχαριστήσῃ τίς Κυρίες. Δούλευε ὑπεράνθρωπα νὰ κάμῃ τὰ ροῦχα σὰν τὸ χιόνι, νὰ εὐχαριστηθοῦν οἱ κυρίες.

Δουλειὰ πολλὴ καὶ φαῖ λιγιστό. Δὲ βάσταξε πολὺ. Ἀρρώστησε καὶ ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι της, κάτω στὸ ὑγρὸ καὶ σκοτεινὸ ὑπόγειο, περίμενε νὰ τὴ θυμηθοῦν οἱ φιλάνθρωποι.

Ὅταν ἡ Φωτεινὴ ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ ὑπόγειο ἐπάνω στὸ δρόμο,

είχε ἡ μητέρα κάποια ἐλπίδα. Ὅταν ἄκουσε ὁμως ὕστερα τὸν πένθιμο διάλογο τῶν παιδιῶν της, ἀπελπίστηκε.

— Θεέ μου, ψιθύρισε, μὴ μᾶς ἀφήνης ἀπροστάτευτους τέτοια μέρα!

Ἔτσι, ἐκεῖ κάτω στὸ ὑπόγειο, περνοῦσε μιὰ πολὺ πένθιμη παραμονὴ Χριστουγέννων. M

✠ Λίγο πὶς κάτω καὶ στὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ δρόμου ὑψωνόταν τὸ μέγαρο τοῦ ἐργοστασιάρχῃ Ἀφθονίδη. Ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρά του χυνόταν στὸ δρόμο ἄπλετο φῶς. Γιόρταζαν τὸ Χριστουγεννιάτικο δέντρο καὶ εἶχαν ἀνάψει ἄφθονα φῶτα. Μόλις χτύπησε τὸ κουδούνι, τὰ παιδιὰ χύθηκαν στὴ φωτοστόλιστη σάλα, νὰ πάρουν τὰ δῶρα, ποὺ τοὺς εἶχαν κρεμάσει οἱ γονεῖς τους στὸ δέντρο.

Ἐπειτα δλόχαρα κι εὐτυχισμένα ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ χορεύουν.

Στὸ σπίτι τοῦ κ. Ἀφθονίδη ἦταν ὁ Παράδεισος καὶ λίγο παρακάτω, στὸ ὑπόγειο τῆς χήρας, ἡ Κόλαση.

Οἱ γονεῖς καμάρωναν τὰ χαρούμενα καὶ χαριτωμένα παιδιά τους.

✠ Ἡ πόρτα τῆς σάλας ἀνοιξε κι ἓνας ὑπηρέτης ντυμένος μὲ στολὴ ἰδιαίτερη ἀνάγγειλε μὲ μεγάλο σεβασμό, ὅτι τὸ δεῖπνο ἦταν ἔτοιμο. Ὅλοι τότε πῆγαν στὴν τραπεζαρία καὶ κάθισαν γύρω στὸ τραπέζι, φορτωμένο ἀπὸ πλούσια φαγητὰ καὶ φροῦτα καὶ γλυκίσματα. Τὰ πρόσωπα ὅλων ἔλαμπαν ἀπὸ χαρά, τὰ γυαλικά καὶ τ' ἀσήμια ἔλαμπαν σὰν τὸ φεγγάρι. ✠

✠ Ἐνῶ ἔτρωγαν, ἡ Μαρία, ἡ μεγαλύτερη κόρη τοῦ κ. Ἀφθονίδη, ὡς δεκατριῶν χρονῶν, εἶπε ἔξαφνα:

— Ἐρεῖς, μητέρα, ἐνῶ ἐρχόμουν τὸ βραδάκι στὸ σπίτι, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ ψηλὸ ἐτοιμόρροπο σπίτι συνάντησα τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο, ποὺ προχθὲς βρῆκε τὸ τσαντάκι μου καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε τόσο πρόθυμα. Δὲ μοῦ εἶπε τίποτε, μὰ κατάλαβα ἀπὸ τὴ στάση

του ὅτι ἦταν πολὺ λυπημένο. Θέλω νὰ τοῦ δώσω κάτι τι ἀπὸ τὰ δῶρα μου. Μπορῶ νὰ τὸ πάρω αὐτό;

— Καὶ βέβαια, Μαρία μου, μπορεῖς. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ, ἂν στὰ δικὰ σου δῶρα προσθέσω κι ἐγὼ μερικὰ δικὰ μου. **17**

Ἀμέσως λοιπὸν ἔβαλαν σ' ἓνα μεγάλο πανέρι κουραμπιέδες, μελομακάρουνα, σοκολάτες, μῆλα, σῦκα, καρύδια, σταφίδες, μιὰ κούκλα, ἓνα ζευγάρι κάλτσες κι ἓνα ζεστὸ φορεματάκι.

Ἐνας ὑπηρέτης συνώδευσε τὴ Μαρία κρατώντας τὸ πανέρι καὶ κατέβηκαν οἱ δύο τους στὸ ὑπόγειο.

Α Ἡ Μαρία ἔμεινε ἄφωνη ἀντικρύζοντας τόση δυστυχία. Πρώτη φορὰ ἔβλεπε στὴ ζωὴ της τόση φτώχεια. Νόμιζε πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν σαλόνια φωτισμένα καὶ τραπέζια πλούσια. Ὅταν μάλιστα εἶδε τὸ μικρὸ Γιαννάκη νὰ πέφτη σὰ θηρίο ἐπάνω στὰ γλυκίσματα καὶ τὰ φρούτα, τὰ μάτια της γέμισαν δάκρυα. **Α**

Χωρὶς ν' ἀποκριθῇ τίποτε στίς εὐχαριστίες τῆς ἄρρωστης χήρας, γύρισε βιαστικὴ στὸ σπῆτι της καὶ διηγήθηκε ὅλα στοὺς δικούς της καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχαν στὰ ροδοκόκκινα μάγουλά της.

Ἀμέσως σ' ἓνα μεγάλο καλάθι ἔβαλαν κρέας, τυρί, ψωμί, γλυκίσματα, φρούτα, ἓνα μπουκάλι μὲ κρασί, ἀγὰ καὶ σχεδὸν ἄδειασαν τὸ τραπέζι τους, γιὰ νὰ γεμίσουν τὸ μεγάλο καλάθι. Ὁ κ. Ἀφθονίδης ἔδωσε στὸν ὑπηρέτη κι ἓνα φάκελλο σφραγισμένο.

Ο Ἡ Μαρία κατέβηκε πάλι στὸ ὑπόγειο, ὅχι λυπημένη, παρὰ χαρούμενη καὶ γελαστή. Ἀδειασαν τὰ τρόφιμα ἐπάνω στὸ ξέστρωτο τραπέζι τῆς χήρας καὶ ὁ ὑπηρέτης τῆς ἔδωσε καὶ τὸ φάκελλο.

Ἡ Μαρία ἔφυγε πάλι βιαστικὴ. Τὴ στενοχωροῦσαν οἱ εὐχαριστίες ποὺ ἄκουγε ἀπὸ τὴ φτωχὴ μητέρα. Νόμιζε περιττὲς τίς

εὐχαριστίες, γιατί τῆς φαινόταν πὼς αὐτὰ τὰ πράματα τὰ χρεω-
στοῦσε καὶ τὰ ἔδινε, δὲν τὰ χάριζε.

— Καλὴ νύχτα καὶ καλὰ Χριστούγεννα! Θὰ ἔρχομαι ταχτικά
νὰ σὰς βλέπω, τοὺς εἶπε φεύγοντας.

Μέσα στὸ ὑπόγειο μπῆκε ἡ χαρά. Ἡ ἄρρωστη πῆρε δύναμη,
ἀνασηκώθηκε, ἔστρωσε τὸ τραπέζι κι ἀφοῦ ἔψαλε μὲ τὴν ἀδυνα-
τισμένη φωνή της «Ἡ γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...», ἄρ-
χισαν ὅλοι νὰ τρῶνε ἀπὸ τὰ ἄφθονα φαγητά.

— Μαμά, γιατί τὸ κοριτσάκι αὐτὸ μᾶς ἔφερε τόσα πράματα;

— Παιδιά μου, αὐτὸ τὸ κοριτσάκι εἶναι ἓνας ἄγγελος, ποὺ τὸν
ἔστειλε ὁ Χριστοῦλης, νὰ μᾶς βοηθήση. Κάμετε τὸ σταυρό σας
καὶ εὐχαριστήστε καὶ τὸ Χριστούλη καὶ τὸν ἄγγελο.

Ἡ φτωχὴ μητέρα θυμήθηκε τὸ φάκελλο. Τὸν ἄνοιξε καὶ
βρῆκε μέσα τέσσερα δεκαχίλιαρα καὶ τὸ μυλλιέτο τοῦ κ. Ἀφθο-
νίδη μὲ τὴ φράση: «ὡς πρώτην δόσιν».

Σὲ ὅλη τὴ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη πουθενὰ δὲ γιόρτασαν μὲ
τόση χαρὰ τὰ Χριστούγεννα, μὲ ὅση στὸ μέγαρο τοῦ κ. Ἀφθονίδη
καὶ στὸ ὑπόγειο τῆς φτωχῆς χήρας.

Στὸ πρῶτο γιατί ἔδωσάν καὶ στὸ δεύτερο γιατί πῆραν. + m

Η Α Χ ΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΑ

Νάμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κοιμιάτι,
 τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι !
 Νὰ δῶ τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
 τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στὸ μέτωπό του Α
 ○ Νὰ λάμπω ἀπὸ τὴ λάμψη του κι ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
 νὰ μοσκοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία,
 ποὺ ἀναφε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἢ λατρεία . ○

Νάμουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἓνα φτωχὸ κοιμιάτι
 τὴν ὥρα π' ἀνοιξ' ὁ Χριστὸς στὸν ἥλιο τοῦ τὸ μάτι ! Η

Κ. Παλαμᾶς

ΤΙ ΕΙΧΕ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΕΝΑΣ ΔΟΥΛΟΣ

Δὲν ἔχουν περάσει ἀκόμη καὶ πολλὰ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ δουλέμποροι πουλοῦσαν ἀνθρώπους — καὶ πρὸ πάντων μαύρους — σὲ ἰδιαίτερες ἀγορές, ὅπως πουλοῦν σήμερα τὰ κτήνη.

Μιὰ φορὰ κάποιος πλούσιος ἀγόρασε ἓνα δοῦλο μαῦρο. Αὐτὸς ὁ δοῦλος ἦταν ὑπάκουος καὶ τίμιος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ κύριός του πολὺ τὸν ἀγαποῦσε. Ἀκόμη ὁ δοῦλος αὐτὸς ἐνωρὶς ἔγινε πιστὸς χριστιανός.

Μιὰ μέρα τὸν πῆρε μαζί του ὁ κύριός του στὴν ἀγορά, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ διαλέξουν καὶ ν' ἀγοράσουν ἓναν ἄλλο δοῦλο, γιὰ βοηθὸ τοῦ πρώτου στὶς δουλειές.

Ὁ δοῦλος ἐκοίταξε ὅλους τοὺς ἀνδρες ποὺ ἦταν στὸ παζάρι γιὰ πούλημα. Ἦταν νέοι ἀνδρες, μεσόκοποι καὶ ποὺ καὶ ποὺ κάποιοι γέροντες. Σὲ μιὰ στιγμὴ ἢ ματιὰ τοῦ πιστοῦ δούλου ἔπεσε σ' ἓνα γέροντα. Ὁ γέρος αὐτός, μόλις εἶδε τὸ δοῦλο, τaráχτηκε.

Ὁ δοῦλος ὅμως τὸν ἐκοίταξε χαμογελώντας καὶ εἶπε στὸν κύριό του :

— Αὐτὸν ν' ἀγοράσῃς, κύριε. Πολὺ θὰ μ' εὐχαριστήσῃς, ἀν' τὸν ἀγοράσῃς.

— Μὰ εἶναι πολὺ γέρος, εἶπε ὁ κύριός του. Τί μπορεῖ νὰ κάνῃ ἓνας τόσο γέρος ;

— Τὸν πουλῶ πολὺ φθηνά, εἶπε ὁ δουλέμπορος.

Ὁ κύριος, περισσότερον γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δοῦλο του, δέχτηκε καὶ ἀγόρασε τὸν γέροντα.

Ἵστερα ὅμως ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ γέροντας ἀρρώστησε βαριά. Ὁ δοῦλος, ὅταν εἶχε καιρό, δὲν ἔλειπε ἀπὸ κοντά του. Τὸν ἐφρόντιζε μὲ πολλὴ ἀφοσίωση, σὰ νὰ ἦταν πατέρας του.

Ὁ κύριός του τὸ παρατήρησε καὶ τὸν ρώτησε :

— Γιατὶ τόσο τρυφερὰ τὸν περιποιεῖσαι ; Μήπως εἶναι πατέρας σου καὶ δὲ μοῦ τὸ ἔχεις εἰπῆ ; μ.β.

— Ὁχι, κύριε.

— Μήπως συγγενής σου ;

— Ὁχι, κύριε, οὔτε συγγενής μου.

— Τότε ἀσφαλῶς θὰ εἶναι κάποιος φίλος σου !

— Ὁχι, κύριε, οὔτε αὐτὸ συμβαίνει.

— Τότε τί εἶναι λοιπόν ;

Ἄν καὶ δὲ θὰ ἤθελα νὰ τὸ λέω σὲ ἄλλους, ὅμως ἀφοῦ τὸ προστάζετε, εὐχαρίστως νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Εἶναι ἐκεῖνος πού, ὅταν ἤμουν μικρὸ παιδάκι, μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου καὶ μὲ πούλησε δοῦλο στὰ ξένα. Τὸν ἀναγνώρισα τότε πὺ πῆγάμε στὸ παζάρι. Θὰ μπορούσα νὰ τὸν ἐκδικηθῶ ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἐδιάβασα ὅμως στὴν Ἀγία Γραφή αὐτά : « Ἄν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, δῶσε του νὰ φάῃ, καί, ἂν διψᾷ, δῶσε του νὰ πιῇ. » Προτίμησα νὰ φερθῶ ἔτσι. Δὲν ἔκαμα λοιπὸν τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. Ἀπλῶς, κύριε, προσπάθησα νὰ ἐφαρμόσω μερικὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς διδάσκει ἡ θρησκεία μας. Σ.

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Δυὸ στρατοκόποι σταμάτησαν στὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν λιγάκι. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ θέαμα ἦταν ἀληθινὰ γοητευτικό. Κάτω φαινόταν ἡ ὁμορφὴ κοιλάδα, καλλιεργημένα χωράφια, ἀμπέλια νεοσκαμμένα, κι ἓνα μικρὸ χωριό.

Ξαφνικά, ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἀκούστηκαν νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησιᾶς. Γυρίζουν οἱ δυὸ στρατοκόποι πρὸς τὰ ἐκεῖ, καὶ τί βλέπουν; Πυκνὸς καπνὸς καὶ φλόγες ἔβγαιναν ἀπὸ κάποιο σπίτι τοῦ χωριοῦ.

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δυὸ στρατοκόπους πετάχτηκε ἐπάνω. Ἀμέσως παράτησε χάμω τὸ σακκίδιό του ἑτοιμὸς νὰ τρέξει γιὰ βοήθεια. Ὁ ἄλλος τὸν κράτησε λέγοντας :

— Ποῦ πηγαίνεις; Θ' ἀργήσωμε. Ὑστερα κουτὸς δὲ εἶσαι νὰ πᾶς νὰ κινδυνέψης γιὰ ξένες ὑποθέσεις; Μείνε ἐδῶ, σοῦ λέω. Σάμπως δὲν ὑπάρχουν κι ἄλλοι γιὰ νὰ βοηθήσουν ἐκεῖ κάτω;

Ὁ πρῶτος ὁμῶς ὁδοιπὸρος ἔτρεξε νὰ βοηθήσῃ, δίχως νὰ δῶσῃ καμὶαν ἀπάντησιν. Ὁ δεῦτερος μάζεψε τὰ παρατηρημένα πράγματα καὶ τὸν ἀκολούθησε σιγά-σιγά, μὲ τὴν ἡσυχίαν του, κοιτάζοντας ἀπὸ μακριὰ τί συνέβαινε.

Μπροστὰ στὸ σπίτι, ποὺ καιγόταν, μιὰ μητέρα χτυπιόταν καὶ φώναζε ἀπελπισμένη :

Κ Τὰ παιδιὰ μου! Τὰ παιδιὰ μου!

Μόλις ἄκουσε τὴν ἀπελπιστικὴν αὐτὴν κραυγὴν ὁ πρόθυμος ξένος, ὥρμησε μέσα στὸ σπίτι, κι ἄς τὸ ἔξωσαν δλόγυρα οἱ φλόγες, πύρινες γλῶσσες, μακριὲς καὶ λαίμαργες, ποὺ πρόβαλλαν γλείφοντας τοὺς τοίχους, τὰ παράθυρα, τὴν πόρτα.

Ὅλοι ὅσοι εἶχαν μαζευτῇ ἐκεῖ κοντὰ δισταχτικοὶ καὶ περιέργοι, ὅλοι τοὺς εἶπαν ἀναμεταξύ τους :

— Σίγουρα εἶναι χαμένος !

ΑΣε λίγο όμως ο ξένος νά σου και ξαναφάνεται νά όρμᾷ ἔξω ἀπό τίς φλόγες. Αὐτὴ τῇ φορᾷ κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά του δυὸ μικρὰ παιδιὰ. Τὸ ἓνα ἦταν μεγάλο, ἕως τριῶν χρόνων, τὸ ἄλλο ἦταν καὶ δὲν ἦταν ἑνὸς χρόνου. Κανένα τους δὲν εἶχε πάθει τί-

ποτε, γιατί οἱ φλόγες ἔτυχε καὶ δὲν εἶχαν ἀκόμη φτάσει στήν κούνια τους. Μονάχα τοῦ ξένου σωτήρα τους τοῦ εἶχαν τσουρουφλιστῇ τὰ μαλλιά του κι εἶχε πάθει κάποια μικρὰ ἐγκαύματα στὰ χέρια καὶ στὸ πρόσωπο. Α

✱ Ἡ καημένη ἡ μητέρα ἀγκάλιασε μὲ θέρμη καὶ ἀγάπη τὰ παιδάκια τῆς καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ ξένου, θέλοντας νὰ φιλήσῃ ὡς καὶ τὰ πόδια του, γιὰ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν ἀπερίγραπτη μητρικὴ εὐγνωμοσύνη τῆς. Ἐκεῖνος ὅμως ἀμέσως τὴ σήκωσε καὶ τὴν παρηγόρησε. Τὴν ἴδια στιγμὴ δυνατὸς κρότος ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαγιᾶς. Ἦταν ἡ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ σωρίστηκε μέσα στὶς φλόγες. Οἱ πύρινες λαίμαργες γλῶσσες τὴν ἐφάγαν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτή. **Κ**

Ὅταν συναντήθηκαν πάλι οἱ δύο στρατοκόποι, ὁ δεύτερος — ὁ ἀδιάφορος — ἔδωσε συγχαρητήρια στὸν πρῶτο γιὰ τὸ κατόρθωμά του.

Καὶ ἀργότερα τὸν ρώτησε :

— Ἀλήθεια, γιὰ πές μου, ποῖος σὲ παρακίνησε νὰ ὀρμήσῃς μέσα σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο ;

Καὶ ὁ ἄλλος ἀπάντησε :

— « Ἐκεῖνος » ποὺ μᾶς δίδαξε ὅτι ὁ σπόρος γιὰ νὰ φέρῃ πολὺν καρπὸ πρέπει νὰ ταφῇ μέσα στὴ γῆ.

Ὁ πρῶτος ὅμως ἐξακολούθησε :

— Ὡραία τὰ λές. Ἄν ὅμως δὲν εἶχες προφτάσει νὰ ξαναβγῇς ἔξω ἀπὸ τὶς φλόγες καὶ ἂν ἔμενες ἔτσι θαμένος κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς σκεπῆς ;

Καὶ ὁ γενναῖος ὁδοιπὸρος ἀπάντησε χαμογελώντας :

— Τότε θὰ ἤμουν ἐγὼ ὁ θαμένος σπόρος. Καὶ ἀληθινὰ θὰ ἔφερνα πάρα πολὺν καρπὸ, ὅταν ἀργότερα καὶ ἄλλοι σὲ παρόμοιες περιστάσεις δὲ θὰ ἔστεκαν ἀδιάφοροι, ἀλλὰ θὰ ἀκολουθοῦσαν τὸ ταπεινὸ μου παράδειγμα, πασχίζοντας μὲ τὴν αὐτοθυσίαν τους νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ σώζουν ἄλλους ἀνθρώπους. **Α**

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΝΑΣ ΕΝΤΙΜΟΣ ΦΤΩΧΟΣ

Πάνε πολλά χρόνια τώρα, πού σέ μιὰ συνοικία τῆς Ἀθήνας ζοῦσε μιὰ φτωχή γριούλα. Εἶχε ἓνα παιδί μονάκριβο, πού εἶχε ξενιτευτῇ, γιὰ νὰ βοῇ τὴν τύχη του. Πέρασαν πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε καὶ καμιά εἰδηση δὲν εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ παιδί της. Γι' αὐτὸ τὸ θεωροῦσε χαμένο. Ἔτσι ἡ φτωχή γριούλα ζοῦσε μέσα σὲ μεγάλη δυστυχία, μὲ τίς βοήθειες τῶν καλῶν γειτόνων της, πού τὴν ἐκτιμοῦσαν γιὰ τὴν καλωσύνη της. Εἶχε ἀδυνατίσει πιά πολύ, καὶ μόνο οἱ ἐλπίδες, πὼς θὰ λάβῃ εἰδήσεις ἀπὸ τὸ γιό της, τὴν κρατοῦσαν στὴ ζωή. ❧

Ἐξαφνα ξημέρωσε κάποτε ἡ πολυπόθητη μέρα. Λαβαίνει ἓνα γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὅπου ἦταν ὁ γιός της, καὶ μαζί μὲ τὸ γράμμα μιὰ ἐπιταγὴ μὲ ἓνα μεγάλο ποσὸ χρημάτων. ❧ Μὲ αὐτὸ τὸ ποσό, ὅχι μόνο θὰ πλήρωνε ὅλα τὰ χρέη της, μὰ θὰ εἶχε κι ἓνα μεγάλο ἀπόθεμα γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Μιὰ μέρα πῆρε δλόκληρο τὸ χρηματικὸ αὐτὸ ποσὸ ἡ γριά καὶ ξεκίνησε νὰ πάῃ σὲ μιὰ Τράπεζα, νὰ τὸ καταθέσῃ. Στὸ δρόμο ὅμως τῆς ἔπεσε τὸ χρηματόδεμα, σὲ λίγη ἀπόσταση ἀπὸ τὸ σπίτι της, καὶ χάθηκε. ❧

Ἔτρεξε σὺν τρελλῇ στήν Ἀστυνομία καὶ τὴν εἰδοποίησε γιὰ τὸ δυστύχημα ποὺ ἔπαθε καὶ συγχρόνως δημοσίεψε καὶ στήν ἐφημερίδα, πὼς ἔχασε ἓνα τέτοιο χρηματόδεμα καὶ ὅτι θὰ ἔπαιρνε μιὰ καλὴ ἀμοιβὴ ὅποιος τὸ βρῆκε κι εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ στὴ γυναῖκα ποὺ τὸ ἔχασε. Μὰ ἡ γριὰ τὸ εἶχε πάρει ἀπόφαση, πὼς δὲ θὰ βρεθῇ ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος, ποὺ νὰ ἐπιστρέψῃ ἓνα τόσο μεγάλο ποσό. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀπελπισμένη.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις γύρισε ἡ γριούλα στὸ σπίτι της ἀπὸ τὴν ἀγορά, ὅπου εἶχε πάει νὰ ψωνίσῃ, ἡ γειτόνισσά της, τῆς διη-

γήθηκε, πὼς πέρασε ἀπὸ καὶ ἑναὶς γέρος καὶ ἄφησε γι' αὐτὴ ἓνα δερματάκι. Μέσα στὸ δερματάκι αὐτὸ ἦταν τὰ χρήματα, ποὺ εἶχε χάσει ἡ γριά.

— Ποιὸς ἦταν αὐτός; ρώτησε ἐνθουσιασμένη ἡ γριά.

— Δὲ μᾶς εἶπε ποιὸς εἶναι, ἀπάντησε ἡ γειτόνισσα. Χτύπησε τὴν πόρτα, ἔδωσε τὸ δέμα κι ἔφυγε ἀμέσως. Εἶναι ὅμως μιὰ πολὺ γνωστὴ φυσιογνωμία. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀσπρομάλλης γέρος, ποὺ στέκεται πάντα στὴ γωνία τοῦ δρόμου καὶ τοῦ δίνουν κανένα ἑκατοστάρικο γιὰ ἐλεημοσύνη, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ κανένα.

— Μά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ! εἶπε ἡ γριά. Αὐτὸς πρέπει νὰ πάρῃ τὰ βρετίκια του, ποὺ δικαιούται νὰ πάρῃ. Δὲν εἶπε ποὺ κάθεται, ὅταν ἔφερε τὸ δερματάκι ;

Ἀμέσως ἐπῆγε στὴ γωνία τοῦ δρόμου, ὅπου συνήθιζε νὰ στέκεται ὁ γέρος, μὰ δὲν τὸν βρῆκε. Τὴν ἄλλῃ μέρα πῆγε πάλι ἐκεῖ καὶ ζήτησε πληροφορίες ἀπὸ τὰ γύρω καταστήματα, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ μάθῃ τίποτε. Ἐπὶ τέλους ἓνας λουστράκος, ποὺ τὸν ἐγνώριζε, τῆς ἔδωσε πληροφορίες γιὰ τὴν κατοικία τοῦ φτωχοῦ ζητιάνου.

Ἡ γριά ἔτρεξε ἐκεῖ, βρῆκε τὸ σπίτι κι ἔμαθε ὅτι ὁ γέρος κάθεται σ' ἓνα δωμάτιο, στὸ ὑπόγειο. Κατέβηκε κάμποσα σκαλιά, βρῆκε ἓνα δωμάτιο ἀνοιχτὸ καὶ ἄδειο. Τότε μιὰ γειτόνισσα τῆς εἶπε, πὼς πέθανε ὁ γέρος ποὺ ζητεῖ. Τὸν βρῆκαν στὸ δωμάτιο νεκρὸ καὶ λίγες ὥρες πρὶν τὸν μετέφεραν στὸ νεκροτομεῖο. Οἱ γιατροὶ ποὺ τοῦ ἔκαμαν νεκροψία, βεβαίωσαν πὼς πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα !

Πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ δὲ θέλησε οὔτε τὰ βρετίκια του νὰ πάρῃ, γιὰ τὸ μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ ποὺ βρῆκε !

ΤΑ ΓΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. Ὁ Θεὸς Κωστής ἦταν περίφημος φαγάς. Ὅχι πὼς ἔτρωγε πολὺ ὁ ἄνθρωπος. Ἀγαποῦσε ὅμως τὰ ὠραῖα καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἦταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του ὅλα τὰ καλὰ. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς ὅ,τιμποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσῃ.

Ὁ θεὸς δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲνμποροῦσε ποτὲ νὰ φάῃ μόνος του. Ἦθελε τὰ ἐκλεκτά του πράγματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

— Ἐλᾶτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε ὅ,τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πὼς τὸ « ὅ,τι βρίσκεται » τοῦ θεοῦ Κωστῆ δὲνμποροῦσε νὰ τὸ βρῇ κανεὶς οὔτε στὸ πλουσιώτερο προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τίς Κυριακές, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι.

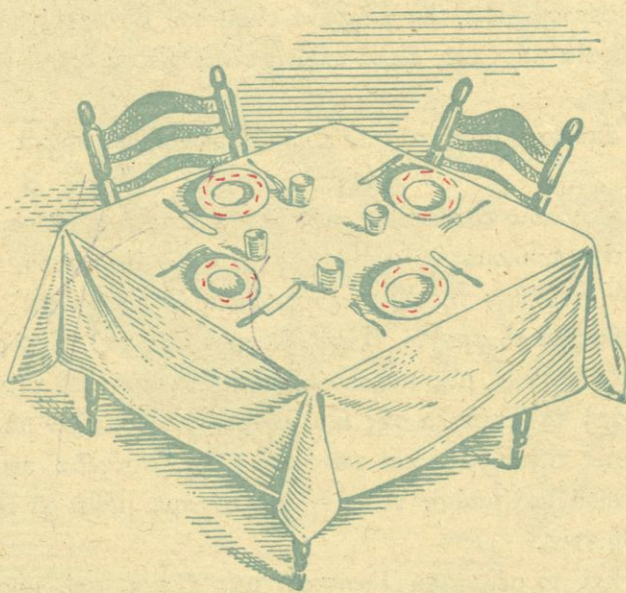
Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θεοῦ! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνον ὠραῖα φαγώσιμα καὶ γλυκὰ, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ὠραίες ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. Όταν καθόμαστε στο τραπέζι, είχαμε περιέργεια να δούμε τί θα μᾶς παρουσιάσει εκείνη την ημέρα ο θεός.

Κι ο θεός ἄρχιζε :

— Πρώτα πρώτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αὐγοτάραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἐλιές τῶν Καλαμῶν καὶ λίγη κοπανιστὴ τῆς Μυκόνου, γιὰ ν' ἀνοίξῃ ἡ ὄρεξή σας.

Κάθε πράμα μᾶς τῶλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἐξη-

γοῦσε, ὅτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι' ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἄλλου βγαίνουν βραστερά ὕσπρια, ἄλλου ἐκλεκτὸ λάδι, ἄλλου καλὸ κρασί, ἄλλου ὠραία τυριά καὶ ἄλλου πάλι ἄλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὀρεκτικά μας, ἔλεγε :

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχωβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἓνας φίλος ἀπὸ ἐκεῖ. Εἶναι ὠραία καὶ θρεπτικὴ σούπα,

ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ξεραίνουν ἔπειτα στὸν ἥλιο. Θὰ δῆτε !

Καὶ ἦταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχοβας.

Ἔπειτα, ἐπειδὴ ἤξερε πῶς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγητά, μᾶς εἶχε πάντα ἢ κρέας μὲ ξερὰ δαμάσκηνα ἢ κρέας μὲ κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχή.

— Φᾶτε ! μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ βγάζει καὶ τὰ ὠραῖα ἀχλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ ξενικά, ποὺ μᾶς φέρνουν ἐδῶ. Τὰ κάστανα εἶναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἡ Κρήτη ὠραῖα κάστανα, ἀλλὰ ἐκεῖνα εἶναι γιὰ νὰ τρώγονται ψητά στὴ θράκα.

Κι ἔπειτα μᾶς ἔβγαζε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριά δὲν εἶχε ὁ θεῖος !

— Πάρτε ὅποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἐδῶ κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλομοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παρνασοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγράφων, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης. Δοκιμάστε λίγο ἀπ' ὅλα.

Κι ὕστερα τὸ φρούτο. Πόσων λογίων φρούτα ! Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φρούτα τῆς ἐποχῆς, μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου, καρύδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Κυλλήνης, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σῦκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, σταφίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἴχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν καταγωγὴ τους.

— Νά καὶ τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποὺ μυρίζει θυμάρη ! Ἄν θέλετε, φᾶτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάνκι ὅμως ἀπ' ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάσαμε ποτέ. Γιατὶ ὁ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ' ὅλα. Ἔπειτα ὅλα του τὰ φαγητά ἦταν μαγειρεμένα μὲ ἐκλεκτὰ ὕλικά.

— Φᾶτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο, ἀπὸ τὰ Γιάννενα, καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθεῖαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι

τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κι ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε
κι ἓνα δάχτυλο γλυκὸ κρασί τῆς Σαντορίνης, νὰ πιῆτε στὴν
ὕγειά μου. Δὲ σᾶς βλάπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ' ὅλα μόνος του. Ὡς καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμη
μᾶς ἔστυθε στὸ φαί μας.

—Ὡραία τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. Ὅλο ζουμί καὶ ἄρωμα.

Καὶ φωμὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρούς, ἔλεγε, πῶς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν ὑγεία ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τοῦ ἔστειλε ταχτικά μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θεῖου Κωστή ! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλα αὐτὰ τὰ καλὰ, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε :

— Νᾶχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου ! Εἶναι νοστιμώτατο. Νᾶχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ! Νᾶχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων ! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμώτατο στὴ σούβλα ψημένο, μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσά. Νᾶχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ Ἀργους....

Ὅλο « νᾶχαμε » καὶ « νᾶχαμε », ἔλεγε ὁ φαγὰς ὁ θεῖος.

Κι ὅταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἀναθε τὸ τοιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας—καπνὸ τοῦ Ἀγρινίου κάπνιζε τίς ἄλλες ὥρες—καὶ μᾶς ἔλεγε ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποῦ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποὺ μᾶς λές, θεῖε, καὶ ποὺ κάνουν τόσα ὠραῖα πράματα ; τὸν ρωτούσαμε.

— Φέρτε τὸ χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρναμε τὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδας καὶ βρῖσκαμε ὅλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορά, ποὺ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρῖσκαμε ἄλλα.

Ὁ καημένος ὁ θεῖος ὁ Κωστής ! Τώρα δὲν τρώει πιὰ. Πέθανε μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρώγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Τρώγοντας μάθαμε καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδας.

Ο ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΣ ΝΑΥΑΓΟΣ

— Ήμουν τότε δεκαοχτώ χρονών παλληκάρι κι εδούλευα στὸ καράβι τοῦ θείου μου, τοῦ Καπετὰν Κώστα.

Ἔτσι ἄρχισε τὴν ἱστορία του ὁ παπποὺς καθισμένος ἐπάνω στὸ βράχο τῆς ἀκρογιαλιάς μὲ τὰ δυὸ ἐγγονάκια του δεξιά κι ἀριστερά του. Κοίταξε κατόπιν τῇ θάλασσα καὶ τὰ κύματα, ποὺ ἔφθαναν ὡς τὸ βράχο. Ὑστερα χαϊδεύοντας τὰ μαλλιά τῶν δυὸ παιδιῶν, ἐξακολούθησε τὴν ἱστορία του :

— Εἶχαμε τότε ἀρκετὲς μέρες μὲ τὸ καράβι μας ἀράγμένο ἐδῶ στὸ λιμανάκι. Πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια ἢ μῆτέρα μου εἶχε μείνει χήρα. Τὸν πατέρα μου τὸν εἶχαν καταπιεῖ τ' ἀχόρταγα κύματα μὲ τὸ καράβι του καὶ μὲ ὅλους μαζί τοὺς ναῦτες.

Λίγους μῆνες ἀργότερα μάθαμε, πὼς ναυάγησε καὶ τὸ καράβι τοῦ Καπετὰν Βαγγέλη, ὅπου δούλευε ὁ μικρότερος ἀδερφός

μου, ὁ Πέτρος, ὡς δεκαέξῃ χρονῶν ἀμούστακο παλληκάρι. Μάθα-
με πὼς εἶχαν ὅλοι γλιτώσει, μὰ ποῦ βρίσκονταν κανεῖς δὲν ἤξερε
νὰ μᾶς πῇ.

2. Ἀξαφνα μὰ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς μέρες βλέπομε ἓνα ξένο κα-
ράβι νὰ κτυπᾷ ἐπάνω στὴν ξέρα, ἐκεῖ ἀντίκρυ, καὶ νὰ γέρνει στὸ
ἓνα του πλευρό.

Στὴ στιγμή ὅλα τὰ παλληκάρια πηδοῦμε μέσα στὶς βάρκες
καὶ τραβώντας τὰ κουπιὰ μὲ τὰ μπρούτζινα χέρια μας φτάνομε
στὸ καράβι καὶ φέρνομε ἔξω τὸν καραβοκύρη καὶ τοὺς ναῦτες
του. Ἦταν ὅλοι τοὺς τσακισμένοι ἀπὸ τὴν πολλή τους ἐξάντληση.

Μετρώντας τοὺς ναῦτες τοῦ ὁ καπετάνιος ἀναστέναξε καὶ
εἶπε :

— Ἀλίμονό μου, μοῦ λείπει τὸ καλύτερό μου ναυτόπουλο. Μά,
πὼς ἔγινε κι ἔμεινε αὐτὸ μέσα στὸ καράβι ;

Μόλις ἄκουσα αὐτὰ τὰ λόγια, τρέχω νὰ πηδῶ στὴ βάρ-
κα μου.

— Λυπήσου με, φωνάζει ἡ χαροκαμένη ἡ μητέρα μου. Τὸν πα-
τέρα σου μοῦ τὸν ἐπῆρε ἡ θάλασσα. Ποιὸς ξέρει τί μοῦ ἔκανε καὶ
τὸν Πέτρο μου ; Ἀνδρέα, παιδάκι μου, θέλεις νὰ μ' ἀφήσης παν-
τέρημη ;

Καὶ μὲ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της ὅσομπούσε πιὸ σφιχτά.

Βουνὰ ἦταν τώρα τὰ κύματα. Κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ ξα-
ναμπῇ σὲ βάρκα. Ἀπὸ λόγου μου, δὲν ξέρω γιατί, ἀλλὰ ἐνιωθα
μεγάλου κουράγιο, πὼς μοναχός μου θὰ μποροῦσα νὰ ξαναφτάσω
ὡς τὸ ναυαγημένο τὸ καράβι. Ὅστερα μὲ ἔκανε ἀνάστατο ἡ ἰδέα ὅτι,
τὴν ὥρα ποὺ ἐμεῖς στέκαμε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, πλαί μας
ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος κινδύνευε.

Μὲ μιᾶς λοιπὸν ξεφεύγω ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας μου,
πηδῶ στὴ βάρκα μου καὶ τραβῶ τὰ κουπιὰ μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη.

Τὰ κύματα πηδοῦν ὀλόρθα μπροστά μου, γίνονται ψηλά σὰ βουνὰ κι ἔρχονται κατὰ πάνω μου, σὰ νὰ ἤθελαν νὰ μοῦ φράξουν τὸ δρόμο. Τίποτε ὅμως ἐγώ, τὴ δουλειά μου. Τὸ εἶχα πιά πάρει

ε

ἀπόφαση νὰ φτάσω ὅπως κι ὅπως στὸ καράβι καὶ νὰ σώσω τὸ παλληκάρι ποὺ κινδύνευε.

Καὶ ἀλήθεια δὲν ἐπάλεψα στὰ χαμένα. Μέσα στὸ καράβι ἦταν καὶ περίμενε ἓνας ἄνθρωπος. Τί τράβηξα ἐγώ, μὰ καὶ τί

τράβηξε κι εκείνος, ὅσο νὰ μπῇ στὴ βάρκα, μὴν τὰ ρωτᾶτε.

Δὲ μοῦ λέτε ὅμως πῶς μοῦ φάνηκε, ὅταν εἶδα ποιὸν εἶχα σώσει; Ἀκόμη μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο. Κι ὅμως, εἶχα σώσει τὸν Πέτρο, τὸν ἀδερφό μου!

Γυρίζοντας πρὸς τὴ στεριά, ἄρχισα ἀπὸ μακριὰ νὰ φωνάζω στὴν μητέρα μου, ποὺ καρτεροῦσε στὴν ἀκρογιαλιά:

— Μάνα! Σοῦ φέρνω τὸν Πέτρο μας!

Ὅταν ζύγωσα περισσότερο, ἢ καὶ μὲν ἡ μάνα μου τὸ ἄκουσε κι ἔπεσε χάμω λιγοθυμισμένη. Τὴ συνεφέραμε γρήγορα κι' ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Πέτρου μας. Ὡρα κλαίγαμε ὅλοι μας ἀπὸ τὴ μεγάλη καὶ τὴν ἀνέλπιστη χαρά.

Πᾶνε ἀπὸ τότε χρόνια, πολλὰ χρόνια. Κάθε φορὰ ὅμως ποὺ ξαναέρχομαι ἕως ἐδῶ στὸ βράχο καὶ βλέπω ἀντίκρυ τὴν ξέρα ἐκείνη, ξαναθυμοῦμαι ζωηρὰ ἐκεῖνο τὸ ναυάγιο κι ἐκείνη μου τὴν πῶς νὰ τὴν πῶ, τὴν ἀσυλλόγιστη τόλμη νὰ τὰ βάλω μονάχος μου μὲ τὰ κύματα. Καὶ τί δὲν κατορθώνει, παιδιὰ μου, ὁ ἄνθρωπος! Φτάνει μόνο νὰ τὸ πιστεύῃ καὶ νὰ τὸ πάρῃ ἀπόφαση».

Ἔτσι τελείωσε τὴν ἱστορία του ὁ παπποὺς καὶ ξαναχάιδεψε τὰ μαλλιά τῶν δυὸ παιδιῶν. Κι ἐκεῖνα, ἀφοῦ κοιτάζανε πάλι τὴ θάλασσα καὶ τὴν ξέρα ἐκείνη, ὕστερα ξανακοιτάζανε μὲ πολὺ θαυμασμό τὸν παππού τους. Τὸν κοιτάζανε μὲ τὸ θαυμασμό ἐκεῖνο ποὺ ταιριάζει γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ εἶχε τὴ δύναμη νὰ πιστέψῃ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ μιὰ τέτοια ἄξια ἀπόφαση.

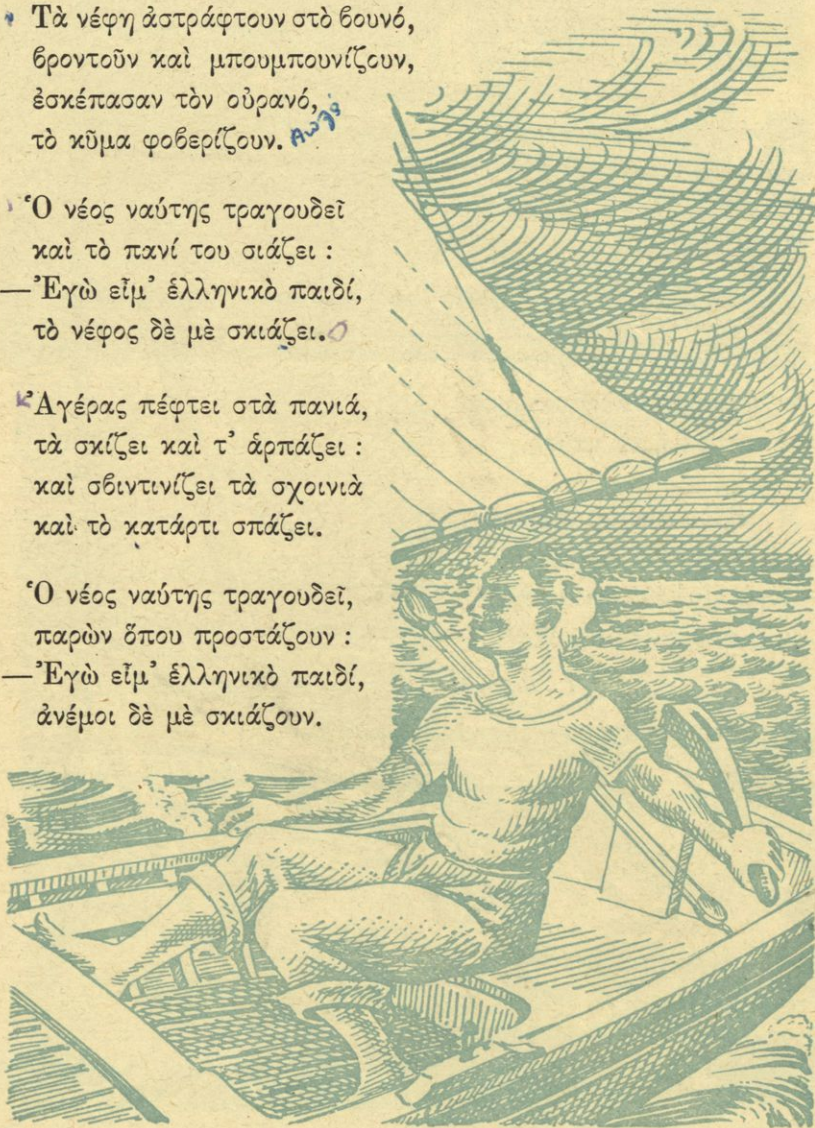
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙ

ο * Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ θουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κύμα φοβερίζουν. *Αὐτῶν*

* Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει :
— Ἐγὼ εἶμ' ἐλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιαρίζει. ο

* Ἀγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τ' ἀρπάζει :
καὶ σθιντινίζει τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

* Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρῶν ὅπου προστάζουν :
— Ἐγὼ εἶμ' ἐλληνικὸ παιδί,
ἀνέμοι δὲ μὲ σκιάζουν.

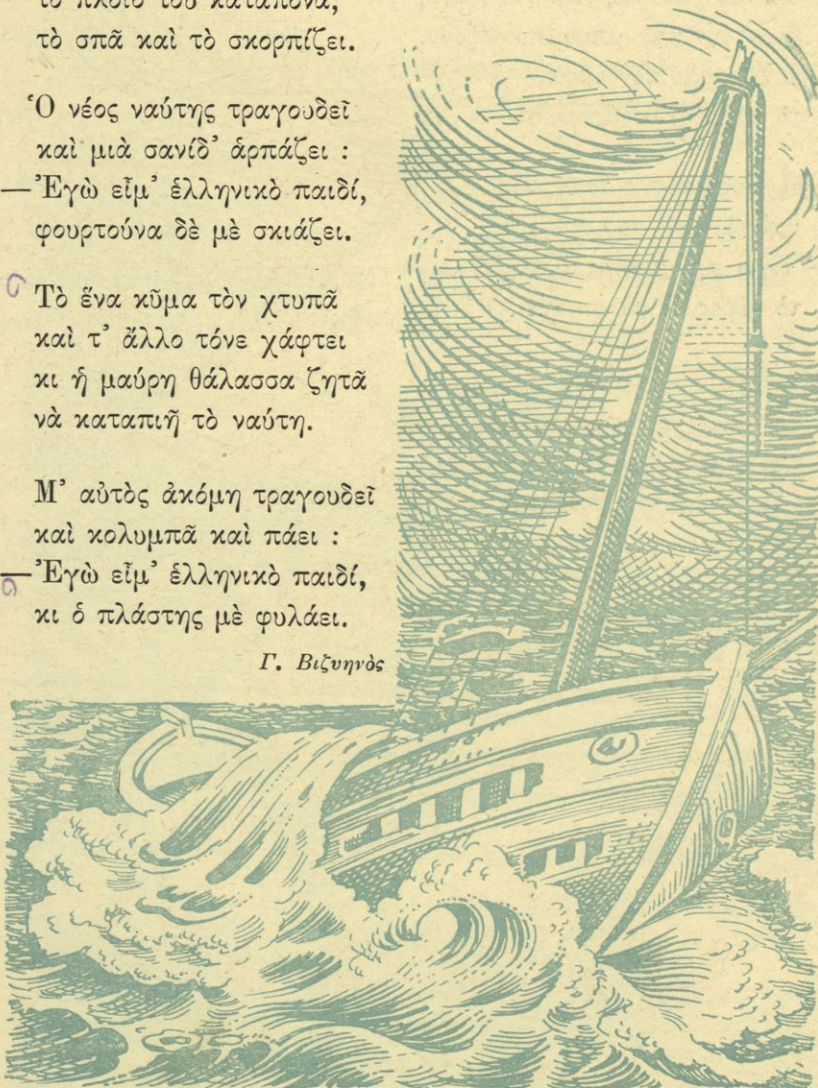
Ἡ θάλασσα λυσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ' ἀρπάζει :
— Ἐγὼ εἰμ' ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει.

Τὸ ἓνα κύμα τὸν χτυπᾶ
καὶ τ' ἄλλο τόνε χάφτει
κι ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ' αὐτὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾷ καὶ πάει :
— Ἐγὼ εἰμ' ἑλληνικὸ παιδί,
κι ὁ πλάστης μὲ φυλάει.

Γ. Βιζυηνός

Ε.΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

Ο ΓΕΡΟΒΟΣΚΟΣ

↓ Α Πόσα χρόνια πέρασα
κι άσπρισα και γέρασα
πάνω στὰ ψηλώματα
βόσκοντας τὰ πρόβατα !

Τί κορφές επάτησα
και νυχτοπερπάτησα,
και σέ δέντρα γέρικα
είδα κι είδα άγερικά !

Σέ ψηλές άνηφοριές
σάν κατοίκι έχυθηκα,
κι έπεσα σέ ρεματιές
και λαγοκοιμήθηκα. κ

Πάνω στήν καπόττ μου,
φορεσιά καὶ στρώμα μου,
εἶδα ὀνείρατα γυρτός,
ξυπνητός καὶ κοιμιστός.

Σ' ἀετοράχη σκάλωσα,
μὲ τὸ λύκο ἐμάλωσα
κι ἀναψα τρανὲς φωτιὲς
σὲ τετράψηγλες κορφές.

Εἶδα τ' ἄστρο στὸ βουνό,
ποὺ τὸ λὲν Αὐγερινό,
καὶ στήν καθαρὴ βραδιά
χόρτασα τὴν ξαστεριά.

Μύρμηγκα δὲ ζήμωσα
κι ἄνθρωπο δὲ θύμωσα.
Πῆρα τὰ μικρὰ τ' ἄρνιὰ
σὰν παιδιὰ στήν ἀγκαλιά.

Μιὰ ζωὴ ἐπέρασα
κι εἶπε ὁ Θεὸς καὶ γέρασα
καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ
μοῦπεσε στήν κεφαλὴ.

Χαΐντε, προβατάκια μου!
Περπατᾶτε, ἀρνάκια μου,
πάμετε σιγὰ σιγὰ
καὶ μᾶς πῆρεν ἡ βραδιά.

Ζ. Παπαντωνίου

ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Πάνε, πέρασαν πιά τὰ ὀπωρικά. Ἀπὸ πολὺν καιρὸ τελείωσε καὶ ὁ τρύγος, καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν μέσα στὰ βαρέλια. Οἱ κληματαόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τ' ἀμπέλια οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους.

Τὰ σχολεῖα ἀνοιξαν καὶ τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοθρόγια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερὰ κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγρούς, κι ἀκολούθησε τὸ «Μικρὸ Καλοκαιράκι», ὅπως τὸ λέμε. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα «τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τ' ἀνθῆ», στολίζουν τὸ μῆνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἀἰδημητρίτη, ὅπως τὸν λέει ὁ λαός.

Μόλις χαράζει στὴν Ἀνατολὴ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, καὶ ὁ Παπᾶ-Κωνταντῆς ἐσήμανε τὴν καμπάνα στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ Παπᾶ - Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὥρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη θρίσκει στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοπούλες πέρνουν στοὺς ὠμούς τὰ κοφίνια μὲ τ' ἄδεια σακκιά μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἐλαιῶνες.

Ἐκεῖ στοὺς ἐλαιῶνες συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἀἰδημητρίτη ὅλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγοῦδια καὶ χαρὲς, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλιο. Ἐκεῖ καὶ ὁ γέρο-Δῆμος, ὁ πρωτονοικοκύρης τοῦ χωριοῦ μὲ τὰ πε-

ριβόλια τ' ἀλογάριασται καὶ τοὺς πολλοὺς παραγιούς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες τοῦ μὲ τὴν ἐργατιά τοῦ μαζεύει ὁ γέρο-Δῆμος τὶς ἐλιές ποὺ ἔπесαν κατὰ γῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι, μὲ τὸ καίκι τοῦ καπετάν-Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γέρο-Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ κι ἀγκαθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα καὶ ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρὰ-Δήμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ τὴν ἐργατιά. Μαγερεύει τὰ καθούρια, ποὺ τὴ νύχτα τὰ σύναξε μὲ πυροφάνι ὁ γέρο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιούς του.

—“Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα!

Παρακινεῖ ὁ γέρο-Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρή, ποὺ ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ βουνὸ καὶ σ' ὅλο τὸ βαθύρεμα.

—“Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας, κι ἔγιναν καὶ τὰ καθούρια!

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἦταν θυγατέρες του, μαζεύουν μιὰ-μιὰ ἐλιά καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ' αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια κι ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειάζουν στὰ σακκιά. Καὶ ὁ γέρο-Δῆμος φόρτώνει τὰ σακκιά στὰ ζῶα του, κι οἱ παραγιοί του τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιοτριβεῖό του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἓνα καλάθι μαζεύει τὶς ἐλιές, ποὺ σκόρπιζαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόχια.

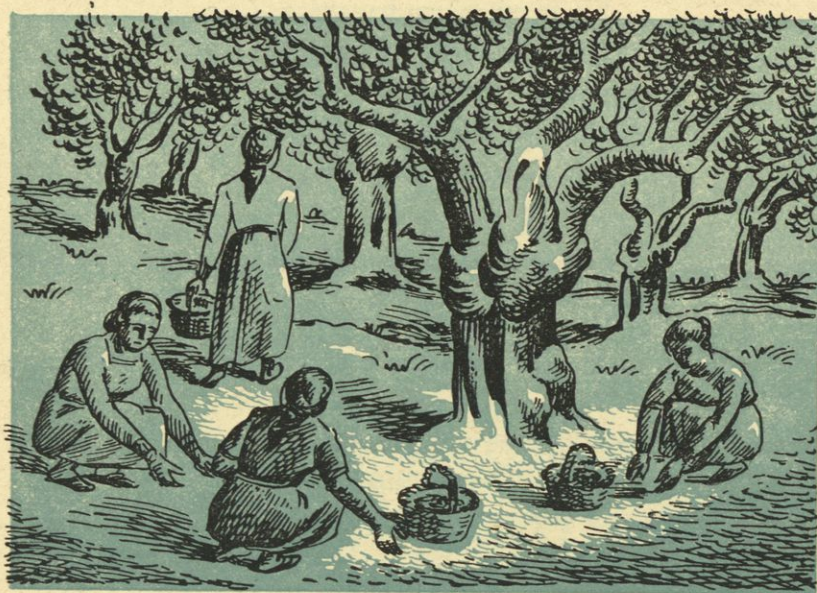
— Νά, κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ ποὺ βρίσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἐλιά.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπ' τὴ χαρὰ τους, ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, ποὺ ὅλο καὶ ξαναλέει :

— Οἱ καϋμένες οἱ μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε!...
Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε ;

Καὶ ὅλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελᾷ καὶ χαίρεται μὲ τὶς χαρὲς
καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

Τὸ βράδυ ἓνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ
ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γέρο-Δήμου, ποὺ κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ
ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατή-

φορο — ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν σὰ μεθυσμένα. Καταῖδρω-
μένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἤχουν τὰ κουδούνια καὶ
πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιάτῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φτά-
σουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὶς ἐλιές, μὴν μπῇ ὁ Σποριάς μὲ
τ' ἀνεμοβρόχια.

Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
ἡ πιδ' ἀπ' ὅλες χαϊδευτή,
χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί.
Ὡς τὰ βαθιά μου γερατειὰ
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Φρίκη, ἐρημιὰ, νερό, σκοτάδι,
τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
Ἐμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
στὸ Νῶε ἡ περιστερὰ.
Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Ἐδῶ στὸν ἴσκιό μου ἀποκάτω
 ἤρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῇ,
 καὶ ἀκούσθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά Του,
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
 Τὸ δάκρυ Του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῇ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη !

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω.
 σὺ μ' εὐλογεῖς φτωχολογιά.
 Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 μὰ φέγγω ἐμπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.

Κ. Παλαμᾶς

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

— Για πές μας, μπάρμπα Καληώρα, πόσες φορές ναυάγησες ;
‘Ο μπάρμπα Καληώρας ράβει τὸ πανὶ στὴν πλώρη κι’ οἱ ναῦτες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς πῇ καμιὰ ἱστορία. ‘Ο μπάρμπα Καληώρας μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τοὺς λέει :

— Νὰ ξέρετε καλὰ, πὼς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της, τιμωρεῖ τοὺς κακοὺς. Μὴν τὸ γελάτε ! Μπορεῖ νὰ ἀργῇ, μὰ δὲν τὸ ξεχνᾷ ποτέ της. Ἔκανες τὸ κακό, δείχτηκες ἄσπλαχνος ; Θὰ φανῇ κι ἐκείνη σ’ ἐσένα κακὴ, ἄσπλαχνη, Ἐδῶ δὲν ἔχει λόγια. Ἔκαμες - ἔλαβες. Ἐγὼ τὸ ξέρω, γιατίι τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Μονοδρόμαδα ἔκαμε - ἔλαβε ! Μὰ ἀκούστε το κι ἐσεῖς :

Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θάλασσα. ‘Ο χειρότερος καιρὸς μᾶς ἄρπαξε στὰ φτερά του. Ἀπελπιστήκαμε. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σωθοῦμε, βλέπομε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι, ποὺ ἀρμένιζε στὸ μαῖστρο. Δὲν ἦταν μεγαλύτερο ἀπὸ φοῦσκα, κι ὅμως φάνηκε θεόρατο. Μὲ μιᾶς ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλὰ κι ἀρχίζομαι νὰ φωνάζωμε, νὰ φυσοῦμε τὸν κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τίς σκούφιες μας. Τὸ μπάρκο (*) μακριὰ μόλις φαινόταν, σὰ χελιδονάκι ποὺ σιγοπετᾷ.

Σὲ λιγάκι φάνηκε δλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι ἐπάνω μας. Σὲ λίγο πλησίασε· διάβασα μάλιστα καὶ τ’ ὄνομά του στὶς κουλοῦρες· τὸ ἔλεγαν «Σωτήρα».

— Πανί, παιδιά ! Ἐνα πανί !

— Α ! ἄ ! ἄ ! βάλαμε ὅλοι χαρούμενες φωνές.

Ἀπὸ ἐκείνους ὅμως, ποὺ ἦταν στὸ μπάρκο, οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανένας. Εἶδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν κα-

(*) *Μπάρκο* : Ἰστιοφόρο μὲ τρία κατάρτια.

πετάνιο ὀρθὸ στὴν πρύμνη, τὸν ναύκληρο καὶ πέντ' ἕξη ναῦτες. Ὅλοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταζαν, μὰ οὔτε σκοινιὰ ἐτοίμαζαν, οὔτε τίποτε. Μόνο ὁ σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρὸς, κατὰμαυρος, μὲ κεφάλι ὀλοστρόγγυλο, σὰν μπόμπα παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς ἔστελνε τὸ ἄγριό του ἀλύχτημα.

Ὡστόσο τὸ μπάρκο ἦρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας, δεκαπέντε ὀργυιὲς μακριά. Βλέπω ὅμως ἔξαφνα τὸν καπετάνιο νὰ γυρίζη στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. Τότε βάζομε ὅλοι τὶς φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε; Σωτηρία !... Ἀδέρφια, πνιγόμαστε !... Βοήθεια !...

Ἀκούστηκε κάποια φωνή καὶ σωπάσαμε, βουλώνοντας ὁ ἓνας

τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοφύσημα, ἀκούστηκε μιὰ φωνή :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!... Στὴν ἄλλη ζωὴ!...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου! Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴν ἀξιοθρήνητη θέση μας, νὰ γελάσῃ μὲ τὸ φόβο, κι ἄρχισα νὰ πεισμώνω περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα ἀστεῖα, παρὰ γιὰ τὴ σκληρὴ του πράξη. Ὁ «Σωτήρας» ὅμως πάντα ἐμάκραινε. Βάνομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές :

— Ἀδέρφια, πνιγόμεστε! Ποῦ μᾶς ἀφήνετε; Σωτηρίᾳ!... Πνιγόμεστε... βοήθεια!...

Βουλώσαμε πάλι τὸ στόμα· κρατήσαμε τὸν ἀνασασμό. Κι ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ μπάρκο, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τὸ ἀνεμοθόγγισμα, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δυνατὴ :

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!... Στὴν ἄλλη ζωὴ!...

Ἐμεινε ὅπου θρέθηκε ὁ καθένας μας γιὰ πολλὴ ὥρα. Ὅμως ἀπὸ τὶς πολλὰς φωνές τοῦ καπετάνιου, ποὺ δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του, πιάσαμε πάλι τὶς τρόμπες.

Τρομπάραμε καμὶὰν ὥρα, κι ἔπειτα ἓνας ἓνας τὶς ἀφήσαμε τὶς τρόμπες. Πλάκωσε ὥστόσο ἡ νύχτα, Καὶ τί νύχτα, πίσσα! Κόλαση σωστή! Οὔτε ἄστρα στὸν οὐρανό, οὔτε φανάρι στὴ θάλασσα, κανένα! Ἐπῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζει. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι, καὶ νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαζε τὸ σκυλί, κι ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὸ θρηνητικὸ της σκούξιμο, κάτω ἀπὸ τοῦ καπετάνιου τὰ χέρια.

Ἐμεῖς τρομπάραμε πάλι καμὶὰ ὥρα κι ἔπειτα ἓνας ἓνας ἀφήσαμε πάλι τὶς τρόμπες καὶ ξαπλωθήκαμε στὸ κατὰστρωμα.

— Ναῦτες, ποῦ τοὺς διάλεξα! μουρμούριζε ὁ καπετάνιος, ἓνας κι ἓνας! Νὰ χαθοῦν, δὲ βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!...

— Μά, τί θέλεις νά κάμωμε! τοῦ λέει ἓνας αὐτοῦ.

— Τί νά κάμετε; νά παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ Χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρῃ;... Νὰ σὲ πάρῃ παλληκαρίσια. Ὁχι νά σταυρώσῃς τὰ χέρια καὶ νά παραδοθῇς!

— Μὰ δὲ βλέπεις, καπετάνιε, ποὺ χάσκει τὸ κῦμα νά μᾶς καταπιῇ;

— Ὡσπου νά μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφῶ ἐγώ!...

Ὁ καπετάνιος ἤθελε νά μᾶς κεντήσῃ τὸ φιλότιμο, ἀλλὰ ποιὸς μποροῦσε νά κινηθῇ; Τὸ χιόνι πλάκωσε μιὰ πῆχῃ στὸ κατὰστρωμα. Στὰ σκοινιά, στὰ κατάρτια, στὰ σίδερα, στὰ κουρέλια τῶν πανιῶν ἀπλωνόταν κι ἀσπρογάλιαζε. Εἴχαμε ἀπελπιστῇ καὶ περιμέναμε τὸ τέλος μας.

Τότε ξαφνικὰ ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— Αἶ! Ἀπὸ τὸ μπάρκο!... αἶ!

Δὲν ἤθελα νά πιστέψω τὰ ἴδια μου τ' αὐτιά. Νά μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ « Σωτῆρα »; Δόξα νά ἔχῃ ὁ Θεός!...

Δὲν ἦταν ὅμως ἀπὸ τὸ καταραμένον ἐκεῖνο μπάρκο. Ἦταν ἀπὸ μιὰ γολέτα(*), ποὺ ἔπεσε κοντὰ καὶ μᾶς ἔσωσε. Ἦταν Γαλαξιδιώτικη, τοῦ καπετὰν Καρέλη.

Μόλις πατήσαμε στὴ γολέτα ἐπάνω, μᾶς ἔγδυσαν οἱ ναῦτες ἀπὸ τὰ ροῦχα ποὺ εἶχαν κολλήσῃ ἐπάνω μας, μᾶς πότισαν τσαὶ μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν σὲ ζεστὰ κρεβατιστρώσια.

Κατεβήκαμε τὸ Βόσπορο καὶ ἀπὸ τὴν Πόλῃ βγήκαμε στὴν Ἀσπρὴ Θάλασσα(*), κι ἀράξαμε στὴ Δῆλο. Ἑβδομῆντα κομμάτια καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ, κι ἀκόμη πέντ' ἕξῃ βαπό-

* Γολέτα : ἰστιοφόρο μὲ δύο κατάρτια.

* Ἀσπρὴ Θάλασσα : τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

ρια. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σκοινιά νόμισα, πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνοντυμένο δάσος, χειμῶνα καιρό.

Δὲν καλοαράξαμε ἀκόμη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο, ξεσκούφωτο ἀναμαλλιασμένο, νὰ τρέχη στὴν πλώρη καὶ χτυπώντας τὸ στήθος του νὰ βρίζη καὶ νὰ καταριέται. Κοιτάζω καλὰ: τὸ καταραμένο καράβι, ὁ «Σωτήρας», ἔστεκε δίπλα μας! Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάνιο.

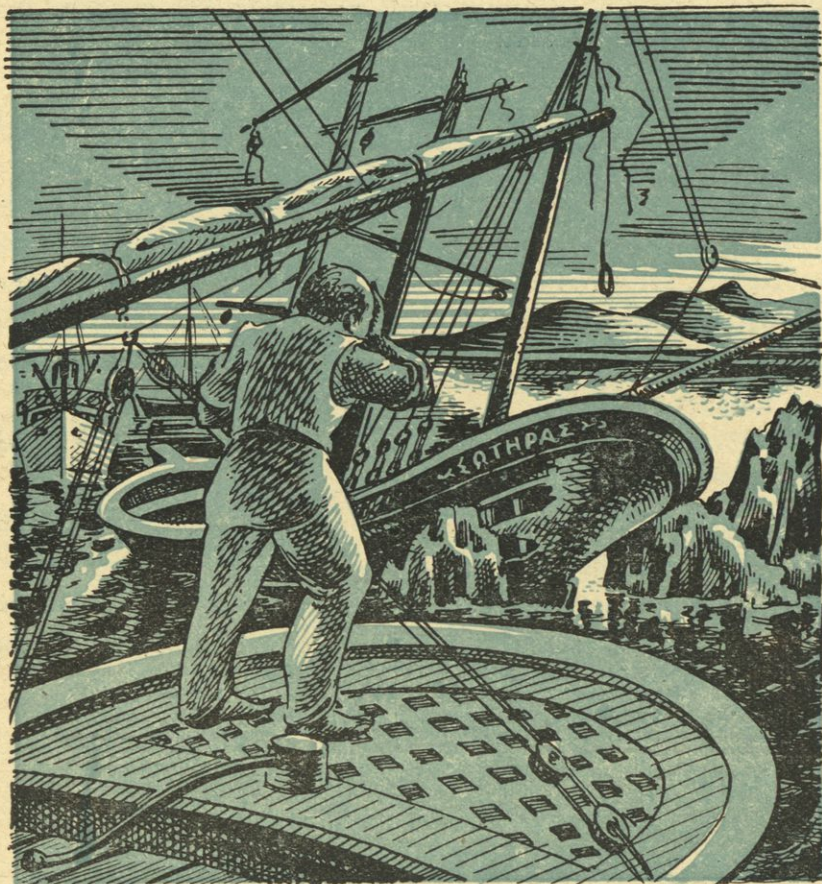
—Ἡ κακία του ἔμεινε! εἶπε νά, ποῦ ὁ Θεὸς δὲ μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε!

Ἀρχισε νὰ νυχτώνη καὶ κακὰ σημάδια ἔδειχνε ὁ καιρός. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὁ Τσικνιάς, ἐσκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς γίνεται σὲ μυρμηγκοφωλιά στὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σκοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια; Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωνε, νόμιζες, ἐπίβουλος ἐχθρός, καὶ καθένας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρύσῃ, ὅπως μπορούσε καλύτερα.

Κι ἀλήθεια σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρός! Μαῦρος, θεοσκοτεινὸς πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνές καὶ φτεροκοπήματα, κι ἔκανε τὸ λιμάνι μαλλιὰ κουδάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα ἔτριζαν, φωνές ἀντηχοῦσαν κι ἀλυχτήματα. Ἀπὸ ἓνα Μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυλεία, πετοῦσαν στὴ θάλασσα τὰ σανίδια σὰν πούπουλα, ποῦ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί! Μιὰ μαούνα Σμυρναίικια, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὅλως διόλου. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους κι ἀγριοσφυρίζοντας ῥίχτηκαν ποῖδ νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἤμαστε στὴν ἄκρη, κι εὐκολα, ἀμολώντας τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὶς Μικρὲς Δῆλες.

Ὅλη τὴ νύχτα βάσταξε ὁ θρῆνος. Κι ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα

τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε. Ἄλλα καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνά ἀπὸ ξάρτια(*). Ἐνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισή πρόμνη φαγωμένη·

ἄλλο ἐκεῖ δίχως μπαστούνι(*) καὶ φλόκους(*). Ἐνα βαπόρι ἔγερ-

* **Σάρτια** : τὰ δυνατὰ σκοιινιά ποὺ συνδέουν τὰ κατάρτια μὲ τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου.

* **Μπαστούνι** : τὸ μακρὸ ξύλο, ποὺ προβάλλει ἔξω ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ καραβιοῦ.

* **Φλόκος** : πανὶ τριγωνικὸ τῆς πλώρης.

νε καὶ κρατοῦσε καρφωμένο στὴν ἄγκυρά του ἓνα Σαμιώτικο τρεχαντήρι (*). Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο μας γονατιστὸ πίσω στὸ τιμόνι τοῦ καραβιοῦ μας νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρεται.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες; τὸν ρωτῶ.

— Ἄχ, παιδί μου! λέει στενάζοντας ὁ κακομοίρης χάθηκε, ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος!

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ τί βλέπω; Ὁ « Σωτήρας », μαδέρια, βρισκόταν πεταμένος ἐπάνω στὶς πέτρες, καὶ κοντὰ οἱ ναῦτες του, βρεγμένοι ὡς τὸ κόκκαλο, τουρτούριζαν γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη, κοντά τους ὁ καπετάνιος τους, ἀναμαλλιασμένος καὶ ἀγριομάτης, κοίταζε τὰ ναυάγια σὰ νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, χάθηκε ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι!... ξαναεῖπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια! Λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ μπάρκο, εἶπε ὁ μπάρμπα Καληώρας κι ἐσώπασε.

Μὰ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλή ὥρα ἄφωνοι, σαστισμένοι. Συλλογίζονταν τὸ πάθημα τοῦ « Σωτήρα » καὶ τὰ λόγια ποὺ τοὺς εἶπε στὴν ἀρχὴ ὁ μπάρμπα Καληώρας:

« Νὰ ξέρετε, πῶς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της! »

Ἄνδρ. Καρκαβίτσας (Διασκευή)

* Τρεχαντήρι: μικρὸ ἱστιοφόρο πλοῖο.

ΣΤ.' ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

(Ν. Γ. Πολίτου)

1. ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Οί παλαιοί Έλληνες ήταν ψηλοί, σάν τίς ψηλότερες λεύκες, κι όταν έπεφταν χάρω, πέθαιναν, γιατί δέν μπορούσαν νά σηκωθοῦν. Γι' αὐτò δὲ μεγαλύτερος ὄρκος τους ήταν: « Νά πέσω, ἂν δὲ λέγω ἀλήθεια ».

(Θεσσαλία)

2. Η ΠΕΤΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ

Στὴ μεγάλη πόρτα τῆς Μεσσήνης, πού εἶναι στὸ δρόμο τῆς Ἀρκαδίας, φαίνονται κάτω στὰ μάρμαρα κάτι βαθεῖες αὐλακιές. Εἶναι ἀπὸ τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου τοῦ Ἀριστομένη, πού γλίστηρε ἐκεῖ.

(Μεσσηνία)

3. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΣΕΣ

1. Στὸ καιρὸ τῶν παππούδων τῶν παππούδων μας μερικοὶ ἀπὸ τὸ χωριό μας πῆγαν στὴν Πόλη. Ἐκεῖ ἔμαθαν πὼς ὑπῆρχε μιὰ γρη῏ ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ πῆγαν νὰ τὴ δοῦν. Εἶχε ἀνάστημα πελώριο, μόνο ἦταν στραβὴ ἀπὸ τὰ γεράματα.

Τοὺς ρώτησε νὰ μάθῃ τί γίνεται ὁ τόπος τους κι' ὕστερα γυρίζει καὶ λέει στὸν ἕναν ἀπ' αὐτοὺς: « Δός μου τὸ χέρι σου ». Ἐκείνος φοβήθηκε νὰ τῆς δώσῃ τὸ χέρι κι ἀρπάζει ἀμέσως ἀπὸ μπροστά του μιὰ μασιὰ καὶ τῆς τὴν παρουσιάζει. Ἡ γριὰ ἔπιασε τὴ μασιὰ, τὴν ἔσφιξε καὶ τὴ λύγισε τόσο πολὺ, ὅσο ποὺ δὲν τὴν ἔσπασε. Τότε τοῦ εἶπε: « Εἴσαστε δυνατοὶ καὶ σεῖς, μὰ ὅχι ὅπως ἡμᾶστε ἐμεῖς ». Γιατὶ θαρροῦσε πὼς τὸ σίδερο ἦταν τὸ χέρι του.

(Βόνιτσα)

2. Στὴ μεγάλη πόρτα τοῦ παλιοῦ κάστρου τῆς Μεσσήνης βρίσκεται ἓνα θεόρατο λιθάρι, ποὺ φράζει τὸ δρόμο. Αὐτὸ τὸ ἐφερνε ἀπὸ μακριὰ στὸν καιρὸ τῶν Ἑλλήνων μιὰ Ἑλληνισα. Τὸ βαστοῦσε ἐπάνω στὸ κεφάλι της κι' ἔγνεθε καὶ τὴ ρόκα της. Ἀμα ἔφτασε σὲ κείνο τὸ μέρος ἔκανε ἄχ!, γιατί κουράστηκε, κι ἀμέσως ράγισε ἡ πέτρα κι ἔμεινε ἐκεῖ.

(Μεσσήνη)

4. ΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑΠΗΧΟΙ

Στὸν Ψηλορείτη καὶ στὰ ριζοβούνια τοῦ Ψηλορείτη πρῶτοι πρῶτοι κατοίκησαν οἱ Σαραντάπηχοι, ποὺ ἦταν ψηλοὶ, πολὺ ψηλοὶ καὶ δυνατοί. Ὅταν ἔγινε κατακλυσμός, ἀνέβηκαν στὴν κορφὴ τοῦ Ψηλορείτη γιὰ νὰ μὴν πνιγοῦν. Ψηλοὶ κι αὐτοί, ψηλὸ καὶ τὸ βουνό, δὲν ἔφτανε τὸ νερὸ νὰ τοὺς κουκουλώσῃ. Πολλὲς ἡμέρες

ἔστεκαν ἐκεῖ ὄρθοι, μὲ τὸ νερὸ ὥς τὸ λαιμό, ὥσπου ἔφυγαν τὰ νερά.

(Κρήτη)

5. Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

Ὁ δυνατώτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Σαραντάπηχους ἦταν ὁ Διγενής, ποὺ τὸν ἔλεγαν ἔτσι, γιατί ἔζησε δυὸ γενεές. Αὐτὸς ἔρριχνε τοὺς μεγάλους βράχους μακριὰ γιὰ παιχνίδι σὰν κότσια, καὶ φαίνονται πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ὡς τὰ σήμερα.

Κοντὰ στὶς Καμάρες εἶναι ἡ Σέλα τοῦ Διγενῆ. Κι αὐτὴ εἶναι ἓνα αὐλάκι στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸ βάρος του ὅταν καθαλίκευε τὸ βουνὸ καὶ καθόταν. Καὶ παρακάτω, στὴ ράχη, εἶναι ἡ Πατησιά του, ἓνα βαθούλωμα μεγάλο. Γιατὶ ὅταν διψοῦσε, πατοῦσε ἐκεῖ τὸ ἓνα του πόδι καὶ τὸ ἄλλο στ' ἀντικρινὸ βουνὸ κι ἔσκυβε κι ἔπινε νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι, ποὺ ἔτρεχε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ μὲ τὰ γένεια του ἔφραζε τὸ ποτάμι καὶ ξεχείλιζε καὶ πλημμυροῦσε τὸν κάμπο τῆς Μεσαρᾶς.

(Κρήτη)

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει
— τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται —
καὶ μὲ τ' ἀγέρι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
τὸ μπρίκι τ' ἀσπροφόρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει
σὰ νύφη π' ὄλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μά ξάφνου, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
τὶς δύο του ἄγκυρες μαζί,
τὸ μπρίκι στέκει, καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι :
— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιὰ ζῆ ;

Βροντολογᾷ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά.

Καὶ τὸ γυναικεῖο της αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει...

— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμον βασιλεύει,
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται· ζωὴ νᾶχης, κυρά.

Ἀλίμονο, ἂν τῆς ἔλεγε, πὼς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!...

Εὐθὺς τὴν ἴδια τῇ στιγμή ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος,
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά.

Μὰ τώρα πῶμαθε πὼς ζῇ, τὴν ὄψη της ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιᾶς στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει,
μὲ δυὸ ματάκια δλόγλυκα τριγύρω της κοιτάζει,
κι ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τῇ γαλανῇ.

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἄφρὸ σὰ γλᾶρος φτερουγίζει.

Λύρα κρατάει δλόχρυση καὶ παίζοντας ἄρχίζει
νὰ τραγουδῇ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

Ι. Δροσίνης

ΒΑΤΟΣ, ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ ΚΑΙ ΓΛΑΡΟΣ

✧ **Ρ** Τὰ παιδιά είχαν τόσο πολὺ ξεχαστῇ μὲ τὰ παιγνίδια τους ἔξω στὴ γειτονιά, ποὺ δὲν κατάλαβαν πότε κιόλας εἶχε σουρουπώσει. Τὴν ὥρα ὅμως τοὺς τὴ θύμισαν οἱ μαῦρες νυχτερίδες, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῆς γειτονικῆς παλιᾶς ἐκκλησιᾶς καὶ πετοῦσαν πάνω καὶ κάτω, δεξιὰ κι ἀριστερά, γεμίζοντας ὅλο τὸ χῶρο. ✧ ✧

— Παιδιά, πιάνομε νυχτερίδες, εἶπε σὲ μιὰ στιγμή ὁ Πάνος, ποὺ ἦταν ὁ μικρότερος, ἀλλὰ καὶ ὁ πονηρότερος τῆς παρέας.

— Καὶ πῶς τὶς πιάνουν, δὲ μᾶς λὲς τοῦ λόγου σου; τὸν ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

— Τώρα θὰ δῆτε εἶπε, ἐκεῖνος.

Ὅστερα ἔφαξε νὰ βρῇ ἓνα μακρὸ καλάμι, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάρθωσε. Σοφίστηκε λοιπὸν κι αὐτὸς ἄλλη μέθοδο. Ἐβγαλε τὸ σακκάκι του καὶ τὸ ἔρριχνε ψηλὰ στὸν ἀέρα. Ἐκεῖνο ἔπεφτε πάλι κάτω καὶ ὁ Πάνος τὸ ἔρριχνε πάλι.

— Τί κάνεις αὐτοῦ Πάνο;

○ Ἦταν ὁ παππούς, ποὺ εἶχε βγῇ ἔξω γιὰ νὰ δῇ τί κάνουν τὰ ἐγγονάκια του. Εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ κοιτᾶνε, εἶδε καὶ τὸν Πάνο νὰ ρίχνη ψηλὰ τὸ σακκάκι του, καὶ ὁ παππούς ἀπόρησε. ○

— Νυχτερίδες, παππού. Μὰ ποῦ θὰ μοῦ πᾶνε; Κάποια θὰ μπῇ στὴν τσέπη ἢ στὸ μανίκι, καὶ θὰ τὴν πιάσω!

Ὁ παππούς καὶ ὅλοι γέλασαν μὲ τὴν καρδιά τους.

— Μὴν πιάσης καμιὰ, καημένε, γιατί θὰ τῆς κάνης μεγάλο κακό, εἶπε γελώντας ὁ παππούς. Θὰ ἔρθῃ ὁ χωροφύλακας καὶ θὰ τὴν πάῃ φυλακὴ.

— Φυλακὴ; Καὶ γιατί, παππού;

— Ἀ, αὐτὸ εἶναι ὀλόκληρη ἱστορία, ἀπάντησε ὁ παππούς. Ἄλλη φορὰ θὰ τὴν ποῦμε, νὰ ἔχουμε καιρό.

— Νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα, παππού, νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα, ἔλε-
γαν καὶ ξανάλεγαν τὰ παιδιά, ὅλα μαζί.

Ὡς καὶ ὁ Πάνος, ἀφοῦ εἶδε πὼς δὲν τὰ καταφέρνει, φόρεσε τὸ σακκάκι του καὶ ζύγωσε λέγοντας κι αὐτὸς:

— Ναὶ παππού, νὰ μᾶς τὴν πῆς τώρα.

Τί νὰ κἀνῃ κι ὁ παππούς; Δέχτηκε!

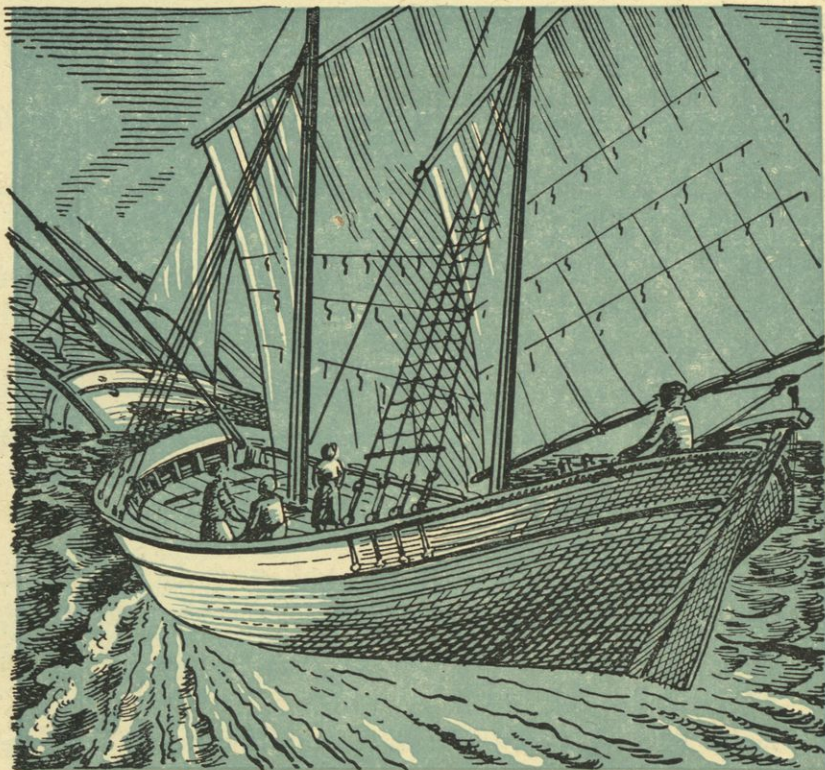
— Ἀφοῦ τὸ θέλουν τὰ παιδιά, μπορεῖ ὁ παππούς νὰ τοὺς τὸ ἀρνηθῇ; εἶπε.

2. Ὅστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ ὅλοι τους παππούς κι ἐγγόνια, ἦταν καθισμένοι μέσα στὸ σπίτι, ἔτοιμοι γιὰ τὴν ἱστορία, ποῦ θὰ ἔλεγε γιὰ τὶς νυχτερίδες, γιὰ τὸ χωροφύλακα καὶ γιὰ τὴ φυλακὴ.

— Πᾶνε πολλὰ χρόνια ἀπὸ τότε, ἄρχισε ὁ παππούς. Ἡ νυχτε-
ρίδα ἦταν γυναίκα, ἀπὸ τὶς πρῶτες τοῦ χωριοῦ στὴν ἐξυπνάδα. Τὸ χωριὸ τῆς ἦταν παράλιο, καλὴ ὥρα σὰν τὸ δικό μας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς λεγόταν Βάτος κι ἓνας ἄλλος λεγόταν Γλάρος. Ἀπὸ τὸ χωριὸ τους ἔβλεπαν νὰ περνοῦν γυρολόγοι μὲ πα-
νικά ἢ νὰ ἔρχονται μὲ τὰ καϊκία πραιμάτειες γιὰ τοὺς ντόπιους ἐμπόρους. Ὅλοι τους ἔκαναν χρυσὲς δουλειές.

— Γιατί νά μὴ γίνωμε κι ἐμεῖς ἔμποροι; εἶπε ἡ Νυχτερίδα στὸ Βάτο καὶ τὸ Γλάρο.

Ἐκεῖνοι βρῆκαν τὸ σχέδιο περίφημο. Ὑστερα ἀπὸ λίγο εἶχαν κιόλας ἑτοιμὴ τὴ συμφωνία τους. Θὰ σχηματίζαν καὶ οἱ τρεῖς τους

ἐμπορικὴ ἐταιρεία. Θὰ ἔβαζαν καὶ οἱ τρεῖς τους καταθέσεις σὲ εἶδος ἢ σὲ μετρητά. Κι ὕστερα θὰ πήγαιναν στὴν πρωτεύουσα, θὰ φόρτωναν κι αὐτοὶ ἓνα καΐκι γεμάτο ἐμπόρευμα καὶ θὰ γύριζαν στὸν τόπο τους νὰ πουλοῦν καὶ νὰ θησαυρίζουν. Ὅλα φαίνονταν τόσο εὐκόλα. Οἱ τρεῖς συνεταῖροι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι! <

Ὁ Βάτος πούλησε ὅλη τὴν περιουσία του, σπίτι, χωράφια, ἀμπέλια, περιβόλια. Μὲ τὰ χρήματα ἀγόρασε γοῦνες καὶ ὑφάσματα γιὰ κουστούμια. Ὁ Γλάρος πούλησε κι ἐκεῖνος ὅλη τὴν περιουσία του κι ἀγόρασε χαλκώματα κάθε λογῆς.

— Θὰ τ' ἀγοράζουν οἱ νέες γιὰ τὴν προίκα τους. Δὲ θὰ προφταίνουμε νὰ πουλᾶμε, ἔλεγε στοὺς ἄλλους δυὸ συνεταίρους κι ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ χαρά.

Ἡ Νυχτερίδα δὲν εἶχε χρήματα. Δὲν εἶχε οὔτε χτήματα γιὰ νὰ πουλήσῃ. Πῆγε λοιπὸν καὶ βρῆκε ἕναν-ἕναν ὅλους τοὺς τοκογλύφους τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας της καὶ δανείστηκε χρήματα. Βέβαια ὁ τόκος ἦταν πολὺ μεγάλος. Ὡστόσο ἡ Νυχτερίδα ἦταν πολὺ σίγουρη, ὅτι ἡ ἐταιρεία τους θὰ ἔκανε προόδους.

— Μέσα σὲ πέντε τὸ πολὺ μῆνες θὰ ἔχω ξεπληρώσει τόκους καὶ κεφάλαια, ἔλεγε.

Ἀφοῦ ψώνισαν τοῦ κόσμου τὰ εἶδη, φόρτωσαν ἕνα ὁλόκληρο πλοῖο, μπῆκαν κι αὐτοὶ μέσα καὶ γύριζαν στὸν τόπο τους. Στὸ δρόμο ὅμως ἐπιασε ξαφνικὴ καὶ μεγάλη θαλασσοταραχὴ καὶ τὸ πλοῖο τους ναυάγησε πάνω σὲ κάτι ξέρες. Ὅπως ἦταν νύχτα, οἱ ναῦτες πῆραν πολλὰ ἀπὸ τὰ ὑφάσματα, μπῆκαν στὶς δυὸ βάρκες κι ἔφυγαν κρυφά. Τὸ πλοῖο ναυαγημένο κι ἀκυβέρνητο τὸ ξαναπῆραν τὰ κύματα, τὸ πῆγαν πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ, ὥσπου στὸ τέλος βούλιαξε μὲ ὅλα τὰ χαλκώματα.

Εἶδαν κι ἐπάθαν οἱ τρεῖς συνεταῖροι ὥσπου νὰ τὰ καταφέρουν νὰ σωθοῦν. Εὐτυχῶς εἶχαν τὴν καλὴ τύχῃ νὰ περνᾷ ἐκεῖ κοντὰ τοὺς κάποιο καράβι καὶ νὰ τοὺς περιμαζέψῃ.

3. Πῶς ὅμως νὰ τολμήσουν νὰ παρουσιαστοῦν στὸ χωριό τους;

Παρακάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ἐκεῖνος τοὺς λυπήθηκε καὶ τοὺς ἔδωσε ἄλλη μορφή. Ὁ Βάτος ἔγινε δεντρικό, ὁ σημερινὸς βάτος μὲ τὰ μακριὰ κλωνιά καὶ τὰ

πολλά ἀγκάθια του. Ὁ Γλάρος ἔγινε πουλί, ὁ σημερινὸς γλάρος μὲ τὴν ἀγκιστρωτὴ μύτη καὶ τὶς λευκὲς του σπαθωτὲς του φτεροῦγες. Ἡ Νυχτερίδα ἔγινε κι αὐτὴ πουλί, ἡ σημερινὴ νυχτερίδα, μὲ τὶς φτεροῦγες ἀπὸ δέρμα καὶ μὲ μουσοῦδι σὰν ποντίκι. Ἀλλὰ καὶ μ' ὅλη τὴ μεταμόρφωσή τους, δὲν κατορθώνουν νὰ λησμονήσουν τὸ μεγάλο τους τὸν καημό. Ὁ βάτος ἔπιασε τὶς στράτες καὶ τὰ μονοπάτια, ἕνα γύρω σ' ὅλους τοὺς τόπους. Ἐκεῖ ἄπλωσε τὰ ἀγκαθερά κλωνιά του καὶ παραφυλάει. Κάθε διαβάτη, ποὺ θὰ περάσῃ, ὁ βάτος μὲ τ' ἀγκάθια του τὸν γραπώνει ἀπὸ τὸ ροῦχο.

○ Μὴν εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς ναῦτες τοῦτος ὁ περαστικός; Μὴν εἶναι ἀπὸ τὰ δικά μου ὑφάσματα τοῦτο ποὺ φοράει; συλλογίζεται ὁ βάτος κι ἐξετάζει τοῦ καθενὸς μας τὰ ροῦχα. ○

Α Ὁ γλᾶρος πάλι δὲν ἀφήνει τὴ θάλασσα. Γαλήνη ἢ φουρτούνα κάνει, τοῦ γλάρου τοῦ εἶναι ἀδιάφορο. Ὅλημερίς πετάει πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ ψάχνει. Καὶ κάθε τόσο κάνει βουτιὲς μέσα στὰ νερά, κοιτάζοντας τοὺς βυθοὺς. Ἔχει τὴν ἐλπίδα, πὼς συνεχίζοντας ἔτσι νὰ ψάχνη τὴ θάλασσα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ξαναβρῇ κάποια μέρα τὰ βυθισμένα του χαλκώματα. **Α**

Ὁ παππούς ἔκανε νὰ σταματήσει λίγο, νὰ ξεκουραστῇ. Μὰ τὰ παιδιὰ ἦταν ἀνυπόμονα.

— Κι ἡ Νυχτερίδα, παππού;

— Ἐκεῖνη, παιδιὰ μου, ἔχει τίς πιδ πολλές σκοτοῦρες. Οἱ δα-νειστές της, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ τοκογλύφοι, χάλασαν τὸν κόσμο, γιὰ νὰ τὴν βροῦν. Τὸ ἔμαθε ἡ νυχτερίδα καὶ ἀπὸ τότε διαρκῶς κρύ-

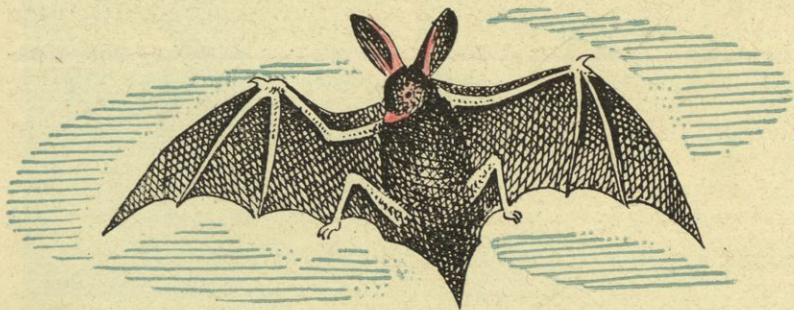
βεται. Κρύβεται ὅλη τὴν ἡμέρα μέσα σὲ κρυφὲς κι ἀνήλιες τρύ-
 πες. "Αν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ βγῇ ἔξω, βγαίνει μόνο τὴ νύχτα, μὲ
 τὸ σκοτάδι. Καὶ ποτὲ δὲν τὴν ἀφήνει ὁ φόβος, μήπως καὶ τὴ νύχτα
 τὴν ἀναγνώρισουν οἱ τοκογλύφοι τῆς καὶ τὴν πιάσουν.

Τὰ παιδιά ἔδειξαν ὅτι πολὺ χάρηκαν μὲ τὴν ὁμορφὴ ἱστο-
 ρία τοῦ παπποῦ.

— "Ὅστε ἔτσι λοιπὸν εἶναι; εἶπε καὶ ὁ μικρὸς Πάνος μὲ ἀπορία.

— "Ἐτσι βέβαια εἶναι, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ παππούς. Κι ὕστερα
 ἀπὸ ὅλα αὐτά, ἤθελες τοῦ λόγου σου, κύρ Πάνο, νὰ τὴν πιάσῃς
 τὴν καημένη καὶ νὰ τὴν παραδώσῃς στὸ χωροφύλακα καὶ τοὺς
 τοκογλύφους τῆς.

Μὲ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους, γέλασε ὁ παππούς, γέ-
 λασαν κι ὅλα τὰ παιδιά.

60

Ζ'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, ὅταν ἓνα καλοκαιρινὸ πρῶτὶ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζί μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσο καιρὸ τὴν εἶχε ὄνειρευτῇ αὐτὴ τὴ μέρα !

Ὁ Ἀλκιδάμας ἦταν ἓνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρὸ ποὺ οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν στὴν Ἀσία μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, μὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ξεγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. Ὁ πατέρας του λεγόταν Δαμάγητος καὶ εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα, γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδος του, τῆς Σπάρτης.

Ἐτσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲν θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα του. Ἦξερε μόνο ὅ,τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

Όταν ἔστριβαν γιά τήν Ἐλευσίνα ἔρριξε πίσω του τελευταία ματιά. Ἡ Ἀκρόπολη ὑφωνόταν μέ μεγαλοπρέπεια καί τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς ἀστραφτε στὸν ἥλιο καί θεβαίωνα τὸ μικρὸν Ἀλκιδάμα, πὼς ἡ θεὰ θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ προστατεύη τὴν πόλη.

Ἐκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ Σπάρτη. Ὁ τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2. Όταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καί τὴν εἶδαν πάνω ἀπὸ τοὺς λόφους νὰ ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, ὁ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύτηκε γιατί δὲν εἶδε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολη. Ἦξερε ἀπὸ τὸ πατέρα του πὼς τείχη τῆς Σπάρτης ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλληκαριῶν της.

Πέρασαν τὴ μικρὴ γέφυρα τοῦ Εὐρώτα καί μπῆκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦσαν ἀπλᾶ καί μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλωσορίσουν. Στὴν πλατεῖα μάλιστα κάθισαν λίγο μέ ἓναν ὄμιλο Σπαρτιατῶν. Ἐντύπωση προξένησε στὸν Ἀλκιδάμα ὁ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κανένας γεροντότερος, ἀμέσως ἐσώπαιναν οἱ νεώτεροι καί ἀκούγαν μέ προσοχὴ καί σεβασμό. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἦρθε κοντὰ ἓνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνο χιτῶνα, κι ἀκουμποῦσε στὸ ραβδί του. Ἀμέσως σηκώθηκαν ὅλοι καί τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέση νὰ καθίσῃ.

3. Τὴν ἄλλη μέρα, πολὺ πρωί, ὁ Ἀλκιδάμας βγῆκε ἔξω, μαζὶ μέ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του ἡ Ἀγησάνδρη τὸν φίλησε καί τοῦ εἶπε :

— Παιδί μου ἀπὸ τώρα καί πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Θὰ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μέ τ' ἄλλα παιδιὰ της στοὺς στρα-

τῶνες. Καὶ μὴν ξεχνᾷς, πὼς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στίς μάχες πὺν πῆρε μέρος.

Ὁ Ἀλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ' ἓναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δεντροστοιχία καὶ στ' ἄλλο μέρος ἓνα γυμναστήριό, ὅπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς ἴδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιὰ ἀποτελοῦσαν χορωδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικοὺς χορούς, ἔχι ὅμως μὲ τόση τέχνη κι ἐπιδειξιότητα σὰν κι αὐτά, πὺν ἔβλεπε ὁ Ἀλκιδάμας.

Ὅλα τὰ παιδιὰ ἦσαν ἡλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταζε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμή ἐκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε πηδοῦσαν μπροστά, προφυλαμένα κάτω ἀπὸ τίς ἀσπίδες τους. Πότε πρόβαλλαν μὲ μιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σχηματίζαν ἔτσι ἓναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἦταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸν τὸ θανατηφόρο τοῖχο! Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιττὰ στὴ Σπάρτη τὰ τεῖχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ τὰ παιδιὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν

ὅλα μαζί μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος ὅμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

○ Καὶ νά! Τὸ κάθε παιδί βρισκόταν στὴν θέση του καὶ πρόβαλε τό κοντάρι του. Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψῃ τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα ποὺ γίνονταν οἱ ἀσκήσεις. ○

Σὲ λίγο μέσα σ' αὐτὲς τίς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε καὶ ὁ Ἀλκιδάμας. Τὸ ὄνειρό του νὰ γίνῃ ἀληθινὸ παλληκάρι τῆς Σπάρτης ἀλήθευε!

4. Ὁ Ἀλκιδάμας μπῆκε ἀμέσως στὴ γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἄρχισαν. Ἦταν ὅμως πολὺ σκληρότερα ἀπ' ὅ,τι τὰ φανταζόταν. Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἦταν πιὸ γυμνασμένα. Ἔτσι, ὅταν πηδοῦσε ἔμπρός, τὸ πῆδημα τοῦ Ἀλκιδάμα ἦταν τὸ πιὸ μικρὸ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Ὅταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόφταιναν, καὶ μιὰ φορὰ μάλιστα τὸν ἔρριξαν κάτω. A

Μὰ ὁ Ἀλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὅλη τὴν ὥρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος ὁ ἀρχηγὸς πρόσταξε :

— Στὸν Εὐρώτα.

○ Στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα τὰ παιδιὰ σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο, καὶ μάζευαν βούρλα. Ὅταν ἔκοφαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατώνες. ○

Κ Για δειπνο εἶχαν τὰ παιδιὰ λίγο σιταρένιο ξερὸ ψωμί καὶ μιὰ μαύρη σούπα, « τὸ μέλανα ζωμό », ὅπως τὸν ἔλεγαν. Ὅστερα κοιμήθηκαν πᾶνω στὰ καλάμια ποὺ εἶχαν κόψει. Ἔτσι κοιμήθηκαν ὅλοι, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας τους, ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὅλες τίς στερήσεις. ✕

5. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἀλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους :

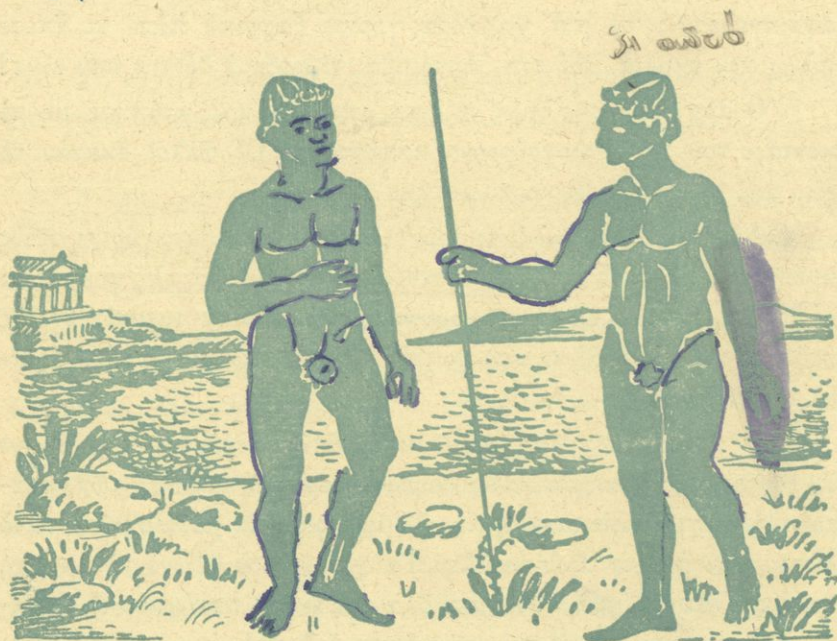
— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους ;

— Σπίτι ; Δὲν πηγαίνομε σπίτι ! Δὲν εἴμαστε πιὰ μωρά. Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατῶνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του.

Ὅταν ὅμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπεσαν στὸν Εὐρώτα, ὁ Ἀλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὅλους στὸ κολύμπι. Γιατὶ στὴν Ἀθήνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια. Τὰ παιδιὰ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἀλκιδάμα καὶ τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἓνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

Μ 6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ με-

4 00 x

γαλύτερα παιδιά στὰ δάση τοῦ Ταῦγετου, νὰ κυνηγήσουν ἀγριο-γούρουνα.

Ὁ Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο κι ἀπότομο βουνό, πιδ ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πυκνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ ἔδειχναν πὼς δὲν εἶχε ξαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἄνθρωπος. Ὑπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν ἔπρεπε νὰ πιάνει ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾷ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τίς μύτες πρὸς τὸ χῶμα καὶ νὰ γαυγίζουν ἀνυπόμονα.

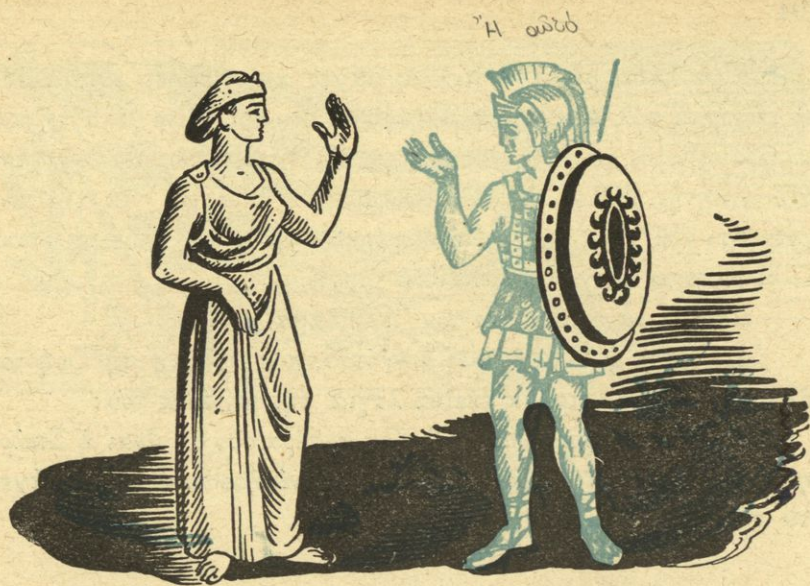
— Βρήκανε τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιά κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔσοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἀλκιδάμα, νὰ βλέπη τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχη ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! Ἐπειτα τὸ ἀγριογούρουνο, σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ξαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε πάνω στὰ σκυλιὰ. Μὰ τὴν Ἀρτέμιδα, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

Ὁ ἄρχηγός τους ὅμως πῆδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἀγριογούρουνο κατὰστηθα. Οἱ ἄλλοι ἔκαναν τὸ ἴδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστηκε νεκρό.

Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ξαναγύρισε στοὺς στρατῶνες. Ἐμεινε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. Ἀνάφανε μεγάλη φωτιά καὶ οἱ δοῦλοι ἔκοφαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τίς ἔβαλαν στὴ φωτιά. Ὅλα τὰ παιδιά ἔφαγαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ μὲ πολὺ ὄρεξη.

Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν ξέχασε ποτὲ αὐτὴ τὴ νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ μυρωδιὰ τῶν κρεάτων τῇ στιγμῇ ποὺ τὰ ἔψηναν, ἡ ὁμορφὴ φωτιὰ μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος, καὶ ἀκόμη τὸ θέαμα τοῦ Ταῦγετου, ποὺ ὕψωνε τὴν κορφὴ του ὡς τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε περήφανο τὸ συναίσθημα, πὼς μεγάλωσε πιά, πὼς ἔγινε ἄνδρας!

Τῇ νύχτᾳ ἐκεῖνη ὅλα τὰ παιδιὰ κοιμήθησαν χάμω στὸ χῶμα,
ἐνῶ γύρω ξαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιά. *π*

7. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. Ὁ Ἀλκιδάμας μεγάλωσε πιὰ
κι ἔγινε ἄνδρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνεи ὁ πρῶτος
ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας του. Τὰ ξεπερνοῦσε στὸ πῆδημα, στὸ
λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἐκεῖ, πού εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο.
Ἐλαβε μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο
δυὸ φορές. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ τὸ ὄνομα
τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὀλυμπίας.

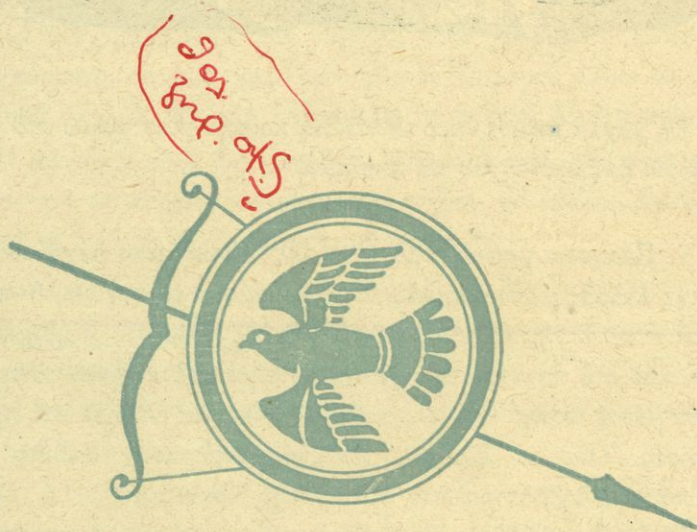
π Τί ὠραῖος ἀλήθεια ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι τοῦ
νικητοῦ! Γιατὶ ὁ Ἀλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάνει πολὺ
ἔμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ὠραῖο κεφάλι,
πλατὺ στῆθος καὶ ψηλοὶ ὠμοί, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὐκί-
νητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του! *π*

✧ Εἶχε λάβει μέρος σὲ πολλὰς μάχας καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ
τὰ τεῖχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε γελαστή καὶ
περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατί ἤξερε, πῶς θὰ τὴ φέρη
πάλι νικητής. Ὅλοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη, γιὰ τὴν ἀν-
δρεία του καὶ τοὺς καλοὺς του τρόπους στοὺς μεγαλύτερους του.
Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— Μακάρι νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἀλκιδάμα. ✕

Ἀργότερα ὁ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πῶς σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του
ὁδηγός του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

○ «Παῖδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρ-
τη. Καὶ μὴν ξεχνᾷς, πῶς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες
ποὺ πῆρε μέρος». €

Η.΄ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Στις 28 Ὀκτωβρίου κηρύχτηκε ὁ ἄδικος πόλεμος κατὰ τῆς χώρας μας.

Ἐνθουσιασμοῦς ἀκράτητος ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη τῆς Ἑλλάδας.

Ἐνα παραλήρημα σωστό κατέλαβε τὸν Ἑλληνικὸ λαό. Ποτέ δὲν κατέβηκε σὲ ἀγῶνα μὲ πιδὲ μεγάλο ἐνθουσιασμό σὰν τὸν τωρινό.

Οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν χτυποῦν χαρμόсуна. **Ρ**

Ὁ λαὸς κατακλύζει τοὺς ναοὺς, οἱ ἱερεῖς ψάλλουν δεήσεις κατανυκτικές πρὸς τὸ Θεό, νὰ εὐλογῇ τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ γέροι χωριάτες καὶ οἱ γυναῖκες φέρνουν στήν ἐπιτροπὴ τὰ ζῶα τους καὶ τὰ παραδίνουν μὲ χαρὰ γιὰ τὴν πατρίδα.

Τὰ παλληκάρια ἀφήνουν γειὰ στοὺς δικούς τους καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὰ μέσα νὰ φύγουν, γιὰ νὰ φορέσουν τὴν τιμημένη στολὴ καὶ νὰ προτάξουν τὰ τιμημένα στήθη τους στὸν ἐπιδρομὴ καὶ νὰ σώσουν τὴν πατρίδα ἀπὸ τὴ σκλαδιά. **Ο**

Θεέ μου! Τί γίνεται! Τρέλλα ἐνθουσιασμοῦ, παραλήρημα

σωστό, δάκρυα χαρᾶς... Οὐφ! Πῶς ἀργοῦν τ' αὐτοκίνητα! Τὰ παλληκάρια βιάζονται νὰ φύγουν, νὰ φθάσουν γρήγορα, νὰ προλάβουν τὸ θάρβαρο ἐχθρὸ νὰ μὴ μολύνῃ μὲ τὸ πόδι του οὔτε μιὰ σπιθαμὴ τῆς τιμημένης γῆς!

— Μὲ τὰ πόδια, παιδιά! ἀκούγεται μιὰ φωνή.

Καὶ οἱ ἑφεδρὸι ξεκινοῦν ἑκατοντάδες δλόκληρες ἀπὸ τὰ χωριά τους μὲ τὰ πόδια. Σαράντα πέντε χιλιόμετρα δρόμο μὲ τὰ πόδια!

Βρέχει... Μὰ τὰ χωριατόπουλα νιώθουν τὴ βροχὴ σὰν εὐλογία Θεοῦ. Φεύγουν τραγουδώντας!

Δ' Ἐχετε γαῖα, μανάδες, πατέρες, ἀδέρφια, παιδιά. Ἡ Πατρίδα μᾶς φωνάζει νὰ σώσωμε τὴν τιμὴ της, ποὺ θέλησαν νὰ τῆς ἀφαιρέσουν οἱ βάρβαροι. Δώστε μας τὴν εὐχὴ γιὰ συντροφιά μας...!

Κι ὁ κόσμος ὅλος, γέροι μὲ κάτασπρα μαλλιά, γερόντισσες μὲ δακρυσμένα μάτια, κοπέλες, παιδιά, ὅλοι τοὺς κατευδώνουν μὲ ἐνθουσιασμό:

— Στὸ καλὸ, παιδιά... στὸ καλὸ... Ὁ Θεὸς μαζί σας! Νὰ γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ νικηταί, φορτωμένοι δάφνες, σωτῆρες τῆς Πατρίδος. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς σκεπάζῃ! Στὸ καλὸ, παιδιά!...

Ω! Θὰ θυμοῦμαι ὅσο ζῶ ἐκείνη τὴ μέρα, τὴν πρώτη τοῦ πολέμου. Στὴν πόλιν μας ἡ δέηση ἔγινε στὴν ὁμορφὴ πλατεῖα της. Ὁ κόσμος σὲ μάζες πυκνές, ἐνθουσιασμένος, μὲ πίστη πρὸς τὸ Θεὸ κι ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα, ξεσπάει σὲ ἀτέλειωτες ζητωκραυγές. Λάβα ἡφαιστείου ξεχύθηκε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του. Ὁλόκληρη ἡ πλατεῖα σειόταν ὥρα πολλή, σὰ νὰ γινόταν τρομακτικὸς σεισμός.

Στὰ ἄλλα κέντρα τῆς ἐπαρχίας ὁ ἴδιος ἐνθουσιασμός, ἡ ἴδια τρέλλα. Σὲ μιὰ κωμόπολιν ἓνα παλληκάρι, μόλις τελείωσα τὰ πατρικὰ μου λόγια, ξέσπασε σὲ ἐκδηλώσεις συγκλονιστικές...

— Τὰ λόγια σου, πατέρα, μᾶς μέθυσαν μὲ τὸ γλυκύτερο κρασί

τῆς ἀγάπης μας πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἀναψαν φλόγα ἄσβεστη μέσα μας. Θὰ προτιμήσωμε νὰ σκοτωθοῦμε ὅλοι, παρὰ ν' ἀφήσωμε τοὺς ἐχθροὺς νὰ σκλαβώσουν τὴν πατρίδα μας. Δὸς μας, πατέρα, τὴν εὐχὴ σου νὰ γυρίσωμε φορτωμένοι δάφνες, μὲ τὴ συνειδησή μας ἡσυχῇ, ὅτι σώσαμε τὴν πατρίδα ἀπὸ ἓνα δολοφόνου ἐχθρό...

Καὶ τὸ παλληκάρι ἔλαμψε δλόκληρο, σὰν ἄστρο λαμπερό, καὶ μαζί του ἔλαμψαν κι ὅλα τὰ ἄλλα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν μητέρων τοὺς καὶ τῶν ἀδελφῶν τοὺς ἀκούστηκε, τρέμουλιαστή, μιὰ δυνατὴ φωνή:

— Χαλάλι τὰ σπλάχνα μας γιὰ τὴν πατρίδα!

ᾠ! Αὐτὴ τὴ σκηνὴ ποτὲ δὲ θὰ τὴ λησμονήσω! ¹

¹² Ὅταν ἔφτασα σ' ἓνα ἄλλο μεγαλοχώρι, εἶχε ἀρχίσει νὰ νυχτώνη.

Ὁ κόσμος ὅλος ἦταν συγκεντρωμένος στὸ ναὸ καὶ ἄκουγε μὲ

λαχτάρα λίγα λόγια πατρικά, ἀπὸ τὰ τρίςβαθα βγαλμένα τῆς καρδιάς μου.

Ο Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκούστηκαν δημοτικὰ τραγούδια ἀπ' ἔξω. Τὰ παλληκάρια ἄλλου χωριοῦ περνοῦσαν τραγουδώντας ἀπὸ τὸ μεγαλοχώρι, γιὰ νὰ κατέβουν στὸ δρόμο τὸ δημόσιο. Ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ μὲ διακόπτει: Ο

— Συγγνώμη, Σεβασμιώτατε, τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ φύγουν γιὰ τὸν πόλεμο καὶ θέλουν νὰ πάρουν τὴν εὐχή σου.

Α Καὶ τὰ παλληκάρια ὅλα ἤρθαν γύρω μου. Γονάτισαν ἐμπρὸς μου. Σταύρωσαν τὰ χέρια τους κι ἔσκυψαν εὐλαβικὰ τὰ κεφάλια τους, γιὰ νὰ πάρουν τὴν εὐλογία. ὦ! στιγμή ἀνεκτίμητη! ὦ! θεία σκηνή! Δὲν ξέρω τί εἶπα στὰ παιδιὰ αὐτῇ τῇ στιγμή. Τοῦτο μόνο θυμοῦμαι, ὅτι, ὅταν ἐκεῖνα σηκώθηκαν καὶ ἄρχισαν ἓνα ἓνα νὰ μοῦ φιλοῦν τὸ χέρι κι ἐγὼ νὰ τ' ἀγκαλιᾶζω μὲ ἀγάπη καὶ νὰ τοὺς δίνω τὴν εὐχή μου, ὅλος ὁ ἄμαχος πληθυσμός, ποὺ εἶχε κατακλύσει τὸ ναό, ἔσπασε σὲ κλάματα.

Αὐτὸ μ' ἔκανε στ' ἀλήθεια νὰ τρομάξω. Φαντάστηκα ὅτι κάποιος πόνος, ἴσως κάποια δειλία, εἶχε εἰσχωρήσει στὶς καρδιές τους, καὶ αὖστηρὸς εἶπα στὶς κοπέλες. :

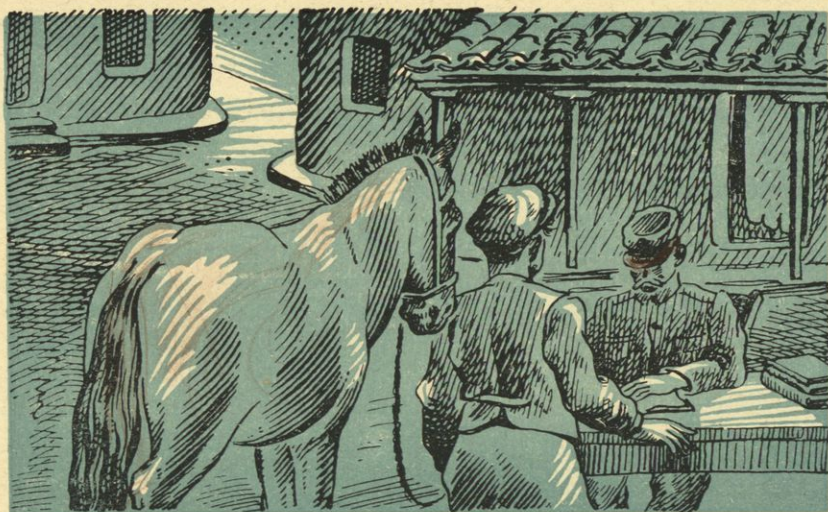
+ Κλάματα δὲν ἀρμόζουν στὶς Ἑλληνοποῦλες. Κρίμα, μιὰ τέτοια ἱερὴ μυσταγωγία νὰ τὴν βεβηλώνετε μὲ τέτοια δάκρυα.

Δὲν πρόφθασα ὅμως καλὰ καλὰ νὰ τελειώσω τὰ αὖστηρά μου λόγια, καὶ μιὰ Ἑλληνοπούλα διαμαρτυρήθηκε μὲ δύναμη:

— Δὲν εἶναι τὰ δάκρυά μας φόβου οὔτε δειλίας δάκρυα, πατέρα, εἶναι δάκρυα λατρείας μας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ προσευχῆς θερμῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ τὰ παιδιὰ μας! . Ο

— Δάκρυα προσευχῆς! . . . ἐπανελάθαν αὐθόρμητα τὰ χεῖλη μου, ἐνῶ ἄθελα δυὸ δάκρυα κυλίσθησαν καὶ ἀπὸ τὰ δικά μου μάτια . . .

Ο Σὲ κάποιο ἄλλο χωριό, κάποιος χωριάτης ἔφερνε τὸ ἄλογό

του για νά τὸ παραδώσῃ στὴν ἐπιτροπὴ τῆς ἐπιτάξεως. Σταμά-
τησα τὸ αὐτοκίνητο, κατέβηκα κάτω καὶ ρώτησα τὸ χωριάτη μὲ
τὰ ἴδια τὰ λόγια τὰ γλυκὰ τοῦ ἀλησμονήτου ἀγαπητοῦ μου
ποιητοῦ :

*Πές μου, μεροκαματιάρη, τᾶλογο σου ποῦ τὸ σέρνεις ;
Κοίταξέ το μὲ τί πόνο, μὲ τί θλίψη ποὺ σ' ἀφήνει . . .* ◦

Κι ἐκεῖνος μ' ἓνα χαμόγελο, ποὺ μόνο σὲ χεῖλη ἐλληνικὰ θά
μποροῦσε ν' ἀνθήσῃ μοῦ ἀπάντησε ἀμέσως :

— Μοῦ τὸ ζήτησε ἡ Πατρίδα καὶ τῆς τὸ χαρίζω μὲ ὅλη μου
τὴν καρδιά !

Σὲ ἓνα ἄλλο κεφαλοχώρι συνέβηκε κάτι, ποὺ στ' ἀλήθεια
μὲ τρόμαξε. Μιὰ χωριάτισα, προχωρημένη στὴν ἡλικία, μὲ διέκο-
ψε ἀπότομα τὴν ὥρα ποὺ μιλοῦσα στὸ λαὸ καὶ φώναζε μὲ δυνατὴ
φωνή :

— Δὲν ἀντέχω πιά Δεσπότη μου. Θὰ τὸ εἰπῶ, θὰ τὸ φωνάξω, δὲν ἀντέχω!...

— Πές το, θειά, πές το!

Ἐκεῖνη κοντοστάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, περιμένοντας τὴ δική μου συγκατάθεση. Ὁ κόσμος ἐξακολούθησε πιδὺ δυνατά!

— Πές το, θειά, πές το...

Τότε ἡ χωριάτισα σήκωσε τὰ χέρια της ψηλά στὸν οὐρανὸ καὶ φώναξε μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς της:

— Κατάρρα στοὺς δολοφόνους, κατάρρα!

Τί ἔγινε τότε δὲν περιγράφεται. Ὅλες οἱ χιλιάδες τοῦ λαοῦ ποὺ εἶχαν κατακλύσει τὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, ξέσπασαν σὲ συγκλονιστικὲς φωνές:

— Κατάρρααα! Κατάρρα στοὺς δολοφόνους! Ζήτω ἡ Ἑλλάδα μας, ἡ τίμια Ἑλλάδα μας!...

Σεισμὸς σωστὸς ἐπακολούθησε, ἡφαίστειο τρομαχτικὸ ἄρχισε νὰ ξεχύνῃ τὴ λάβα του. Ἐγὼ ἀνατρίχιασα. Ἕνας φόβος μεγάλος γέμισε τὴν ψυχὴ μου. Σήκωσα τὰ βλέμματά μου καὶ τὰ χέρια μου σὲ στάση προσευχῆς καὶ στάθηκα ἄφωνος. Ὁ λαὸς σιγὰ σιγὰ ἡσύχασε, σὰ μὲ εἶδε σ' αὐτὴ τὴ στάση, κι ἐγὼ προσευχήθηκα:

«Παναγία μου, Μητέρα, Παρθένε, Θεοτόκε, ἄπλωσε τὴ σκέπη Σου σὰν ὀλοφώτεινῃ νεφέλῃ πάνω ἀπὸ τὸ ἔθνος Σου καὶ σκέπασε τὴν Ἑλλάδα μας. Καὶ στὴν ἴδια τὴν ὀλόθερμῃ ἀγκαλιά Σου, πού ἔσφιξες τὸ Χριστό, πάρε καὶ τὸν πιστὸ στρατό μας καὶ δός του τὴν ἀγάπη Σου καὶ τὴ Χάρη Σου...».

Τὸ ἴδιο βράδυ, περίεργο, ὥρα 9 καὶ 20 ἀκριβῶς, ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ ὅλων τῶν χωριῶν τῆς εἶδαμε πρὸς τὸ μέρος τῶν συνόρων μας ποὺ ἐμαχόταν ὁ στρατὸς μας μιὰ φωτεινὴ νεφέλῃ νὰ προβάλῃ, σὰ νὰ τὴν ξέχυσε ἓνας υπερφυσικὸς προβολέας. Ἀνέβη-

κε ψηλά, ψηλά. Σχίσθηκε σὲ δυὸ καὶ σκέπασε ὅλη τὴν Ἑλλάδα
μας σὰν ἀγκαλιὰ μητέρας!

Ἀνατριχιασμένοι ὅλοι σταυροκοπηθήκαμε καὶ μὲ βουρκωμένα
μάτια ἐξακολουθήσαμε τὴν προσευχή. Α

† Ὁ Χίου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

1. Είναι αρχές Δεκεμβρίου τοῦ 1940. Εἶχαμε ἀφήσει τὰ Δο-
λιανὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τώρα περνούσαμε τὴν Κακαβιά, αὐτὸν τὸ
σπουδαῖο συνοριακὸ σταθμὸ, γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο.

Ἡ μάχη δόθηκε στὴν Κακαβιά καὶ οἱ Ἴταλοι εἶχαν φύγει.
Ἀκολουθοῦσαμε τὰ μαχόμενα τμήματά μας, ποὺ θὰ τὰ ἀντικατα-
στούσαμε στὴ μάχη αὔριο ἢ μεθαύριο.

Εἶναι ἄλλο πράγμα, πολὺ περίεργο, νὰ περνᾷς τὰ σύνορα,
καὶ μὲ τὶς πρῶτες γραμμὲς νὰ μπαίνης μέσα σὲ μιὰ ἐχθρική χώ-
ρα. Εἶναι μιὰ παράξενη συγκίνηση νὰ σκέφτεσαι, ὅτι αὐτὸ ἐδῶ
ποὺ πατᾷς τὸ λένε «σύνορα», ὅτι αὐτὸ ποὺ βλέπεις μπροστὰ τὸ
λένε «Ἀλβανία», ἐνῶ τὰ βουνὰ ποὺ ἄφησες πίσω, αὐτὸ εἶναι
Ἑλλάδα. Ἀπὸ τώρα σύνορα θὰ εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ὅσο θὰ
προχωροῦμε μπροστὰ, ὅλος ὁ τόπος πίσω θὰ γίνεται Ἑλλάδα.

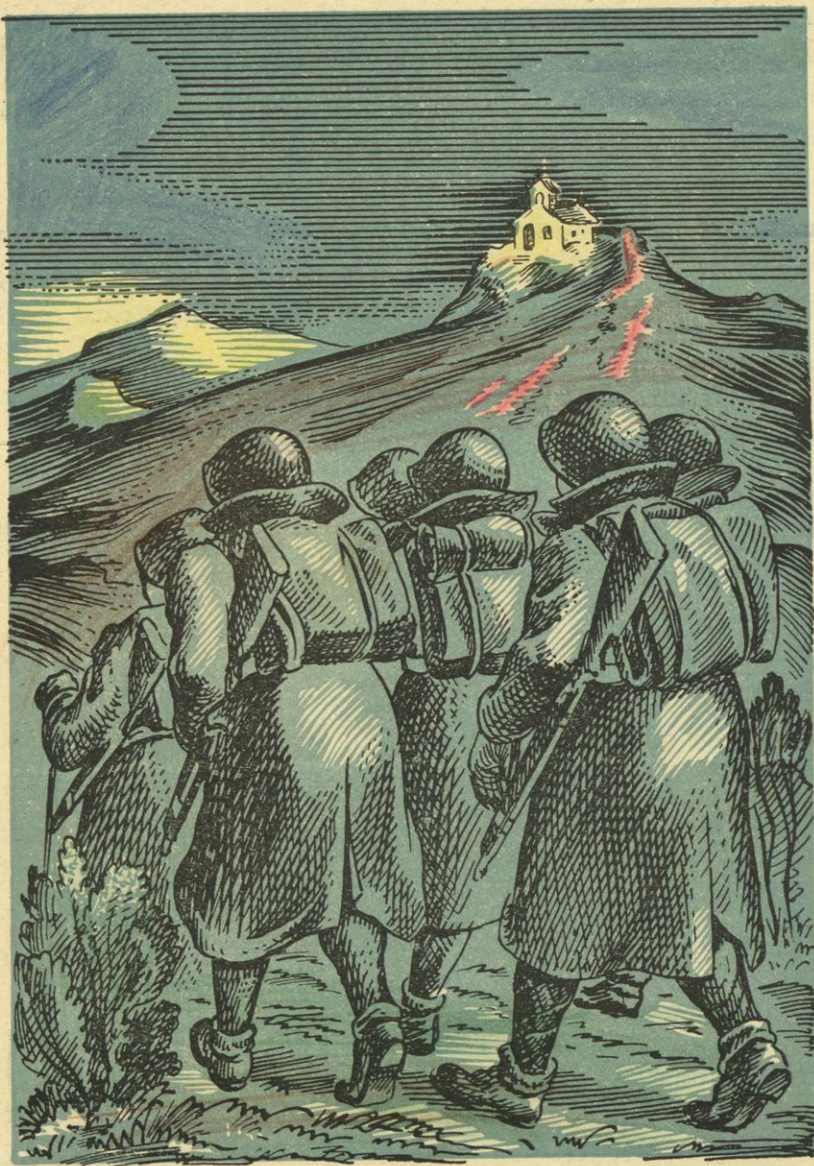
Ἐνα μικρὸ καὶ λευκὸ ξωκκλήσι εἶναι δεξιὰ στὸ ὕψωμα, σὲ
Ἀλβανικὸ ἔδαφος.

— Παιδιά, ξωκκλήσι στὰ δεξιὰ μας. Ἡ Παναγία θὰ μᾶς τὰ
φέρῃ δεξιὰ, εἶπε κάποιος.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, ἀπαντήσαμε οἱ ἄλλοι.

Ἐβρεχε δυνατὰ καὶ ὥρες πολλές. Σωστὸς κατακλυσμὸς. Τὸ
βράδυ φτάσαμε σ' ἓνα χωριό, Μπουλαράτ ἦταν τ' ὄνομά του. Ποῦ
θὰ μείνωμε ὅμως; Ἄν ἦταν Γερμανοί, θὰ ἐθγαζαν ὅλους τοὺς κα-
τοίκους ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια, θὰ ἔμπαιναν μέσα αὐτοὶ καὶ φεύγον-
τας τὴν ἄλλη μέρα πρῶτὶ θὰ ἔπαιρναν μαζί τους ὅ,τι θὰ τοὺς
ἄρεσε.

Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν εἴμαστε Γερμανοί, καὶ γιὰ τοῦτο ἐκάναμε

σχέδια σὲ ποῖο ἄπλωμα νὰ στήσωμε τὸ στρατιωτικὸ μας τσαντήρι. Ἡμαστέ παρέα πέντε - ἕξη στρατιῶτες.

— Ἐλάτε στὸ σπίτι μας νὰ στεγνώσετε. Ἐχει καλὴ φωτιά. Ἐχει καὶ μέρος νὰ μείνετε τῇ νύχτα.... ἀκοῦμε νὰ μᾶς φωνάζουν.

Ἦταν δύο ἀγόρια ἡλικίας δεκαῆξη καὶ δεκατεσσάρων χρόνων τὸ καθένα. Εἶναι πολὺ συγκινητικὸ νὰ συναντᾷ ἀπροσδόκητα ἐκεῖ Ἕλληνες, ν' ἀκοῦς ἑλληνικὰ ἐκεῖ ποὺ ἐπίσημα δὲν ἦταν ὡς τώρα Ἑλλάδα, ἐκεῖ ποὺ αἰῶνες ἀδιάκοπα ζῇ ἡ Ἑλλάδα.

21 Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν ἦταν μιὰ μεσόκοπη ἀγαθὴ γυναίκα, μαυροφορεμένη. Μᾶς ὑποδέχτηκε σὰ νὰ δεχόταν ξενιτεμένους συγγενεῖς. A

Καθόμαστε στὸ ζεστὸ τζάκι κι ἀμέσως ἀρχίζουν ν' ἀχνίζουν οἱ βρεγμένες χλαῖνες καὶ τὰ χιτώνιά μας. Ἀχνίζομε ὅλοι, σὰ λιθανιστήρια.

Ἐκεῖ κοιτάζομε τὶς φλόγες, ποὺ παίζουν, καὶ μαθαίνομε τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας, ποὺ μᾶς φιλοξενεῖ. Ὁ πατέρας εἶχε συλληφθῇ « γιὰ πολιτικοὺς λόγους ». Δηλαδή γιατί αἰσθανόταν καὶ μιλοῦσε σὰν Ἕλληνας. O

A Ἀρρώστησε στὴ φυλακὴ καὶ πέθανε, ἔτσι εἶπαν. Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἔχουν ἐκτελέσει στὰ κρυφά, εἶπε ἡ μητέρα.

Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά, τὸ μεγαλύτερο, τὸ ἔλεγαν Δημοσθένη. Ἐπῆρε τέτοιο ὄνομα, γιατί ὁ νονός του ἦταν δάσκαλος, ποὺ εἶχε σπουδάσει στὴν Ἑλλάδα καὶ θαύμαζε τοὺς ἀρχαίους. O

Μέσα σὲ λίγη ὥρα γίναμε κιόλας φίλοι μὲ τὰ παιδιά. Ἐκεῖνα μᾶς ἐζήτησαν μιὰ χάρη, νὰ τοὺς μάθωμε τὰ λόγια ἀπὸ τὸν Ἑθνικὸ μας Ὕμνο ποὺ δὲν τὸν ἤξεραν. Ἦταν πολὺ συγκινητικὲς ἐκεῖνες οἱ στιγμὲς ποὺ σὰν ἐκπαιδευτικὸς ἀνέλαβα ἐγὼ νὰ τοὺς τὸν διδάξω. A

Πρέπει νὰ τοὺς μίλησα καλὰ, γιατί ἀκούγαν ἡσυχοὶ καὶ οἱ μεγάλοι, ἢ μητέρα καὶ οἱ συστρατιῶτες μου. Τὰ παιδιὰ ἀκούγαν μὲ κατάνυξη. Ἐλαμπαν οἱ ζωηρὲς φλόγες στὸ τζάκι, ἔλαμπαν καὶ τὰ μάτια τῶν δυὸ παιδιῶν ἀπὸ ζωηρὴ ἐθνικὴ συγκίνηση. Ἀξέχαστες θὰ μοῦ μείνουν οἱ στιγμὲς ἐκεῖνες τῆς ζωῆς μου. Ὅπως μάλιστα τὸ λυχνάρι δὲν ἐφώτιζε πλούσια τὴ μεγάλη κάμαρα, ἢ ὅλη σκηνὴ μοῦ θύμιζε τὸ « κρυφὸ σχολεῖο » τῶν σκλαβωμένων προγόνων μας.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ ξεκινούσαμε.

— Γιὰ ποῦ; μᾶς ἐρωτᾷ ὁ Δημοσθένης.

— Γιὰ ἐμπρός, τοῦ εἶπαμε. Γιὰ ποῦ ἄλλοῦ παρὰ γιὰ ἐμπρός;

Ἡ μητέρα τῶν παιδιῶν εἶχε κάτι σῦκα φυλάξει, γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Τὶς ἄλλες ἐβδομάδες θὰ ἔτρωγαν καλαμπόκι, ἃς ἦταν τουλάχιστο νὰ ὑπάρχη σίγουρα καὶ ἐκεῖνο στὸ φτωχόσπιτό τους.

Ἐπῆρε ἡ μητέρα τὰ σῦκα καὶ μᾶς τὰ ἔβαζε στὰ σακκιδιά μας. Ἦταν τοῦτο πολὺ μεγάλη θυσία!

— Ὁχι, ὅχι, νὰ τὰ κρατήσετε γιὰ τὰ Χριστούγεννα! εἶπαμε.

Γιὰ μᾶς τὰ Χριστούγεννα εἶναι σήμερα, ποῦ λευτερώθηκε ἡ πατρίδα μας, εἶπε ἡ καλὴ μητέρα, καὶ ἐπέμεινε. Ὅστερα μιὰ φορὰ περάσατε ἀπὸ τὸ φτωχικὸ μας, δὲν πρέπει νὰ εἰστε ἀκατάδεχτοι.

— Ἀφοῦ τὸ παίρνετε ἔτσι, σύμφωνα νὰ τὰ κρατήσωμε. Ἀλλὰ καὶ σεῖς ὅμως δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς προσβάλλετε.

Ἐτσι εἶπαμε καὶ ἀφήσαμε τὶς κουραμάνες μας καὶ ὅ,τι κονσέρβες εἴχαμε μαζὶ μας.

Ἀρνήθηκε γιὰ πολὺ ὥρα, μὰ τέλος δέχτηκε, γιατί τῆς ξαναλέγαμε διαρκῶς ὅτι ἀλλιῶς μᾶς προσβάλλει.

Ἐτσι ἀποχωριστήκαμε, ἀφοῦ ἀνταλλάξαμε τὰ πιὸ πολύτιμα τότε δῶρα μας.

A 4. Ἀπὸ τὴ δεύτερη μέρα μπήκαμε στὴ μάχη, γιὰ νὰ πάρω-
με τὸ Μάλι Σπάτ καὶ τὰ ἄλλα ὑψώματα γύρω στὸ Τεπελένι.
Ἦταν μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἔνδοξες νίκες ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, τοῦ χιο-
νιοῦ καὶ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνα. Ἐκράτησε τοῦτο γιὰ πολλὰς ἐβδο-
μάδες. Ὅταν ἤρθαμε στὴν ἐφεδρεία, νὰ ξεκουραστοῦμε γιὰ λίγο
καιρό, ἐμείναμε σὲ κάποιο ἄλλο χωριὸ τοῦ Ἀργυροκάστρου, στὸ
Λιμπόχοβο. **A**

✧ Ἐκεῖ ἓνας ἀπὸ τὴν παρέα μας ἔμαθε, ὅτι ὁ Δημοσθένης καὶ
ὁ ἀδερφός του ὑπηρετοῦσαν ὡς μικροὶ ἐθελοντὲς στὸ πρόχειρο «Νο-
σοκομεῖον Κρυσπαγημάτων», ποῦ εἶχε γίνει στὸ χωριὸ τους. Πολὺ
μὲ συγκίνησε ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τῶν δύο μικρῶν φίλων μου.

Σ' ἓνα γνωστό μου, ποῦ ἤξερα ὅτι νοσηλευόταν στὸ νοσοκο-
μεῖο ἐκεῖνο, τοῦ ἔγραφα νὰ πῇ στὰ δύο παιδιὰ χαιρετισμοὺς καὶ
νὰ τοὺς διαβιβάσῃ τὸν ἀνεπιφύλακτο θαυμασμό μου. ✧

Πέρασαν κατόπιν μῆνες καὶ χρόνια: Ἡμέρες μεγάλης δόξας
καὶ ὕστερα μαῦρες ἡμέρες τῆς Κατοχῆς. Ὅσπου ἤρθε ἡ ἀπελευ-
θέρωση, τὸ 1944.

Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κατοπινὰς ἐκεῖνες μέρες δοκίμασα μεγάλη
καὶ εὐχάριστη ἐκπληξή. Ἦρθαν στὸ γραφεῖο μου δύο νέοι στρα-
τιῶτες, σωστοὶ λεβέντες.

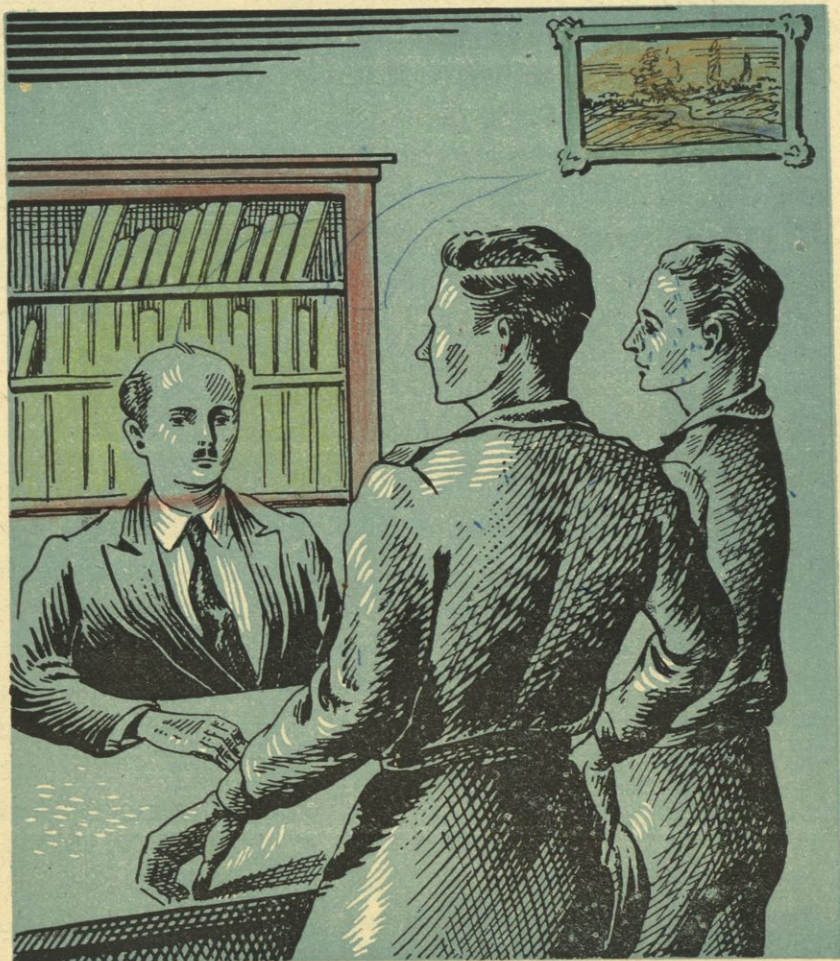
— Δὲ μᾶς θυμᾶσθε; μοῦ εἶπαν.

Πῶς νὰ τοὺς θυμοῦμαι, ἀφοῦ δὲν τοὺς εἶχα ξαναδῇ;

◊ Φανταστῆτε ὅμως τὴν ἐκπληξή μου, ὅταν ἔμαθα, ὅτι οἱ δύο
αὐτοὶ λεβέντες ἦταν ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ ἀδερφός του. Ἐφαχναν,
λέει, δύο ἐβδομάδες, ὥσπου ἔμαθαν τὴ διεύθυνσή μου. ◊

Ὅστερα ἔμαθα τὴν ἱστορία τους. Ὅταν ἤρθαν οἱ Γερμανοί,
τὰ παιδιὰ εἶχαν ἀναμειχθῇ σὲ μιὰ ὀργάνωση, ποῦ εἶχε ἔργο της
νὰ εἰδοποιῇ πότε καὶ ποῦ προσορμίζονται τὶς νύχτες τὰ ὑποβρύχια
ποῦ ἐπαιρναν νέους ἄνδρες γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Παιδιὰ ἦταν, ἔτσι
δὲν κινοῦσαν ὑποψίες.

Ἀναμείχτηκαν σὲ πολλές τέτοιες ἀποστολές. Ὅταν ἔγινε φανερό, ὅτι σάμπως ἀρχίζουν νὰ τὰ υποπτεύονται, μπῆκαν κι

αὐτὰ στὸ υποβρύχιο κι ἔφυγαν. Ἡ μητέρα τους εἶχε τὴν προηγούμενη φύγει σὲ συγγενεῖς της στὰ Γιάννενα· βρίσκεται τώρα ἐκεῖ καὶ εἶναι ὡς τὰ σήμερα καλά.

Ἐκεῖ στὴν Αἴγυπτο τὰ παιδιὰ, ἔφηβοι πιά, κατατάχτηκαν στὸν ἐλληνικὸ στρατό, πολέμησαν στὴ Σικελία καὶ τὴν Ἰταλία, καὶ ἔγιναν ὅ,τι εἶναι σήμερα, δηλαδὴ ἥρωες.

— Δὲν εἵμαστε καθόλου ἥρωες, μοῦ εἶπαν μὲ μετριοφροσύνη. Ἀπλῶς ἀρχίσαμε νὰ κάνουμε καὶ ἐμεῖς κάτι ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ εἶδαμε τὸ δικό σας παράδειγμα.

— Ἐγίνατε ὅμως πολὺ καλῦτεροι ἀπὸ μᾶς, τοὺς δασκάλους σας, τοὺς εἶπα. Ἀφοῦ ὅμως λέτε, ὅτι τὸ μικρὸ δικό μας παράδειγμα σᾶς ἐδίδαξε, καὶ ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι νὰ γράψω τὴν ἱστορία σας, νὰ τὴ διαβάζουν τὰ μικρότερα παιδιὰ, γιὰ νὰ τὰ διδάξετε καὶ σεῖς μὲ τὸ δικό σας παράδειγμα.

Ο ΑΙΜΟΔΟΤΗΣ

Α Είναι η εποχή του Ἀλβανικοῦ πολέμου, ἐκεῖνος ὁ ἀξέχαστος χειμώνας τοῦ 1940 - 41.

Ἐκεῖνες τὶς μέρες ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ζητοῦσε, μὲ δημοσιεύματα στὶς ἐφημερίδες, «αἰμοδότες». Δηλαδή ἀνθρώπους γερούς, ποὺ θὰ πρόσφεραν ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ αἷμα τους. Οἱ γιατροὶ τὸ ἔπαιρναν, τὸ διατηροῦσαν σὲ γυαλιὰ καὶ τὸ ἔστελναν στὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ χειρουργεῖα τοῦ μετώπου, γιὰ νὰ σώζονται ὅσοι λαβωμένοι στρατιῶτες μας κινδύνευαν ἀπὸ τὴν πολλὴ αἰμορραγία.

Ο Α Πῆγε τότε νὰ προσφέρῃ τὸ αἷμα του κόσμος καὶ κοσμάκης. Ἦταν ἡ πιὸ λαμπρὴ ἐποχὴ τῆς νέας μας ἱστορίας, ὅπου οἱ Ἕλληνες ζούσαμε τὴ Μοῖρα τοῦ τόπου μας σὰ μιὰ οἰκογένεια, σὰν ἓνας ἄνθρωπος. ▯

Πῆγε κι ἓνας γεροντᾶκος καὶ περίμενε τὴ σειρά του, συμμαζεμένος καὶ ντροπαλὸς σὲ μιὰ γωνιά.

— Τί θέλεις ἐσύ; τὸν ρώτησε ὁ γιατρός.

Ὁ ἄνθρωπος ἐσήκωσε τὰ μάτια του καὶ στριφογύριζε τὸ τριμμένο καπέλλο του στὰ δάχτυλα.

— Ἦρθα γιὰ τὸ αἷμα, εἶπε. Γι' αὐτὸ ποὺ γράφετε στὶς ἐφημερίδες . . .

Ὁ γιατρὸς τὸν χάριδεψε στὸν ὦμο, χαμογέλασε καὶ τοῦ ἔδειξε μὲ τὸ μάτι τοὺς αἱμοδότες, ποὺ περίμεναν.

— Κοίτα, τοῦ λέει, ἔχουμε ἀρκετούς . . .

Ὁ γέρος τοὺς κοίταξε. Ἦταν ἓνα πλήθος νέοι καὶ κοπέλες, φοιτηταὶ καὶ ἐργατικοί, ποὺ δὲν τοὺς κινήτοποιήσε τὸ Κράτος, καὶ ἦρθαν νὰ προσφέρουν τὸ φρέσκο αἷμα τους γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ ἔχουναν τὸ δικό τους ἐπάνω στὸ χιόνι. Τὰ πρόσωπά τους ἦταν ροδοκόκκινα, τὰ μάτια τους ἔλαμπαν ἀπὸ νειάτα καὶ ἀπὸ υἱεία.

Ἄ Ὁ γέρος ξανασήκωσε τὸ κεφάλι, σὰ νὰ τὸν εἶχαν προσβάλει.

— Πρέπει νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ, μὴ μὲ βλέπης ἔτσι, δηλαδή μὴν τύχη καὶ φοβᾶσαι, ποὺ μὲ βλέπεις ἔτσι τσακισμένο ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τὰ φαρμάκια . . . Ὅμως εἶμαι γερός, ποτὲ δὲν ἀρρώστησα, ἂν εἶναι δηλαδή γι' αὐτὸ ποὺ φοβάστε . . . Τὸ αἷμα μου εἶναι καθαρό . Α.

Ὁ γιατρὸς συγκινήθηκε :

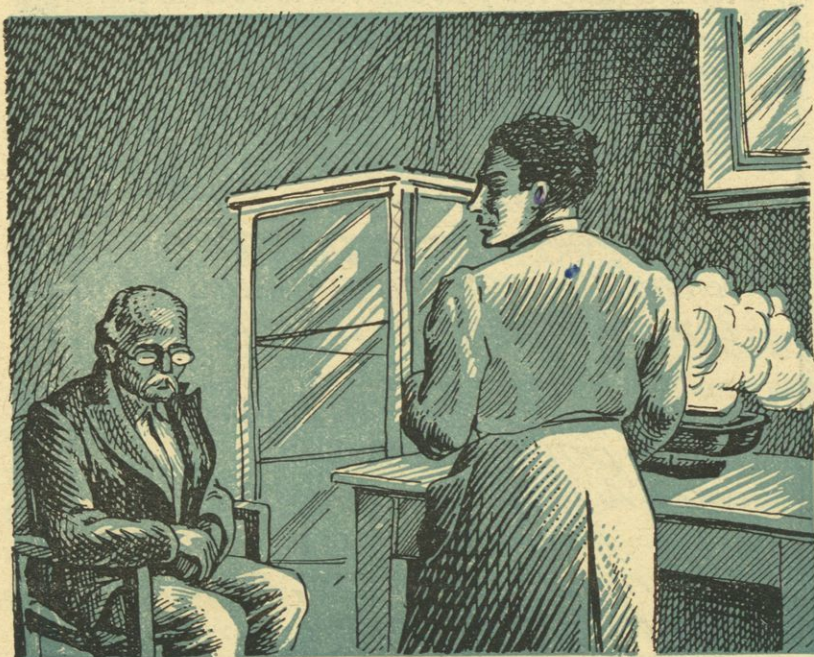
— Πᾶμε μέσα, τοῦ εἶπε· καὶ τὸν πῆρε στὸ χειρουργεῖο γιὰ τὴν αἱμοδοσίαν.

— Πῶς σοῦ ἦρθε καὶ τὸ ἀποφάσισες, ρώτησε ὁ γιατρὸς, ἔτσι γιὰ νὰ πῇ κάτι τὴν ὥρα ποὺ ἀπολύμεινε τὸ σημεῖο, ὅπου θὰ περνοῦσε τὴν ἀπορροφητικὴ βελόνα.

Καὶ τότε ἄκουσε αὐτὴ τὴν καταπληκτικὴ διήγηση, ποὺ ἔκαμε τοῦ γιατροῦ νὰ τρέμη τὸ χέρι του, καὶ γέμισε δάκρυα τὰ μάτια του.

— Πῶς μοῦ ἦρθε : χαμογέλασε ὁ γέρος . . . Νά . . . Ἐγώ, γιατρέ μου, εἶχα τρία ἀγόρια. Τὰ πῆρε καὶ τὰ τρία ἢ ἐπιστράτευση. Σκοτώθηκαν καὶ τὰ τρία . . . Μεγάλῃ φωτιά . . . Ἔ, τί μποροῦσε

νὰ γίνῃ; Γιὰ τὴν Ἑλλάδα πῆγαν. Ἦταν γραφτό... Ὅμως τὸ τελευταῖο, ὁ Γιάννης, μοῦ εἶπαν, ὅτι πέθανε ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα ποὺ ἔχασε. Εἶδεμὴ ἢ λαθωματιὰ δὲν ἦταν σπουδαία. Λοιπὸν τώρα μοῦ εἶπαν, πὼς γυρεύετε αἷμα γιὰ τὰ γλιτώσουν τὰ παιδιά, ποὺ

κινδυνεύουν ἀπὸ αἱμορραγία. Εἶπα λοιπὸν, γιατρέ μου, ἄς πάω κι ἐγὼ νὰ μοῦ πάρουν αἷμα, μπορεῖ νὰ εἶναι νὰ γλιτώσω τὸ παιδί κανενὸς ἄλλουνοῦ... Ἔτσι σηκώθηκα καὶ ἦρθα...

Στρ. Μυριβήλης

Γράμμα στο μέτωπο

Καλέ μου, οἱ Ἄι Δημήτρηδες
ἔχουν ἀνθίσει ὅλοι
κ' ἀσπρολογᾷ, σά νά πεσε χιόνι
στὸ περιβόλι

Ὅδοι περνοῦν στὴ γειτονιά
κ' ὁδοὶ τοὺς ἀντικρύζουν
ὅλοι τοὺς καμαρώνουνε
καὶ μᾶς καλοτυχίζουν.

Περνοῦνε τ' ἄγουρα παιδιὰ
κ' ἀνθόκοιτᾶν νά κλέβουν
ἔρχονται οἱ νιές καὶ μού ζητοῦν
κλωνάρι νά φυτέμουν
Μὰ ἐγὼ δε δίνω κανενός.

Καὶ μοναχὰ στεφάνι
γιά τ' Ἄι Δημήτρι, κατασπρο,
τὸ εἰκόνισμα εἶχα κάνει.

Ἀνήμερα τῆς χάρις του
τὸ πῆγα μοναχί μου
καὶ τὸν ἐπαρακάλεσα,
θερμά, στὴν προδευχή μου,
πὺ εἶναι στρατιώτης σὰν καὶ δέ
οἱ φλόγες τοῦ πολέμου
νά μὴ σοῦ γγιάζουν οὔτε μιὰ
τριχούλα σου, καλέ μου!

Γ. Αἰθάνης

Α Η ΣΗΜΑΙΑ ΕΝΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Α 1. Είχαν πολεμήσει οί φαντάροι τών Όχυρών τού Ρούπελ τέσσερα μερόνυχτα, χωρίς στιγμή νά σταματήσουν. Είχαν κατανικήσει όλες τις επιθέσεις τών Γερμανών, όταν κατά τις τέσσερες τó απόγευμα τής 9 Ἀπριλίου 1941 οί Γερμανοί — μετά τó σπάσιμο τού Σερβικού μετώπου καί τήν κατάληψη τής Θεσσαλονίκης — έστειλαν μπροστά σέ κάθε φρούριο από ένα τάνκ, νά γυροφέρνῃ σιγά κρατώντας λευκή σημαία. Α

Οί Έλληνες δέν τά πυροβόλησαν, παρά τά άφησαν νά πλησιάσουν, γιατί τά έβλεπαν νά κουνούν επιδεικτικά τήν άσπρη τους παντιέρα.

Ο Ἀπό τά τάνκς κατεβαίνουν σέ λίγο κήρυκες, πού άπαιτούν τήν παράδοση τών Όχυρών, έπειδή ό Έλληνας διοικητής είχε συνθηκολογήσει στή Θεσσαλονίκη. Ο

Κ Ἀξιωματικοί καί φαντάροι δέν μποροῦν νά πιστέψουν τ' αὐτιά τους. Ἀπό τήν καύχηση, πού είχαν για τήν ήρωϊκή αντίστασή τους, ως τήν καταστροφή, πού τώρα μαθαίνουν, είναι δρόμος πού δέ δρασκελίζεται σέ μιá στιγμή. Κ

Ὡς τώρα αὐτοὶ ἔδερναν τὸ Γερμανό, ὅχι μόνο πίσω ἀπὸ τὶς πολεμίστρες, ἀλλὰ καὶ ἔξω στ' ἀνοιχτά, στῆθος μὲ στῆθος. Πῶς νὰ παραδώσουν φρούρια, σπίτια, πατρίδα χωρὶς νὰ νικηθοῦν ;

Σὲ λίγο τοὺς ἔρχεται γραπτὴ ἡ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς νὰ παραδώσουν τὰ Ὀχυρά. Τότε ξεσπάει μαύρη ἀπελπισία. "Ἄλλοι κλαῖνε δυνατά, ἄλλοι ἀγκαλιάζουν καὶ φιλοῦν τὰ πολυβόλα μὲ πάθος, τόσο αὐθόρμητο, πὺλ σφίγγει τὴν καρδιά ὅσων τοὺς βλέπουν.

Ὡστόσο ὑπακούουν στὴ γραπτὴ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς, παραδίδουν τὰ Ὀχυρά καὶ ἀναχωροῦν μὲ κατεύθυνση πρὸς τὶς Σέρρες. 1

2. Καθὼς προχωροῦν πρὸς τὶς Σέρρες, βλέπουν ἐπάνω σ' ἓνα λοφάκι μαζεμένους φαντάρους καὶ καπνὸ ν' ἀνεμίζεται στὸν καθαῖριο οὐρανό. Ἐπειδὴ ἡ δυστυχία ἀδερφώνει τοὺς ἀνθρώπους, τραβᾷ ἡ φάλαγγα ὁλοῖσια πρὸς τὸν ὅμιλο ἐκεῖνο. A

Σὰν ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου, εἶδαν ἔτοιμη θρακιά.

Ἐκεῖ γύρω στὴ φωτιά εἶναι συγκεντρωμένο ἓνα τμήμα τοῦ 26ου συντάγματος, πὺλ ὑπερασπιζόταν τὸ φρούριο Λίσσε καὶ εἶχε τσακίσει ὁλόκληρη μεραρχία Ἀλπίνων.

Νά ὁ διοικητὴς περιστοιχισμένος ἀπὸ τοὺς βαθμοφόρους. Νά ὁ ἀρχιμανδρίτης, πὺλ βάζει τὰ ἱερὰ ἄμφια.

— Θὰ λειτουργηθοῦμε, λέει κάποιος· καὶ ἡ ἰδέα πῶς θὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὰ θεῖα τοὺς παρηγορεῖ.

Βγάζουν τὰ πηλὴκιά τους, σταυροκοποιοῦνται κι ἀκοῦνε μὲ κατάνυξη τὶς εὐχὲς πὺλ ἀρχίζει νὰ φάλλῃ ὁ παπὰς. Ὑστερα προβάλλει στὸ κέντρο ὁ ὑπασπιστὴς κρατώντας τὴ σημαία τοῦ συντάγματος. O

Τὴν ξεσκεπάζει καὶ τὴν ἀφήνει ἐλεύθερη στὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι, ἀτίμητο μνημεῖο δοξασμένων ἀγώνων.

✧ Αυτή είναι ή σημαία ή ίδια, πού τόν Αύγουστο τοῦ 1922, ὅταν τὸ 26ο σύνταγμα κυκλώθηκε στήν κοιλάδα τοῦ Ἄλι—Βερὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τήν ἄρπαξε ὁ τότε συνταγματάρχης του καί παρασύροντας τοὺς λεβέντες του σέ παράφορη ἔξοδο κατώρθωσε νά διασπᾷ τὸν Τουρκικὸ κλοιὸ καί νά σώσῃ τὸ σύνταγμά του, χωρὶς ὅμως ὁ ἴδιος νά ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὸ θρυλικὸ κατόρθωμα, γιατί, ὅπως ή σημαία του, ἔτσι κι αὐτὸς εἶχε κατατρυπηθῇ ἀπὸ σφαῖρες καί ξεφύχῃσε κρατώντας στὰ χέρια του αὐτὸ τὸ κουρελιασμένο πανί. ✧

— Προσοχή! διατάζει ὁ διοικητής.

✧ Οἱ φαντᾶροι τεντώνουν τὰ κουρασμένα κορμιά τους, οἱ ἀξιωματικοὶ κάνουν τὸ σχῆμα. Ὁ ὑπασπιστὴς τότε κατεβάζει τὸ ἱερὸ

λάβαρο στη φωτιά, ἐνῶ ὁ παπᾶς εὐλογεῖ αὐτὸν τὸν ὑπερήφανο πολεμικὸ ὁδηγό. Τὸ μετὰξι ἀργεῖ νὰ καῇ, γίνεται στάχτη σιγά, πολὺ σιγά. **A**

K Τὸ θέαμα τῆς γαλανόλευκης, ποὺ ἐξαφανίζεται, κάνει τοὺς παρόντες νὰ ριγῇσουν. Οὔτε ἓνας ἀξιωματικὸς δὲν ἔμεινε ἀδάκρυτος. Οἱ φαντᾶροι, καθὼς ἀντικρύζουν τοὺς φρουράρχους τους, ψημένους πολεμιστές, νὰ κλαῖνε, τοὺς θαυμάζουν ἀκόμη περισσότερο καὶ ξεσπᾶν τὰ παιδιάτικα στόματά τους σὲ λυγμοὺς κι ἀναφιλητά. **K**

Μὰ τὸ κλάμα τὸ διακόπτει ὁ ἀρχιμανδρίτης.

— Σηκῶστε τὸ χέρι νὰ ὀρκισθῆτε, τοὺς λέει.

Τὸν ὑπακούουν, κι ἐκεῖνος ἀρχίζει :

— Ὅρκίζομαι...!

— Ὅρκίζομαι!, λὲν ὅλοι μαζί.

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω...

— Ὅτι δὲ θὰ ἡσυχάσω!

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου...

— Ὅτι θὰ δώσω τὸ αἷμα μου!

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα...

— Γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὴν πατρίδα! βροντοφωνοῦν ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες.

C Ὁ ὄρκος αὐτὸς φουσκώνει ἀπὸ νέα ὄνειρα τὶς πονεμένες τοὺς καρδιές. Κι ὅταν ξαναπαίρνουν τὸ δρόμο τῶν Σερρῶν, αἰσθάνονται σὰ ζωογονημένοι. Τώρα ἔχει βρῆ πάλι σκοπὸ ἢ ζωὴ τους. **C**

Χρ. Ζαλοκώστας

Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι ὅπου σ' ἀντικρίζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδας ἡ ψυχή.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κῦμα, ποὺ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ σταυρός, ποὺ λαμπιρίζει,
στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
εἶν' ὁ φάρος ποὺ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
Σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή!
—Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ σημαία γαλανή!

Ι. Πολέμης

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΙΛΟΓΡΑΣ

1. Είναι 'Οκτώβριος του 1941, ή εποχή που αρχίζει να βασιλεύη ή πείνα και ή στέρση.

‘Ο μικρός 'Αντώνης είναι δώδεκα χρόνων. Έχει τή μητέρα του που ξενοδολεύει κι όλο κάτι φέρνει, και έχει τὰ δυο μικρότερα αδέρφια του, που όλο και περιμένουν τί θα τούς φέρη.

“Έτσι ο 'Αντώνης, ός είναι μικρός, έχει μπή στα βάσανα και τις ευθύνες. Είναι ο «προστάτης του σπιτιού», όπως τον λέει με καμάρι ή χήρα μητέρα του.

Πότε ζεύεται τὸ καρότσι του και τὸ σέρνει, κάνοντας μεταφορὲς ἀπὸ τὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ.

Πότε πάει στὸ βουνὸ μετὴ τὴ μητέρα του και φέρνει τὸ καροτσάκι τους βαρυφορτωμένο μετὴ ξύλα.

Πότε πάλι παίρνει δανεικὰ κουλούρια και τὰ πουλάει γυρίζοντας στοὺς δρόμους μετὴ τὸν ταβλά του. ‘Ο φούρναρης τῆς συνοικίας τὸν έχει δοκιμάσει και τὸν ἐμπιστεύεται. Μόλις ξεπουλήσῃ ο 'Αντώνης, ἐπιστρέφει στὸ φούρνο και πληρώνει τὴν τιμὴ τῶν κουλουριῶν. “Έτσι τοῦ μένει κάτι κι αὐτοῦ, ν' ἀγοράσουν λίγο καλαμπόκι γιὰ τὸ σπíti. “Όσο γιὰ αὐριο, έχει πάλι ο Μεγαλοδύναμος.

2. Μιὰ μέρα ο 'Αντώνης εἶχε ἀτυχία στὸ ἐμπόριό του. Μερικὰ παιδιὰ, πεινασμένα, τοῦ ἄρπαξαν ἀπὸ τὸν ταβλά του δυὸ κουλούρια, κι ἔτσι τὴ μέρα ἐκείνη τ' αδέρφια του δὲν εἶχαν τὸ λίγο ἀραποσιτένιο φωμί τους.

Τὴν ἄλλη μέρα θὰ δούλευε πιὸ πολὺ, εἶπε, κι ἔτσι θὰ κέρδιζε τὴ διαφορά.

— Νὰ προσέχῃς, παιδάκι μου, μὴ σοῦ τὰ ξαναπάρουν τζάμπα, τοῦ εἶπε ή μητέρα του τὸ πρωὶ που ἔφευγε.

Ύστερα από μιὰ ὥρα ὁ Ἀντώνης ἔχει γεμάτο κουλούρια τὸν ταβλά του καὶ στέκει σ' ἓνα κεντρικὸ δρόμο τῆς Ἀθήνας.

Σὲ λίγο βλέπει νὰ περνᾷ μιὰ φάλαγγα γερμανικὰ αὐτοκίνητα, γεμάτα αἰχμαλώτους. Ἦταν Νεοζηλανδοί, Αὐστραλοί, Ἀγγλοι, Ἰνδοί.

Ἐνα ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα, ἀνοιχτὸ ἐπάνω, σταμάτησε γιὰ λίγο ἐκεῖ κοντά. Ὁ κόσμος μαζεύθηκε καὶ κοίταζε τοὺς ἄτυχους αἰχμαλώτους. Ζύγωσε καὶ ὁ Ἀντώνης καὶ κοίταξε. Ἦταν νέοι ἄνδρες, μὲ ὕφος ἀγαθὸ καὶ μὲ ἔκφραση θασανισμένη. Εἶχαν μάγουλα ἀδυνατισμένα, γένεια μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀξυρισιὰ καὶ μάτια θολωμένα ἀπὸ τὴν πείνα.

3. Ὅπως εἶχε πλησιάσει κοντὰ ὁ Ἀντώνης, παρατήρησε πὼς οἱ αἰχμαλῶτοι δὲν ξεκολλοῦσαν τὰ μάτια τους ἀπὸ τὰ κουλού-

ρια του. Τὰ κοίταζαν, τὰ κοίταζαν ἐπίμονα, δίχως ὅμως νὰ λένε καμιὰ λέξη, δίχως νὰ κάνουν καμιὰν ἄλλη κίνηση.

Ἐνίωσε ὁ Ἀντώνης πολὺ τὴν κατάστασή τους, γιατί κι ὁ ἴδιος ἤξερε ἀπὸ πείνα. Δὲν ἄντεξε λοιπὸν περισσότερο. Ζύγωσε πὺθ κοντὰ κι ἔκανε νὰ σηκώσῃ τὸν ταβλά του, γιὰ νὰ τοὺς χάριση τρία τέσσερα κουλούρια. Ἄς μὴν πήγαινε στὸ σπίτι του οὔτε τὴ μέρα ἐκεῖνη ἀραποσιτένιο ψωμί.

Πετάχτηκε ὅμως ὁ Γερμανὸς φρουρὸς μὲ φοβέρες καὶ νοήματα, πὺθ ὅλα σήμαιναν, ὅτι ἓνα τέτοιο δῶρο « ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ».

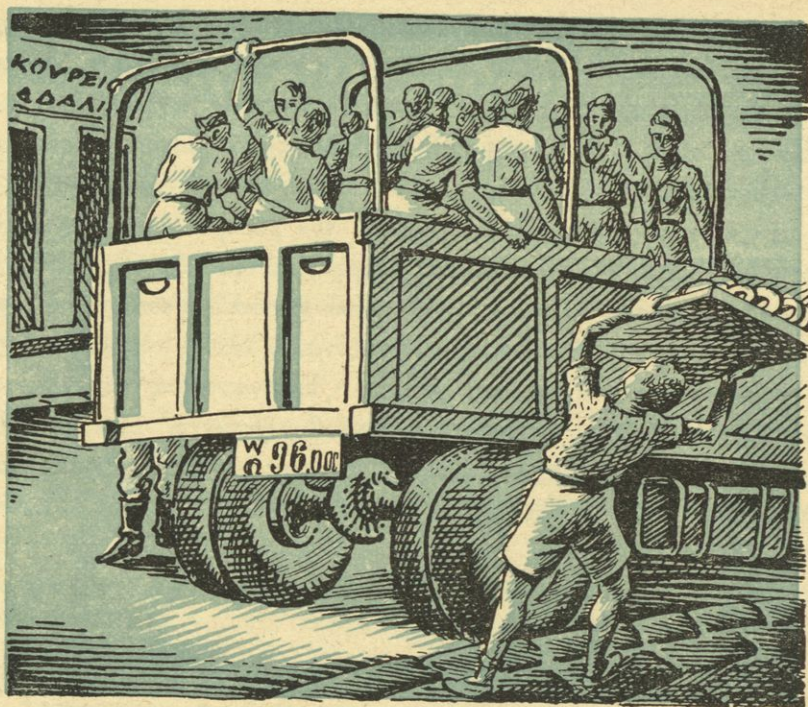
Τὸ τελευταῖο πολὺ τὸν πεισμάτωσε τὸν Ἀντώνη. Τί τὸν ἐνδιέφερε τὸν Γερμανό; Μήπως ἐκεῖνος θὰ ἔχανε τίποτε δικὰ του κουλούρια; Μήπως ἐκείνου τ' ἀδερφάκια θὰ ἔμεναν δίχως ἀραποσιτένιο ψωμί;

Προσποιεῖται λοιπὸν κι ὁ Ἀντώνης ὅτι ἀπομακρύνεται. Ὑστερα μὲ τρόπο πλευρίζει τ' αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ τότε δίνει ἓνα δυνατὸ τίναγμα τοῦ ταβλά του, χύνοντας ὅλα τὰ κουλούρια του μέσα στ' αὐτοκίνητο. Ἀμέσως ὕστερα τὸ ἔβαλε στὰ πόδια.

Ὅταν ἔφτασε στὴν ἀντικρυνὴ γωνιὰ κι ἐνίωσε ἀσφάλεια, γύρισε καὶ κοίταξε πίσω του. Οἱ αἰχμάλωτοι εἶχαν ἀρπάξῃ τὰ κουλούρια, τὰ ἔτρωγαν μὲ λαιμαργία καὶ κοίταζαν μὲ ἀπειρη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ μέρος του.

Οἱ ἄλλοι γύρω διαβάτες, οἱ Ἑλλήνες — ἀδυνατισμένοι καὶ πεινασμένοι διαβάτες — τοῦ ἔλεγαν ἓνα σωρὸ « εὐγε » καὶ « μπράβο » καὶ « νὰ σὲ χαίρεται, παιδάκι μου, ἢ μάνα πὺθ σ' ἔχει » καὶ ἄλλα τέτοια. Ὡστόσο τὸ μεγάλο εὐγε ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλοῦ. Τοῦ τὸ ἔλεγε ὁ εὐχαριστημένος ἑαυτός του.

Ἐκίνησε κι ἐπῆγε στὸ φοῦρνο μὲ ἄδειο τὸν ταβλά του καὶ μὲ ἄδεια τὴν τσέπη του. Ἐκαμαν ἐκεῖ τὸ λογαριασμό. Γιὰ νὰ ξε-

χρεωθή τὸ νέο του ἔλλειμμα, χρειαζόταν νὰ δουλέψῃ ὁ Ἀντώνης μιὰ σχεδὸν ἐβδομάδα δίχως κέρδος.

Στὴ μητέρα του διηγήθηκε ὅλη τὴν ἱστορία. Τῆς εἶπε, πὼς δὲν ἄντεχε ἡ καρδιά του, αὐτὸς νὰ κρατᾷ ψωμί κι ἄλλοι ἄνθρωποι πλάϊ του νὰ πεινοῦν τόσο πολὺ. Λυπᾶται ὅμως ποὺ θὰ δουλεύῃ μιὰ ἐβδομάδα, δίχως νὰ φέρνῃ καλαμπόκι.

— Δὲν πειράζει, παιδάκι μου, ἐσὺ νὰ εἶσαι καλά. Ὁ Θεὸς θὰ σοῦ δίνη δύναμη, γιὰ τὸ καλὸ ποὺ ἔκανες σήμερα, τοῦ εἶπε ἡ καημένη ἡ μάνα του.

4. Πέρασαν δύο ἀκόμη μῆνες. Τώρα εἶναι Χριστούγεννα τοῦ 1941. Τώρα ἓνα καρβέλι, γιὰ ὅσους τὸ ἔχουν, εἶναι μιὰ δλόκληρη

περιουσία, για όσους δὲν τὸ ἔχουν, εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο τους ὄνειρο.

Στὸ σπίτι τοῦ Ἀντώνη πάει ἓνας μῆνας ποὺ δὲν ξαναφάνηκε καλαμπόκι. Πάλι τυχεροὶ ὅμως, ποὺ ὁ Ἀντώνης κι ἡ μητέρα του ἔπιασαν δουλειὰ σ' ἓνα περιβόλι καὶ οἰκονομοῦν τὶς λαχανίδες.

— Ἀντώνη, ἂν εἶχες σήμερα τὸν ταβλά σου μὲ τὰ κουλούρια, τί θὰ τὰ ἔκανες; Θὰ τὰ πουλοῦσες; τὸν ρώτησε ἀνήμερα Χριστούγεννα τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τ' ἀδερφάκια του.

— Ἀστείεύεσαι ποὺ θὰ τὰ πουλοῦσα; Θὰ τὰ μοίραζα σ' ὅλους μας ἀπὸ ἴσια, εἶπε γελώντας ὁ Ἀντώνης.

— Κι ἐκεῖνα τ' ἄλλα, ποὺ χάρισες; Ἐκεῖνα τί θὰ τὰ ἔκανες; τὸν ρώτησε ὁ μικρὸς ἀδερφός του ποὺ θυμῆθηκε τὸ περιστατικό.

— Ἐκεῖνα... ἄρχισε νὰ λέῃ ὁ Ἀντώνης καὶ σταμάτησε, γιὰ νὰ σκεφτῇ τί θὰ τὰ ἔκανε.

Ὡσπου ξαναἤρθαν στὸ νοῦ του ὅλες ἐκεῖνες οἱ μορφές τῶν αἰχμαλώτων, ποὺ εἶχαν ἀδύνατα μάγουλα καὶ ποὺ κοίταζαν ὅλοι μαζὶ τὸν ταβλά του.

Τότε ὁ Ἀντώνης εἶπε σὲ τόνο ἀποφασιστικό :

— Ἐκεῖνα θὰ τὰ ξαναπετοῦσα μέσα σ' ἐκεῖνο τ' αὐτοκίνητο!

Ἦταν ἔτσι ἀποφασιστικὸς ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, ποὺ ἡ μητέρα του σταμάτησε τὴ δουλειά της καὶ τὸν κοίταξε παράδοξα. Ὅστερα ἤρθε κοντά του καὶ τὸν φίλησε.

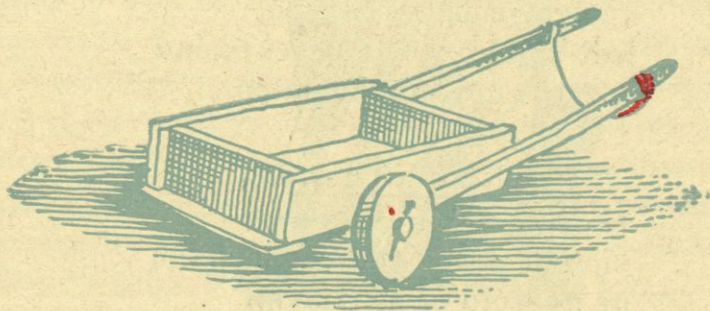
— Εἶσαι ἴδιος, ὅπως ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου. Ἐτσι κι ἐκεῖνος ἦταν πονετικὸς καὶ συμπονοῦσε ὅπου ἔβλεπε δυστυχία, τοῦ εἶπε μὲ καμάρι.

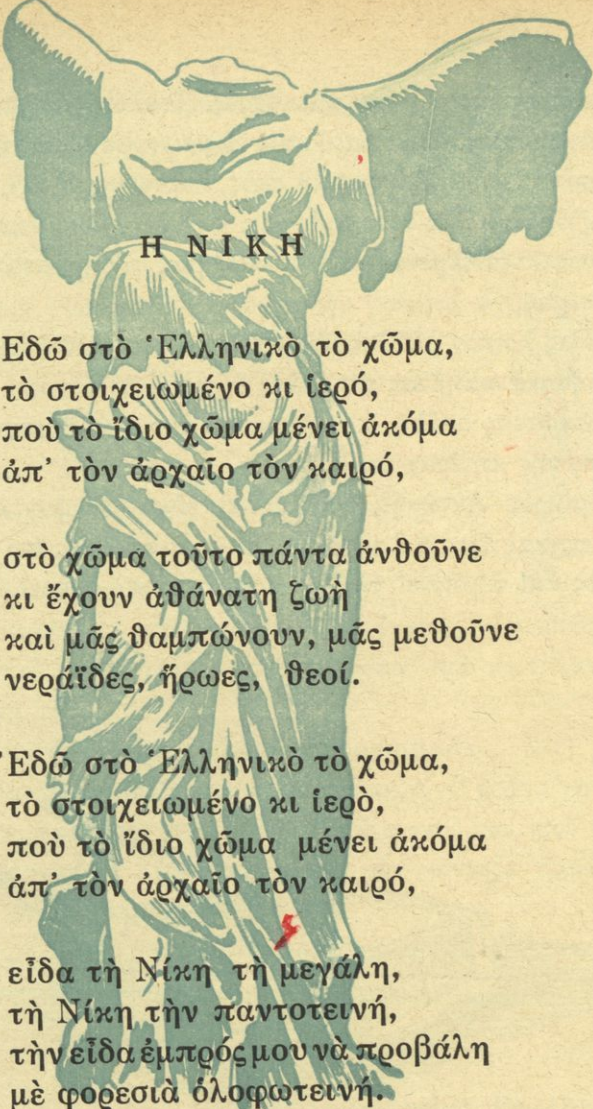
5. Εἶχα μάθει κι ἐγὼ τότε τὴν ἱστορία αὐτή. Τὴν ἴδια ἐποχὴ εἶχα ἰδεῖ κι εἶχα μάθει πολλὰ ὅμοια περιστατικά: Οἱ κοπέλες ἔσκιζαν τὰ προικιά τους, γιὰ νὰ μεταμφιέσουν, γλιτώσουν καὶ φυγαδεύσουν ξένους στρατιῶτες, ποὺ γύριζαν στὰ ὄρεινὰ χωριά μας. Δίγους μῆνες πρίν, τὸν καιρὸ τῆς Ἀλβανίας, ἐμεῖς οἱ φαν-

τάροι του μετώπου μοιράζαμε στους Ίταλους αἰχμαλώτους τὴν κουραμάνα μας καὶ προτιμούσαμε νὰ μείνουμε ἑμεῖς νηστικοὶ παρὰ νὰ μείνουν ἐκεῖνοι. Λίγο πρὶν τοὺς πιάσουμε, ἦταν ἐχθροὶ μας. Ἀμέσως ὅμως μόλις τοὺς πιάναμε, τοὺς δείχναμε συμπεριφορὰ σὰ νὰ εἶναι φιλοξενούμενοί μας, παλιοὶ μας φίλοι, περαστικοὶ ἀπὸ τὸν τόπο μας.

Μόλις λοιπὸν μοῦ διηγήθηκαν τὴν ἱστορία τοῦ Ἀντώνη, ἀμέσως θυμήθηκα καὶ ὅλες τὶς ἄλλες ὅμοιες ἱστορίες καὶ ἔκαμα τὴν ἐξῆς γενικώτερη σκέψη, ποὺ ἦταν καὶ ὅμοια καὶ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ σκέψη τῆς μητέρας του :

—Ὁ μικρὸς Ἀντώνης, σκέφτηκα, εἶναι σὲ ψυχικὴ εὐγένεια ἴδιος ὅπως καὶ ὁλος ὁ λαὸς του. Ἔτσι καὶ ὁ λαὸς του εἶναι πάντα πονετικὸς καὶ συμπονεῖ τὴ δυστυχία, ὅπου τὴ βλέπει.

Η ΝΙΚΗ

Ἐδῶ στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποὺ τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαμπώνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράϊδες, ἥρωες, θεοί.

Ἐδῶ στὸ Ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἱερό,
ποὺ τὸ ἴδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτεινὴ,
τὴν εἶδα ἐμπρός μου νὰ προβάλῃ
μὲ φορεσιὰ ὀλοφωτεινὴ.

Κ. Παλαμᾶς

Θ. ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Κ' Ο σπουργίτης, μπορεί νά εἰπῇ κανένας, εἶναι τὸ ἀλητόπαιδο ἀνάμεσα στ' ἄλλα πουλιά. Ἔτσι καὶ φαίνεται πραγματικά. Στὸ χοντρὸ κεφάλι του ἔχει δυὸ κόκκινα ζωηρὰ ματάκια, ποὺ δείχνουν πὼς δὲ σκοτίζεται γιὰ κανέναν ἄνθρωπο καὶ πὼς ἀδιαφορεῖ τί λένε ἢ τί σκέπτονται γι' αὐτόν. Ἀπὸ καλὴ συμπεριφορὰ ἢ φιλότιμο οὔτε ἰδέα ἔχει. Ἀνάλογο πρὸς τὸ κεφάλι του εἶναι καὶ τὸ χοντροκαμωμένο ράμφος του καὶ ἡ δυνατὴ κραυγὴ του. Δὲν δίνει καμιὰ σημασίαν στὸ φέρεσίμ του καὶ στὸ λάλημά του, ἀλλὰ φλυαρεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα, ὅπου κι ἂν βρεθῇ κι ὅπως τοῦ ἔρθῃ.

Ἡ φορεσιά του εἶναι κι αὐτὴ σύμφωνη μὲ τὸ χαρακτῆρα του καὶ δὲν μπορεί κανένας νὰ τὸν κατηγορήσῃ γιὰ ματαιοδοξία καὶ ἐπίδειξη τῆς στολῆς του. Οὔτε δίνει καμιὰ προσοχή στὸ φορεμά του. Συνήθως φορεῖ μιὰ πρόστυχη, γκριζα ζακέτα, ποὺ δὲν εἶναι σπάνιο νὰ εἶναι γεμάτη λεκέδες, γιατί διαρκῶς βουτιέται στὴ

σκόνη, στὴ λάσπη, στὸ βοῦρκο, στὰ σκουπίδια καὶ μέσα στὰ χωράφια. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἔχει φιλονεικίες μὲ τοὺς ἄλλους σπουργίτες, κι ὁ ἀέρας γεμίζει ἀπὸ τὶς κραυγές του.

• Τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν λογαριάζει· οὔτε τὸν φοβάται, οὔτε τὸν ἐκτιμᾷ καθόλου. Τρυπώνει καὶ κάνει τὴ φωλιά του στὸ σπῖτι του, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἄδεια ἀπὸ κανένα. Καὶ χωρὶς καμιὰ ντροπὴ βγάζει μὲ ἀναιδεια τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ φωλιά καὶ σὲ κοιτάζει νὰ δῇ μὲ τί ἀπασχολεῖσαι.

Μὲ μεγάλη ἀδιαντροπιὰ πιάνει τὴ φωλιά τοῦ χελιδonioῦ, ὅταν λείπη, ἢ τὸ διώχνει ἀπὸ τὴ φωλιά του, στρογγυλοκάθεται ἐκεῖ σὰ νοικοκύρης καὶ γεννάει τὰ παιδιὰ του (5-6 κάθε φορά), τὰ ὅποια εἶναι ἐπίσης ἀναιδῆ, ὅπως καὶ οἱ ἀγαπητοὶ γονεῖς του.

Κάθε θέσῃ εἶναι κατάλληλη γιὰ φωλιά του. Παλάτι ἢ ἀχυροκαλύβα, πολύτιμο μνημεῖο ἀπὸ μάρμαρο, ἐκκλησίᾳ ἢ καμιὰ παλιὰ γλάστρα, καὶ ψηλὸ δέντρο. Τί τὸν μέλει τὸ σπουργίτη γιὰ τέτοια πράγματα; Τοῦ εἶναι ἀδιάφορο! Ὅπου φτάσῃ, φωλιάζει. Καὶ γιὰ νὰ χτίσῃ τὴ φωλιά του μεταχειρίζεται ὅ,τι βρῇ μπροστά του: παλιοκουρέλα ἢ φτερά, τρίχες ἢ μαλλιά ἢ ἄχυρα. Ὅλα τὰ χρησιμοποιεῖ.

Ἡ ἀδηφαγία του δὲν ἔχει ὅρια. Τὰ μάτια του διαρκῶς τὰ ἔχει καρφωμένα στὴν τροφή, ποὺ θὰ φάῃ ἢ θὰ δοκιμάσῃ.

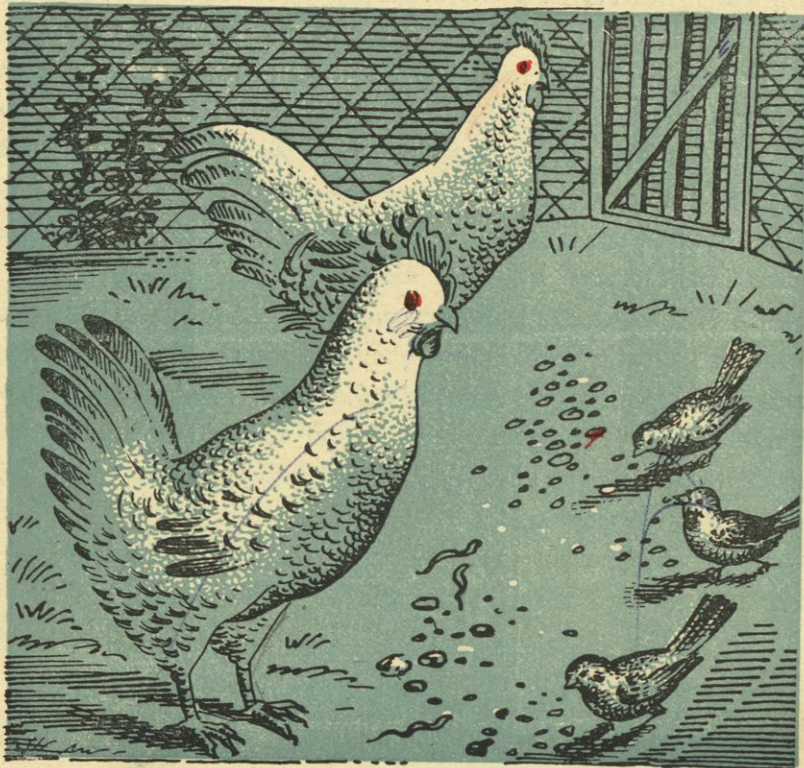
• Ἄν ὁ χωρικός ἔχῃ φορτωμένο τὸ κάρο του μὲ χόρτο ἢ μὲ στάχυα βρώμης, κριθαριοῦ, σταριοῦ, ὁ σπουργίτης εἶναι παρὼν γιὰ ν' ἀρπάξῃ τὸ μερίδιό του. Ὅχι ἂν φωνάζῃ ὁ γεωργὸς καὶ βλαστημᾷ καὶ κυνηγᾷ τὸν ἀναιδῆ κλέφτη, ὁ σπουργίτης ἀδιαφορεῖ. Φεύγει γιὰ μιὰ στιγμή καὶ ξανάρχεται πάλι.

Βγαίνει ἢ νοικοκυρὰ στὴν αὐλὴ μὲ ἓνα πιὰτο γεμάτο κριθάρι ἢ καλαμπόκι ἢ ψωμί ἢ πίτουρα καὶ ἀποφάγια, νὰ ταῖσῃ τὶς κόττες. Ὁ σπουργίτης εἶναι παρὼν, προτοῦ ἀκόμῃ ἀρχίσῃ τὸ τάγισμα. Ξέρει μάλιστα ἀκριβῶς τὴν ὥρα καὶ παραμονεύει. Ἐπίσης

παραμονεύει απ' έξω από τὸ παράθυρό σου καὶ περιμένει νὰ τελειώσῃ τὸ γεῦμα καὶ ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο νὰ τινάξῃ ἡ νοικοκυρὰ τὸ τραπεζομάντηλο μὲ τὰ ψίχουλα. Ἐν τὸν διώξῃ, κάνει πὼς φεύγει καὶ ξαναγυρίζει, ὅχι μόνος του, ἀλλὰ μὲ μεγάλη παρέα. **Κ** **Θ**

Μπαίνει ἀνάμεσα στὶς κότες καὶ παίρνει τὸ μερίδιό του, σὰ νὰ τοὺς λέῃ: « Μὴ νομίζετε πὼς τὸ φαῖ εἶναι ὅλο δικό σας· ἔχω κι ἐγὼ τὸ μερτικό μου! Νὰ ἔχωμε τὸ νοῦ μας ὅμως! ». Οἱ καημένες οἱ κότες δὲν κάνουν καμιὰ φασαρία, γιατί ξέρουν ὅτι εἶναι μάταιη. Σπεύδουν μοναχὰ νὰ φᾶν ὅσο μποροῦν γρήγορα, γιατί δ

92
μπα

750715

παράσιτος και ἡ παρέα του δὲν ἀστείεύονται. Ἡ νοικοκυρὰ διαμαρτύρεται και φωνάζει, ἀλλὰ τοῦ κάκου.

Ο Ἐρχεται στὸ σπῖτι τὸ καημένο τὸ ἄλογο κουρασμένο ἀπὸ τὴ δουλειὰ και τὸ ὑποδέχονται στὴν εἴσοδο τῆς αὐλῆς ὁ σκύλος, ἡ γάτα, οἱ κότες. Ὁ Ἄλλὰ νά, καταφθάνουν και οἱ σπουργίτες, γιατί ξέρουν ὅτι ὁ κύριός του θὰ δώσῃ στὸ ἄλογο νά φάῃ κριθάρι. Κάθονται οἱ σπουργίτες κάτω ἀπὸ τὸ στόμα του και ἀρπάζουν ὅ,τι πέσῃ χάμω ἀπὸ τὸ φαί του. Τὸ ἄλογο τὸν ξέρεῖ τὸν παράσιτο και ἐξακολουθεῖ νά τρώῃ μὲ καλοσύνη.

Τὸ μεγαλύτερο ὅμως πανηγύρι γιὰ τὸ σπουργίτη εἶναι τὸ Μάη, ὅταν γίνονται τὰ κεράσια. Μόλις δὴ νά κοκκινίξῃ κανένα κεράσι, ἐννοεῖ νά φάῃ αὐτὸς πρῶτος και σπεύδει νά τὸ τσιμπήσῃ, χωρὶς τουλάχιστον νά ζητήσῃ συγγνώμῃ ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτη ἢ νά τοῦ εὐχηθῇ « μὲ γεῖὰ τὴ νέα σοδειά ! ». Ὅταν ὠριμάσουν τὰ κεράσια, ἀπὸ πολὺ πρῶι ὡς τὸ βράδυ δὲν κάνει ἄλλῃ δουλειὰ παρὰ νά τρώῃ. Φωνές, πυροβολισμοί, πετροβολήματα τοῦ εἶναι ἀδιάφορα. Αὐτὸς τὴ δουλειὰ του γελώντας και κοροϊδεύοντας. Φεύγει ἀπὸ τὸ ἓνα δέντρο και πάει στὸ ἄλλο.

Α Τὸ ἴδιο κάνει και μὲ τὰ σταφύλια τὸν Αὐγουστο. Τοῦ κάκου στήνουν στ' ἀμπέλια και στοὺς κήπους διάφορα σκιάχτρα, ποὺ παριστάνουν ἀνθρώπους. Στὴν ἀρχὴ φυλάγεται, ἀλλὰ σὲ 2-3 ἡμέρες πάει και κάθεται πάνω στὸ σκιάχτρο και φλυαρεῖ μὲ αὐθάδεια. Τσιμπᾷ μάλιστα μὲ τὸ ράμφος του και βγάζει τὰ μάτια τοῦ ἀχυρένιου σκιάχτρου.

ΟῚ Τὴν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ οἱ σπουργίτες χάνονται ἀπὸ τὰ χωριά και μαζεύονται στὰ χωράφια και στ' ἀλώνια. Τσιμπολογοῦν στὰ στάχυα τῶν κριθαριῶν, σταριῶν και καλαμποκιῶν και κάνουν μεγάλες καταστροφές. Ὁ Ἐνας ἀρχαῖος συγγραφέας γράφει ὅτι κάποτε στὴ Μηδία τῆς Ἀσίας μαζεύτηκε τόσο πλῆθος ἀπὸ σπουρ-

γίτια, πού ανάγκασε τούς κατοίκους νά μεταναστεύσουν, γιατί τούς εξαφάνισαν τὰ σπαρτά. 17

Ο γιὰ τις ζημίες αὐτές, πού κάνει τὸ καλοκαίρι ὁ σπουργίτης στὰ καλλιεργημένα μέρη, εἶναι ἐπιζήμιος τὴν ἐποχὴ αὐτή. Τὸν ἄλλο ὅμως καιρὸ εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιατί τρώει ἀρκετοὺς σπόρους ἀπὸ βλαθερὰ ζιζάνια καὶ καταστρέφει πλῆθος ἔντομα. Εἶναι ἄλλωστε κι ἓνα ζωντανὸ στολίδι στοὺς κατοικημένους τόπους, γιατί δίνει μεγάλη ζωὴ μὲ τὴ ζωηρότητά του, τὰ τρελλὰ πετάγματα του, τίς ἀτελείωτες φλυαρίες του καὶ τίς φιλονεικίες του μὲ τ' ἄλλα πουλιά. Τὴν ἀνοιξὴ μάλιστα μαζί μὲ τὰ μικρά του εἶναι πολὺ ὠφέλιμος, γιατί καταστρέφει χιλιάδες ἀκρίδες, κάμπιες καὶ ἄλλα ἔντομα. 5

Ἔχουν ὑπολογίσει, ὅτι ἓνα ζευγάρι σπουργιτῶν κουβαλᾷ στὰ μικρά του 700 περίπου κάμπιες τὴν ἡμέρα.

Τὸ πουλὶ αὐτὸ πολλαπλασιάζεται καταπληκτικά, γιατί κάνει συνήθως δύο ἕως τρία κλωσσήματα τὸ χρόνο.

Στὸν σπουργίτη δὲν ἀρέσουν τὰ ταξίδια. Μένει ἐκεῖ πού εἶναι χειμῶνα - καλοκαίρι. Βλέπει τὰ ἄλλα πουλιά πού ἀποδημοῦν τὸ φθινόπωρο καὶ σιγὰ σιγὰ τὸν ἀφήνουν μοναχό, καὶ στέκεται σκεπτικός, σὰ νὰ λέη :

« Ἐγὼ δὲ φεύγω ἀπ' ἐδῶ· θὰ ζήσω ὅπως ὅπως, ὅσο νάρθῃ ἡ ἀνοιξή ».

Δὲ σᾶς φαίνεται συμπαθητικὴ ἡ καρτερία καὶ ἡ ὑπομονή του;

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ

Σάν ἔμαθε τὴ λέξη «καλησπέρα»,
ὁ παπαγάλος εἶπε ἑαφνικά :
— Εἶμαι σοφός, γνωρίζω ἑλληνικά,
τί κάθομαι δῶ πέρα;

Τὴν πράσινη ζακέτα του φορεῖ
καὶ στὸ συνέδριο τῶν πονυλίων πηγαίνει,
γιὰ νὰ τοὺς πῇ μιὰ γνώμη φωτισμένη.
ΠΑίρνει μιὰ στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,
καὶ τοὺς λέει : « Καλησπέρα »!

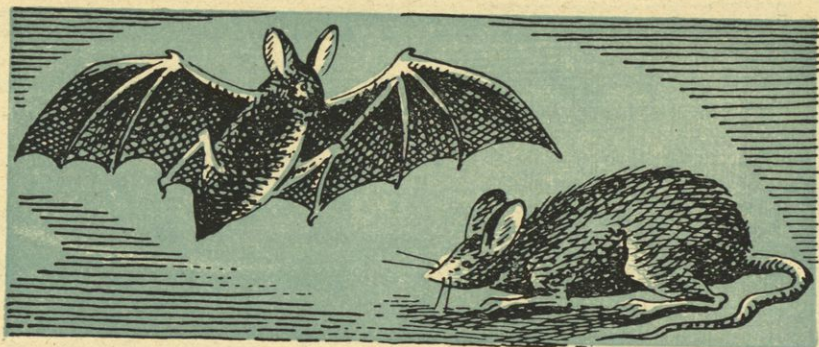
Ὁ λόγος του θαυμάστηκε πολὺ.
— Τί διαβασμένος, λένε, ὁ παπαγάλος !
Θᾶναι σοφὸς αὐτὸς πολὺ μεγάλος,
ἀφοῦ μπορεῖ κι ἀνθρώπινα μιλεῖ.

Ἀπ' τὶς Ἰνδίες φερμένος, ποιὸς τὸ ξέρει
πόσα βιβλία μαζί του νᾶχη φέρει,
μὲ τί σοφοὺς ἐμίλησε, καὶ πόσα
νὰ ξέρη στῶν γραμματικῶν τὴ γλώσσα !

Κὺρ παπαγάλε, θᾶχῳε τὴν τύχη
ν' ἀκούσωμε τί λὲς καὶ πάρα πέρα ;
Ὁ παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει ...
μὰ τί νὰ πῇ ; ξανάειπε : « Καλησπέρα » !

Ζ. Παπαντωνίου

Α'. ΜΥΘΟΙ

45

ΔΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Μίαν φοράν τὰ πτηνὰ εἶχον πόλεμον με τοὺς ποντικούς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνικοῦσαν τὰ πτηνὰ, ἄλλοτε δὲ οἱ ποντικοί.

Ἡ πονηγὰ νυκτερὶς παρηκολούθει ἀπὸ μακρὰν τὸν πόλεμον, διὰ νὰ ἴδῃ, ποῖοι θὰ νικήσουν. Ὅταν ἐνίκων τὰ πτηνὰ, ἐπήγαινε μαζί των καὶ ἔλεγεν: « Ἐνίκησαμεν! » Ὅταν πάλιν ἐνίκων οἱ ποντικοί, ἐπήγαινε μετὸ μέρος των καὶ ἔλεγε: « Τοὺς κατετροπώσαμεν! »

Ἐπὶ τέλους ὁ πόλεμος ἔληξε. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ποντικοί ἔκαμαν εἰρήνην καὶ συνεφιλιώθησαν. Τότε ὅμως ἀπεκάλυψαν τὴν πονηρίαν καὶ ὑποκρισίαν τῆς νυκτερίδος, ἥ ὁποία προσεποιεῖτο ὅτι ἦτο φίλος καὶ τῶν δύο. Τὴν περιεφρόνησαν λοιπὸν διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐξεδίωξαν ὡς διπρόσωπον.

Ἀπὸ τότε ἡ νυκτερὶς ζῇ μόνη καὶ ἔρημος. Φοβεῖται νὰ ἐξέλθῃ τὴν ἡμέραν, καὶ μόνον τὴν νύκτα ἐξέρχεται, διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπουν.

(Παράδοσις)

ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

Δειλὸς κυνηγός, ὁ ὁποῖος ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν γενναϊότητά του, ἐζήτηε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ δάσος τὰ ἔχνη λέοντος. Ἐκεῖ συνήντησε ἓνα ξυλοκόπον καὶ τὸν ἠρώτησε :

— Μήπως εἶδες πούθενά ἔχνη λέοντος ;

— Θὰ σοῦ δείξω, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ξυλοκόπος, ὅχι μόνον τὰ ἔχνη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα.

Ὁ κυνηγὸς ἐκιτρίνισεν ἀπὸ τὸν φόβον του καὶ ἤρχισε νὰ τρέμη.

— Ἴχνη μόνον ζητῶ, λέγει, ὅχι τὸν λέοντα...

ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΣ

Εἰς ποντικὸς δὲν ἤρκεϊτο εἰς ὅσας τροφὰς ἔκλεπτε κάθε ἡμέραν, ἀλλ' ἐβασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἑνὸς μεγάλου τεμαχίου κρέατος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐχώρει μέσα εἰς τὴν φωλεάν του.

Ἀφοῦ ὁ ποντικὸς συνεσκέφθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν εἴσοδον τῆς φωλεᾶς, διὰ νὰ ἡμπορῇ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κλέπτῃ καὶ μεγάλα καὶ μικρά.

Ἀλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσο πολύ, ὥστε ὁ γάτος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔξωθεν ἀκούσει τὸ τί ἐλέγχθη εἰς τὸ συμβούλιον, ἐμπήκε μέσα καὶ ἐξωλόθρευσε τὸν πλεονέκτην ποντικὸν μὲ ὄλην του τὴν οἰκογένειαν.

ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Δὲν γνωρίζομεν, πῶς συνέβη αὐτὸ τὸ παράδοξον. Ἐγένινεν ὁμως. Εἰς σκύλος καὶ εἰς λύκος συνεδέθησαν μὲ φιλίαν. Ἐπήγαιναν μαζὶ εἰς τὸ δάσος καὶ συνωμίλουν μεταξύ των φιλικῶς, διότι φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ λύκοι ἔχουν ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι πολλοὶ καλοὶ καὶ μειλίχιοι.

Ἀλλὰ κάθε τόσον ἡ συνομιλία αἰφνιδίως διεκόπτετο. Μόλις ἐγένετο ὁ παραμικρὸς θόρυβος, μόλις ἐκινεῖτο κανὲν φύλλον, ἂν ἐπερνοῦσεν ἡ σκιά κανενὸς πτηνοῦ, ὁ λύκος ἐτρόμαζε καὶ ἐτέντωνε τὰ αὐτιά του, διὰ νὰ ἀκροασθῇ καλὰ καὶ προσεκτικά. Εἰς κάθε στιγμήν ἐφαίνετο ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ κάποιον ἐχθρὸν ἢ νὰ φύγῃ βιαστικά.

— Τί ἀνήσυχος, ποὺ εἶσαι, καημένε! τοῦ εἶπεν ὁ σκύλος. Διαρκῶς κάτι ὑποψιάζεσαι, διαρκῶς νομίζεις, ὅτι θὰ ὀρμήσῃ κανεὶς ἐναντίον σου. Οὔτε στιγμήν δὲν ἡσυχάζεις. Ἄφησε τώρα τὰς ἀνησυχίας καὶ ἔλα νὰ περιπατήσωμεν ἡσυχά, χωρὶς φροντίδας.

— Δὲν ἢμπορῶ! ἀπαντᾷ ὁ λύκος. Ἐχω ἐχθρὸν ὅλον τὸν κόσμον!

— Ἀ, ἐνόησα! εἶπεν ὁ σκύλος. Δὲν ἔχεις κάμει ποτέ σου καλὸ εἰς κανένα καὶ μόνον κακὸ κάνεις εἰς ὅλους. Δι' αὐτὸ φοβᾶσαι, δυστυχισμένε!

ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣ

Μίαν φοράν ἓνα λυκόπουλο ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα του πολλοὺς ἐπαίνους δι' ἓν ἄλλο λυκόπουλον.

— Καλύτερον φίλον ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρω, ἔλεγε.

Ὁ πατέρας του, ὁ ἐμπειρότατος γερο-λύκος, ἐρωτᾷ τότε:

— Ἐκινδύνευσες καμμίαν φοράν καὶ σὲ ἔσωσε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του;

— Αὐτὸ τὸ πράγμα δὲν μοῦ ἔχει συμβῆ, ἀλλά...

— Τί ἀλλά... Ἐκυνηγῆσατε μαζί κι ἐμοιράσατε τὸ κυνήγι σὰν ἀληθινοὶ φίλοι, χωρὶς νὰ ἔχη κανεὶς σας παράπονον;

— Οὐτε τοῦτο μᾶς ἔχει συμβῆ. Παίζομεν ὅμως οἱ δύο μας καὶ συμφωνοῦμεν εἰς τὰ παιγνίδια μας.

Καὶ ὁ γέρων λύκος εἶπε τότε:

— Σταμάτα λοιπὸν καὶ κράτησε τοὺς ἐπαίνους διὰ τὸν ἑαυτὸν σου. Ὁ σύντροφός σου εἰς τὰ παιγνίδια δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι εἶναι καλὸς καὶ εὐχάριστος φίλος. Ἀλλὰ πρὶν εὐρεθῆς εἰς μεγάλην ἀνάγκην ἢ πρὶν νὰ ἔχετε κάτι σπουδαῖον νὰ τὸ μοιράσετε, δὲν ἤμπορεῖς νὰ εἴπης μὲ ἀσφάλειαν, ὅτι πράγματι ἔχεις ἀληθινὸν καὶ πιστὸν φίλον.

ΑΛΕΠΟΥ, ΣΤΑΦΥΛΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΡΓΙΤΕΣ

Κρέμονται βαριά, σὰν κρεμαστὰ καντήλια,
στην κληματαριά κρέμονται τὰ σταφύλια.
Πῶς τὰ πελεκοῦν μὲ τίς φιλὲς τοὺς μύτες!
Τὸ παράκαναν οἱ λαίμαργοι σπουργίτες!

Νά κι ἡ ἀλεποῦ, περαστικὴ ἀπὸ κάτω:
— "Ἄχ καὶ νὰ χαρῶ σταφύλι μυρωδάτο!
Τὰ ρουθούνια' της ἀνοῖξαν ν' ἀνασάνῃ,
κι ὕστερα ψηλὰ πηδᾷ, — μὰ ποιὸς τὰ φτάνει;

Καὶ ἄλλῃ μιὰ πηδιὰ καὶ πάλι ξαναπέφτει.
Ἐντροπιάσθηκε καὶ φεύγει σὰν τὸν κλέφτη.
Λέει μονάχη της στὴ σκάση της ἐπάνω:
— "Ἦταν ἄγουρα, καλέ, τί νὰ τὰ κάνω;

"Ἄς τ' ἀφήσωμε νὰ γίνουν στὴν ἐντέλεια!
Κι οἱ σπουργίτες μας ἐμπήξανε τὰ γέλια:
— Σὰ δὲν τᾶφτασε μὲ τίς πηδιές της, εἶδες;
τὰ σταφύλια μας τὰ βάφτισε ἀγουρίδες!

Τ. "Αγρας

Η ΚΟΛΟΒΗ ΑΛΕΠΟΥ

Τὴν κυρὰ ἀλεποῦ τὴν εἶδα,
ποῦ τὴν πιάσαν σὲ παγίδα,
καὶ τῆς κόψαν μιὰ χαρὰ
πέρα - πέρα τὴν οὐρά.

Καὶ μὲ πονηριὰ καὶ σκέψη
τώρα πάει νὰ τὰ βολέψη.
Τ' ἀδερφάκια τῆς καλεῖ
σὲ συνέλευση τρανή :

— Πῆτε μου, μὲ τὰ σωστά σας,
τί σᾶς χρειάζεται ἡ οὐρά σας;
Εἶναι βάρος περιττὸ
καὶ κουσούρι κωμικό.

— "Ολοι νὰ μὲ μιμηθῆτε
καὶ νὰ τὴν ξεφορτωθῆτε.
Μιὰ ἀλεποῦ τότε μικρὴ
στάθηκε πιδ πονηρή :

— "Αν δὲ σοῦλειπε ἡ δική σου,
θᾶκουγα τὴ συμβουλή σου!

Μ. Σιασιγόπουλος

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

« ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο ... ΤΟΤΟΣ »

1. Η ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ ΤΟΥ ΤΟΤΟΥ

Ἀκόμῃ ἐνθουσιᾶται τὰ κυπήματα, πού εἶχε δεχθῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὁ Τοτός, ὅταν ἦτο μικρότερος. Ἐπαιζε μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τὸ « πετάει ... πετάει ... ». Ἐκεῖνος βιαστικός, ὅπως ἦτο πάντοτε, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν, ἔχανε τακτικά. Ἐβαζαν τὰ δάκτυλά των τὰ παιδιὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἓνα ἐξ αὐτῶν ἔλεγε :

— Πετάει ... πετάει ... τὸ ... λελέκι !

Οἱ ἄλλοι ἐσήκωναν τὸν δάκτυλόν των.

— Πετάει ! ...

Τὸ λελέκι, βέβαια, εἶναι πτηνὸν καὶ πετᾷ.

Ἐπειτα ἔλεγε :

— Πετάει ... πετάει τὸ ... γελέκι !

Ἄν κανεὶς ἔκαμνε λάθος καὶ ὕψωνε τὸ δάκτυλόν του, ἄλλοι-

μονον εἰς αὐτόν! Ἦμπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γελέκι; Καὶ δὲν ἤξευρε, ποῦ νὰ κρύψῃ τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὰ κυτπήματα.

Ὁ Τοτὸς ἔχανε τὰς περισσοτέρας φοράς. Μίαν φορὰν ὅμως τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν. Ἐνα παιδί, ποῦ ἤθελε νὰ τὸν φέρῃ εἰς σύγχυσιν, εἶπε:

— Πετάει, πετάει, ὁ... ἀετός!

Ὅλοι ὑψώνουν τὰ δάκτυλά των. Ἐπειτα πολὺ ταχέως εἶπε πάλιν:

— Πετάει, πετάει ὁ... Τοτός!

Κανένα παιδί δὲν ὑψωσε τὸ δάκτυλόν του.

Καὶ ποῖος εὗρέθη νὰ τὸ ὑψώσῃ; ὁ ἴδιος ὁ Τοτός!

— Πετάει!

Τὸ τί ἔγινε τότε δὲν περιγράφεται. Δὲν φθάνει ποῦ ὁ δυστυχισμένος ὁ Τοτὸς ἐδέχθη ἀλλεπάλληλα κυτπήματα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βραδύτερον τὸν ἐπείραζαν τὰ ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

Καὶ ὁ πατήρ του ἀκόμη, ὁ ὁποῖος ἐπληροφορήθη τὸ πάθημά του, τοῦ ἔκαμε βαρεῖας παρατηρήσεις.

— Αὐτὰ παθαίνει ὁποῖος εἶναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεκτος καὶ δὲν σκέπτεται πρὶν μιλήσῃ... τοῦ εἶπε.

Καὶ ἡ μάμμη του, ἡ ὁποία ἦτο γραῖα Χιώτισσα καὶ ὠμίλει πάντοτε μὲ παροιμίας, τοῦ εἶπε:

— Ἐέρεις, παιδί μου, τί λέμε στὴ Χίῳ; « Πρὶν μιλήσῃς, νὰ βουτᾷς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου ». Ὅποιος ἔχει γνῶσιν τὸ ἐννοεῖ αὐτό. Ἄλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφίνῃς τὴ γλῶσσά σου νὰ τρέχῃ.

Ὁ Τοτὸς ἐπὶ πολλὸν καιρὸν δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν ἐντροπήν, ποῦ εἶχε πάθει. Ἰδοὺ ὅμως, ὅπου ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ δικαιωθῇ.

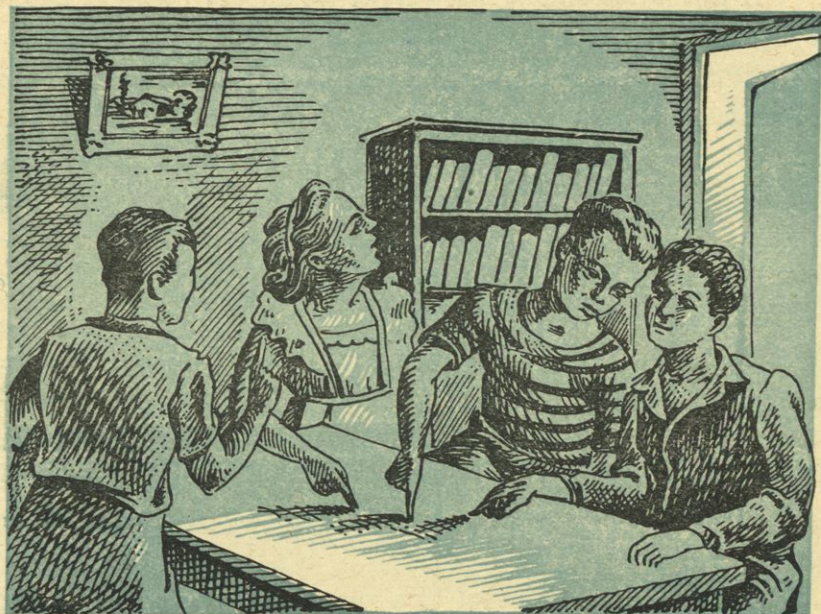
Ὁ Τοτὸς ἐπέταξεν ἀληθινά. Εἰς θεῖος του, ἀεροπόρος εἰς τὴν ἀεροπορικὴν βάσιν Φαλήρου, τὸν παρέλαβε μίαν πρωίαν καὶ τοῦ

ἔκαμε ἓνα γῦρον μὲ τὸ ὑδροπλάνον. Ὁ Τοτὸς δὲν ἦτο πλέον μικρός. Ἦτο παιδί δώδεκα ἐτῶν. Καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν ὑπερήφανος εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀεροπορικόν του ταξίδιον καὶ τὸν ἐνηγκαλίζοντο καὶ τὸν ἡσπάζοντο ὅλοι, αὐτὸς ἐνεθυμήθη τὴν παλαιὰν ἐντροπήν. Ἐρριψεν ἐν βλέμμα εἰς τὸν πατέρα του καὶ ἐν ἄλλο εἰς τὴν μάμμην του καὶ εἶπε :

— Βλέπετε λοιπόν, ὅτι πετάει καὶ ὁ Τοτὸς; Πετάει ἀκόμη καὶ τὸ γελέκι, ποῦ φορεῖ ὁ Τοτὸς. Ἀδίκως λοιπόν ἐγελοῦσατε ἄλλοτε ἐναντίον του.

Ὅλοι ἐγέλασαν μὲ τὸν Τοτόν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε λησμονήσει τὸ παλαιόν του πάθημα. Μόνον ὁ πατήρ του τοῦ εἶπε, θωπεύων τὴν πλάτην του :

— Κακὰ εἶναι τὰ ψέματα, Τοτό! Τώρα βέβαια πετᾷ καὶ ὁ Τοτὸς

καὶ τὸ γελέκι του. Ἄλλὰ ἐσύ, παιδί μου, ἐπέταξες πρὶν νὰ ἐφευρεθοῦν τὰ ἀεροπλάνα.

2. ΠΩΣ ΕΠΕΤΑΞΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ

Διὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ἱστορία. Ὅταν ὁ θεὸς του ὁ ἀεροπόρος, τὸν ὁποῖον εἶχε παρακαλέσει κρυφίως ὁ Τοτός νὰ τὸν πάρῃ καμμίαν ἡμέραν μὲ τὸ ἀεροπλάνον, ἔκαμε λόγον εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ἐξηγγέρθησαν ὅλοι. Καὶ πρώτη ἐξ ὧν ἡ μάμμη του.

— Εἰσαι στὰ καλά σου, χριστιανέ μου; εἶπεν εἰς τὸν υἱὸν της. Παιδί πρᾶγμα θὰ τὸ πάρῃς τώρα νὰ πετάξῃ; Αὐτὸ εἶναι τρέλλα καὶ νὰ μὲ συγχωρῇς. Τὸ παιδί δὲν ἔχει νὰ κινηθῇ διόλου ἀπ' ἐδῶ.

Ἡ μήτηρ του ἐπίσης μὲ κανένα τρόπον δὲν ἤθελε νὰ παραδεχθῇ τοιοῦτον πρᾶγμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ βάζῃς τέτοιες ἰδέες εἰς τὸ μυαλὸ τοῦ παιδιοῦ! εἶπε εἰς τὸν ἀδελφόν της. Φθάνει πού ἔκαμες ἐσὺ τοῦ κεφαλιοῦ σου καὶ ἔγινες ἀεροπόρος. Ἄφησε τὸ παιδί ἡσυχο!

Μόνον ὁ πατήρ του δὲν διεμαρτυρήθη. Ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ τὸ ἤθελε καὶ αὐτὸς πολὺ, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν τὸ εὑρίσκε καὶ τὸσον σοβαρόν.

— Νὰ σὰς εἰπῶ... εἶπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸν νὰ πετάξῃ. Τόσοι νέοι πετοῦν σήμερον. Τόσος κόσμος ταξιδεύει μὲ τὰ ἀεροπλάνα. Καὶ ἔπειτα, ὁ νέος πρέπει νὰ μαθαίνῃ ἀπὸ μικρὸς καὶ νὰ μὴ ὑπολογίζῃ τὸν κίνδυνον. Τὸ θάρρος εἰς τὴν ζωὴν εἶναι μεγάλο πρᾶγμα. Ἐκτὸς ἂν δὲν θέλῃ ὁ Τοτός. Ἐκτὸς ἂν φοβᾶται, διότι εἶναι μικρὸς ἀκόμη. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ τὸν στείλωμεν βέβαια διὰ τῆς βίας.

Ὁ Τοτός, ὁ ὁποῖος μέχρι τότε δὲν ὠμίλει περιμένων νὰ ἴδῃ,

πῶς θὰ ἐκλάβουν τὸ πρᾶγμα οἱ ἰδικοὶ του, ἔλαβε θάρρος μὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρός του. Ἐτινάχθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἐφώνησε:

— Ἐγὼ θέλω, πατέρα, ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι.

Ἡ μάμμη του καὶ ἡ μήτηρ του ἐστράφησαν τώρα ἐναντίον τοῦ πατρός.

— Εἶδες τώρα, τί κάνεις! Τοῦ ἐσήκωσες τώρα καὶ σὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ...

Καὶ τοῦ ἔψαλαν καὶ ἄλλα πολλὰ.

Τότε ὁ θεῖός του, ὁ ἀεροπόρος, ἐπενέβη.

— Ἀφήστε με νὰ μιλήσω καὶ ἐγώ, εἶπε, καὶ ὕστερα κάνετε ὅ,τι θέλετε.

Καὶ ἄρχισε νὰ ἐξηγῇ εἰς αὐτοὺς, ὅτι τὰ ἀεροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερον τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους εἶχον ἄλλοτε. Ὅτι περισσότερον κινδυνεύει κανεὶς σήμερον μὲ τὰ αὐτοκίνητα καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια, παρὰ μὲ τὰ ἀεροπλάνα. Ὅτι εἶναι ἀστεῖον νὰ φο-

βῆται κανείς νὰ ταξιδεύσῃ μὲ ἀεροπλάνον καὶ νὰ μὴ φοβῆται νὰ ταξιδεύσῃ μὲ ἐν πεπαλαιωμένον ἐτοιμόρροπον αὐτοκίνητον, τὸ ὁποῖον κινδυνεύει νὰ συντριβῇ εἰς κάθε στιγμήν, ὅπως συντρίβονται τόσα καὶ τόσα καθ' ἐκάστην. Ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ ἀεροπλάνον θὰ καταστῇ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον συγκοινωνίας. Καὶ ὅτι, ἂν ὑπάρχουν σήμερον ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται, τοῦτο συμβαίνει, διότι δὲν ἔτυχε νὰ ταξιδεύσουν ἀκόμῃ. Ὅσοι ἐταξίδευσαν δὲν φοβοῦνται.

— Αὖριον, τοὺς εἶπεν, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ταξιδεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τὰ ἀεροπλάνα, θὰ ἐκλείψῃ καὶ αὐτὸς ὁ φόβος. Μήπως κατ' ἀρχὰς τὰ ἴδια δὲν συνέβησαν μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ τοὺς σιδηροδρόμους; Οἱ περισσότεροι ἔτρεμόν νὰ πατήσουν τὸ πόδι των εἰς αὐτά. Σήμερα ταξιδεύει ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ ὑπολογίζῃ τὰ δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα συμβαίνουν τόσον συχνά.

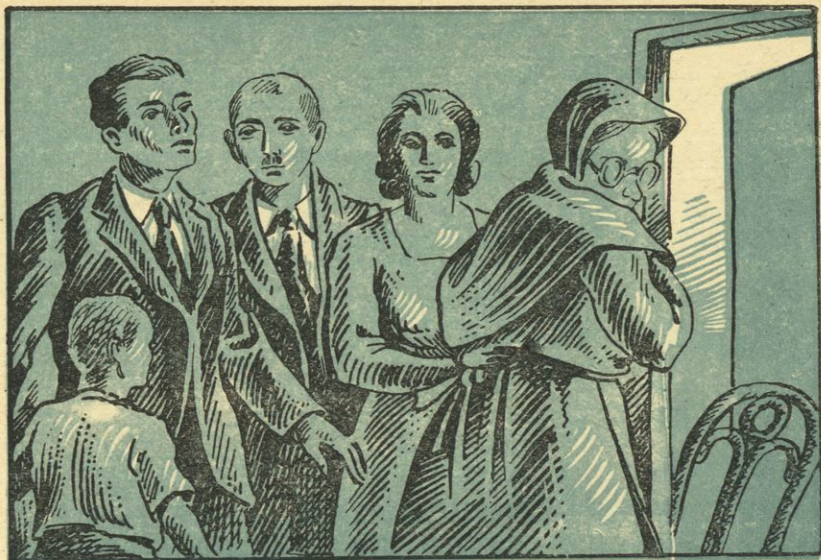
Καὶ ὑπενθύμισεν εἰς αὐτοὺς ἀκόμῃ, ὅτι εἰς ποιητής, εἰς χθесινὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶχε ταξιδεύσει ποτὲ μὲ τὸν ὑπόγειον σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Ὀμόνοϊαν ἕως τὸ Θησεῖον. Καὶ ὅταν μετὰ πολλὰς παρακινήσεις, διότι ἦτο ἀσθενής, ἐζήτησαν οἱ οἰκεῖοι του νὰ τὸν μεταφέρουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν ἐν Νέῳ Φαλήρῳ οἰκίαν του, ἐδέχθη, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνίαν νὰ πηγαίνῃ τὸ αὐτοκίνητον σὰν γαϊδουράκι !

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε :

— Δὲν εἶμαι τρελλὸς νὰ πάρω τὸ παιδί μαζί μου νὰ τὸ σκοτώσω. Ἄν ἔβλεπα καὶ τὸν μικρότερον κίνδυνον, καὶ νὰ μὲ παρεκαλούσατε ἀκόμῃ, δὲν θὰ τὸ ἔπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ ἀκόμῃ; Παίρνω ἐγὼ ἐπάνω μου ὅλην τὴν εὐθύνην.

— Νὰ τὸν πάρῃς, εἶπεν ἀποφασιστικὰ ὁ πατήρ.

— Τέλος πάντων ἄς πάῃ, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι... εἶπε μετὰ τινα δισταγμὸν καὶ ἡ μήτηρ, ἡ ὁποία δὲν ἤθελε νὰ κακοκαρδίσῃ τὸν Τοτόν.

Και μόνον ή γιαγιά δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ τίποτε !

— Ἐλωλάθηκε ὁ κόσμος ! ἐμουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

Ἡ καημένη ή γιαγιά ! Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὁ κόσμος ἐταξίδευε μὲ ὄνους καὶ ἡμιόνους. Πῶς νὰ ἀγαπήσῃ τὸ ἀεροπλάνον ;

— Ἄν εἶχε κάμει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, διὰ νὰ πετᾷ, εἶπε φεύγουσα ἀπὸ τὸ δωμάτιον, θὰ τοῦ εἶχε δώσει καὶ πτερὰ.

Καὶ ὁ Τοτὸς μὲ μεγάλην χαρὰν τώρα, διότι θὰ ἐπέτα, ἀπήντησεν :

— Ἄν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ ὅμως, γιαγιά μου, καὶ σὺ ἐπέρασες θάλασσα, διὰ νὰ ἔλθῃς ἀπὸ τὴν Χίον εἰς τὸν Πειραιᾶ, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια !

Καὶ ὁ Τοτὸς γεμάτος ἀπὸ χαρὰν ἤρchiσε νὰ πηδᾷ φάλλων τὸ ἄσμα τῶν ἀεροπόρων :

Ἄεροπόρος θὰ γενῶ
 στὴ γῇ νὰ μὴν ἐγγίζω,
 νὰ βρίσκωμαι στὸν οὐρανό,
 τὰ σύννεφα νὰ σχίζω.

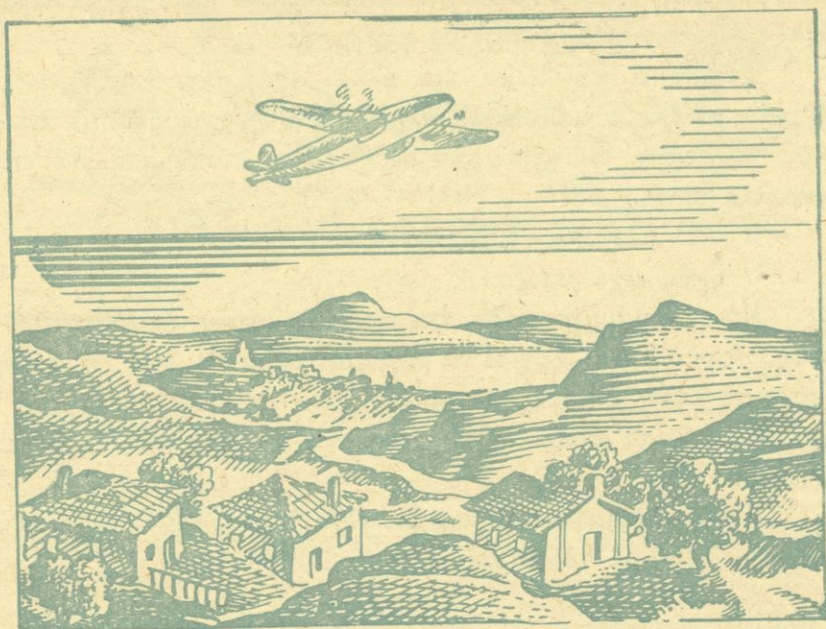
Ψυχὴ καὶ χέρι σταθερὸ
 σὰν πιάνω τὸ τιμόνι,
 νὰ γίνωμαι πότε ἀετὸς
 καὶ πότε χελιδόνι...

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ὁ Τοτὸς ἐπέταξεν.

3. ΤΙ ΕΙΔΕΝ Ο ΤΟΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΤΗΣΙΝ ΤΟΥ

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τοτοῦ οἱ ἐξάδελφοί του, διὰ νὰ ἴδουν τὸν μικρὸν ἀεροπόρον καὶ διὰ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ ἐφάνη τὸ ταξίδι καὶ τί εἶδεν ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον. Ἦσαν ἐκεῖ καὶ οἱ γονεῖς του, οἱ ὅποιοι τὸν ἐκαμάρωναν.

— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε!... ἤρχισε νὰ λέγῃ ὁ Τοτός, ὁ ὅποιος ἤθελε νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι δὲν ἐφοβήθη διόλου. Δὲν καταλαβαίνει, καθὼς ἀνεβαίνει, οὔτε τὴν ζαλάδα, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεσαι, ὅταν σὲ τινάζῃ ὑψηλὰ ἐπάνω ἢ κούνια. Τίποτε, σὰς λέγω· θαρρεῖς, ὅτι κυλιέσαι εἰς βαμβάκια. Τόσον μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνει καὶ ὁ ἴδιος, πῶς σὲ μία στιγμὴ εὐρέθης κιόλας ἐκεῖ ἐπάνω. Καὶ ἔπειτα ἔρχεται μία στιγμὴ, ὅταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράγματα ποὺ περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μία στιγμὴ, ποὺ νομίζεις, ὅτι ἔχεις σταματήσῃ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνον ἀπὸ τὸν κρότον τῆς μηχανῆς, ποὺ βουίζει στὰ αὐτιά σου, ξαναθυμᾶσαι, ὅτι ταξιδεύεις.

Ἐπειτα ὁ Τοτός διηγήθη τί εἶδεν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω.

Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐφαίνοντο, ὅπως ἓνας γεωγραφικὸς ἄτλας ἀπλωμένος κάτω, ὡς τάπητες ποικιλόχρωμος. Οἱ δρόμοι τῆς πόλεως, ὡς στεναὶ ταινίαι. Τὰ σπίτια ὡς κουκλόσπιτα, ποὺ τὰ κάμνομεν μὲ κύβους. Τὰ αὐτοκίνητα ὡς κάρβουνοι, οἱ ὅποιοι σύρονται ἐπὶ τοῦ χώματος. Οἱ ἄνθρωποι ὡς μυρμηγκία. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Φαλήρου ἐφαίνοντο ὡς πλοιάρια τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια πλέουν εἰς μίαν λεκάνην μὲ νερό.

— Τὴν Ἀκρόπολιν τὴν εἶδες; τὸν ἡρώτησεν ἓνας ἐξάδελφός του.

— Ἀστεία! εἶπεν ὁ Τοτός. Καθὼς μία τούρτα ζαχαροπλαστείου ἐπάνω εἰς ἓνα δίσκον, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά της. Ἀφήνω πλέον τὸ Ζάππειον καὶ τὸν Βασιλικὸν κῆπον. Τὰ

ἀνθοφυτευμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα. Καὶ τὸ Στάδιον; Ἐνα τόσο δὲ πραγματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἦτο κατενθουσιασμένος. Μακάρι νὰ ἐπέτα καθ' ἐκάστην! Καὶ τὸν ἤκουον ὅλοι μὲ ἀναικτὸν τὸ στόμα. Ποῖος νὰ τοῦ δώσῃ τώρα κτυπήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός!

Ὁ Τοτός εἶχε πετάξει.

Μόνον ἡ μάμμη του δὲν ἦτο εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συγκεντρώσεως, ὅταν ὁ Τοτός ἤρχισε νὰ διηγῇται τὸ ταξίδι του. Ἡ καλὴ γραῖα ἐσηκώθη καὶ ἔφυγε θυμωμένη.

— Οὔτε νὰ τὰ ἀκούω θέλω τέτοια τρελλὰ πράγματα... εἶπε. Φεύγω...

Ἡ πτωχὴ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκαιον; Εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐταξίδευαν μὲ γαϊδουράκια.

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΑΝΟΙΚΤΟΚΑΡΔΟΣ

Ἄν ὑπάρχη ^ἢ κανεῖξ ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Γιάννη « τὸν Ἀνοικτόκαρδο », θὰ τοῦ τὸν παρουσιάσω ἐγώ, διὰ νὰ κάμῃ τὴν γνωριμίαν του.

Τὸ οἰκογενειακὸν του ὄνομα δὲν ἦτο ἀνοικτόκαρδος. Αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ἐκέρδισε μόνος του, ἐπειδὴ ἦτο πάντα γελαστὸς καὶ χαρούμενος καὶ ποτὲ δὲν ἐπίκραине τὴν καρδιά του διὰ τίποτε. « Ἀνοικτόκαρδο » τὸν πρωτοεῖπε ὁ ἀνάδοχός του, ὅταν τὸν ἐδάπτισε, διότι ἀπὸ μωρὸ παιδάκι, ἀντὶ νὰ κλαίῃ, ὅπως τὰ ἄλλα μωρά, αὐτὸς ἐγέλα. Καὶ ὅταν κατὰ τὸ βάπτισμά του τὸν ἐθύθισεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν κολυμβήθραν, αὐτὸς πάλιν ἐγέλα.

— Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης... εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ἐπῆρε τὴν βουτιὰν εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ ἐξῆλθε πάλιν γελῶν.

— Νὰ μᾶς ζήσης, Ἀνοικτόκαρδε!... εἶπε τότε ἡ γραῖα νοννά του, ἡ ὁποία τὸν ἐκαμάρωνεν.

Ἔτσι τὸ μωρὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν κολυμβήθραν τοῦ δύο ὀνόματα: Γιάννης καὶ Ἀνοικτόκαρδος.

Ὅταν ἐμεγάλωσε, τοῦ ἔμειναν καὶ τὰ δύο: ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος. Εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν στρατὸν, ὅπου ὑπηρέτησεν

ἀργότερα, παντοῦ ἔτσι τὸν ἤξευραν. Μὲ ἄλλο ὄνομα δὲν τὸν εὕρισκες. Ποῖος Γιάννης; ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος!

Ὁ Γιάννης ὁ Ἀνοικτόκαρδος, λοιπόν, ἦτο ἓνα πτωχὸ παιδί. Ὁ πατὴρ του ἦτο τσαγγάρης, καὶ δσάκις ἡ μήτηρ του ἔπλενε εἰς

τὴν αὐλήν, τὸν ἀπέθετε κάτω ἀπὸ μίαν ὑψηλὴν μηλιάν, διὰ νὰ τὸν προσέχη, ὥσάν μωρὸ ποῦ ἦτο ἀκόμη.

Ἐκεῖ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος — καὶ ποῦ αὐτὸς δὲν ἦτο; — μέσα εἰς τὴν χλόην. Καὶ καθὼς ἐκοκνίνιζαν τὰ μαγουλάκια του, ἔλεγε, ὅτι ἦσαν δύο μῆλα, ποῦ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν μηλιάν. Ἄλλ' ἢ μεγάλη του χαρὰ ἦτο, ὅταν ἐκελαδοῦσε κανὲν πτηνὸν ἐπάνω εἰς τὴν μηλιάν. Τότε ἐκίνει χέρια, πόδια καὶ ὄλον του τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν χαρὰν του ὡς νὰ ἐχόρευεν. Ἄλλην συντροφίαν δὲν ἤθελε. Τοῦ ἔφθανε ὁ Μοῦργος, ὁ γηραλέος μαλλιάρὸς σκύλος του, ὁ ὁποῖος ἐπήγαινε καὶ ἐκάθητο πάντοτε πλησίον του καὶ τὸν ἐπρόσεχε μὲ τὴν ἀγάπην, ποῦ ἔχουν τὰ σκυλιὰ πρὸς τὰ παιδάκια τοῦ σπιτιοῦ. Τὸν ἐπρόσεχε ὁ καλὸς ὁ Μοῦργος, ὡς νὰ ἦτο τροφός του. Ποῦ νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ τὸ μωρό! Γρρρ...! ὁ Μοῦργος. Ἦτο ἑτοιμος νὰ τὸν σχίσῃ. Καὶ ὁ Γιάννης τοῦ ἐτραβοῦσεν πότε πότε τὴν οὐρὰν μὲ τὸ παχουλόν του χεράκι. Αὐτὸ ἦτο τὸ πρῶτον τοῦ παιγνίδι. Ἄλλ' ὁ Μοῦργος δὲν ἐθύμωνεν. Ἐγύριζε καὶ τοῦ ἔγλειφε τὸ χέρι καὶ ἐσάλευεν τὴν οὐρὰν του, ὥσάν νὰ τοῦ ἔλεγε:

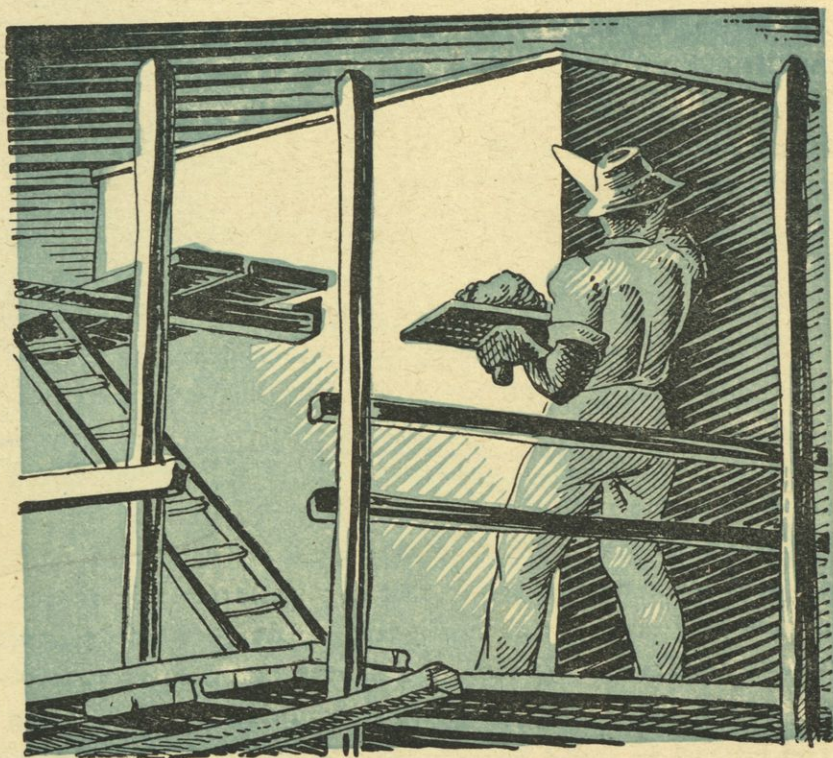
— Παῖξε, Γιαννάκη! Γιὰ σένα τὴν ἔχω τὴν οὐρά μου.

Ὅσον ἐμεγάλωνεν ὁ Γιάννης τὸσον περισσότερον τὸν ἀγαποῦσαν ὅλοι. Διότι ἦτο πάντοτε ἀνοικτόκαρδος. Μὲ τὰ μακρυὰ ἀνοικτόξανθα μαλλάκια του, τὸ παχουλὸ προσωπάκι του, τὰ μαγουλάκια ποῦ ἐκοκνίνιζαν σὰν μῆλα, καὶ τὰ δυὸ ἔξυπνα καὶ ζωηρὰ ματάκια του ἦτο τὸ χαϊδεμένον παιδί ὅλης τῆς γειτονιάς.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο μόνον ἀνοικτόκαρδος ὁ Γιάννης. Ἦτο καὶ ἀγαθός. Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἐκοίταζε, πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς ἄλλους. Ἐκαμνε θελήματα, μετέφερεν εἰς τοὺς πελάτας τὰ ὑποδήματα, ποῦ ἐπεσκεύαζεν ὁ πατήρ του, καὶ ἐφύλαττε τὰ ἀπλωμένα ἀσπρόρουχα, ὅταν ἀπῆρχετο ἡ μήτηρ του εἰς καμμίαν ἐργασίαν. Αὐτὸς ἔφερε πάντοτε τὰ ψώνια ἀπὸ τὸν παντοπώλην καὶ τὸν ἀρτοπώλην.

Ἦτο ὁ καλύτερος βοηθὸς τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς μητρός του. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο δυνατὸς καὶ εὐκίνητος, οἱ μικροὶ του φίλοι εἰς τὰ παιγνίδια των τὸν εἶχον πάντοτε ἀρχηγόν.

Ἀ Τέλος ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ εὖρη ἐργασίαν καὶ ὁ Γιάννης. Δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ γίνῃ ὑποδηματοποιός, ὡς τὸν πατέρα του. Ὁ πατὴρ του ἦτο πάντοτε σκυμμένος εἰς τὴν ἐργασίαν του, ἐνῶ εἰς τὸν Γιάννην ἤρresαν τὰ ὕψηλά. Ἦθελε ν' ἀναρριχᾶται εἰς τὰ δένδρα καὶ τίς σκαλωσιῆς τῶν οἰκιῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγίνεν ἀμμοκονιαστής, διὰ νὰ εὕρισκεται πάντοτε ἐπάνω ὕψηλά, διότι δὲν ὑπέφερε τὰς στενοχωρίας, ἀνοιχτόκαρδος ὅπως ἦτο.

Εκεῖ εἰς τὰ ὄψηλά ^{δούλω} εἰργάζετο καὶ ἐτραγουδοῦσε μὲ ὄλην του τὴν καρδίαν. Διαρκῶς ἐτραγουδοῦσε. Διότι ἀπὸ μικρὸς ἠγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ τραγούδια.

Καλὸς τεχνίτης, ὅπως ἦτο, τὸν ἐπροτιμοῦσαν παντοῦ. Δι' αὐτό, ὅταν ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ μίᾳ ἐπισκευὴ τοῦ Δημαρχείου τῆς πατρίδος του, τὸν προσέλαβον ἀπὸ τοὺς πρώτους, ^{ὅτι} νὰ ἐργασθῇ.

Ἐκεῖ ὀλίγον ἔλειψε νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Ἀπὸ ἓνα σιγαρέττον, τὸ ὁποῖον εἶχε ρίψει κάποιος ἀπρόσεκτος ἐργάτης εἰς τὰ ροκανίδια, ἐπῆρε φωτιά ἢ Δημαρχία. Πρὶν φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ὁ Γιάννης μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἐρρίφθη νὰ σβήσῃ τὴν φωτιάν. Ἐκαμιν ὅ,τι ἠδυνήθη. Ἀλλὰ καὶ κάτι περισσότερον. Καθὼς ἠγωνίζετο μὲ τὰς φλόγας καὶ ἄδειαζε κουβάδες μὲ νερόν, πού τὸ μετέφερεν μόνος του ἀπὸ μίαν δεξαμενὴν τῆς αὐλῆς, εἶδε τὴν γραῖαν καθαρίστριαν τοῦ Δημαρχείου ζωσμένην ἀπὸ τὰς φλόγας μέσα εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον, τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς τὴν σοφίταν. Τὴν ἐφορτώθη εἰς τοὺς δυνατούς του ὤμους καί, διερχόμενος μέσα ἀπὸ τὴν φωτιάν, τὴν ἐκατέβασε κάτω, εἰς τὴν αὐλήν. Ἄν δὲν τὴν ἐπρόφθαιεν αὐτός, ἕως ὅτου νὰ φθάσουν οἱ πυροσβέσται, ἡ γραῖα θὰ εἶχεν ἀπανθρακωθῇ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ὅτε ὁ Δήμαρχος ἐπληφορήθη αὐτὴν τὴν γενναίαν του πράξιν, τὸν ἐκάλεσεν, τοῦ ἐσφιγξέ τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε :

— Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω, παλληκάρι μου, διὰ τὸ χθεσινὸ σου γενναῖο φέρισμο ;

— Ἐγὼ δὲν θέλω τίποτε, κύριε Δήμαρχε... τοῦ εἶπε. Ἐχω τὰ χεράκια μου, πρῶτα ὁ Θεός, καὶ δουλεύω. Μόνον διὰ τὸν γέροντα πατέρα μου θέλω νὰ σᾶς παρακαλέσω. Ἡ δουλειά του εἶναι βαρεῖα διὰ τὴν ἡλικίαν του. Καὶ οἱ ἱατροὶ τοῦ εἶπον νὰ μὴ σκύδῃ, διότι τὸν πειράζει εἰς τὸ στῆθος του. Θὰ σᾶς παρακαλέσω λοιπόν, κύριε Δήμαρχε, ἂν εἶναι εὐκόλον, νὰ τοῦ δώσετε καμμίαν ἐργα-

σίαν πιὸ ἀναπαυτικὴν ἐδῶ εἰς τὸ Δημαρχεῖον, διὰ νὰ μὴ κουράζεται ὁ καημένος.

Ὁ Δήμαρχος τοῦ εἶπεν :

— Εὖγε, παιδί μου, ποὺ φροντίζεις διὰ τὸν πατέρα σου! Νὰ τοῦ εἰπῇς, λοιπόν, ὅτι τὸν διώρισες κλητῆρα εἰς τὴν Δημαρχίαν καὶ ἀπὸ αὐριον νὰ ἔλθῃ ν' ἀρχίσῃ ἐργασίαν.

— Σεῖς τὸν διωρίσατε, κύριε Δήμαρχε.... εἶπεν ἐντροπαλὰ ὁ Γιάννης, νομίζων ὅτι τὸν εἰρωνεύετο ὁ Δήμαρχος.

Ὁ Δήμαρχος τότε τοῦ εἶπε πάλιν σοβαρά :

— Δὲν τὸν διώρισα ἐγώ, παιδί μου. Ἐσὺ τὸν διώρισες. Τὴν ὥραν ὅπου ἔσωσες μίαν ἀδύνατη γυναῖκα ἀπὸ τῆ φωτιά, υπέγραψες καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ πατρός σου. Ἐμὲ νὰ μὴ μοῦ χρεωστῇς καμμίαν χάριν.

Ὁ Γιάννης, ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὸν πατέρα του, εἶπε καὶ εἰς τὴν μητέρα του νὰ παύσῃ νὰ ξενοπλύνῃ, διότι ἦτο ἱκανὸς αὐτὸς νὰ τῆς χαρίσῃ ἄνετον γῆρας. Εἰργάζετο μὲ περισσοτέραν χαρὰν ἐπάνω εἰς τὰς ὑψηλὰς οἰκίας. Καὶ πάντοτε ἐτραγουδοῦσε, διαρκῶς ἐτραγουδοῦσε.

Οἱ διαβάται, οἱ ὅποιοι διήρχοντο καὶ τὸν ἤκουον, ἔλεγον :

— Γεῖά σου, Γιάννη! Ἀνοικτόκαρδε! Ποτὲ νὰ μὴν πεθάνῃς!

ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΑΧΛΑΔΙΑΝ

1.— Νὰ δοῦμε τί θὰ εἶπῃ τὸ δικαστήριο!

— Τί θέλεις νὰ εἶπῃ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου; Τὴν ἀχλαδιά πὺν εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν ξέρουν ὅλοι, ὅτι εἶναι δική μου. Ὅπως ἡ ἐλιά, πὺν εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιά τὴν ἐφύτεψε ὁ παπποῦς μου καὶ τὴν ἐλιά ὁ παπποῦς τοῦ παπποῦ σου. Ὅποιο γέρο νὰ ρωτήσης, αὐτὸ θὰ σοῦ εἶπῃ.

— Δὲν ξέρω τί θὰ εἶπῃ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιά γέρνει περισσότερο στὸ δικό μου κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. Ἄν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριο, νὰ σοῦ τὴ χάρισω.

— Χὰ-χὰ... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χάρισης. Ὅχι! Θὰ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

2. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχισεν ἡ φιλονεικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἦσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδῆμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἓνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἓνα κῆ-

πον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἦσαν πρὸς τὸν Δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξύ των τὴν ἔλεγαν. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εὐχαρίστως, γείτονα. Αὐριο ποτίζω ἐγώ.

— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξης τὰ πορτοκάλια;

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς σὲ βοηθῶ κι ἐγώ. Τόσην ἀγάπην εἶχον ἕως τώρα μεταξύ των !

3. Καὶ τώρα, χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον, ἐτοιμάζονται

διὰ τὰ δικαστήρια. Καὶ διατί, νομίζετε; Μίαν πρωίαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ἥ ὅποια εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νοννά του τοῦ ἐφώνησε:

— Μή, παιδί μου, εἶναι ἀκόμη ἄγουρα τὰ ἀχλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

Ἡ μήτηρ τοῦ παιδιοῦ τὸ ἤκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησε, φαίνεται, καὶ ἔτσι ἤρchiσεν ἡ φιλονεικία μεταξύ των. Οὔτε καλημέρα, οὔτε καληνύκτα! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται εἰς τὸν δρόμον, ἤλλαξαν δρόμον. Ἀπὸ ἑνα δρόμον ἐπήγαιναν ὁ εἰς, ἀπὸ ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ὁ Μπελοδῆμος ἐσκέφθη: « Φουρτούνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Θὰ τὸ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοήσῃ ».

4. Μίαν ἡμέραν ὅμως ἦλθεν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγὴν.

« Δὲν πρέπει νὰ σπρώξω τὰ πράγματα », ἐσυλλογίσθη ὁ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τοῦ διηγεῖται ὅ,τι τοῦ συνέβη:

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παππᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχὴν σου. Σὲ παρακαλῶ, μίλησέ του, ὅ,τι θέλει νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλὸ. Εἴμαστε ἐμεῖς, πτωχοὶ ἄνθρωποι, διὰ τὰ δικαστήρια;

Ὁ ἱερεὺς ἐκάλεσε τὸν Λυκούση καὶ τοῦ λέγει:

— Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρεи ὅλο τὸ χωριό. Ἀλλὰ γιὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονεικία, νὰ τὴ μοιράσετε.

Ὁ Λυκούσης, μόλις τὸ ἤκουσεν, ὠργίσθη φοβερά. Ὁμίλησε μάλιστα πρὸς τὸν ἱερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

— Ἄλλη φορὰ μὴν ἀνακατεύεσαι, παππᾶ μου, στὶς δικές μας δουλειές. Καὶ ὅ,τι ἔχομε οἱ δύο μας, θὰ τὸ ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο.

5. Ἦρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἐξεταστοῦν οἱ μάρτυρες. Αὖριον νὰ ἐτοιμαστοῦν τὰ χαρτιά. Μεθαύριον νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριο ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγματικῶς ἔχει δίκαιον.

Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ, ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Ὁ Λυκούσης ἐγίνε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον δικαστήριο. Τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν τώρα. Ἀπὸ δεκάδας χιλιάδων δραχμῶν ἐφθάσαμεν εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων.

Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθαναν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης. Καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἔπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρόν, ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα, νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος εἶναι ὁ κήπος, χρεωμένη καὶ ἡ μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ δικαστηρίου νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν. Ὁ Μπελοδήμος ἡγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

6. Τὴν ἐσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾷ τὸν κουμπάρον του καὶ τοῦ λέγει μὲ θυμόν :

— Εὐχαριστήθηκες ;

— Ἐγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ ; Εἰς τί ;

— Νὰ μᾶς κάμης ἔξωσι, νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω !

— Ἐχεις ἄδικο κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό.

— Ἀλλά ;

— Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι.

— Καὶ ἤθελες νὰ τὸ κάμης ἐσύ, γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇς !

— Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου. Ὅχι. Τὸν ἐπῆρα τὸν κῆπο καὶ τὸ σπίτι, διὰ νὰ μείνετε μέσα. Θέλω νὰ μείνῃς γείτονας μου.

— Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα ;

— Μὴ βιάζεσαι. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ κάμω, ἂν θέλῃς. Ἀλλὰ λέγω, ὅτι ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσῃς τὸ χρέος σου μὲ τὴν ἡσυχία σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ περίμεναν. Θὰ ἐργασθῇς καλύτερα τὸν κῆπον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλιν ὅλα δικά σου.

Ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση ἤρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὅποια ἦσαν ἀγαπημένοι. Ἐσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν ὅτι εἶχε

πολύ ἄδικον. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν. Ἐπειτα ἠρώτησε δειλά :

— Ἀλήθεια, κουμπάρε;

— Ἀλήθεια, τ' ὀρκίζομαι στὸ λάδι πὺν σᾶς ἔβαλα.

Ὁ Λυκούσης ἤρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Σ' εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ!

7. Ἐν τῇ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληνύχτα, κουμπάρε.

— Καλή σου νύχτα, εὐχαριστῶ.

Καὶ ἔσφιγξαν πάλιν τὰς χεῖρας των. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδήμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του :

— Τὴν ἀχλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε. Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε, νὰ γίνῃ στάχτη.

— Ὅχι, λέγει ὁ Λυκούσης. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴ βλέπουν τὰ παιδιὰ μας καὶ νὰ ἀποφεύγουν, ὅσον ἡμποροῦν, τὰς φιλονεικίας καὶ τὰ δικαστήρια.

* Ἀνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)

Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΝΔΓΜΑΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκα ἐτῶν καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη : τὸ κολύμβημα.

᾽Ω! πῶς ἡγάπα τὸ κολύμβημα!...

Τοῦ ἤρεσε νὰ παίζει μέσα εἰς τὸ ἥσυχον κύμα, νὰ γλιστρᾷ ὡς δελφίνι, νὰ κάμνη μακροπούτια, νὰ βλέπη θολὰ τὰ φύκια εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ὅταν ἦσαν μεγάλα τὰ κύματα, αὐτὸς δὲν ἐφοβεῖτο. Ἡ θάλασσα σιγὰ σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον. Καθὼς τὰ κύματα τὸν ἐσῆκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο ὡς ἄλογα ἀτίθασα, τὰ ὅποια τὸν εἶχαν εἰς τὴν ράχιν των καὶ τὸν ἀνετίνασσαν, διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν. ᾽Αλλ' αὐτὸς μὲ τὰς χεῖρας του, τὰς ὁποίας ἀνοιγόκλειε, διηύθυνε τοὺς ἀφρισμένους χαλινούς των. ...

Τὴν ἡγάπα διὰ τοῦτο πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας. Τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσθον τῆς, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ρόχθον τοῦ θυμοῦ τῆς καὶ τὸν ἔκαμνε νὰ ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι τῆς, καὶ τί ὥραϊα ποὺ ἐμοσχοβολοῦσαν τὰ φύκια τῆς, τὰ ὅποια ὠμοιάζαν μὲ πράσινα κεντήματα....

2. Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλιν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐφύσα ἥσυχος μπάτης. Τί ὥραϊα ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

Ὁ Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του :

— Κολύμπα, κολύμπα! Τί ὥραϊα ποὺ εἶναι ἡ θάλασσα. Ἀκόμη στέκεσαι;

Ζωηρὰ ἐπιθυμία ἐκυρίεψε τὴν ψυχὴ του. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐφιθύριζε :

— Μὴ κολυμπᾷς, Κώστα, μὴ κολυμπᾷς.

Τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐνόμιζεν ὁ Κώστας, ὅτι τὴν ἤκουεν ἀπὸ τὴν καινουργῇ του ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία ἐνδυμασία ἦτο ἐκείνη! Κατάλευκη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μήτηρ του, ἡ ὁποία ἦτο μοδίστα. Καὶ ὁ Κώστας τὴν ἐφόρει μὲ μεγάλο καμάρι.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν τὴν ὁλοκάθαρην ἐνδυμασίαν του νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν παραλίαν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, καὶ αὐτὸς νὰ τριγυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν;

—“Ὁχι, ἐσκέφθη. Δὲν θὰ κολυμβήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν ἐζήλευεν ἐν ἄλλο παιδί, ποὺ τὸ ἔβλεπε νὰ κολυμβᾷ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον.

Ὁ Κώστας εὔρε τὰ πλέον καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλίας, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀραγμένα μακράν.

3. Αἰφνης ὁμως ἀκούει φωνὰς πλησίον του :

—“Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! Πάει, χάνεται!

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς του ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια νὰ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν καὶ μίαν κεφαλὴν νὰ βυθίζεται καὶ νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἦτο τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἐκολύμβα. Τὸ δυστυχισμένον εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, καί, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε καλὰ νὰ κολυμβᾷ, ἀπέκαμιν εἰς τὸν δρόμον καὶ τώρα ἐπάλασε μὲ τὰ μικρὰ κύματα καὶ μὲ τὸ νερό. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχον ἰδεῖ καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν μὲ φρίκην!

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω. Παρατηρεῖ τριγύρω. Κανὲν ἄλλο παιδί δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν. Καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ’ ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδιοῦ, ἀκούεται ὁ βόγγος, καὶ αἱ χεῖρες του κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θά-

λασσαν, ὥς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό. 'Αλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται, καὶ τὸ παιδί βυθίζεται !...

Αἱ φωναὶ εἶχαν ἀκουσθῇ μακρότερα. 'Εκεῖ πέραν δύο ναῦται ὠθοῦν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν, ἣ ὁποία ἦτο τραβηγμένη

ἔξω εἰς τὴν ξηράν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ φέρῃ κουπιὰ. 'Αλλὰ θὰ προφθάσουν ;

'Απὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναὶ :

— Πνίγεται ! Πνίγεται ! Πάει, χάθηκε !

'Ἡ καρδιά τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατὰ. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ

βάρκα, τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀνεβῆ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου κι ἔπειτα θὰ μείνῃ ἐκεῖ κάτω, μὲ δλάνοικτα τὰ μάτια, μὲ στόμα ἀνοικτόν, χωρὶς ψυχὴν...

4. Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ πέραν, πετᾷ τὰ παπούτσιά του, καὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὡσὰν θαλασσοπούλι σχίζει τώρα γοργὰ τὴν θάλασσαν. Οὔτε κἀν αἰσθάνεται, ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα τὰ ὁποῖα φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη εἰς τὴν παραλίαν, ἐκφράζει ζωηρὰν ἀνησυχίαν. Ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν τώρα δύο. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνίαν τὸ ἀποτέλεσμα.

Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα. Ὁλην τὴν προσοχὴν του εἶχεν εἰς τὴν κεφαλὴν, ἡ ὁποία θὰ ἀνέβαινεν διὰ τελευταίαν φορὰν. Καὶ μόλις τὴν εἶδε, τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν καὶ τὴν κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα ὠθεῖ τὸ παιδίον πρὸς τὴν παραλίαν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ, καὶ δὲν τὸ ἄφηνε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖνον εἰς τὸν βυθόν.

Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ρηχά. Ὁ Κώστας πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸ παιδί, ἕως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυθαν μὲ ἀγωνίαν ἐπάνω του. Τὸ ἔθεσαν πρηγνῆδον μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ ἐγάλλῃ τὸ νερό, ποῦ εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νὰ ἦτο νεκρόν.

Εὐτυχῶς μετ' ὀλίγον ἡσθάνθησαν μίαν ἀδύνατον πνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητρός του, ἡ ὁποία εἶχεν ἔλθει καὶ τὸ ἐκράτει τώρα εἰς τὴν ἀγκάλην της.

5. Τότε ἐνεθυμήθησαν καὶ τὸν σωτήρα, ἀλλ' ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ.

Ἄφου παρέδωσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, ἀπεσύρθη. Ἦτο τόσον κουρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐλιποθύμει. Τὰ αὐτιά του ἐβοῦϊζαν καὶ ὅλα ἐστρι-

φογύριζαν δολογυρά του. Δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καί, ἀφου συνήλθεν ὀλίγον ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ κατηθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν του. Δὲν ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς παραλίας, ὅπου ἦσαν

τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τοὺς στενοὺς καὶ τοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ ἐνδυμασία του ἦτο τώρα εἰς κακὴν κατάστασιν. Τὸ σακκάκι του ἦτο τσαλακωμένον καὶ λερωμένον. Τὸ πανταλόνι του ἦτο κολλημένον ἐπάνω του καὶ ἔσταζε θάλασσαν.

Ὅταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὥς νὰ ἤθελαν νὰ τοῦ εἶπουν :

— Τὸ παλιόπαιδο ! Ἐπαιζε καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα !

— Δὲν ἔπαιζα ! Ἐσωσα μίαν ζωὴν ! ἠδύνατο νὰ εἶπη.

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν.

6. Ἀνέβη μέ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μήτηρ του, ὅταν θὰ τὸν ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ;

Καὶ ἀλήθεια. Ἐκπληξις, λύπη καὶ θυμὸς ἐξωγραφίσθησαν εὐθὺς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλή της. Ἀλλ' ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγήθη τί εἶχε συμβῆ.

Τότε ἤνοιξεν ἐκείνη τὴν ἀγκαλιάν της καὶ τὸν ἔσφιγξε ду-νατά.

— Καὶ ἂν ἐπνίγεσο καὶ σύ, παιδί μου ; τοῦ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς της καὶ ἀντριχίαζεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐκινδύνευsen τὸ παιδί της. Καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά. Ἀλλ' ὁ Κώστας ἠσθάνετο, ὅτι παρ' ὅλα αὐτὰ ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τι συνέβη. Ἦλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα,

τὸν ἐσήκωσε ὑψηλά, τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ..
αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυσε.

Αὐτὰ ἔχει φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν
τὴν λινὴν ἐνδυμασίαν, ποὺ μὲ στοργὴν τὴν φυλάσσει ἀπὸ τότε.
Ὅταν τὴν βλέπη, πάντοτε ξαναβλέπει ἐμπρὸς του μίαν ἀπὸ τὰς
ὠραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Αἰσθάνεται εἰς τὰ χεῖλη του
τὰ φιλήματα τῆς μητρὸς του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ
θερμὸν δάκρυ τοῦ πατρὸς του.

ὦ! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία ἀπὸ ὅσας ὁ
Κώστας ἐφόρεσεν ἕως τώρα.

Ἄριστ. Κουρτίδου (διασκευή)

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Όταν ἡ θάλασσα γλυκὰ
στήν ἄμμο φιθυρίζει,
σὰ νὰ τὴ νανουρίζει,
τί τάχα λέει μυστικά,
τί λέει στ' ἀκρογιάλι;
Τοῦ λέει: « Ἀκρογιάλι,
μὴν ἀπ' τὸ φλοῖσβο γελαστῆς
καὶ στῶν νερῶν μου κοιμηθῆς
τὴν ἡσυχὴ ἀγκάλη!
Μὴ στὴ γαλήνη πιστευθῆς·
θάρθῃ κι ἀνεμοζάλη».

Κι ὅταν ἡ θάλασσα μ' ὀργή
κυλᾷ τὰ κύματά της,
κι ἀφρίζουν τὰ βουνά της
καὶ φοβερὰ ἀχολογῇ,
τί λέει ἄραγε στὴ γῆ
μὲ τὰ μουγκρίσματά της
ἢ ἄγριά της ἢ κραυγὴ;
Λέει ἡ κραυγὴ ἐκείνη:
«Τὸν κόσμον θὰ χαλάσω,
ἀλλ' ὅμως θὰ περάσω,
καὶ θάρθῃ καὶ γαλήνη!»

Δ. Βικέλας

ΘΕΛΩ ΝΑ ΧΤΙΣΩ ΕΝΑ ΣΠΙΤΑΚΙ

Θέλω νά χτίσω ἓνα σπιτάκι
στή μοναξιά καί στή σιωπή.
Ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα.

— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω στή χώρα τῇ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο, τὸν πλατύ,
μὲ τὰ πλατάνια καὶ τοὺς κήπους.

— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
ὅλο τὸ κύμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἢ ἀμμουδιά του.

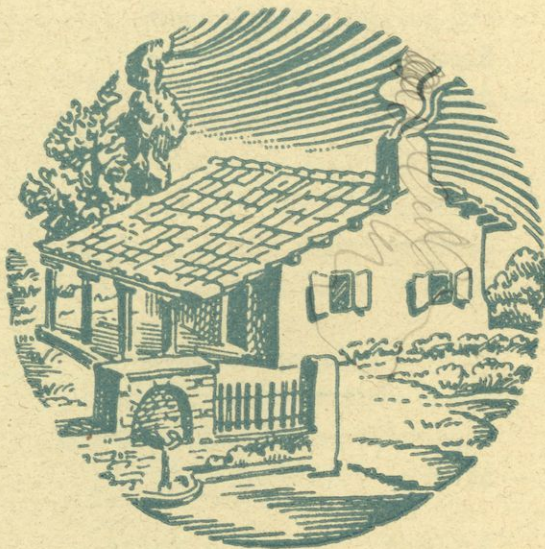
— Δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ σιράτα,
σχίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγριοκαίρι
κι ὁ ἥλιος τὴ χτυπᾷ.

Μιά στράτα χιλιοπατημένη,
 τὸν καθαλάρη νηστικό,
 τὸν πεζοπόρο διψασμένο
 θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
 μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αὐλή,
 πάντα ἡ γωνιά του νὰ καπνίζῃ
 κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κ. Παλαμᾶς

ΜΡ

ΘΥ

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Γλυκὸ τοῦ κόσμου στήριγμα,
ἀθάνατη Μαρία,
Ἐσὺ ποὺ ἀκοῦς τὴν δέηση,
ποὺ ὑψώνουν τὰ παιδιά,
ἀκου κι ἐμᾶς, ποὺ ὑψώνουμε
σ' Ἐσὲ τὴν προσευχή μας,
ποὺ ἀπ' τὴν πιστὴ ψυχὴ μας
βγαίνει γιὰ Σὲ θερμά!

Ἐχε, Κυρά, στὴ σκέπη Σου
τὴν πικραμένη χήρα·
στὸν πεινασμένον ἀνοιξε
εὐσπλαχνικὴ τὴ θύρα!

u u u

Δῶσε τοῦ σκλάβου, Δέσποινα,
ἐλεύθερη πατρίδα,
τοῦ ναύτη τὴν ἐλπίδα,
ποῦ πλέει στὴν ξενιτιά!

Εὐλόγησε τὰ ὀνειράτα
τοῦ βρέφους, ποῦ κοιμᾶται,
ὁδήγησε τὰ βήματα
τῆς κόρης, ποῦ φοβᾶται·
στεῖλε δροσιὰ κι ἀνάπαυση
στοῦ ἀρρώστου τὸ κλινάρι,
ἔχε στὴ θεία Σου χάρη
τὰ μαῦρα τὰ φτωχά!

Τὴ μάinna παρηγόρησε,
πῶχει παιδί στὰ ξένα,
καὶ χύσε μιὰν ἀχτίνα Σου
εἰς τὸν τυφλό, Παρθένα!
Τὸ χέρι ἐκεῖνο ἀντάμειψε,
ποῦ τ' ὀρφανὸ χορταίνει,
ποῦ τὸ κορμὶ θερμαίνει
τοῦ μαύρου τοῦ γυμνοῦ!

Στεῖλε, σεμνὴ βασίλισσα,
στὸ πλάσμα σου γαλήνη,
χύσε στὰ στήθη τ' ἄκαρδα
ἀγάπη, ἐλεημοσύνη!
Χάρισε τὸ χαμόγελο
στὰ πικραμένα χεῖλη!
Κάμε νὰ γίνουν φίλοι
ὁ ἐχθρὸς μὲ τὸν ἐχθρό! ○

Στ. Μαρτζώκης

ΑΙ ΔΥΟ ΑΓΚΥΡΑΙ

1. Ἐταξίδευσα ἀπὸ τὸ Γύθειον μαζί με τὸν πατέρα μου καὶ ἤρχόμεθα εἰς τὸν Πειραιᾶ διὰ θαλάσσης. Ἐρχόμεν διὰ νὰ δώσω εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ὁ πλοίαρχος, εἰς μεσόκοπος τολμηρὸς καὶ εὐσεβὴς ναυτικός, ἦτο παλαιὸς φίλος τοῦ πατρός μου.

— Φαίνεται σωστὸς θαλασσολόγος, ἐσκέφθην ὅταν τὸν ἐγνώρισα.

Ἀργότερα, ὅταν ἐπερνοῦσαμεν τὸν Κάβο — Μαλέαν, γαλήνη ἐπεκράτει εἰς τὴν θάλασσαν, πρᾶγμα ὅμως πολὺ σπάνιον διὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο.

— Θὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν τρικυμίαν, ποὺ ἐγνώρισα εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔδῳ, μοῦ εἶπεν ὁ πατήρ μου. Εἶναι τώρα τριάκοντα περίπου ἔτη. Ἐταξίδευσα μεῖς ιστιοφόρον. Καθὼς ἐπλησιάζαμεν εἰς τὸν Μαλέαν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι τότε ἐγνώρισα τὴν μεγαλυτέραν τρικυμίαν, τὴν ὁποίαν εἶδα εἰς τὴν ζωὴν μου.

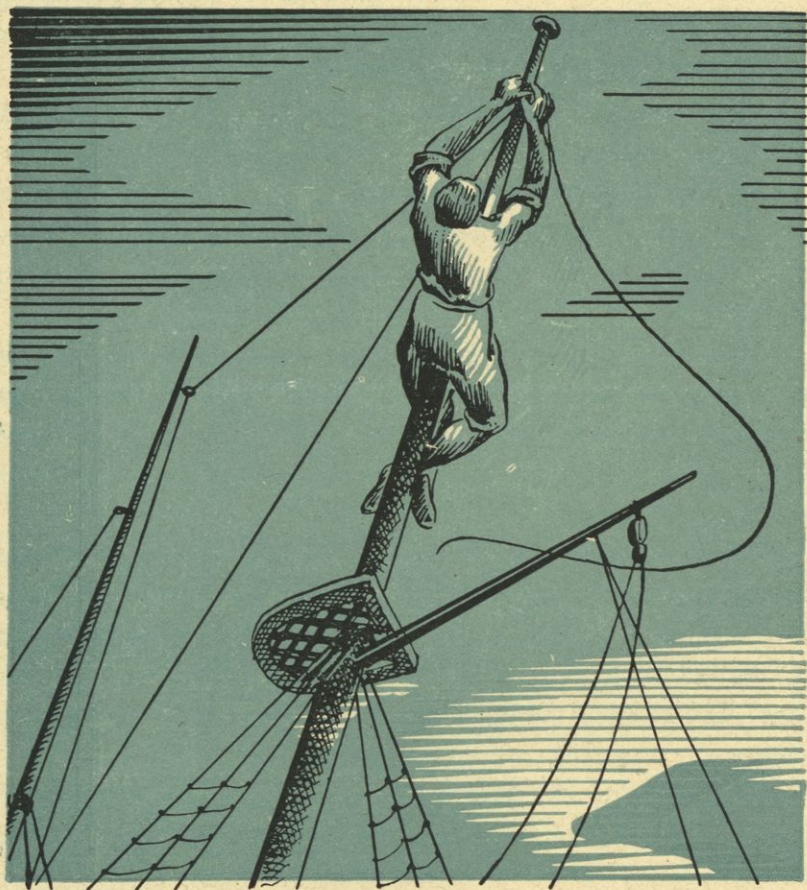
Τὰ κύματα ἐσηκώνοντο σὰν βουνά. Καὶ μετὰ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου κύματος ἐσχηματίζετο ἄβυσσος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πότε εὐρισκόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀβύσσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχομεν ἐλπίδα νὰ διαφύγωμεν, καὶ πότε ἀντικρύζαμεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κύματος τὴν ἄβυσσον, ἣ ὁποία μᾶς ἐπερίμενεν. . .

Τὰς κεραίαις καὶ τὰ σχοινία τοῦ πλοίου, καθὼς ἐπερνοῦσεν ὁ ὀρμητικὸς ἄνεμος, τὰ ἔκαμνεν νὰ οὐρλιάζουν σὰν δαίμονες τοῦ Ἄδου.

Τὸ κατάστρωμα ἦτο κενὸν ἀπὸ ἐπιβάτας καὶ διαρκῶς ἐσαρώνετο ἀπὸ τὰ ἄγρια κύματα, τὰ ὁποῖα ἐπῆδων ἀπὸ τὴν πρῶραν ἕως τὴν πρύμνην.

Αἰφνιδίως, εἰς ἓν ἰσχυρὸν φύσημα τοῦ ἀνέμου ἐκόπησαν τὰ σχοινία τῆς μεγάλης κεραίας ἀπὸ τὸν μεσαῖον ἱστόν. Τοῦτο ἐσή-

μεινεν κίνδυνος-θάνατος. Ήτο μεγάλη ανάγκη νὰ διορθωθῇ ἡ βλάβη τὴν ἰδίαν ἐκείνην στιγμὴν. Ἀλλὰ πῶς;

2. Ὁ πλοίαρχος διέταξε τὸ ναυτόπουλον, ἡλικίας περίπου δέκα πέντε ἐτῶν, νὰ αναρριχηθῇ ἀμέσως καὶ νὰ δέσῃ τὴν κεραΐαν. Ὁμολογῶ ὅτι ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχα πολὺ φοβηθῇ καὶ εἶχα πιστεύσει, ὅτι καὶ ἂν ἡμεῖς διεφεύγαμεν τὸν κίνδυνον, ὅμως

τὸ δυστυχησμένον ναυτόπουλον δὲν θὰ κατέβαινε ζωντανόν. Ὁ ἄνεμος θὰ τὸ ἤρπαζεν ὡς πούπουλον καὶ θὰ τὸ ἐπέτα μακράν, μέσα εἰς τὰ λυσσασμένα κύματα.

Τὸ ναυτόπουλον, μόλις ἤκουσε τὴν προσταγὴν τοῦ πλοιάρχου, κατέβη εἰς τὴν καμπίναν του καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν.

Ἀμέσως ὕστερα ἤρχισε νὰ ἀναρριχᾶται εἰς τὸν ἱστὸν ὡς ἀγριόγατος. Ὅλοι εἶχονεν καρφωμένα τὰ βλέμματά μας ἐπάνω του. Ἐκείνο μὴτε στιγμὴν δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Πότε ἐπλησίαζε τὰ κύματα, καθὼς τὸ πλοῖον ἔγερνε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, πότε ἐτινάζετο μὲ ὀρμὴν ὑψηλά.

Ἐν τούτοις εἶχε περιπλέξει τὰ πόδια του γύρω εἰς τὸν ἱστόν, καὶ τὰ χέρια του εἰργάζοντο μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα. Τέλος ἔδωσε τὴν κεραίαν, κατέβη καὶ ἀμέσως ἐπῆγε πάλιν εἰς τὴν καμπίναν του.

3. Ὅταν παρῆλθεν ὁ κίνδυνος, τὸ εἶδα νὰ ἔχῃ ἀκουμπήσῃ εἰς τὴν κουπαστὴν τοῦ πλοίου καὶ νὰ τραγουδῇ εὐθυμα.

Τὸ ἐπλησίασα καὶ τὸ ἠρώτησα:

— Δὲν ἐφοβήθης, ὅταν σὲ διέταξεν ὁ πλοίαρχος νὰ δέσης τὴν κεραίαν, ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἱστοῦ;

— Δὲν θὰ ἔλεγα τὴν ἀλήθειαν, μοῦ εἶπε, ἂν σᾶς εἰπῶ ὅτι δὲν ἐφοβήθην. Ἐφοβήθην, καὶ πολὺ μάλιστα.

— Τὸ ἐνόησα, τοῦ εἶπον, διότι σὲ εἶδον νὰ κατεβαίνης εἰς τὴν καμπίναν σου.

— Δὲν ἐκατέβηκα ἀπὸ τὸν φόβον μου, κύριε, ἀπήντησε. Ἐκατέβηκα, διότι δὲν λησμονῶ ποτὲ τὴν συμβουλὴν τῆς μητρός μου, ἢ ὁποῖα μοῦ ἔλεγε νὰ προσεύχωμαι, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκτελέσω ἐπικίνδυνον ἐργασίαν, ἢ ὅταν βλέπω, ὅτι μὲ ἀπειλεῖ σοβαρὸς κίνδυνος. Καὶ σᾶς βεβαιῶ, δόξα νὰ ἔχῃ ὁ Θεός, ὅτι μὲ τὴν προσευχὴν ἔχω διαφύγει ἕως τώρα πολλοὺς κινδύνους.

— Εὖγε! εἶπον. Ἐσὸ θὰ γίνῃς ἀληθινὸς θαλασσολόκος.

— Εὐχαριστῶ! ἀπήντησε. Ἄλλωστε, ξεύρετε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσευχὴν, εἶναι καὶ κάτι ἄλλο. Εἶμαι ἐξαιρετικὰ προσεκτικός, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιστάσεις, διότι πάντοτε συλλογίζομαι τί θὰ ἀπογίνῃ ἡ μήτηρ μου καὶ τὰ μικρά μου ἀδελφία, ἂν τύχῃ καὶ πάθω ἐγώ.

— Καὶ πάλιν, εὖγε σου μικρέ μου φίλε. Σὲ συγχαίρω, διότι τὸ πλοῖόν σου, δηλαδὴ ἡ ζωὴ σου, ἔχει δύο μεγάλας καὶ δυνατὰς ἀγκύρας... τὴν Εὐσέθειαν καὶ τὴν Στοργὴν. Ἐχεις εὐσέθειαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἔχεις στοργὴν πρὸς τὴν πτωχὴν σου οἰκογένειαν. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς ἀγκύρας τὸ πλοῖόν σου δὲν κινδυνεύει νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ κανενὸς εἰδους τρικυμίας.

4. Δὲν εἶχε καλὰ καλὰ τελειώσει τὴν ἱστορίαν του ὁ πατήρ μου, ὅταν ἤλθεν εἰς ναύτης καὶ μᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ πλοίαρχος — ὁ παλαιὸς φίλος τοῦ πατρός μου — θὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν κάτω εἰς τὸ γραφεῖον του.

Ὁ ναύτης μᾶς ὠδήγησεν ἐκεῖ. Ὁ πλοίαρχος εἶχεν ἐξέλθει δι' ὀλίγον, ἴσως διὰ νὰ δώσῃ κάποιαν διαταγὴν.

Μοῦ ἔκαμεν ὅμως ἔκπληξιν ὅ,τι εἶδα μόλις ἐμπῆκα εἰς ἐκεῖνο τὸ γραφεῖον τοῦ πλοιάρχου. Ὑπῆρχον ἐκεῖ δύο ὥραϊα κάδρα, κρεμασμένα ἀπὸ δύο μικρὰς καὶ χρυσᾶς ἀγκύρας. Τὸ ἐν ἦτο ἐν κομφὸν εἰκόνομαι τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἐκράτει μὲ στοργὴν τὸν Χριστόν. Τὸ ἄλλο κάδρον ἦτο μία φωτογραφία μιᾶς ἀγνώστου μου, ἀλλὰ πολὺ ἀγαθῆς γραίας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐμπῆκε καὶ ὁ πλοίαρχος. Μᾶς εἶδε νὰ κοιτάζωμεν τὰς δύο εἰκόνας, καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου.

— Ὅπως βλέπετε, ποτὲ δὲν λησμονῶ ἐκείνους τοὺς παρηγορητικούς σας λόγους τὴν ὥραν τῆς φοβερᾶς τρικυμίας, Ἀπὸ τότε ἐ-

φρόντισα νὰ ἔχω πάντοτε μαζί μου εἰς τὴν καμπίναν μου, τὰς δύο μου ἀγκύρας.

Ἐγὼ τότε ἐκοίταξα ἐρωτηματικὰ τὸν πατέρα μου.

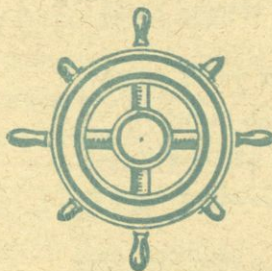
— Εἶναι ὅπως τὸ ἐμάντευσες, μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος.

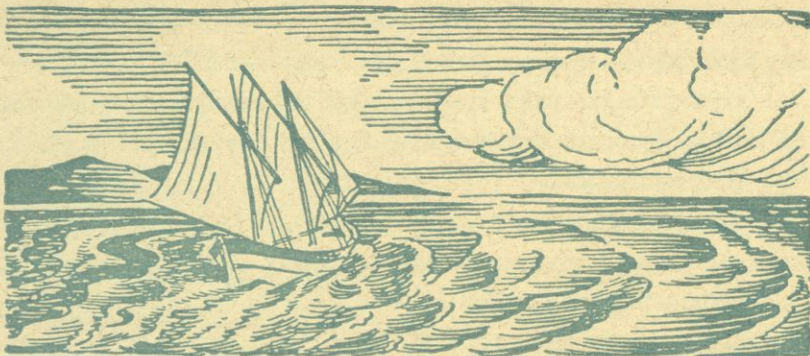
Καὶ προσέθεσε :

— Τὸ ναυτόπουλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχει σήμερον γίνει εἰς ἀπὸ τοὺς πλέον ἐπιδεξιούς πλοίαρχους μας. Σοῦ τὸν παρουσιάζω μὲ ὄλον μου τὸν θαυμασμόν.

Δὲν εἶχον διόλου φαντασθῇ ὅτι ἡ παλαιὰ ἱστορία μὲ τὸ ναυτόπουλον θὰ κατέληγεν ἔτσι. Τὴν σιωπὴν διέκοψε ὁ πλοίαρχος, ἀποτεινόμενος πρὸς ἐμέ :

— Δὲν ἀμφιβάλλω μικρὲ μου φίλε, ὅτι μὲ τέτοιον πατέρα θὰ ἔχῃς καὶ σὺ στηρίξει τὴν πίστιν σου εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἀγκύρας. Ἄς μὴν εἶσαι ναυτικός. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὅπου πηγαίνεις τώρα, θὰ σὲ περιμένουν οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ τρικυμίες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Μὲ τὰς δύο αὐτάς σου ἀγκύρας νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ κατορθώ- νῃς νὰ νικᾷς κάθε τρικυμίαν. Σοῦ τὸ προεξοφλῶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου πείραν. Καὶ σοῦ τὸ εὐχομαι ἀπὸ καρδίας.

ΤΟ ΕΥΔΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

— Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;
Σὲ μάχεται ἡ θάλασσα,
δὲ τὴ φοβᾶσαι;

Ἄνεμοι σφυρίζουν
καὶ πέφτει νερό...
Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό;

— Γιὰ χώρα πηγαίνω
πολὺ μακρινή,
θὰ φέξουνε φάροι
πολλοὶ νὰ περάσω.

Βοριᾶδες, νοτιᾶδες
θὰ βρῶ, μὰ θὰ φθάσω
μὲ πρίμο ἀγεράκι,
μ' ἀκέριο πανί.

Κι οἱ κάβοι, ἂν σοῦ στήσουν
τῇ νύχτα καρτέρι,
κι ἀπάνω σου ἂν σπάσῃ
τὸ κύμα θεριό ;

Καὶ πάρῃ τοὺς ναῦτες
καὶ τὸν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι,
μὲ τέτοιον καιρό ;

— Ψηλὰ στὸ ἐκκλησιάκι
τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει
κρυφὴ λειτουργία.

Ὅρθος ὁ Χριστός
τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει
ἡ Παρθένα Μαρία.

Ζ. Παπαντωνίου

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Νύχτα βαθείά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἡ ἐκκλησίᾳ·
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσία.

- Χριστὸς Ἀνέστη! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παππᾶς μεγάλη.
- Χριστὸς Ἀνέστη, χριστιανοί,
ὅλος ὁ κόσμος ψάλλει.

Καὶ μπᾶμ καὶ μποῦμ οἱ τουφεκιές
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.
ὦ, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκειές,
πῶς φεύγει κάθε λύπη!

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾷ,
κι ὅλοι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ ποὺ αὐγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.

Ν. Ι. Χατζηδάκης

Ε. ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

1. Κάποια γυναίκα από την Ἰωνίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἔδειχνεν εἰς μίαν Σπαρτιάτιδα τὰ πολύτιμα κοσμήματά της. Ἡ Σπαρτιάτισσα ὅμως δὲν ἐζήλευε διόλου τὰ κοσμήματα, διὰ τὰ ὅποια ἐκαυχᾶτο ἡ γυναίκα τῆς Ἰωνίας.

— Περὶ μένε ὀλίγον, εἶπεν εἰς αὐτήν, καὶ θὰ σοῦ δείξω καὶ ἐγὼ τὰ κοσμήματά μου.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον τὰ τέκνα τῆς ἀπὸ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ ἡ Σπαρτιάτισσα, δεικνύουσα αὐτὰ μὲ ὑπερηφάνειαν, εἶπεν εἰς τὴν ξένην γυναῖκα :

— Ἴδου τὰ ἰδικά μου κοσμήματα !

2. Ὁ υἱὸς μιᾶς Σπαρτιάτιδος ἐφονεύθη εἰς τὸν πόλεμον. Μία ἄλλη Σπαρτιάτισσα μετέβη τότε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πενθούσης, διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Τί μεγάλην συμφορὰν ποὺ ἔπαθες ! τῆς εἶπε.

Ἡ Σπαρτιάτισσα ὅμως ἀπήντησεν μὲ ὑπερηφάνειαν :

— Δὲν ἔπαθα καμμίαν μεγάλην συμφοράν. Τὸ παιδί μου δὲν θὰ ἔζη αἰωνίως, ἀλλὰ θὰ ἀπέθνησκε μίαν ἡμέραν. Καὶ εἶμαι εὐτυχισμένη, διότι ἀπέθανεν δοξασμένον διὰ τὴν πατρίδα του, τὴν Σπάρτην.

3. Μία ἄλλη Σπαρτιάτισσα, ὅταν ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ υἱὸς της ἐφονεύθη εἰς κάποιαν μάχην, εἶπε :

— Νὰ τὸν θάψετε καὶ εἰς τὴν θέσιν του νὰ τοποθετήσετε τὸν ἀδελφόν του.

4. Ὁ προδότης Πausanίας, καταδιωκόμενος, εἶχε καταφύγει εἰς τὸν ναὸν ὡς ἐκέτης, διὰ νὰ μὴ τὸν συλλάβουν οἱ Σπαρτιάται καὶ τὸν θανατώσουν. Οἱ Σπαρτιάται, ἐπειδὴ ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ συλλαμβάνεται ἐκέτης τῶν θεῶν, ἀφήρσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὰς θύρας του, διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὁ προδότης ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ ἀπὸ τὴν πείναν. Τὸν πρῶτον λίθον ἔθεσεν ἡ Θεανώ, ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου.

ΟΡΚΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Γιὰ τὴν Πατρίδα δοκίζονται παλληκαρήσιον ὄρκο,
κοντάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιὰ δομητικὰ κινώντας·
«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλ' αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω.
Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κι ἐδῶ κι ὅπου κι ἂν λάχω.
Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω.
Καὶ τὴν Πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.
Καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακόν, θὰ σφάζω τὸν προδότη...
Κι ἂν ἴσως ψέματα μιλῶ, κολάστε με, Θεοί μου!»

Κ. Παλαμᾶς

Ο ΜΑΝΤΙΣ ΜΕΓΙΣΤΙΑΣ

Ἡ προδοσία εἶχε γίνει. Ὁ Ἐφιάλτης εἶχε προδώσει εἰς τὸν Ξέρξην τὴν ἀτραπὸν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν θὰ διήρχοντο τὰ στρατεύ-
τατά του καὶ θὰ περιεκύκλωνον τὸν Λεωνίδα, ὁ ὁποῖος ἐφύλαττε,
μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους του, τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Τώρα ἡ
καταστροφή τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἀναπόφευκτος.

Ὁ μάντις Μεγιστίας, ὁ ὁποῖος εἶχε παρακολουθήσει τὴν ἐκ-
στρατείαν, εἶχε κάμει τὰς θυσίας τῶν ζώων, διὰ νὰ προφητεύσῃ
ἀπὸ τὰ σπλάγχνα των τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης. Τὰ σπλάγχνα
εἶχον δείξει κακὰ σημεῖα. Μὲ τὴν αὐγὴν ὁ θάνατος θὰ ἐκλείε
τοὺς ὀφθαλμούς των. Οἱ σύμμαχοι τότε ἤρχισαν νὰ φύγουν. Ὁ
ἴδιος ὁ Λεωνίδας τοὺς εἶχε συμβουλεύσει νὰ φύγουν, διότι ἡ θυσία
των θὰ ἦτο ματαία.

— Ἐγὼ θὰ μείνω, τοὺς εἶπε, διὰ τὴν τιμὴν τῆς Σπάρτης.
Ἔσεῖς σωθῆτε!

Ὁ μάντις Μεγιστίας ὁμως δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ.

— Πήγαινε καὶ σύ, Μεγιστία... τοῦ εἶπεν ὁ Λεωνίδας. Διατί
νὰ χαθῇς ἄδικα; Ἐσύ, μὲ τὴν μαντικὴν σου τέχνην, εἶσαι χρήσι-
μος καὶ ἄλλοῦ.

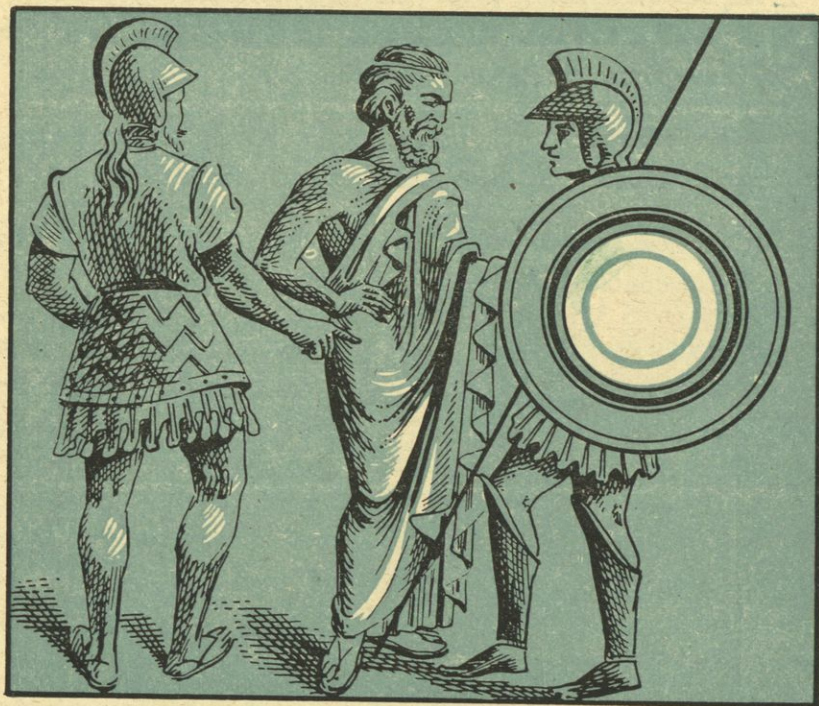
Ὁ Μεγιστίας ὁμως ἀπήντησεν:

— Ἀφῆσέ με, βασιλιά μου, νὰ ἀποθάνω μαζὶ σου. Δὲν θέλω νὰ
μαντεύω πλέον. Ἡ τελευταία μου μαντεία ἄς εἶναι αὕτη. Ἡ τιμὴ
νὰ ἀποθάνω διὰ τὴν πατρίδα εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς τιμὰς,
τὰς ὁποίας μοῦ φέρει ἡ μαντικὴ μου τέχνη. Ἐγὼ θὰ μείνω. Σὲ
παρακαλῶ μόνον νὰ ἀφήσῃς νὰ φύγῃ ὁ υἱός μου. Τὸν ἔχω μονα-
χογιὸν καὶ εἶναι χρήσιμος εἰς τὸ σπίτι μου, ποῦ θὰ ὀρφανεύσῃ.
Ἄς ζήσῃ αὐτὸς νὰ ἐνθυμῇται, ὅτι ὁ πατήρ του ἀπέθανε διὰ τὴν
πατρίδα.

— Αὐτὸ τὸ ὅποιον ζητεῖς εἶναι ὀρθὸν καὶ δίκαιον, εἶπεν ὁ Λεωνίδας. "Ἄς φύγῃ τὸ παιδί !

Ὁ γενναῖος υἱὸς ὅμως δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ.

— "Ὅχι, πατέρα, παρεκάλει. "Ἄφησέ με νὰ μείνω καὶ ἐγὼ κοντά σου. Μὴ μὲ διώχνῃς ! Καὶ ἂν εἶναι νὰ ἀποθάνω διὰ τὴν Ἑλλάδα, αὐτὸ θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ δι' ἐμέ.

Τότε παρενέβη ὁ Λεωνίδας καὶ εἶπεν εἰς τὸν γενναῖον τοῦτον υἱόν.

— Καὶ τὸ νὰ ὑπακούῃ κανεὶς εἰς τοὺς μεγαλυτέρους του εἶναι ἱερὸν χρέος. Ἡμεῖς ὀφειλομέν νὰ ἀποθάνωμεν διὰ τὴν πατρίδα. Ἐσὺ ζῆσε διὰ τὴν πατρίδα.

Τότε μόνον ὁ υἱὸς τοῦ Μεγιστίου ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ.

Ὁ Μεγιστίας ἔμεινε μὲ τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς τριακοσίους του. Ἐστολίσθησαν, ἐκτενίσθησαν καὶ ἐφόρεσαν στεφάνους εἰς τὰς κεφαλὰς, ὅπως ἦτο συνήθεια, διὰ τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς μάχης. Καὶ μὲ τὴν αὐγὴν, ὅπως εἶχε μαντεύσει ὁ Μεγιστίας, ἔπεσαν ὅλοι ἥρωϊκῶς, διὰ τὴν τιμὴν τῆς Σπάρτης.

Εἰς τὸν δοξασμένον τάφον τῶν τριακοσίων ὁ ἐπιγραμματοποιὸς Σιμωνίδης ἐχάραξε τὸ ἀθάνατον ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον διακηρύττει τὴν δόξαν τῶν Θερμοπυλῶν :

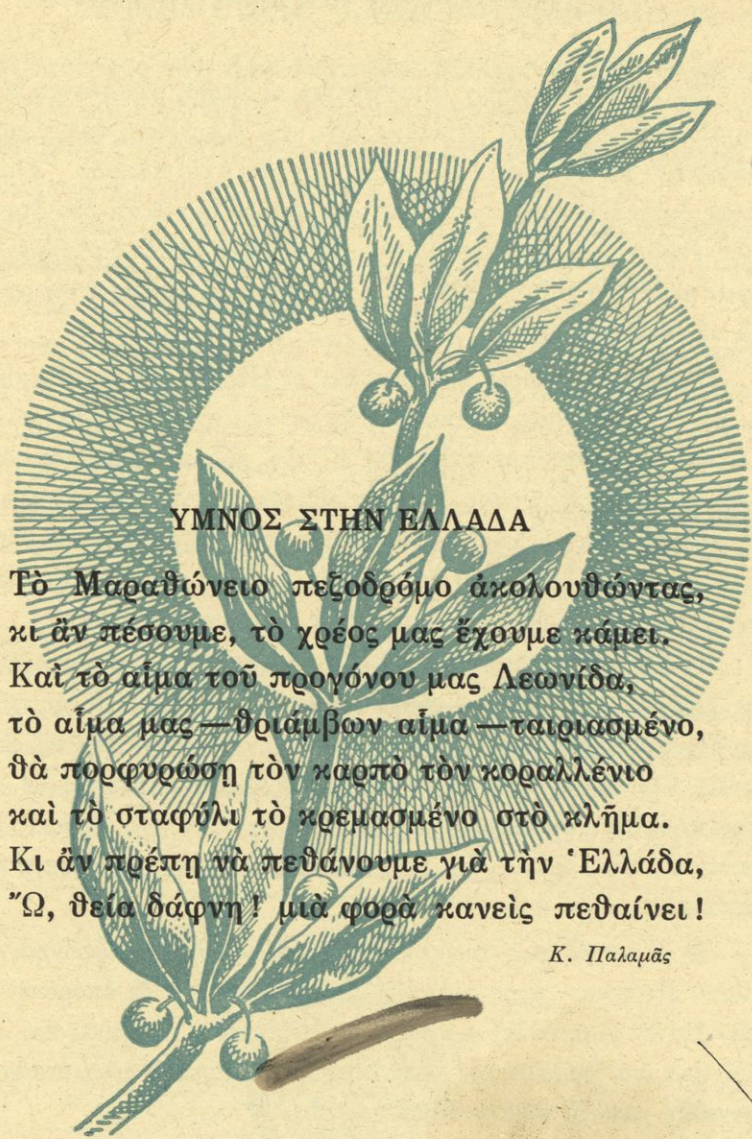
« Ἐσὺ, διαβάτη, ποὺ περνᾷς, νὰ πῆς στὴ Σπάρτῃ κάτω,
πὼς εἴμαστε θαμμένοι ἐδῶ, πιστοὶ στὸ θέλημά της ».

Ἄλλὰ καὶ τοῦ Μεγιστίου τὸν ἥρωισμόν διακηρύττει ἄλλο ἀθάνατον ἐπιτύμβιον τοῦ ἰδίου Σιμωνίδου :

« Τὸ μνημεῖον αὐτὸ εἶναι τοῦ δοξασμένου μάντεως Μεγιστίου, τὸν ὅποιον ἐφόνευσαν οἱ Μῆδοι ὅταν ἐπέρασαν τὸν Σπερχεῖδὸν ποταμὸν, διότι, ἂν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸν ἐπερίμενεν ὁ θάνατος, ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Σπάρτης ».

Ὁ Μεγιστίας μοιράζεται τοιοῦτοτρόπως τὴν αἰώνιαν δόξαν τῶν τριακοσίων, τοὺς ὁποίους ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Σολωμὸς προσεκάλει νὰ ἔλθουν πάλιν εἰς τοὺς νέους ἑλληνικοὺς ἀγῶνας, διὰ νὰ ἴδουν πόσον τοὺς ὁμοίασαν τὰ παιδιὰ των :

ὦ Τριακόσιοι, σηκωθῆτε
καὶ ξανάλθετε σ' ἐμᾶς,
τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζουνε μ' ἐσᾶς!

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ Μαραθῶνιο πεζοδρόμο ἀκολουθώντας,
κι ἂν πέσουμε, τὸ χρέος μας ἔχουμε κάμει.
Καὶ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μας Λεωνίδα,
τὸ αἷμα μας — θριάμβων αἷμα — ταιριασμένο,
θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπὸ τὸν κοραλλένιο
καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμασμένο στὸ κλῆμα.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνουμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
"Ω, θεῖα δάφνη! μιὰ φορὰ κανεῖς πεθαίνει!

Κ. Παλαμᾶς

Ο ΕΥΡΥΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ

Ἐκ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας μετὰ τοῦ βασιλέως των, τοῦ Λεωνίδου, δύο εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σωθοῦν, ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος. Ὅχι βεβαίως διότι ἐλιποτάκτησαν ἀπὸ δειλίαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἔτυχε νὰ εἶναι ἐκεῖ τὴν ὥραν τῆς μάχης. Ὑπέφερον ἀπὸ ὀφθαλμίαν καὶ εἶχον μεταβῆ εἰς ἓν χωρίον, τὸ ὅποιον ἦτο παρὰ τὰς Θερμοπύλας, διὰ νὰ θεραπευθοῦν.

Ὁ Εὐρυτος, μόλις ἤκουσεν, ὅτι οἱ Πέρσαι εἶχον περικυκλώσει τοὺς Σπαρτιάτας, διέκοφεν τὴν θεραπείαν τῶν ὀφθαλμῶν του, ἐξήτησε τὰ ὅπλα του καὶ εἶπεν εἰς τὸν εἴλωτα, ὁ ὅποιος τόν συνώδευε, νὰ τὸν ὀδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, διότι δὲν ἔβλεπε καλὰ. Ἀφοῦ ὁ δοῦλος τὸν ὠδήγησεν ἐν μέσῳ τῆς μάχης, τὸν ἄφησεν ἐκεῖ καὶ ἔφυγεν. Ὁ Εὐρυτος ἠγωνίσθη μέσα εἰς τὸ πλῆθος, ὅπως ἠδύνατο, καὶ ἔπεσε μαχόμενος.

Ὁ ἕτερος Σπαρτιάτης ὅμως, ὁ Ἀριστόδημος, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σπάρτην. Καλύτερα ὅμως νὰ μὴ ἐπέστρεφεν! Οἱ συμπολίται του ἔδειξαν πρὸς αὐτὸν ὀλην των τὴν περιφρόνησιν. Δὲν τοῦ ὠμίλει κανεῖς, δὲν τὸν ἐχαιρέτιζε κανεῖς, δὲν τοῦ ἔδιδον τίποτε. Ἡ σύζυγός του ἐζήτηι φωτιὰν νὰ τῆς δώσουν καὶ δὲν τῆς ἔδιδον. Ἐπήγαιναν εἰς τὴν βρύσιν διὰ νερὸ καὶ τὴν ἄφηναν νὰ περιμένη τελευταία.

Ὁ Ἀριστόδημος συνησθάνθη βαθέως τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν ἐδείκνυν πρὸς αὐτὸν οἱ Σπαρτιάται. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος, ὅταν ἔγινεν ἡ μεγάλη μάχη τῶν Πλαταιῶν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ διὰ νὰ πολεμήσῃ. Ἐπολέμησε μάλιστα γενναϊότατα καὶ ἐφρονεύθη μεταξὺ τῶν πρώτων.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξέπλυνε τὴν ἐντροπὴν του.

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΑΣ

Ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων Καλλικρατίδας, ἀληθινὸς Σπαρτιάτης καὶ μὲ γνήσια ἑλληνικὰ φρονήματα, ἐπεσκέφθη τὸν Πέρσην σατράπην τῆς Λυδίας Κῦρον, διὰ νὰ ζητήσῃ χρήματα πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ὅταν δὲ ὁ Κῦρος δὲν ἐδέχθη ἀμέσως τὸν Καλλικρατίδαν εἰς ἀκρόασιν, ἀλλὰ τὸν ἠνάγκασε νὰ περιμένῃ δύο ἡμέρας, ὁ γενναῖος Σπαρτιάτης ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ θυμωμένος.

—Ὅταν ἐπιστρέψω εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶπεν, ἡ πρώτη μου προσπάθεια θὰ εἶναι νὰ συμφιλιώσω τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ τοὺς ἐνώσω. Ἔτσι θὰ ἀπαλλάξω αὐτοὺς ἀπὸ τὸ αἶσχος νὰ κολακεύουν τοὺς βαρβάρους χάριν χρημάτων.

Βραδύτερον δέ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων παρὰ τὰς Ἀργινούσας, οἱ περὶ τὸν Καλλικρατίδαν συνεβούλευσαν αὐτὸν ν' ἀποφύγῃ τὴν ναυμαχίαν, διότι ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων εἶναι πολὺ ὑπέρτερος ἀπὸ τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ Καλλικρατίδας ὅμως ἀπήντησε τότε :

—Ἄν καταστραφοῦν τὰ πλοῖα, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤμποροῦν νὰ κατασκευάσουν καὶ ἄλλα. Ἡ ἰδική μου ὅμως ἐντροπή, ἂν δειλίσω, θὰ εἶναι ἀνεπανόρθωτος.

Ἐρρίφθη λοιπὸν εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἐπνίγη μαχόμενος ὁ γενναῖος καὶ ὑπερήφανος ἐκεῖνος Σπαρτιάτης.

Η ΠΕΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Ὁ Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἄκραν δικαιοσύνην του ἐπωνομάσθη Δίκαιος, ἦτο πάρα πολὺ πτωχός.

Ἄν καὶ διεχειρίσθῃ τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς πόλεως, οὐδέποτε ἐσκέφθῃ τὴν πενίαν τῆς οἰκογενείας του. Διὰ τοῦτο ἡ σύζυγός του εἶπεν εἰς αὐτὸν κάποτε :

— Τί ὥραϊα θὰ ἦτο, ἂν καὶ τὰ οἰκιακά σου οἰκονομικὰ ἐφρόντιζες ὅπως τὰ δημόσια.

Ἐνεκα τῆς πενίας του ὁ Ἀριστείδης ὑπέφερε πολὺ. Καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του δὲν ἐτρέφοντο καλὰ, δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ ἐνδυθοῦν καὶ ἐν γένει παρουσιάζοντο εἰς τὰς ὁδοὺς ὅπως οἱ μᾶλλον πτωχοὶ πολῖται.

Ὁ Ἀριστείδης εἶχεν ἓνα ἐξαδέλφον, ὀνόματι Καλλίαν. Αὐτὸς ἦτο εἰς ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους Ἀθηναίους. Εἶχε τόσον πλοῦτον, ὥστε ἡδύνατο ὅχι μόνον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀριστείδου νὰ συντηρήσῃ, ἀλλὰ καὶ πλῆθος πτωχῶν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Καλλία, νομίζοντες ὅτι οὗτος εἶχεν ἀδιαφορήσει διὰ τὴν πενίαν τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου καὶ δὲν τὸν ἐβοήθει χρηματικῶς, τὸν κατήγγειλαν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἄστοργον συγγενῇ πρὸς ἓνα ἐξαιρετικὸν πολίτην τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κατηγορία ἀνέφερεν, ὅτι ὁ Καλλίας, μὲ τὸν ἄφθονον πλοῦτον του, ἀνέχεται ὥστε ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀριστείδου νὰ πεινᾷ καὶ νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὸ δριμὺ ψῦχος, ἀδιαφορεῖ δὲ

βλέπων τὸν συγγενῇ του νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν δῆμον καὶ τὴν βουλὴν τῶν Ἀθηναίων μὲ περιβολὴν ταπεινὴν.

Ὁ Καλλίας προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἀριστείδην, τὸν ὁποῖον παρουσίασεν ὡς μάρτυρα.

— Σᾶς παρουσιάζω τὸν Ἀριστείδην, κύριοι δικασταί, εἶπεν ὁ Καλλίας, διὰ νὰ θεβαιώσῃ ὁ ἴδιος, ὅτι, ἐνῷ προσεφέρθη ἐπανειλημμένως νὰ τὸν βοηθήσω, οὐδέποτε ἐδέχθη τὴν προσφορὰν μου. Ὅσάκις τοῦ ἐπρότεινα νὰ δεχθῇ τὴν συνδρομὴν μου, μοῦ ἔλεγεν:

« Καλλία, ἐγὼ πρέπει νὰ εἶμαι περισσότερο ὑπερήφανος διὰ τὴν πτωχείαν μου, παρὰ σὺ διὰ τὰ πλούτη σου. Διότι τὸ νὰ ἴδῃ κανεὶς πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ μεταχειρίζονται καλὰ τὸν πλοῦτον των εἶναι εὐκολον πρᾶγμα. Δὲν εἶναι ὅμως καθόλου εὐκολον νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ ὑποφέρουν γενναίως τὴν πτωχείαν των ».

Ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅσα εἶπεν ὁ Καλλίας καὶ τὸ δικαστήριον ἀπήλλαξε τοῦτον ἀπὸ τὴν κατηγορίαν.

Καὶ τότε οἱ ἄξιοι ἀκροαταὶ ἀπερχόμενοι ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἠῦχοντο νὰ εἶναι μᾶλλον πτωχοί, ὅπως ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι, ὅπως ὁ Καλλίας.

Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἀριστείδης, ἡ κηδεὶα τοῦ ἔγινε δημοσίᾳ δαπάνῃ. Τὰς θυγατέρας τοῦ τὰς ὑπάνδρευεν ὁ δῆμος Ἀθηναίων χορηγῆσας εἰς ἐκάστην ἀρκετὴν προίκα. Ἐπίσης εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Λυσίμαχον ἔδωκε ἀρκετὸν χρηματικὸν ποσὸν καὶ ἓν κτήμα, διὰ νὰ ζῇ ἀπὸ τὴν καλλιέργειάν του. Ἀκόμη καὶ διὰ τὴν θυγατέραν τοῦ Λυσιμάχου Πολυκρίτην, ἐμερίμνησεν ὁ δῆμος χορηγῆσας ὠρισμένον τακτικὸν ἐπίδομα.

Η ΕΥΧΑΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημῳ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς νυφίτσας, ἡ ὁποία ἐμπῆκε εἰς μίαν σιταποθήκην;

— Ὅχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ διὰ τὸν Ὀδυσσεά, ὁ ὁποῖος ἐπῆγεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος;

— Ὅχι! ὅχι! ἀπήντησεν καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ φοβερὸς Πολύφημος, μὲ τὸ ἓνα μεγάλο μάτι εἰς τὸ μέτωπον, ἐκράτησε κλεισμένον μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεά; Δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ ἐξορύξῃ τὸ μάτι καὶ ὕστερα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπήλαιον, κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ χριοῦ;

— Ὅχι! ὅχι! ὅχι! ἀπήντησε μὲ πείσμα ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἤκούσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἃν δὲν θέλῃς νὰ καθήσῃς φρόνιμα καὶ δὲν ἀκούῃς τὴν Δημῳ, θὰ φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, ποὺ παίρνει ὅσα παιδιά, δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἤκουσε « Μορμολύκη » ἡ Ξανθή, ἐμαζεύθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύβη κοντὰ εἰς τὸ εὐρύχωρον φόρεμα τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Δευκίππη, ἡ μητέρα της, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέραν της, τὴν Εὐχαριν.

Ἦτο ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελοῦντο αἱ μεγάλαι ἐορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεῦσαι, διὰ νὰ ἴδουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἐορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ ἐορτὴ αὐτὴ ἐγίνετο χάριν τῆς Παλλάδος Ἀθηναῆς, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὴν πόλιν.

Ἡ Εὐχαρις ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνδὸς ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖνην ἀκριβῶς τὴν πρωτὴν θὰ τὸν μετέφεραν μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανεῖαν διὰ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεᾶς, ὃ ὅποιος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐστολίσαν τὴν Εὐχαριν μὲ κατάλευκον λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς τῆς ἔκαμε πλεξίδας τὴν ὥραιαν κόμην, τὰς ἐσήκωσε ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσε εἰς τὴν κόμην τῆς ἓναν χρυσοῦν στέφανον.

Ἀφοῦ τὴν ἐτοίμασε καλὰ, τῆς ἔδωκεν ἓναν πολύτιμον καθρέπτην ἀπὸ στίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ κοιταχθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοίαζε μὲ τὰς Καρυάτιδας τοῦ Ἑρεχθίδου.

Καὶ ἡ Λευκίππη τῶρα ἐφόρεσε τὰ καλύτερά τῆς φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸ φόρεμά τῆς, τὸ ὅποιον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια μία χρυσὴ πόρπη, ἔρριπεν ἓν πολίτιμον ἱμάτιον κεντημένον μὲ πορφύραν. Εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἔβαλεν ἓν χρυσοῦν βραχιόλι μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ ὠραῖα μαλλιά τῆς ἐκρέμοντο ἀπὸ τὰ ὦτα τῆς πολύτιμα σκουλαρίκια μὲ δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται, πὼς ἀργήσαμε, μητέρα, εἶπεν μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

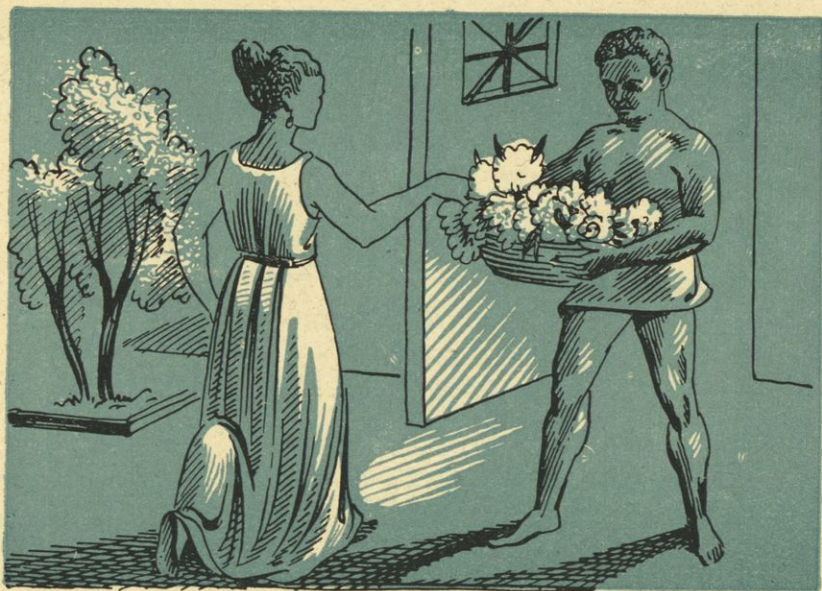
— Μία στιγμή ἀκόμη, ἔχε ὑπομονήν! εἶπεν ἡ μήτηρ τῆς. Περιμένομεν τὸν Νεῖλον νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, τὰ ὅποια θὰ στολίσουν τὸ κἀνιστρό σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγωμεν. Ὅπου καὶ ἂν εἶναι ἔφθασεν. Ὁ ἥλιος ἐψήλωσεν. Ἐχομεν, βλέπεις, καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν ἀδελφῶν σου· ἡ Ξανθὴ δὲν κρατεῖται καὶ βασανίζει τὴν Δημῶ· τὸν ἀδελφόν σου τὸν Λύσιν ἤναγκάσθη νὰ στελῶ περίπατον μὲ τὸν Σίκκινον τὸν παιδαγωγόν του. ὦ! αὐτὸ τὸ παιδί

είναι ανυπόφορον με τὰς ἀταξίας του. Τώρα μοῦ ζητεῖ ἓνα ἀλογάκι! Θέλει, λέγει, νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς ἔφιππος μαζί με τοὺς ἄλλους νέους εἰς τὴν Πομπήν! Ἀκοῦς ;

2. Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη, καὶ ἀμέσως ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικὴν αὐλήν, ποὺ εἶχε γύρω της μαρμάρινον περιστύλιον με στοάν. Ἐκεῖ ἐγένετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν.

Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, διὰ νὰ ἴδῃ. Ἀλλ' ἐνῷ διήρχετο ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετριῶν, εὗρέθη πρὸ ἐνὸς γέροντος με λευκὴν γενειάδα καὶ πρὸ ἐνὸς παιδίου. Ὁ γέρων ἐφοροῦσε μακρὸν καὶ πλατὺ ἱμάτιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐκρατοῦσε λεπτὴν ράβδον· ἐμάλλωνεν αὐστηρῶς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο περίπου ἑκτῶ ἐτῶν! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλιν, Λύσι; ἠρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πλέον τὸν παιδαγωγόν, δὲν τὸν θέλω! ἔλεγε τὸ παιδί μὲ μίαν φωνήν, τὴν ὁποίαν διέκοπτον οἱ λυγμοί.

— Διατί, παιδί μου;

— Διότι ὁ Σίγκινος δὲν μὲ ἀφίνει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κἂν νὰ κινηθῶ. Λύσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθωνται! Λύσι, μὴν ἀκκουμβᾷς εἰς τὸ χέρι σου τὸ σαγόνι! Λύσι, εἰς τὸν δρόμον νὰ πηγαίνης μὲ κατεθασμένα τὰ μάτια! Λύσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάνῃ μὲ διάκρισιν! Λύσι, ἀπ' ἐδῶ, Λύσι, ἀπ' ἐκεῖ, μ' ἐτρέλλανε! "Οχι! "Οχι! Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγόν! Περισσότερον ἐπροτιμοῦσα τὴν Μορμολύκην, ὅταν ἦμουν μικρός!

— Πολὺ καλὰ! εἶπεν ἡ Λευκίππη. Σίγκινε, ἀφοῦ ὁ Λύσις δὲν σὲ θέλει, θὰ ὑπάγῃς μόνος σου νὰ ἰδῇς τὴν Πομπήν καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάττῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς Πομπῆς.

Ὁ Σίγκινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλά, ὅτι δὲν ἦτο αὐστηρά ἡ Λευκίππη, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του, ἐνῶ ὁ μικρὸς Λύσις συνεσταλμένος ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του μὲ τοὺς γρόνθους του.

3. Ἐν κτύπημα ἠκούσθη ἀπὸ τὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μάλιστα καὶ μὲ φιλικὸν γαύγισμα τοῦ σκύλου, ὁ ὁποῖος ἐφύλασσε τὴν εἴσοδον. Ἡ Λευκίππη ἐπρόσεξεν εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, καὶ ἐλησμόνησε τὸν Λύσιν.

Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μὲ ἓν κἀνιστρον, τὸ ὁποῖον περιεῖχε φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— Ἀ! σ' εὐχαριστῶ, Νεῖλε! Τὶ ὥραϊα ἄνθη! εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τοὺς ἀπλοὺς αὐτοὺς λόγους ὁ δοῦλος ἐκοκκίνισεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἤρεσαν. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἀλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιῇται τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἐχρεώσται, ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐτυχισμένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν; Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Δύο ἔτη πρωτότερα ἡ ἐσοδεία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πτωχική. Ὁ Δημοχάρης, ὁ ὁποῖος εἶχε περισσότερα ἀπὸ δέκα ἱστιοφόρα, δεμένα εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς, ἀπεφάσισε καὶ ἐταξίδευσε μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ ν' ἀγοράσῃ σιτηρά.

Ἐμεινεν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφόρηθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη εἰς τὴν θάλασσαν ὁ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λύσιν καὶ τὴν Ξανθὴν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιὰ, ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἱστιοφόρα, τὰ ὁποῖα ἔπλεον

εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος καὶ ἔκλινον ἑλαφρῶς μὲ τὸ ἀσθενὲς φύσημα τοῦ ἀέρος· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειρὰς ἀπὸ κουπιᾶ, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κουπιῶν, τὸ ὅποιον ἐγένετο μὲ ρυθμόν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὅποια μετέφερον εἰς τὸν Πειραιᾶ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὀπωρικὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα ἔκαμνον εἰς αὐτὰ πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν!

Αἰφνης ὁμως ἡ Εὐχαρις ἄφησε κραυγὴν φρίκης.

Εἰς ἓν πλοῖον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὅποιον οἱ δοῦλοι ἐξεφόρτωνον κρασιά, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ δέρνη ἀνηλεῶς ἓνα δοῦλον, διότι ἔκαμεν κάποιαν ἀσήμενον ἀπροσεξίαν.

Τὰ κτυπήματα τοῦ μαστιγίου ἐπιπτον ὡς βροχὴ ἐπάνω εἰς τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἀφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλύγιζε.

Ἡ κόρη ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιβάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὸ πλοῖον του, ἐπήδησεν εἰς τὸν λαιμόν του τρέμουσα καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς γεμάτους δάκρυα τοῦ ἐφιθύρισεν εἰς τὸ αὐτί:

— Πατέρα, θέλεις νὰ καλοκαρδίσης τὴν κόρην σου;

— Θέλω βέβαια, εἶπε γελῶν ὁ Δημοχάρης. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ, παιδί μου;

— Ἀγόρασέ μου, παρακαλῶ, αὐτὸν τὸν δοῦλον!

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίππη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου.

Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει τετρακοσίας ἀργυρᾶς δραχμᾶς, ἀγοράζει τὸν δυστυχημένον δοῦλον καὶ τὸν φέρουν μαζί των εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Νεῖλος, αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομά του, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Εἰς

ἄνθρωπος ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ δυνατός. Εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ ἔξυπνος καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ φρούτα. Θέλω νὰ τοῦ ὁμιλήσω διὰ τὰ ἀμπέλια του.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Εὐχαρίς. Ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι γίνονται εἰς τὸ Στάδιον, εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰλισσοῦ. Μείνε ἐδῶ σήμερον νὰ ἴδῃς τὴν ἑορτὴν καὶ τὸ βράδυ βλέπεις τὸν πατέρα μου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν Πομπήν.

Ἡ Λευκίππη, τὰ τέκνα τῆς καὶ οἱ δοῦλοι τῆς ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

4. Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνησε ἀπὸ τὸν «ἔξω Κεραμεικόν», ὁ ὅποιος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο ὅλοι ὅσοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας, ἡκολούθουν κατόπιν τὸν «πλάτυν δρόμον», οὕτω τὸν ἔλεγαν, καὶ ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγοῦνται, οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντις, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες, μὲ βάδισμα μεγαλοπρεπές, βαρὺ καὶ ἐπιβλητικόν. Εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐκράτουν κλώνους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἡκολούθουν οἱ ὀπλίται, οἱ ὅποιοι ἔλαμπον μὲ τὰς καινουργεῖς ἀσπίδας τῶν καὶ τὰς λόγχας τῶν. Κατόπιν ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανῖαι, οἱ ὅποιοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἐπήγαιναν ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τὰ υπερήφανα ἄλογά των. Ἄλλοι

πάλιν ἐπήγαιναν μὲ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὅποια εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὡραῖα παιδιὰ λευκοφορεμένα ἐξεφύλλιζαν ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν Ὀδόν». Ἦκολούθουν ἔπειτα κομφαὶ παρθένοι τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, στολισμένα μὲ ὠραῖα ἄνθη. Μέσα εἰς τὰ κάνιστρα εἶχον σκεύη, τὰ ὅποια ἐχρειά-

ζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὐταὶ ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξὺ τῶν κορασίων διεκρίνετο καὶ ἡ Εὐχαρίς. Ἐβάδιζε μὲ τρόπον σεμνόν, σοβαρὸν καὶ υπερήφανον.

Ὅταν ἡ χαριτωμένη ὁμάς τῶν νεανίδων διήρχετο, αἱ ἐπευφημῖαι τῶν θεατῶν ἔφθανον ἕως τὸν οὐρανόν. Οἱ θεαταὶ εἶχον ἀνεβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας, αἱ

ὅποῖται εἶχον στηθῇ διὰ τὴν ἑορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ὅλοι προσεπάθουν νὰ διασπάσουν τὴν ζώνην, ἐνῷ οἱ ἀστυνομικοὶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν.

Μετ' ὀλίγον ἐν ὥραϊον ἱστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρᾶς κοπῶν, κυλιόμενον ἐπάνω εἰς τροχοὺς, μὲ τὸν ἱερὸν Πέπλον τῆς Θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἱστόν του, ἤρχισε νὰ προχωρῇ. Ἐμπρὸς ἐπήγαιναν μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ λύρας καὶ ἠκολούθουν χορεύτριαι.

Τέλος ἐπροχώρει μὴ μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ ζῶα, βόδια καὶ πρόβατα, τὰ ὅποια θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῷ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἐορτάσιμον στολήν, φαιδροὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἔφεραν τὸν οἶνον, τὸν ὅποιον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα « Παναθηναϊκὰ ποτήρια », ὅπως ἦτο τότε ἔθιμον.

Ἡ Πομπὴ ἔστρεψε πρὸς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ κατόπιν νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἴστατο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἔβλεπε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὅποιοι διεκρίνοντο κάτω ἀπὸ τὸν λαμπρὸν οὐρανόν. Ἴδου τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἴδου καὶ ὁ Παρθενών, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του καὶ τὰ γιγάντια ἀγάλματα τοῦ Φειδίου καὶ μὲ τὴν Ζωφόρον γύρω του, ἡ ὁποία παρίστανε αὐτὴν τὴν παρέλασιν. Παρίστανε καὶ τοὺς θεοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι κατήρχοντο ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον διὰ νὰ ἴδουν τὴν Πομπήν. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἴδου καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ ὅποια ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον. Ἐμπρὸς ἦτο ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

5. Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λύσιν καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίλκινον συνηγνῆθησαν μὲ τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων κατάρκει εἰς μίαν οἰκίαν, ἣ ὁποία εὗρίσκετο εἰς τὸ πέρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συνοι-

κίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ἠδύνατο νὰ παρακολουθοῦν τὴν Πομπήν, ἀνερχομένην ἤδη ἀργὰ-ἀργὰ, πρὸς τὰ Προπύλαια.

Διήρχοντο ἱερεῖς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδιά, νεάνιδες ὅταν αἰφνης εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί. Εἶδον ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον σὺν τρελλοί, καὶ κατόπιν εἶδον ἓνα ταῦρον, ὁ ὁποῖος εἶχε διαφύγει ἀπὸ τὴν γραμμὴν του. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευρά του μὲ τὴν οὐρά του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην ἀνέτρεπεν ὅ,τι εὗρισκεν ἐμπρὸς του... Ἐξηγριωμένοι εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πομπήν. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος. Σωστὸς πανικός.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀφηνιασμένος ταῦρος εἰσβάλλει μεταξὺ τῶν κανηφόρων παρθένων. Τρέχουν ἐκεῖναι περίτρομοι, ἐνῶ ἡ Εὐχαρις ἴσταται ἔντρομος. Ὁ ταῦρος ὁρμᾷ μὲ μίαν ἀγρίαν κίνησιν νὰ τὴν κτυπήσῃ μὲ τὰ κέρατά του.

Ὁ Δημοχάρης ἐπετάχθη ἔξω ἀλλόφρων.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως, ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου, σπεύδει ἀμέσως εἰς ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δούλος, ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότομον χειρονομίαν ἀναποδογυρίζει τὸν Σκύθην, ὁ ὁποῖος ἐφύλασσε τὴν γραμμὴν, καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος ἔτρεχε περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνας χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἔπεσεν ὅμως λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνῆλθε. Ἀνεστέναξεν, ἐνῶ εἰς τὰ χλωμὰ ἀπὸ τὴν φρίκην μάγουλά της ἐκυλίνοντο μεγάλα δάκρυα. Μὲ προσοχὴν ὁ Δημοχάρης, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μεταξὺ εἶχε φθάσει, ἐσήκωσεν, εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδεσαν πάλιν τὸν ἀφηνιασμένον ταῦρον, καὶ ἡ λιτανεία ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της πρὸς τὸ Ἑρέχθειον. Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ

μιάς κλίνης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐζάλισε, καὶ ἐνῶ ἡ μήτηρ τῆς ἔκλαιεν, αὐτὴ ἐκοιμάτο ἡσυχος, ὡς τίποτε νὰ μὴ συνέβῃ.

Φωναὶ χαρᾶς, τραγούδια, γλυκεῖα μουσική, ὅλα ἐρχόμενα ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαιναν ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον τῆς. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔφαλλον ὕμνους εἰς τὴν Θεάν. . .

6. Κάποτε ἀργότερα ἡ Εὐχαρις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Γύρω τῆς εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν, καὶ εἰς τὴν σκιάν, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημῶ, τὸν Σίκκινον καὶ τὸν Νεῖλον. Τότε ἐνεθυμήθη τί εἶχε συμβῇ.

— Πατέρα! εἶπε μὲ σιγανὴν καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πλέον δούλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! εἶπε ὁ Δημοχάρης, ἀπ' αὐτὴν τὴν στιγμήν σὲ ἀπελευθερώνω καὶ ἀπὸ αὔριον θὰ εἶσαι διευθυντὴς εἰς ὅλα τὰ κτήματά μου!

Καὶ ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Εὐχαριστῶ. Ὁ αὐθέντης μου ὁ Ζεὺς, ὁ προστάτης τῶν δούλων καὶ τῶν ἀπελευθερῶν, ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μίαν ἡμέραν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σοῦ χάρισω τὴν ζωὴν μου.

Ο ΑΡΤΟΝΑΥΤΗΣ ΑΓΚΑΙΟΣ

1. Όταν έτελείωσεν ή άργοναυτική έκστρατεία και έπέστρεψεν εις την πατρίδα του ο Άγκαιος, ήρχισε να φροντίζη και να καλλιεργή με περισσοτέραν όρεξιν τά κτήματά του. Έκαλλιέργει δέ όχι μόνον όσα παλαιά ειχεν, αλλά και άλλα νέα· ιδίως έφύτευε πολλά άμπέλια.

Οί δούλοί του — και ειχεν αρκετούς — δέν έσήκωναν την κεφαλήν των από την πολλήν έργασίαν. Όλην την ήμέραν εύρίσκοντο με την άξίνην και τόν λοστόν ανά χείρας. Άλλά παρ' όλα ταύτα ο Άγκαιος δέν ήτο εύχαριστημένος, και διά τò παραμικρόν τους ύβριζε και τους έβασάνιζε χωρίς οίκτον.

Μίαν ήμέραν ο γηραιότερος εξ αυτών, ο όποιος έκ παιδικής ήλικίας ειχεν ύπηρετήσει πιστώσ τόν πατέρα του Άγκαίου και όστις έπίσης ήτο παιδικός φίλος του ήρωος, πηγαίνει και του λέγει :

— Θα σου εΐπω κάτι, άφεντικό, και να με συγχωρήσ. Πολύ φοβοῦμαι, ότι, με τόν τρόπον που φέρεσαι προς τους δούλους σου, δέν θα προφθάσης να πιής κρασί από τά άμπέλια σου. Ό Θεός, άφεντικό, δέν προστατεύει τά άδικα έργα.

Ό Άγκαιος δέν έδωσε καμμίαν προσοχήν εις τους λόγους

τοῦ γέροντος καὶ ἐξηκολούθησε νὰ φέρεται πρὸς τοὺς δούλους του μὲ τὴν ἰδίαν σκληρότητα.

2. Ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ τρυγητοῦ. Ὁ Ἀγκαῖος ἐτρύγησε τὰ ἀμπέλια του καὶ ἔβαλε τὸν μούστον εἰς τὰ βαρέλια. Ὅταν

πλέον ὁ μούστος ἐψήθη καὶ μετατρέπη εἰς οἶνον, ὁ ἥρωας διέταξε τὸν ἴδιον γέροντα δούλον νὰ τοῦ γεμίσῃ ἓν ποτήριον, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν νέον οἶνον. Ὅτε δὲ ὁ γέρων ἔφερε τὸ γεμᾶτον ποτήριον, ὁ Ἀγκαῖος τὸ ἔλαβε καὶ εἶπε γελῶν πρὸς τὸν γέροντα :

— Θυμᾶσαι ποῦ μοῦ εἶπες κάποτε, ὅτι μπορεῖ νὰ μὴ προφθάσω

νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τὰ ἀμπέλια μου, διότι θὰ μὲ ἡμπούδιζαν οἱ Θεοί; Νὰ λοιπὸν ποὺ ἐγὼ ἐπρόφθασα!

— Μὴ λέγεις μεγάλον λόγον, ἀφεντικό, εἶπεν ὁ δοῦλος, διότι ὅσα φέρει ἡ μία στιγμή δὲν τὰ φέρει ὁλόκληρος ὁ χρόνος. Ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλη σου, κανεῖς δὲν ἡξεύρει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ!

Δὲν εἶχεν ὁ γέροντες τελειώσει τοὺς λόγους του καὶ ἰδοὺ εἰσέρχεται ἀσθμαίνων καὶ περίτρομος εἰς δοῦλος, ὁ ὁποῖος λέγει πρὸς τὸν Ἀγκαῖον τὰ ἐξῆς:

— Ἀφεντικό! Ἐν θεόρατον ἀγριογούρουνον ἐμπήκεν εἰς τὰ ἀμπέλια σου καὶ κάμνει μεγάλας καταστροφάς. Τρέξε νὰ βοηθήσῃς.

3. Ἀμέσως ὁ Ἀγκαῖος ἀφίνει κάτω τὸ ποτήριον, γεμάτον οἶνον, καὶ σηκώνεται ὄρθιος. Ἀρπάζει τὸ δόρυ του καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ ἀγριογούρουνον.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰ ἀμπέλια του, εἶδε τὸ τρομερὸν ἀγρίμι ὥρμησεν ἐναντίον του μὲ τόλμην καὶ ἀπερিসκεψίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, καθὼς εἶδε τὸν Ἀγκαῖον νὰ ὀρμᾷ ἐναντίον του, ἔγινε πολὺ ἀγριώτερον. Τὸ δόρυ τοῦ ἥρωος ἡστόχησε, καὶ τότε ὁ ἐξαγριωμένος ἀγριόχοιρος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἀγκαίου καὶ μὲ τοὺς τρομεροὺς του χαυλιόδοντας τοῦ ἐξέσχισε τὴν κοιλίαν.

Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Ἀγκαῖος βογγῶν καὶ στεναῶν ἀπέθανε μέσα εἰς τὸ ἀμπέλι του, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ἐδασάνιζε τοὺς ἐργατικούς δούλους του. Ἀπέθανε μάλιστα χωρὶς διόλου νὰ προφθάσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὸ νέον κρασί ἀπὸ τὰ νλήματά του, τὰ ὁποῖα εἶχε τρυγήσει. Ἡ γνώμη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος δούλου ἀπεδείχθη ἀληθινή: « Μὴ λέγεις μεγάλον λόγον, ἀφεντικό. Ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ ποτήρι εἰς τὰ χεῖλη σου, κανεῖς δὲν ἡξεύρει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ! »

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΥΣΙΝ

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

Ναί, ἡ ἄνοιξις ἦλθεν! Ὁ Πλούτων ἀφῆκε καὶ πάλιν τὴν Περσεφόνην νὰ ἀναβῇ ἀπὸ τὸν ᾠδην εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ συναντήσῃ τὴν μητέρα της Δήμητρα καὶ νὰ φέρῃ τὰ ἄνθη καὶ τὴν χαρὰν. Ἡ ἄνοιξις ἦλθε. Μᾶς τὸ λέγει τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ, μᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνει τὸ πράσινον τῆς γῆς, μᾶς τὸ βεβαιώνει τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν.

Ἦλθεν ἡ ἄνοιξις καί, ὅπως πάντοτε, τὸ ἀνθοστόλιστον ἄρμα της ἔσυρον αἱ χελιδόνες. Ὡ, τὰ ἀγαπημένα, τὰ λατρευτὰ πτηνά, οἱ πρόδρομοι, οἱ προάγγελοι τῶν ὡραίων ἡμερῶν! Τὰς εἶδατε; Τὰς εἶδατε πάλιν νὰ διασχίζουν μὲ τὴν χαριτωμένην των πτήσιν τὸν κυανοῦν ἀέρα καὶ νὰ τὸν γεμίζουν μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν τερροισμῶν των; Καὶ ἐγέμισε ἀπὸ χαρὰν ἡ ψυχὴ σας εἰς τὴν συνάντησιν τῶν καλῶν, τῶν πιστῶν φίλων, οἱ ὅποιοι ἐπανερχονται εἰς

τὰς παλαιὰς τῶν φωλεάς, διὰ νὰ μείνουν μαζί μας ὅσον θὰ μείνη καὶ ἡ Περσεφόνη, ὅσον θὰ διατηρηθῇ ἡ ὥραία ἐποχή;

Ναί· διότι δὲν ὑπάρχει ἀγαπητότερον πτηνὸν ἀπὸ τὴν χελιδόνα! Ἔρχεται μαζί μὲ τὴν ἀνοιξιν καὶ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς ἀφυπνίσεως τῆς ζωῆς. Εἶναι φίλη τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ προτίμησιν κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰς πόλεις, παρὰ τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πολλάκις μέσα εἰς τὰς κατοικίας των. Δίδει τὸ μέγα παράδειγμα τῆς φιλοπονίας, τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης, τοῦ κοινωνικοῦ αἰσθήματος, διότι εἶναι κατ' ἐξοχὴν φιλόπονος, φιλόστοργος καὶ κοινωνική. Ἡ παρουσία της θεωρεῖται ὡς καλὸς οἰωνός, καὶ γίνεται παντοῦ δεκτὴ ὡς εὐλογία Θεοῦ.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον στολισμός· δὲν μᾶς τέρπει ἀπλῶς μὲ τὴν χάριν τῆς πτήσεώς της καὶ μὲ τὴν γλυκύτητα τοῦ ᾄσματός της· εἶναι καὶ εὐεργέτης. Διότι καθαρίζει τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὰς

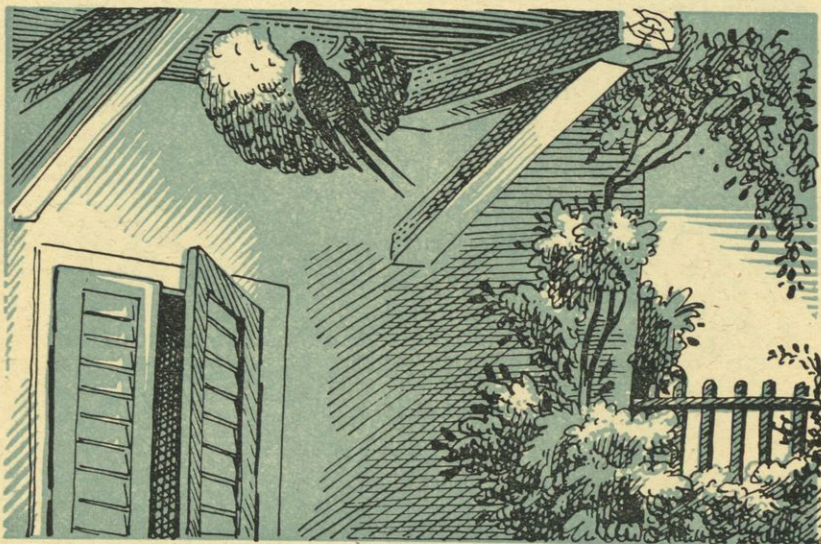

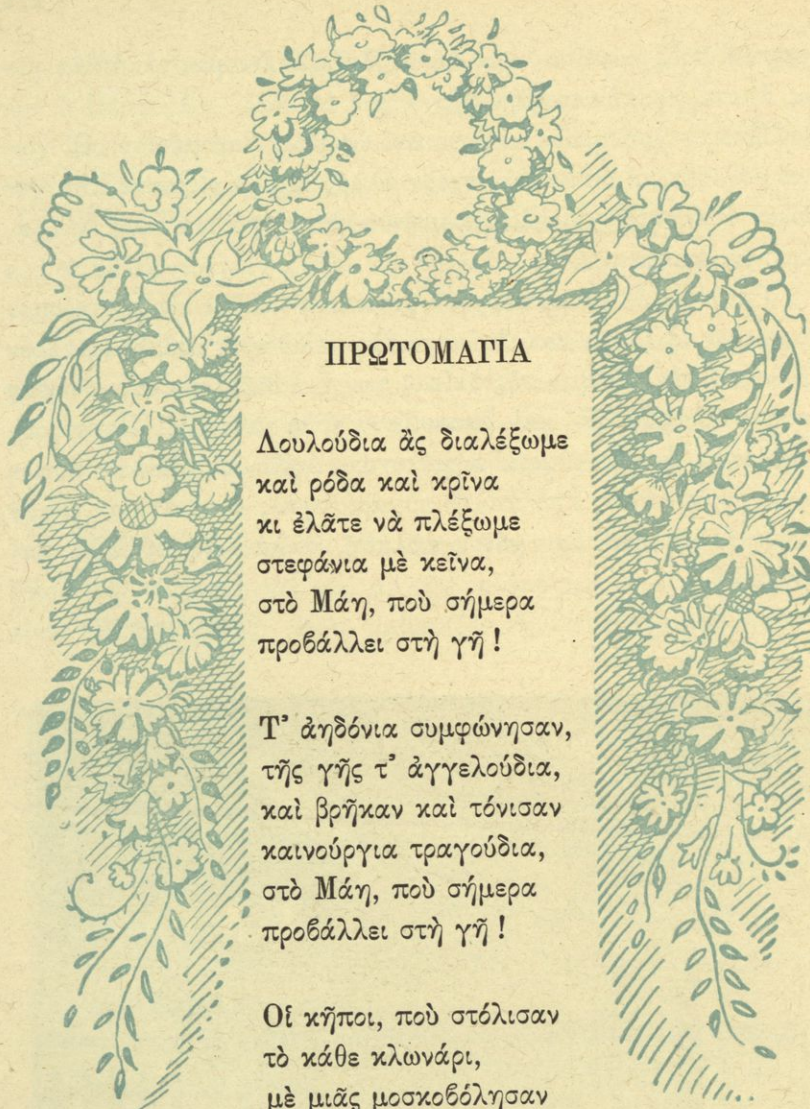
μίας και τούς κώνωπας και άλλα βλαβερά έντομα, τὰ δποία κυρίως αποτελοῦν τὴν τροφήν της.

Ἐπειτα χρησιμεύει κάποτε και ὡς εἶδος βαρομέτρου. Οἱ χωρικοὶ μάλιστα, οἱ δποιοὶ δὲν ἔχουν ἄλλο, μεταχειρίζονται τὴν χελιδόνα· ὅταν πετᾷ χαμηλά, προμηνύει βροχήν· ὅταν πετᾷ ὑψηλά, προμηνύει καλοκαιρίαν.

Ὑποθέτω, ὅτι δὲν ὑπάρχουν χειρότερα παιδιά εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ δποία καταδιώκουν τὰς χελιδόνας και δοκιμάζουν ἐπάνω των τὴν δύναμιν τῆς σαΐτας των ἢ λιθοβολοῦν τὰς φωλεὰς των ἢ συλλαμβάνουν και βασανίζουν τοὺς νεοσσούς. Ματυροῦν σκληρότητα ψυχῆς ἀπαραδειγμάτιστον. Διότι πληγώνουν ἢ φονεύουν χωρὶς λόγον, ἀπὸ ἀπλὴν εὐχαρίστησιν, — τί ἀγρίαν εὐχαρίστησιν! — πτηνά, ὅχι μόνον ἀβλαβῆ, ἀλλὰ και ὠφέλιμα και εὐεργετικά.

Γρηγ. Ξενόπουλος

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Λουλούδια ἄς διαλέξωμε
καὶ ρόδα καὶ κρῖνα
κι ἐλάτε νὰ πλέξωμε
στεφάνια μὲ κεῖνα,
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Τ' ἀηδόνια συμφώνησαν,
τῆς γῆς τ' ἀγγελούδια,
καὶ βρῆκαν καὶ τόνισαν
καινούργια τραγούδια,
στὸ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Οἱ κῆποι, ποὺ στόλισαν
τὸ κάθε κλωνάρι,
μὲ μιᾶς μοσκοδόλησαν
κι ἀνθίσαν γιὰ χάρη
τοῦ Μάη, ποὺ σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

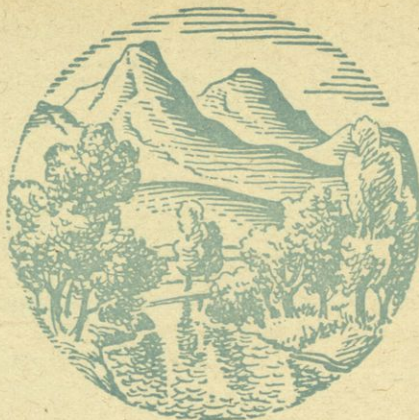

Η θάλασσα γίνεται
καθρέπτης καὶ πάλι,
τὸ κύμα της χύνεται
τραγούδια νὰ ψάλῃ
στὸ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Χορεύει τὸ πρόβατο,
τ' ἀρνάκι βελάζει,
κι ἀπ' τὸν ἀγκαθόβατο
δροσοῦλα σταλάζει
στὸ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Λουλούδια ἄς διαλέξωμε,
κλωνάρια ἀνθισμένα,
στεφάνια νὰ πλέξωμε,
δροσιὰ ραντισμένα,
στὸ Μάη, πὺν σήμερα
προβάλλει στὴ γῆ !

Ι. Πολέμης

Τ Ο Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι

1

Ὁ κόσμος λάμπει
σὰν ἓνα ἀστέρι·
βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθὼς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ' ἀγέρι,
μεσ' ἀπ' τ' ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά, ἀγγελούδια,
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

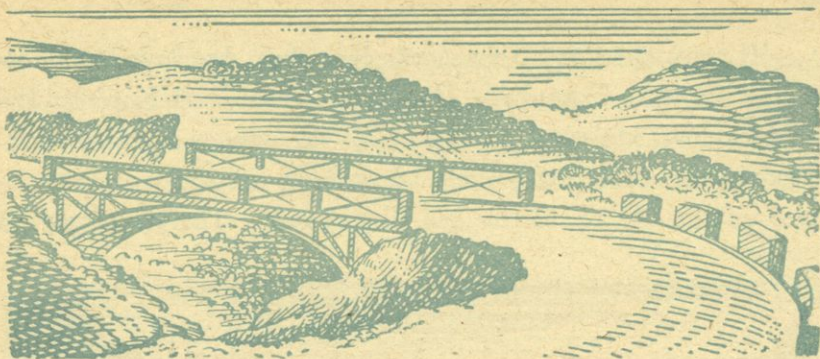
3

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾷ ἓνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾷ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

4

Ἡ φύσις πέρα,
ὦ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾷ.
Ἡ φύσις ὄλη
σὰν περιδόλι
τὸ καλοκαίρι.
Θεοῦ χαρά!

Κ. Παλαμᾶς

Ζ'. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους μέχρι τοῦ ἔτους 1893, ὅταν ἔν πλοῖον ἤθελε νὰ ταξιδεύσῃ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον, λόγου χάριν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο ἡναγκασμένον νὰ περιπλεύσῃ ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ ταξίδιον αὐτὸ καὶ πολὺ μακρὸν ἦτο καὶ συχνὰ ἐπικίνδυνον, διότι κατὰ τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου ἡ θάλασσα συνήθως εἶναι ταραχώδης. Μάλιστα εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Λακωνικῆς, τὸν Μαλέαν, ἡ τρικυμία πολλάκις εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς ναυτικούς.

Ἐσκέφθησαν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι πῶς νὰ συντομεύσουν τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος εἰς τὸ Ἴόνιον. Ἀλλὰ διὰ νὰ κατορθωθῇ τοῦτο, ἦτο ἀνάγκη τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ ἡ ἔνωσις αὐτῇ τῶν δύο κόλπων, ἔπρεπε νὰ κοπῇ ὁ Ἴσθμός, ὁ ὁποῖος ἤνωνε τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, καὶ τοιοῦτο-τρόπως ἡ Πελοπόννησος νὰ γίνῃ νῆσος.

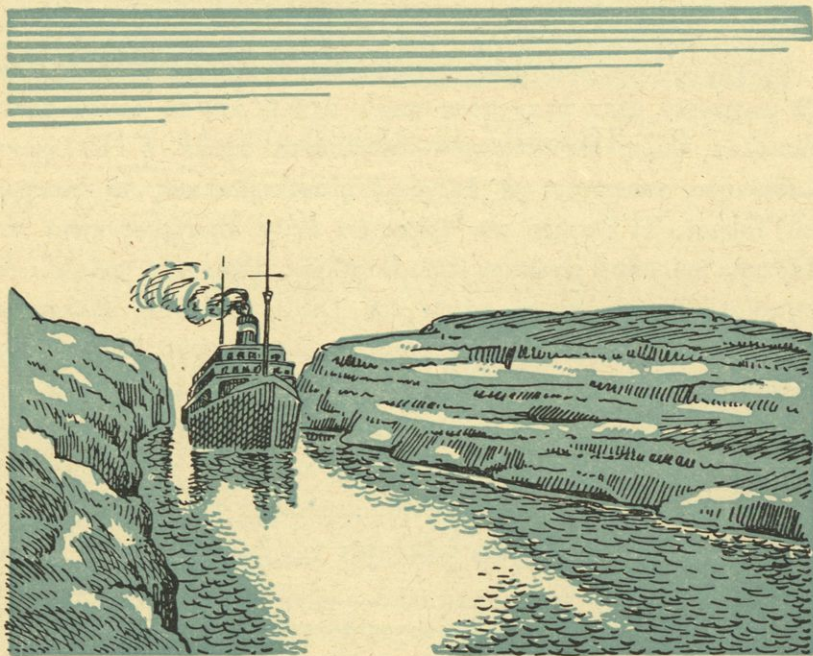
Ἡ τομὴ ὅμως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἦτο ἔργον πολὺ δύσκολον καὶ πολὺ δαπανηρὸν. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου Περριάνδρος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κόψῃ τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ κατασκευάσῃ μίαν διώρυγα, ἥ ὅποια νὰ συνδέσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ. Τοιοῦτοτρόπως τὰ

πλοῖα ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος θὰ ἠδύναντο νὰ διαπλέουν αὐτὴν τὴν διώρυγα καὶ νὰ φθάνουν εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ἀλλὰ τόσον μεγάλας δυσκολίας παρουσίασεν ἡ τομὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, ὥστε ὁ Περριάνδρος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σχέδιόν του.

Τριακόσια ἔτη κατόπιν ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ἤρchiσεν πάλιν νὰ σκάψῃ εἰς τὸν Ἰσθμὸν. Δὲν ἐπροχώρησαν ὅμως πολὺ αἱ ἐργασίαι αὐταὶ καὶ τὰς ἐσταμά-

τησεν ὁ Δημήτριος. Διότι σοφοὶ Αἰγύπτιοι, οἱ ὁποῖοι τὸν συνώ-
 δευον, τὸν ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν δύο θαλασσῶν ἦτο ἄνι-
 σος καὶ ἐπομένως ἐὰν τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου εἰσέηρ-
 χοντο εἰς τὸ Αἰγαῖον, θὰ κατέκλυζον τὴν Αἴγιναν καὶ τὰς περίξ
 νήσους.

Βραδύτερον δύο αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ
 κατὰ τὸ ἔτος 44 πρὸ Χριστοῦ καὶ ὁ Καλιγούλας κατὰ τὸ 37 π.Χ.
 ἐμελέτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ σχέδιον τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ. Ὁ Κα-
 λιγούλας μάλιστα ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς τομῆς, ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ
 ἰδίου ἔτους αἱ ἐργασίαι ἔπαυσαν ἔνεκα τῆς δολοφονίας αὐτοῦ.

Ἐνα περίπου αἰῶνα ἀργότερον, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης
 Νέρων, κατὰ τὸ ἔτος 67 μετὰ Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν

Ἑλλάδα καὶ παρευρέθη εἰς τοὺς Ἰσθμικοὺς ἀγῶνας, ἐσκέφθη καὶ αὐτὸς νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ σχέδιον, νὰ ἀνοιχθῇ ὁ Ἰσθμός. Ἡρ-
χισε λοιπὸν ὁ ἴδιος μὲ χρυσὴν σκαπάνην τὰς ἐργασίας ἀπὸ τὸν
Κορινθιακὸν καὶ ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν ταυτοχρόνως καὶ μάλιστα εἰς
τὸ ἴδιον σημεῖον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ σημερινὴ διώρυξ. Ἀλλὰ μετὰ
ἓνα ἔτος καὶ ὁ Νέρων ἀπέθανε καὶ τοιοιυτοτρόπως ἐματαιώθη καὶ
πάλιν τὸ ἔργον.

Ἀπὸ τότε κανεῖς πλεόν δὲν ἐπεχείρησε νὰ κόψῃ τὸν Ἰσθμόν.
Τὰ μηχανικὰ μέσα ἦσαν τόσο πολὺ ἀτελῆ καὶ τὸ ἔργον τόσο
δύσκολον. Μόλις δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ Ἑλληνικὴ
Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ συστηματικῶς τὸ ἀνοίγμα
τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν ἔγινε ἐπισήμως κατὰ τὸν
Μάρτιον τοῦ 1882 ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α΄. Αἱ
ἐργασίαι ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1890, ὅποτε ἡ Ἑλληνικὴ
Κυβέρνησις ἀνέλαβε αὐτὴ μὲ Ἑλληνας μηχανικοὺς νὰ συμπλη-
ρώσῃ καὶ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον. Πράγματι δὲ οἱ Ἑλληνας μη-
χανικοὶ κατάρθωσαν νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σπουδαῖον τοῦτο
ἔργον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Τοιοιυτοτρόπως τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ
ἠνώθησαν μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ κατὰ τὴν 6 Αὐγούστου
1893 καὶ τὸ πρῶτον πλοῖον διέπλευσε τὴν διώρυγα τὴν 9 Νοεμ-
βρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Τὸ ὀλικὸν μῆκος τῆς διώρυγος ἀνέρχεται εἰς 6.300 μέτρα,
τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἰς μὲν τὸν πυθμένα εἶναι 21 μέτρων, εἰς δὲ
τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 25 περίπου μέτρων. Ἡ μεγάλῃ σι-
δηροδρομικὴ γέφυρα τοποθετημένη ἐπὶ ἀνοίγματος 80 μέτρων εἰς
ὕψος 44 μέτρων, ἐπιτρέπει νὰ διέρχωνται διὰ τῆς διώρυγος καὶ
τὰ μεγαλύτερα ἀκόμη πλοῖα.

Η'. ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΤΑΝ ΕΠΟΛΕΜΕΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ

1. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Δύο μεγάλοι Τούρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἔχουν ζῶσει καὶ πολιορκοῦν τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Αἰτωλίας. Ἡ ἱερὰ ὁμως Πόλις τῆς πατρίδος μας ἀντέχει καὶ συγκρατεῖ τὰ κύματα τῶν ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν. Οἱ πολιορκούμενοι Ἕλληνες εἶναι ὅλοι των διαλεκτοί, ὁ εἰς καλῦτερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, παλληκάρια τῆς Ρούμελης καὶ ἀετοὶ τοῦ Σουλίου.

Αἱ γυναῖκες ἐξ ἄλλου φροντίζουν διὰ τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους καὶ ἐτοιμάζουν ψωμί διὰ τοὺς ἄνδρας των — οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ ὑπερασπισταὶ ἥρωες — καὶ διὰ τὰ παιδιά των — τὰ ὅποια θὰ γίνουν οἱ αὐριανοὶ ἥρωες —. Πολλοὶ κρατοῦν καὶ τὸ τουφέκι ἐπάνω εἰς τοὺς προμαχῶνας, διὰ νὰ ξεκουράζουν τοὺς ἰδικούς των.

Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν σκληρὸν πόλεμον τί κάνουν τὰ παιδιά, τὰ μικρὰ ἐκεῖνα Μεσολογγιτόπουλα; Τὰ παιδιά κουβαλοῦν νερὸ

καὶ ψωμί εἰς τὸ κάστρον, ἐτοιμάζουσι φυσέκια μὲ χαρτί, καὶ διαρκῶς βοηθοῦν εἰς ὅ,τι ἄλλο ἤμποροῦν. Ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι γίνῃ κανένα ἄνοιγμα εἰς τὰ τεῖχη τοῦ κάστρου καὶ ὑπάρχῃ φόβος ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ὀρμήσουσι οἱ Ἀρβανῖτες μέσα, τρέχουσι τότε τὰ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦν καλάμια καὶ ξύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια των καὶ λίθους καὶ πλίνθους καὶ ὅ,τι ἄλλο εὐρίσκουσι, καὶ κλείνουσι ἀμέσως τὸ ἄνοιγμα.

Καὶ πάλιν, ὅταν τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουσι ἐργασίαν, μαζεύονται εἰς μίαν πλατεῖαν καὶ παίζουν. Μέσα εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸν πόλεμον ποῦ ζοῦν, τῆς φωτιάς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια παίζουν.

Μαζεύουσι σφαῖρας μολυβένιες, ποῦ εἶναι χιλιάδες σκόρπαι εἰς ὅλον τὸ Μεσολόγγι. Δεινώνουσι τὸ μολύβι των εἰς τὴν φωτιὰν καὶ τὸ χύνουσι μέσα εἰς καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα.

Ἔτσι κάμνουσι μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ στήνουσι ἐπάνω εἰς τὰ χωματένια παιδικὰ των κάστρα, ἀντίκρυ τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο, καὶ παίζουν ψευτοπόλεμον.

Καὶ οἱ γέροι πολεμισταί, παλαιοὶ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφτες, ὅταν περνοῦν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπάγουσι εἰς τὸ ἀληθινὸν τὸ κάστρον καὶ εἰς τὸν ἀληθινὸν τὸν πόλεμον, κοντοστέκουσι ὀλίγον, διὰ νὰ ἴδουσι καὶ τὸν παιδοπόλεμον καὶ νὰ καμαρώσουσι τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγονάκια των — ἰδικὰ των ἢ ξένα. Χαμογελοῦν οἱ μπαρουτοκαπνισμένοι ἥρωες, διότι βλέπουσι τὴν ἐπιδεξιότητα τῶν παιδιῶν των. «Θὰ γίνουν τὰ παιδιὰ μας πολὺ καλύτερά μας»· ἔτσι σκέπτονται καὶ ἀναγαλλιάζουσι ἀπὸ πατρικὴν ὑπερηφάνειαν.

Ἄλλοτε πάλιν ὀδηγοῦν ἢ παρορμοῦν ὅσα παιδιὰ κινδυνεύουσι νὰ χάσουσιν τὸ παιγνίδι :

— Ἐμπρός, λεβέντες, καὶ σὰς πῆραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα !

2. Εἰς τὴν ἰδίαν πλατεῖαν, ὅπου παίζουν τὰ παιδιὰ, ἔχει τὴν

κατοικίαν του καὶ εἰς σκύλος. Ἐνας μεγαλόσωμος, μαῦρος, μαλ-
λιαρὸς μανδρόσκυλος, ποὺ τὸν φωνάζουν Ἀλή.

Ὅλοι τὸν ξέρουν τὸν Ἀλή, ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πρὸ
πάντων οἱ μικροί, ποὺ τὸν ἔχουν καθημερινήν συντροφιάν των.

Ἀλλὰ ὁ Ἀλῆς ἔγινε ξακουστὸς ἀπὸ τοῦτο τὸ περιστατικόν :

Ἐνα ἀπόγευμα τὰ παιδιὰ συγκεντρωμένα εἰς τὸ συνηθισμέ-
νον των μέρος ἔπαιζαν ὅπως πάντοτε καὶ ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ
φωνὰς καὶ μὲ γέλια. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἔπαιζαν, νὰ σου καὶ ἔρχεται
σφυρίζουσα μιὰ σιδερόμπαλα κανονιοῦ καὶ πίπτει εἰς τὸ μέσον τῶν
παιδιῶν. Ἦτο μεγάλη σὰν μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι. Ἀπὸ μίαν
τρύπαν ἐπρόβαλλε τὸ ἀναμμένον φτιλί, ποὺ ἐντὸς δευτερολέπτων
θὰ μετέδιδε τὴν φωτιὰν μέσα εἰς τὸ μπαρούτι καὶ θὰ ἔκαμνε τὴν
ὀβίδα νὰ ἐκραγῇ, νὰ σκορπισθῇ εἰς χίλια κομμάτια, καὶ μαζὶ νὰ
σκορπίσῃ γύρω της τὸν θάνατον.

Τὰ παιδιὰ ἐσάστισαν καὶ ἔμειναν ἀκίνητα ἀπὸ τὴν ἀμηχα-
νίαν των. Τὴν ἰδίαν ὅμως ἐκείνην στιγμήν ὁ Ἀλῆς τινάζεται
ἐπάνω μὲ γαυγίσματα, καὶ μὲ ἓνα πήδημά του ἀρπάζει τὴν ὀβίδα

μέ τὰ δόντια του. Ἄλλ' ἐκείνη ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη, καὶ τὰ δόντια τοῦ σκύλου ἐγλίστρησαν τρίζοντας ἐπάνω εἰς τὴν στρογγυλὴν καὶ σιδερένιαν ἐπιφάνειαν.

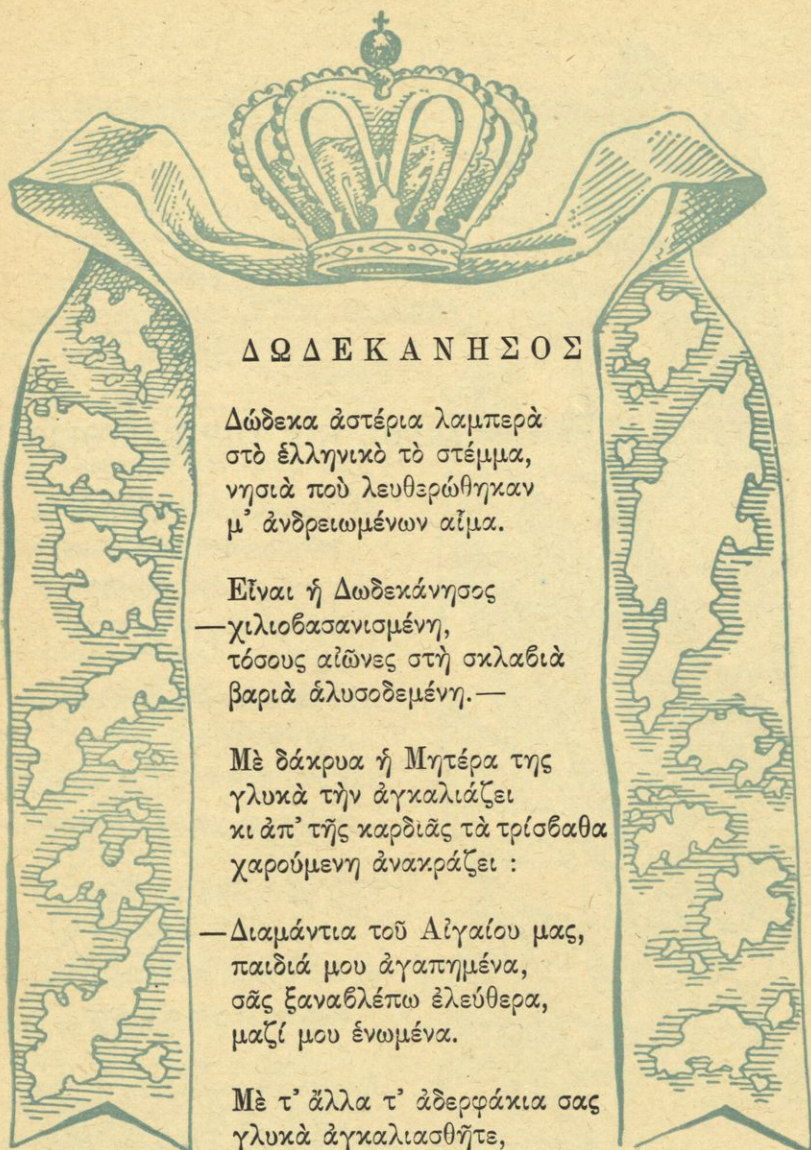
Καθὼς ὅμως ἐκλείσθησαν με δρμὴν αἱ δύο σιαγόνες τοῦ Ἀλῆ, εὗρέθη μεταξὺ των δαγκωμένον σφικτὰ καὶ τὸ ἀναμμένον φιλί. Ὁ σκύλος καθὼς ἤσθάνθη τὴν φωτιὰν εἰς τὸ στόμα του, ἐτίναξε με δρμὴν τὸ κεφάλι του καὶ τὸ φιλί ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὴν κανονικὴν του θέσιν. Ἔτσι ὅμως ἡ μπάλα τοῦ κανονιοῦ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκραγῇ.

Ὁ Ἀλῆς ἔπειτα ἐμύρισε μίαν, δύο φορές, καὶ ἐκούνησε τὴν οὐρὰν του εἰς τὰ παιδιά, πὺ τοῦ ἐφώναζαν καὶ πολὺ τὸν ἐχαίδευαν, διότι τοὺς εἶχε σώσει τὴν ζωὴν. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον δ Ἀλῆς ἐπῆγε καὶ ἐκουλουριάσθη εἰς τὴν θέσιν του με μετριοφροσύνην, σὰν νὰ μὴ εἶχε κάμει τίποτε σπουδαῖον.

Ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς εἶχε νὰ κάμῃ τὸ Μεσολόγγι με τοῦ Ἀλῆ τὸ κατόρθωμα. Ἀργότερα ἤλθαν αἱ κακαὶ ἡμέραι καὶ ἡ μεγάλη πείνα καὶ οἱ πολιορκημένοι ἔτρωγαν ὅ,τι ἤμποροῦσε νὰ φαγῶθῃ, καὶ τὰ γατιά καὶ τὰ σκυλιά των ἀκόμη. Τὸν Ἀλῆ ὅμως ὄχι, δὲν τὸν ἐπείραξε κανεὶς. Οἱ γενναῖοι πολιορκημένοι ἐγνώριζον καὶ νὰ πολεμοῦν ὑπὲρ πατρίδος καὶ εὐγνωμοσύνην νὰ τρέφουν πρὸς τὸν σωτήρα τῶν παιδιῶν των.

Ὁ Ἀλῆς ἔζησε πράγματι μαζί των καὶ ἐσώθη μαζί με πολλὰ παιδιά, ὅταν οἱ πολιορκούμενοι με τὸ σπαθὶ εἰς τὸ χέρι ἔκαμαν τὴν ἡρωϊκὴν ἐξοδὸν τοῦ Μεσολογγίου.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

Δώδεκα ἀστέρια λαμπερά
στο ἑλληνικὸ τὸ στέμμα,
νησιὰ ποὺ λευθερώθηκαν
μ' ἀνδρειωμένων αἷμα.

Εἶναι ἡ Δωδεκάνησος
—χιλιοθασσανισμένη,
τόσους αἰῶνες στὴ σκλαβιὰ
βαριὰ ἄλυσοδεμένη.—

Μὲ δάκρυα ἡ Μητέρα της
γλυκὰ τὴν ἀγκαλιάζει
κι ἀπ' τῆς καρδιάς τὰ τρίσβαθα
χαρούμενη ἀνακράζει :

—Διαμάντια τοῦ Αἰγαίου μας,
παιδιὰ μου ἀγαπημένα,
σὰς ξαναβλέπω ἐλεύθερα,
μαζί μου ἐνωμένα.

Μὲ τ' ἄλλα τ' ἀδερφάνια σας
γλυκὰ ἀγκαλιασθῆτε,
γιὰ τὴν τρανὴ Ἑλλάδα μας
πάντα ν' ἀγωνισθῆτε.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες,
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νὰ σοῦ πῇ.

Ἀργεῖε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σου ἔμενε, νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα,
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
τῶνα ἐκτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

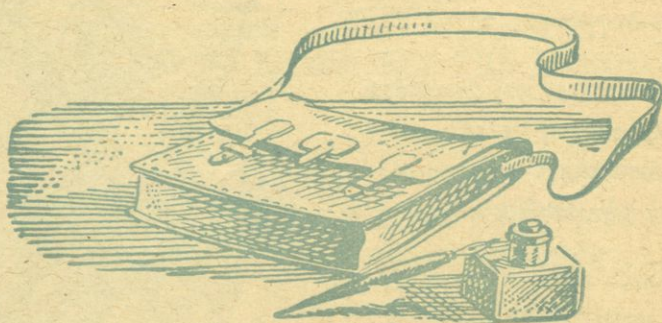
Κι ἔλεες: πότε, ἅ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τς ἐρμιές ;
Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές.

Τότ' ἐσῆκωνες τὸ βλέμμα
μέσ' στὰ κλάηματα θολό,
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα
πλῆθος αἷμα ἐλληνικὸ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἑλευθεριά !

Δ. Σολωμὸς

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ: Κ. ΘΕΤΤΑΛΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

Ι. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δ. Γ. Ζήση

	Σελίς
1. Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	9
2. Ἡ ἀναγνώριση	11
3. Μητρικὴ τύφλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
4. Ἕνα καλὸ μάθημα τοῦ παπποῦ	16
5. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση, Ζ. Παπαντωνίου	31
6. Τὸ χωριό μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
7. Ἕνας μαθητὴς ποὺ ἐργάζεται (διασκευή)	38
8. Τὸ τραγούδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρκορά	43
9. Χαρούμενα Χριστούγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
10. Χριστούγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	51
11. Ἕνας ἐντιμος φτωχὸς	57
12. Τὰ γεύματα τοῦ θείου Κωστή	60
13. Ὁ γεροβοσκὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
14. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Ἄνδρ. Καρχαβίτσα (διασκευή)	78
15. Ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ	85
16. Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα, † Χίου Παντελεήμονος Φωστίνη	105
17. Ὁ Σπουργίτης	135
18. Διπρόσωπος	143
19. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	144
20. Σκύλος καὶ λύκος	145
21. Πετάει, πετάει ὁ... Τοτὸς	149
22. Γιάννης ὁ Ἀνοιχτόκαρδος	159
23. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα	178
24. Ἡ προσευχὴ (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	181
25. Αἱ γυναῖκες τῶν Σπαρτιατῶν	191
26. Ὁρκος Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	193
27. Ὁ μάντις Μεγιστίας	194
28. Ὕμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	197
29. Ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος	198
30. Καλλικρατίδας	199
31. Ἡ πενία τοῦ Ἀριστείδου	200
32. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος	202
33. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	217

34. Πρωτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη	220
35. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	222
36. Ὁ Ἴσμος τῆς Κορίνθου	223
37. Δωδεκάνησος (ποίημα)	231
38. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	232

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Ρωμαίου

1. Ὁ γεροπαπποὺς (ποίημα), Σ. Σπεράντσα	19
2. Ἡ ἱστορία ἑνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
3. Βράδυ στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
4. Τὸ καμάρι τοῦ σχολειοῦ μας	28
5. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
6. Τί εἶχε διαβάσει ἕνας δοῦλος	52
7. Μέσα στὶς φλόγες	54
8. Ὁ λησμονημένος ναυαγὸς	65
9. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	69
10. Στοὺς ἐλαιῶνες τοῦ χωριοῦ, Ἀλ. Μωραΐτιδου (διασκευὴ)	73
11. Ἡ ἑλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	76
12. Ἡ Γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	88
13. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος	90
14. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	97
15. Δυὸ παιδιά ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἥπειρο	112
16. Ὁ αἰμοδότης, Στρ. Μυριβήλη	119
17. Γράμμα στὸ Μέτωπο, (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	122
18. Ἡ σημαία ἑνὸς Συντάγματος, Χρ. Ζαλοκώστα	123
19. Ἡ σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	127
20. Ὁ μικρὸς κολουράς	128
21. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	134
22. Ὁ παπαγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	140
23. Ποντικὸς πλεονέκτης	144
24. Ἀληθινὸς φίλος	146
25. Ἀλεπού, σταφύλια καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἀγρα	147
26. Ἡ κολοβὴ ἀλεπού (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	148
27. Διὰ μίαν ἀχλαδιάν, Ἀνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευὴ)	165
28. Ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία, Ἀρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171
29. Θέλω νὰ χτίσω ἕνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	179
30. Αἱ δύο ἄγκυραι	183
31. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	188
32. Πάσχα στὸ χωριὸ (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη	190
33. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ)	214
34. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ)	227

	Σελίς
Ἡ πατρίδα μας,	9
Τί εἶναι ἡ πατρίδα μας (ποίημα), Ι. Πολέμη	9
Α'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ ζωή.	
1. Ἡ ἀναγνώριση	11
2. Μητρικὴ τύφλωση (ποίημα), Δ. Βικέλα	15
3. Ὅνα καλὸ μάθημα τοῦ παπποῦ	16
4. Ὁ γεροπαπποὺς (ποίημα), Σ. Σπεράντισα	19
5. Ἡ ἱστορία ἑνὸς φτωχοῦ παιδιοῦ	20
6. Βράδν στὴ γειτονιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	27
7. Τὸ καμάρι τοῦ σχολείου μας	28
Β'. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν.	
1. Σὲ μιὰ παιδικὴ κατασκήνωση	31
2. Εἰς τὰ δάση (ποίημα), Ι. Γεννηματᾶ	36
3. Τὸ χωριό μου (ποίημα), Ι. Πολέμη	37
4. Ὅνας μαθητὴς πού ἐργάζεται (διασκευὴ)	38
5. Τὸ τραγούδι τῆς ἐργασίας (ποίημα), Γ. Μαρκορᾶ	43
Γ'. Ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ	
1. Χαρούμενα Χριστοῦγεννα, Π. Παναγοπούλου	45
2. Χριστοῦγεννα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	51
3. Τί εἶχε διαβάσει ἕνας δοῦλος	52
4. Μέσα στὶς φλόγες	54
Δ'. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ.	
1. Ὅνας ἔντιμος φτωχὸς	57
2. Τὰ γεύματα τοῦ θεοῦ Κωστή	60
3. Ὁ λησμονημένος ναυαγὸς	65
4. Ἑλληνικὸ παιδί (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	69
Ε'. Ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ καὶ θαλασσινὴ ζωὴ.	
1. Ὁ γεροβοσκὸς (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	71
2. Στοὺς ἐλαιῶνες τοῦ χωριοῦ, Ἀλ. Μωραϊτίδου (διασκευὴ)	73

	Σελίς
3. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	76
4. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσης, Ἄνδρ. Καρκαβίτσα (διασκευή)	78
Γ'. Ἀπὸ τίς ἐθνικὲς παραδόσεις.	
1. Ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ	85
2. Ἡ Γοργόνα (ποίημα), Γ. Δροσίνη	88
3. Βάτος, νυχτερίδα καὶ γλάρος	90
Ζ'. Ἀπὸ τῇ ζωῇ τῶν Ἀρχαίων.	
1. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	97
Η'. Ἀπὸ τῇ νέα ἐθνικῇ μας ζωῇ.	
1. Ὅλα γὰρ τὴν πατρίδα, † Χίου Παντελεήμονος Φωστίνη	105
2. Δυὸ παιδιὰ ἀπὸ τῇ Βόρειο Ἡπειρῷ	112
3. Ὁ αἰμοδότης, Στρ. Μυριβήλη	119
4. Γράμμα σὸ μέτωπο (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	122
5. Ἡ σημαία ἐνὸς Συντάγματος, Χρ. Ζαλοκώστα	123
6. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	127
7. Ὁ μικρὸς κουλουράς	128
8. Ἡ νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	134
Θ'. Οἱ φίλοι μας τὰ πουλιά.	
1. Ὁ σπουργίτης	135
2. Ὁ παπαγάλος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	140

ΜΕΡΟΣ Β'

Α'. Μῦθοι.

1. Διπρόσωπος	143
2. Κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	144
3. Ποντικὸς πλεονέκτης	144
4. Σκύλος καὶ Λύκος	145
5. Ἀληθινὸς φίλος	146
6. Ἀλεπού, σταφύλια καὶ σπουργίτες (ποίημα), Τ. Ἄγρα	147
7. Ἡ κολοβὴ ἄλεπὸν (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	148

Β'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν.

1. Πετᾷ, πετᾷ... ὁ Τοτὸς	149
------------------------------------	-----

Γ'. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

Σελίς

1. Γιάννης ὁ Ἀνοιχτόκαρδος	159
2. Διὰ μίαν ἀχλαδιάν, Ἄνδρ. Καρχαβίτσα (διασκευὴ)	165
3. Ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία, Ἄρ. Κουρτίδου (διασκευὴ)	171
4. Τί λέγει ἡ θάλασσα (ποίημα), Δ. Βικέλα	178
5. Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	179

Δ'. Ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν.

1. Ἡ προσευχὴ (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	181
2. Αἱ δύο ἄγκυραι	183
3. Τὸ εὐλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	188
4. Μάσκα στὸ χωριὸ (ποίημα), Ν. Ι. Χατζηδάκη	190

Ε'. Ἀπὸ τὸν βίον τῶν Ἀρχαίων.

1. Αἱ γυναῖκες τῶν Σπαρτιατῶν	191
2. Ὁρκος Ἀθηναίων ἐφήβων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	193
3. Ὁ μάντις Μεγιστίας	194
4. Ὑμνος στὴν Ἑλλάδα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	197
5. Ὁ Εὐρυτος καὶ ὁ Ἀριστόδημος	198
6. Καλλικρατίδας	199
7. Ἡ πενία τοῦ Ἀριστείδου	200
8. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος	202
9. Ὁ Ἀργοναύτης Ἀγκαῖος (διασκευὴ)	214

ΣΤ'. Ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν φύσιν.

1. Αἱ χελιδόνες, Γρ. Ξενοπούλου	217
2. Πρωτομαγιά (ποίημα), Ι. Πολέμη	220
3. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	222

Ζ'. Πολιτιστικὰ ἔργα.

1. Ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου	223
------------------------------------	-----

Η'. Πατριωτικαὶ σελίδες.

1. Ὅταν ἐπολέμει τὸ Μεσολόγγι (διασκευὴ)	227
2. Δωδεκάνησος (ποίημα)	231
3. Ὑμνος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	232

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἑφ. Κυβ. 1946 Α 108).

024000018201

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ', 1952 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 140.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α Σ Π Ι Ω Τ Η - Ε Λ Κ Α Α.Ε.

35.

